

T. C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
DEĞERLER EĞİTİMİ BİLİM DALI

OKUL ÖNCESİ DÖNEM DEĞERLER EĞİTİMİNDE OKUL DIŞI ÖĞRENME
ORTAMLARI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

MEHMET ERTUFAN

DANIŞMAN
DR. ÖĞR. ÜYESİ AYŞEGÜL KIRTEL

HAZİRAN 2024

T. C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
DEĞERLER EĞİTİMİ BİLİM DALI

OKUL ÖNCESİ DÖNEM DEĞERLER EĞİTİMİNDE OKUL DIŞI ÖĞRENME
ORTAMLARI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

MEHMET ERTUFAN

DANIŞMAN
DR. ÖĞR. ÜYESİ AYŞEGÜL KIRTEL

HAZİRAN 2024

BİLDİRİM

Sakarya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Tez-Proje Yazım Kılavuzu'na uygun olarak hazırladığım bu çalışmada:

- Tezde yer verilen tüm bilgi ve belgeleri akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi ve sunduğumu,
- Yararlandığım eserlere atıfta bulunduğumu ve kaynak olarak gösterdiğimi,
- Kullanılan verilerde herhangi bir değiştirmede bulunmadığımı,
- Bu tezin tamamını ya da herhangi bir bölümünü başka bir tez çalışması olarak sunmadığımı

beyan ederim.

Mehmet ERTUFAN

ÖNSÖZ

Günümüz dünyasında akademik başarının yanında; iyi ahlaka sahip, topluma faydalı, çevreye duyarlı, sorumluluk sahibi bireyler yetiştirmek istenmektedir. Bu yetiştirme sürecinde yaşam boyu davranışların, tutumların kazanıldığı okul öncesi dönemde değerler eğitimi büyük önem arz etmektedir. Okul öncesi dönemde değerler eğitiminin sadece okulda değil okul dışı öğrenme ortamlarında da verilebildiğini göstermek amacıyla yapılan bu araştırmada;

Yüksek lisans sürecinde ve araştırmamda bana rehberlik eden, yol gösteren, her konuda desteğini ve yardımını benden esirgemeyen danışmanım Dr. Öğr. Üyesi Ayşegül KIRTEL' e teşekkürlerimi ve saygılarımı sunarım.

Çalışma esnasında bana verdikleri destekten dolayı çalışma arkadaşlarım Şeker Anaokulu ailesine, tez sürecinde bana tavsiyeleriyle yardımcı olan Doç. Dr. Özlem Canan GÜNGÖREN' e, her kararında yanımda olan ve beni daima destekleyen, cesaretlendiren eşim Melike ERTUFAN' a teşekkürlerimi sunarım.

Ayrıca benim bugünlere gelmemde bana büyük katkıları olan aileme ve değerli hocalarıma sonsuz teşekkür ederim.

ÖZET

OKUL ÖNCESİ DÖNEM DEĞERLER EĞİTİMİNDE OKUL DIŞI ÖĞRENME ORTAMLARI

Mehmet ERTUFAN, Yüksek Lisans Tezi

Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Ayşegül KIRTEL

Sakarya Üniversitesi, 2024.

Bu araştırma; kritik dönem olan okul öncesi dönemdeki çocuklara değerler eğitiminin okul dışı öğrenme ortamlarıyla nasıl verilebileceğini, çocukların okul dışı öğrenme ortamlarındaki değerler eğitimi etkinliklerinde hangi değerleri ve becerileri sergileyebileceğini, Okul Öncesi Eğitim Programındaki hangi kazanımların kazandırılabilirliğini ve etkinlikler sonucunda elde edilen bulgular neticesinde Türkiye’de uygulanan (60-72 Aylık Çocuklar İçin) Okul Öncesi Eğitim Programına farklı bir bakış açısı kazandırabilmeyi amaçlamaktadır.

Araştırma, doğası gereği nitel araştırma desenlerinden birisi olan eylem araştırması yöntemi ile gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın çalışma grubunu, Sakarya ilinin Adapazarı ilçesinde, 2022-2023 eğitim-öğretim yılında resmi bir bağımsız anaokuluna devam eden 60-72 aylık 22 çocuk oluşturmaktadır. Uygulama sürecinde kullanılan başlıca veri toplama araçları; video ve fotoğraf kayıtları, çocukların yaptıkları resimler, çocuklar ile yapılan sohbet tarzı toplu görüşmeler ve gözlem notları oluşturmaktadır. Birden fazla veri toplama aracı ile elde edilen veriler, ayrı ayrı sınıflandırılmış ve yorumsal analize tabi tutulmuştur.

Araştırma sonucunda, çocukların okul dışı öğrenme ortamları kapsamında yapılan okul öncesi dönem değerler eğitimi etkinliklerinde; duyarlılık, sevgi, sorumluluk, yardımlaşma, dayanışma, saygı, temizlik, paylaşma, estetik, sağlıklı olmaya önem verme, nezaket ve israf etmeme değerlerini sergiledikleri görülmüştür. Çocukların okul dışı öğrenme ortamları kapsamında yapılan okul öncesi dönem değerler eğitimi etkinliklerinde; duygularını ifade etme, süregelen düş gücü, temel sosyal iletişim becerileri, günlük yaşamla ilişkilendirme, problem çözme, neden-sonuç ilişkisi kurabilme, önceki bilgileri kullanma, zaman algısı, gözlem yapma, keşfetme, aktif katılım, hayal gücü ve yaratıcılık gibi becerileri sergiledikleri sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca okul dışı öğrenme ortamları kapsamında yapılan okul öncesi

dönem değerler eğitimi etkinliklerinin; okul öncesi eğitim programının bazı kazanımları kazandırabileceği sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Okul öncesi eğitim, Değerler, Değerler eğitimi, Okul dışı öğrenme ortamı.

ABSTRACT

OUT-OF-SCHOOL LEARNING ENVIRONMENTS IN PRE-SCHOOL VALUES EDUCATION

Mehmet ERTUFAN, Master Thesis

Supervisor: Dr. Öğr. Üyesi Ayşegül KIRTEL

Sakarya University, 2024.

This research aims to provide a different perspective for the Preschool Education Program (including 60 - 72 Months Old Children) on how values education can be given to children in preschool period who are in a critical period through out-of-school learning environments, what values and skills children can exhibit in values education activities in out-of-school learning environments, and what achievements in the Preschool Education Program can be gained through the findings obtained as a result of the activities.

The research was conducted with the action research method, which is one of the qualitative research methods by nature. The study group of the research consists of 22 children aged 60-72 months who attend an official independent kindergarten in the Adapazarı district of Sakarya province in the 2022-2023 academic year. The main data collection tools used in the application process consists of video and photo recordings, pictures made by children, group conversations with children and observation notes. Data obtained through multiple data collection tools were classified separately and subjected to interpretive analysis.

As a result of the research, in the preschool period values education activities carried out within the scope of children's out-of-school learning environments, it was observed that they exhibited the values of sensitivity, love, responsibility, cooperation, solidarity, respect, cleanliness, sharing, aesthetics, giving importance to being healthy, kindness and not wasting. It was concluded that they exhibited skills such as expressing their emotions, persistent imagination, basic social communication skills, associating with daily life, problem solving, establishing cause-effect relationships, using previous knowledge, time perception, observation, discovery, active participation, imagination and creativity. In addition, it has been concluded that preschool values education activities carried out within the scope of out-of-school learning environments can provide some gains for the pre-school education program.

Keywords: Preschool education, Values, Values education, Out-of-school learning environment.

İÇİNDEKİLER

BİLDİRİM.....	i
ÖNSÖZ.....	ii
ÖZET.....	iii
ABSTRACT	v
İÇİNDEKİLER	vii
TABLolar LİSTESİ.....	xi
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	xii
DİYALOGLAR LİSTESİ.....	xiii
KISALTMALAR	xv
BÖLÜM I	1
GİRİŞ	1
1.1. Problem durumu.....	1
1.2. Araştırmanın amacı	7
1.3. Araştırmanın önemi.....	7
1.4. Araştırmanın sınırlılıkları	9
1.5. Tanımlar	9
BÖLÜM II.....	11
ARAŞTIRMANIN KURAMSAL ÇERÇEVESİ VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR	11
2.1. Okul öncesi dönem ve gelişim süreçleri.....	11
2.1.1. Okul öncesi dönem.....	11
2.1.2. Gelişim Süreçleri.....	13
2.1.2.1. Fiziksel ve motor gelişim.....	13
2.1.2.2. Dil gelişimi.....	14
2.1.2.3. Bilişsel gelişim	15

2.1.2.4. Sosyal ve duygusal gelişim	16
2.1.2.5. Ahlak gelişimi	17
2.2. Okul öncesi dönem ve değerler eğitimi	19
2.2.1. Değer	19
2.2.2. Değerler eğitimi	21
2.2.3. Okul öncesi dönemde değerler eğitimi	22
2.3. Okul öncesi dönem ve okul dışı öğrenme ortamları	26
2.3.1. Okul dışı öğrenme ortamları	26
2.3.2. Okul öncesi dönemde okul dışı öğrenme ortamları	29
2.4. Değerler Eğitimi ve okul dışı öğrenme ortamları	30
2.4.1. Okul dışı öğrenme ortamlarında değerler eğitimi	31
2.5. İlgili araştırmalar	32
2.5.1. Yurt içinde yapılan araştırmalar	32
2.5.2. Yurt dışında yapılan araştırmalar	38
BÖLÜM III	41
YÖNTEM	41
3.1. Araştırmanın modeli	41
3.1.1. Eylem araştırması	42
3.1.1.1. Eylem araştırmasında araştırmacının rolü	43
3.2. Çalışma grubu ve ortamı	43
3.3. Verilerin toplanması	44
3.3.1. Veri toplama araçları	44
3.3.1.1. Gözlem	46
3.3.1.2. Görüşme	47
3.3.1.3. Dokümanlar	48
3.3.2. Veri toplama süreci	49

3.4. Veri analizi.....	58
3.5. Araştırmanın geçerliği ve güvenirliği	60
3.6. Araştırmada karşılaşılan güçlükler.....	62
BÖLÜM IV.....	64
BULGULAR.....	64
4.1. Okul dışı öğrenme ortamları kapsamında uygulanan etkinliklerin okul öncesi dönem değerler eğitimi bağlamında değerlendirilmesine dair bulgular	64
4.1.1. Kızılay’a gidiyorum etkinliklerine dair bulgular	64
4.1.1.1. Kızılay’a gidiyorum etkinliklerinin genel değerlendirilmesi.....	81
4.1.2. Tarihe dokunuş etkinliklerine dair bulgular	83
4.1.2.1. Tarihe dokunuş etkinliklerinin genel değerlendirilmesi	102
4.1.3. Kitap dostları etkinliklerine dair bulgular	104
4.1.3.1. Kitap dostları etkinliklerinin genel değerlendirilmesi.....	127
4.1.4. Doğada çocuk izleri etkinliklerine dair bulgular.....	130
4.1.4.1. Doğada çocuk izleri etkinliklerinin genel değerlendirilmesi	148
4.1.5. Okul dışı öğrenme ortamlarında ortaya çıkan değerlere dair bulgular.....	150
4.2. Okul öncesi dönem değerler eğitiminde okul dışı öğrenme ortamları kapsamında uygulanan etkinlikler sonucu ortaya çıkan becerilerin değerlendirilmesine dair bulgular	152
4.3. Okul öncesi dönem değerler eğitiminde okul dışı öğrenme ortamları bağlamında uygulanan etkinliklerin okul öncesi eğitim programında kazanım bağlamında değerlendirilmesi	156
BÖLÜM V	163
SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER	163
5.1. Sonuçlar	163
5.2. Tartışma	165
5.2.1. Okul öncesi dönem değerler eğitiminde okul dışı öğrenme ortamları kapsamında uygulanan etkinliklerle ortaya çıkan değerlere dair	165

5.2.2. Okul öncesi dönem değerler eğitiminde okul dışı öğrenme ortamları kapsamında uygulanan etkinliklerle ortaya çıkan becerilere dair	176
5.2.3. Okul öncesi dönem değerler eğitiminde okul dışı öğrenme ortamları kapsamında uygulanan etkinliklerle ortaya çıkan kazanımlara dair	185
5.3. Öneriler.....	186
5.3.1. Milli Eğitim Bakanlığı'na öneriler	186
5.3.2. Gelecek araştırmalara yönelik öneriler.....	187
KAYNAKLAR	188
EKLER.....	203

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1. Kızlay’a Gidiyorum Etkinlikleri Kapsamında Kullanılan Kazanımlar	49
Tablo 2. Tarihe Dokunuş Etkinlikleri Kapsamında Kullanılan Kazanımlar	51
Tablo 3. Kitap Dostları Etkinlikleri Kapsamında Kullanılan Kazanımlar	52
Tablo 4. Doğada Çocuk İzleri Etkinlikleri Kapsamında Kullanılan Kazanımlar	54
Tablo 5. Etkinlik Tablosu	56
Tablo 6. Çocukların Gezide Dikkatini Çekenler	93
Tablo 7. Okul Dışı Öğrenme Ortamları Kapsamında Ortaya Çıkan Değerler	150
Tablo 8. Okul Dışı Öğrenme Ortamları Kapsamında Ortaya Çıkan Beceriler	153
Tablo 9. Kızlay’a Gidiyorum Etkinlikleri Kapsamında Kullanılan Kazanımlar	156
Tablo 10. Tarihe Dokunuş Etkinlikleri Kapsamında Kullanılan Kazanımlar	157
Tablo 11. Kitap Dostları Etkinlikleri Kapsamında Kullanılan Kazanımlar	159
Tablo 12. Doğada Çocuk İzleri Etkinlikleri Kapsamında Kullanılan Kazanımlar	160

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1. Araştırmada Kullanılan Veri Toplama Araçları 45

Şekil 2. Konuşma Analizi Açıklamaları.....59

DIYALOGLAR LİSTESİ

Diyalog 1: Kızılay nedir?	65
Diyalog 2: Kızılay'ın görevleri nelerdir?	66
Diyalog 3: Kızılay Kan Bağışı Merkezi Gezi Esnası 1	67
Diyalog 4: Kızılay Kan Bağışı Merkezi Gezi Esnası 2	68
Diyalog 5: Kızılay gezisinde ne gördünüz?	70
Diyalog 6: Kızılay'ın görevleri nelerdir?	70
Diyalog 7: Kızılay kimlere yardım eder?	71
Diyalog 8: Kızılay gezisinde ne hissettiniz?	72
Diyalog 9: Müze ne demektir? – Müzelerde neler bulunur?	85
Diyalog 10: Daha önce hiç müzeye gittiniz mi? – Hangi müzeye gittiniz? – Gittiğiniz müzede neler gördünüz?	86
Diyalog 11: Müzelerde hangi kurallara uyulmalıdır?	87
Diyalog 12: Eğitim Müzesi Gezi Esnası	88
Diyalog 13: Gittiğimiz müzede hangi eşyalar vardı?	90
Diyalog 14: Müze gezisinde ne hissettiniz?	91
Diyalog 15: Müzede ne dikkatinizi çekti?	93
Diyalog 16: Müzedeki eşyaları niçin özenle koruyorlar?	93
Diyalog 17: Müzede gördüğünüz eşyalardan hangilerini anne ve babanız kullanmış olabilir?	94
Diyalog 18: Daha önce kütüphaneye gittiniz mi?	105
Diyalog 19: Kütüphanede ne yapılır?	106
Diyalog 20: Kütüphanede nasıl davranmalıyız? – Neden sessiz olmalıyız?	106
Diyalog 21: Kitapları nasıl kullanmalıyız?	108
Diyalog 22: Kitapların faydaları nelerdir?	108
Diyalog 23: Aileniz size kitap okuyor mu? – Size kitap okunmasını seviyor musunuz?	109

Diyalog 24: Kütüphane Gezi Esnası 1	111
Diyalog 25: Kütüphane Gezi Esnası 2	112
Diyalog 26: Kitaplar ne işe yarar?	114
Diyalog 27: Kitapları nasıl kullanmalıyız?	115
Diyalog 28: Kütüphanede ne hissettiniz?.....	116
Diyalog 29: Yaptığınız kitap ayraçlarını kütüphane görevlisine teslim ettiğinizde ne hissettiniz?	116
Diyalog 30: Eskimiş kitapları onardıktan sonra ne hissettiniz?	117
Diyalog 31: Kütüphanede hangi kurallara uymalıyız?	118
Diyalog 32: Kütüphane gezisinde dikkatinizi ne çekti?.....	119
Diyalog 33: Kitapları korumak için ne yapmalıyız?.....	119
Diyalog 34: Daha önce hiç hayvanat bahçesine gittiniz mi? – Gittiyseniz hangi hayvanları gördünüz?	130
Diyalog 35: Ağaçları korumalı mıyız?.....	131
Diyalog 36: Çevre kirliliğinin önüne nasıl geçebiliriz?	132
Diyalog 37: Tabiat Parkı ve Hayvanat Bahçesi Gezi Esnası.....	135
Diyalog 38: Hayvanat bahçesinde hangi hayvanları gördük?	138
Diyalog 39: Çevremiz neden kirlenmektedir?.....	138
Diyalog 40: Ağaçların yararları nelerdir?	139
Diyalog 41: Gezi sırasında ne hissettiniz?	140
Diyalog 42: Kuş yemlerini bırakınca ne hissettiniz?	141
Diyalog 43: Gezi sırasında dikkatinizi ne çekti?	141
Diyalog 44: Doğamızı ve çevremizi nasıl koruyabiliriz?	142

KISALTMALAR

MEB: Milli Eğitim Bakanlığı

TDK: Türk Dil Kurumu

YÖK: Yükseköğretim Kurulu

AFAD: Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı

BÖLÜM I

GİRİŞ

Bu bölümde araştırmanın problem durumuna, amacına, önemine, sınırlılıklarına ve tanımlarına yer verilmiştir.

1.1. Problem durumu

Ülkemiz her geçen gün yeni bir sorunla karşılaşmakta ve bu sorunlara karşı çözüm yolu aramaktadır. Günümüzde hırsızlık olayları, uyuşturucu kullanımı, taciz, istismar, dolandırıcılık, aile içi şiddet, cinayet, vandallık, terör, yolsuzluk gibi suçlar artış göstermektedir. Son zamanlarda artan şiddet, bencillik, yalan söyleme, güvensizlik, adaletsizlik gibi davranışlar toplumun huzurunun bozulmasına neden olmaktadır (Çetin Korkmaz, 2019). Toplumun huzurunun bozulması sorunları büyütmede ve bu sorunlar herkesi ilgilendirmektedir. Toplumu ilgilendiren bir sorunun eğitimi ilgilendirilmemesi düşünülemez. Eğitim, bulunduğu toplumdaki sorunlara çözüm üretmek ister. Toplumsal ve bireysel varlığımızı sağlıklı bir şekilde koruyup, devam ettirecek düzen oluşturabilmenin bir yolu da değer eğitimidir (Coşkun Keskin, 2012).

Değer; kıymet verilendir. Toplum, aile, gençlik, gelecek, çocuklarımız bizim kıymet verdiklerimizdir. Burada yaşanacak bir bozulma ülkemizin tamamını etkiler. Bozulmayı engellemek için toplumun ahlak ve değer yargılarının üst seviyede olması gerekir. Bu seviyenin yükseltilmesi ise değerler eğitimiyle mümkün olabilir. Günümüzde teknolojiye olan hızlı değişimler nedeniyle genç nesillere değerleri aktarma konusunda sıkıntı yaşamakta ve toplumun değer yargıları aşınmaktadır. Bu nedenle sağlıklı kişiliğin temelini oluşturan toplumsal ve evrensel değerlerin çocuk ve gençlere kazandırılması çok önemlidir (Neslitürk, 2013).

Demokratik ülkeler öğrencilerini ortak değerlerin farkında olan, duyarlı bir vatandaşlık ruhunu benimsemiş, topluma ve çevresine bir şeyler katan, iyi ilişkiler kuran, demokrasiyi yaşam tarzı haline getirmiş ve benimsemiş bireyler olarak yetiştirmek ister (Türk, 2009). Çocuğun iyi bir vatandaş olarak yetiştirilme sürecinde, değer ve ahlaki gelişiminde, ailenin

etkisi sınırlı kalabilmektedir. Çocuğun değer ve ahlaki gelişimi için planlı bir eğitim-öğretime ihtiyaç duyulmaktadır.

Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) (2013) Okul Öncesi Eğitim Programında öğrenmeyi; erken yaşlarda başlayan ve hayat boyu devam eden bir süreç olarak açıklamıştır. Eğitimin temel amacı, toplumların ve bireylerin kendilerini tanımaları ve onların mutluluğa ve refaha ulaşmalarını sağlamaktır (Türk, 2009). Eğitim bireyin bilişsel yönünü olduğu kadar duyuşsal davranışlarını da geliştirmesi gerekir (Coşkun Keskin ve Kaplan, 2012). Duyuşsal davranışların geliştirilmesi süreci değerler eğitiminin önemini ortaya çıkarmaktadır.

Değerler eğitimi ailede başlamakta ve okulda devam etmektedir. Okullar, öğrencilere ailede edindikleri değerleri pekiştirme ve yeni değerler kazanma fırsatı sunar (Aydın ve Akyol Gürler, 2014). Ülkemizde yaşanan birçok toplumsal ve üzücü olayın en önemli nedenlerinden birisi olan eğitimsizliğin önüne geçebilmek için; birçok değer ev ortamında olduğu kadar okul ortamında da ele alınması zorunlu hale gelmiştir (Coşkun Keskin, 2012). Değerler eğitiminde okulların önemli bir sorumluluğu bulunmaktadır. Çocukların karakter ve kişilik gelişimleri noktasında okul öncesi dönemde verilen değerler eğitimi önemli bir yer tutmaktadır (Özdemir, 2021).

Okul öncesi dönemdeki beyin gelişimi, diğer gelişim alanları için güçlü bir zemin oluşturur. Çocuklar yaşamlarının ilk altı yılında çok hızlı büyürler ve gelişim alanlarında hızla yetkinlik kazanırlar. Bu sayede çocuğun kendi potansiyelini ortaya çıkarabilmesinin yolu açılmış olur (MEB, 2013). Okul öncesi yıllar, bireyin yaşamını şekillendirir ve algıladıklarını geleceğe taşır. Bu dönemde çocuğa yaşamı deneyimleme fırsatının verilmesi ile öğrenme süreci hızlanmakta ve öğrendiklerini yaşama aktarmaları kolaylaşmaktadır (Şentürk, 2021).

Okul öncesi dönem çocukların değer gelişimleri için oldukça kritik yıllardır (Çetin Korkmaz, 2019). Okul öncesi yıllar edinilen davranışların kalıcılığı açısından ve gelecek yıllardaki davranışların temeli olması açısından önemli bir yere sahiptir (Oruç, 2010). Bir çocuğa bir konuyu daha erken yaşta öğretmek daha iyi değildir. Kritik dönemde doğru uyarıcılarla öğrenmeyi sağlamak daha önemlidir. (Selçuk, 2004). Çocuklar doğuştan yüksek bir potansiyelle dünyaya gelir. Önemli olan yüksek potansiyelle dünyaya gelmeleri değil, bu potansiyel gücü açığa çıkarabilecek çevresel etkenlerle karşılaşp karşılaşmayacağıdır. Çünkü potansiyel genellikle kendiliğinden ortaya çıkmamaktadır. Eğer çocuklar yanlış uyarıcılarla karşılaşarlarsa kendilerini başarısız hissedebilirler (Selçuk, 2004). Çocuğun

hayata hazırlandığı dönem olan okul öncesi dönemdeki kazanımlar, çocuğun tüm hayatına etki edecektir (Gündüz ve Gültekin Akduman, 2015).

Eğitim ve okul; bireye bilgi ve beceri kazandırmanın yanında onu milli, manevi, kültürel ve insani değerlerle donatmalıdır. Okul sadece akademik başarıyı desteklememelidir. Akademik başarının yanında çocuğun toplumun kültürünü ve değerlerini öğrenmesini ve sosyal beceriler kazanmasını da desteklemelidir. Çocuğun değerleri içselleştirebilmesi için, değer kazandırma sürecine okul öncesi dönemden başlanmalıdır (Sapasağlam, 2016). Okul öncesi dönemden başlayarak, yükseköğretime kadar olan aşamalı eğitimle bireylerin topluma yararlı hale gelmesi ve istenilen biçimde yetiştirilebilmesi mümkün olabilmektedir (Kuşçu, Bozdaş ve Yıldırım Doğru, 2014).

Okul öncesi dönemde çocuğun sosyal etkileşimi artmaktadır. Çocukların sevgi, saygı, işbirliği, sorumluluk, hoşgörü, yardımlaşma, dayanışma ve paylaşma gibi duygu, davranış ve değerleri sosyal etkileşimle gelişmektedir (Çakmak Güleç, 2007). Okul öncesi dönemde verilecek değerler eğitimi ile çocuklar olumlu yönde davranış kazanmaktadır (Yektaş, 2022). Okul öncesi dönemde çocuklara yaşatılan olumlu deneyimler, onların öğrenmeye ve kendi beceri potansiyellerine dair olumlu tutum geliştirmelerini sağlar. Bu olumlu tutumlar; nitelikli bilişsel uyarıcılar, olumlu sosyal ve duygusal deneyimler ve çocuğun bağımsızlığının desteklendiği bir çevrenin sağlandığı ortamlarda mümkündür (MEB, 2013).

Okul öncesi dönemde çocuklar, beş duyu organıyla algıladıkları ve yaparak yaşayarak öğrendikleri deneyimlere ihtiyaç duyarlar (Karaca, Şenol, Akyol ve Can Yaşar, 2018). Çocuğun sağlıklı bir beyin gelişimi için okul öncesi dönemde zengin uyarıcı bir çevre içinde bulundurulması ve çocuğa yeni öğrenme fırsatlarının sunulması gerekmektedir (MEB, 2013). Öğretme-öğrenme yaşantıları ne kadar zengin bir uyarıcı çevrede çocuğa farklı ortamlarda sunulursa, çocukta o kadar gelişir (İnan, 2011). Çocuklar yalnız başlarına, akranları ya da yetişkinlerle beraber yaşadığı özgür olduğu ortamlardaki deneyimleri ile anlama, öğrenme, bilme ve keşfetmenin zevkine varırlar. Çocuklara bu olanak sağlandığında, gözlem ve duyularını etkili bir şekilde kullanabilirler (Ünal ve Pınar, 2017). Çocukların gelişimsel özelliklerini dikkate alarak; öğrenme sürecinde farklı yöntem tekniklerin ve okul dışında farklı mekanların kullanılması öğrenmenin kalıcı olması açısından önemlidir (Karaca ve diğerleri, 2018).

Kısa süreli bellekte bilgiler 30 dakika gibi bir zaman tutulmaktadır. Eğer kişi bilgiyi önemser, sever ve merak ederse bilgi uzun süreli belleğe transfer edilir. Çocuklarımıza bir

konuyu öğretirken o konu ile eğlenmesini, merak etmesini ve duygusal bağ kurmasını sağlamak oldukça önemlidir. Böylelikle öğrenmenin kalıcılığı sağlanacaktır (Bencik Kangal, 2021; 139). Her zaman ve her yerde öğrenme gerçekleşmektedir. Bu öğrenme görerek, yaparak-yaşayarak gerçekleştiğinde zihindeki kalıcılığı artmaktadır (Özsoy, Dilli, Karakaya, Bıyıklı ve Çalık, 2017).

Günümüzde değişen yaşam düzeni ile toplumun eğitimden beklentisi değişmiş, okulların yapısında ve eğitim programlarında yapısal düzenlemelere gidilme ihtiyacı doğmuştur. Eğitim planlamalarında hayatın içinden, somut ve deneyimlenebilir etkinlikler öne çıkmıştır. Bu bakımdan okullar yetersiz kalmış ve okul dışına çıkmak önem kazanmıştır (Tösten, 2021). Öğrencilerin aktif katıldığı, yaparak ve yaşayarak öğrendiği, konuları kendi yaşamlarıyla ilişkilendirdiği öğretim anlayışında; gözlem-araştırma yapabilen, bilimsel yöntemlerle problem çözebilen, kendi ihtiyaçlarını karşılayabilen ve bağımsız yaşayabilme becerilerine sahip bireyler yetiştirmeyi hedeflemek için okulun yanında okul dışı öğrenme ortamlarının da önemi ve etkisi her geçen gün artmaktadır (Nalkıran ve Karamustafaoğlu, 2020). Bireyin gelişiminde zorunlu eğitim kapsamında sunulan programların geneli eğitsel faaliyetlerin profesyonel merkezi olan okullarda gerçekleşir. Fakat 21. yy. 'da beklenen eğitim çıktılarına bakıldığında etkili ve kalıcı öğrenmelerin gerçekleşebilmesi için yeni ortamların devreye girmesi gerekmektedir. Bireyin sadece okullarda yaparak yaşayarak, deneyimleyerek, sorgulayarak işbirliği içinde kalıcı öğrenmeler gerçekleştirmesi bir hayli güçtür. Bu bağlamda okul dışı öğrenme ortamları anlam ve önem kazanmaktadır (Tösten, 2021). Günümüzün değişen koşulları ile okul öncesi eğitim yalnızca duvarlarla çevrili ortamlarda değil; çocuklar için etkili öğrenme alanı olan doğa ve müze gibi farklı ortamlarda da gerçekleşebileceği düşünülmektedir (Şentürk, 2021).

Okul dışı öğrenme ortamları; yaparak, yaşayarak, görerek, dokunarak, bilgileri somutlaştırarak öğrenmelerin kalıcılığını artırır ve bireyin günlük yaşamda karşılaşacağı problemlere çözüm yolu üretmesine yardımcı olacaktır (Tösten, 2021). Aynı zamanda yaratıcı düşünme, sorgulama, eleştirel düşünme ve yansıtıcı düşünme gibi becerileri bireye zengin fırsatlar olarak sunarak; ilişki kurma, karar verme ve problem çözmeyi bireyin deneyimleyerek öğrenmesini sağlar. (Korkmaz, 2021). Okul dışı eğitim; yaparak-yaşayarak öğrenme sağlaması nedeniyle daha kalıcı öğrenme çıktıları sağlamaktadır. Öğrencilerin duygularını işin içine katmalarını, duyu organlarını kullanmalarını, süreçte aktif olmalarını ve sınıf içinde öğrendiklerini gerçek ortamlarda pekiştirmelerini sağlar. (Çalışkan ve Yıldırım, 2022). Okul dışı öğrenme ortamlarının aktif kullanılması, öğrencilerin

eğitim/öğretim programlarındaki kazanımları yaparak ve yaşayarak öğrenmelerini destekler (Tösten, 2021). Okul dışı öğrenme ortamları, öğrencilere gerçek yaşantılar sunmaktadır (Karamustafaoğlu, Ayvalı ve Ocak, 2018). Aktaş Arnas (2017)'a göre çocuklarda öğrenmenin gerçekleşebilmesi için öğrenme ortamı çocuklara somut materyaller sunmalıdır. Bu öğrenme sürecinde eğlenmek ana hedeflerden biri olmalıdır. Bu bağlamda okul dışı öğrenme ortamları hem somut materyaller sunacak hem de çocukların eğlenerek öğrenmesi için alternatif olacaktır. Okul dışı öğrenmenin bu gibi özelliklerine baktığımızda, öğrencilerin akademik başarısını ve derse yönelik tutumlarını olumlu yönde etkide bulunabileceği söylenebilir (Tösten, 2021).

Okullardaki eğitimin genellikle kuramsal çerçevede ilerlemesi, yaşama dair beklentileri karşılayamaması ve öğrencilerin son dönemlerde bilime olan ilgisizliği okul dışı eğitimin önemini arttırmıştır (Tösten, 2021). Okul dışı eğitim uygulamaları öğrencilerin bilişsel, duyuşsal ve devinişsel yönlerini bütüncül olarak geliştirmekte ve eğlenerek birincil kaynaktan öğrenmelerine imkân tanımaktadır. Aynı zamanda öğrencilerin motivasyonlarını da olumlu yönde etkilemektedir. (Çalışkan ve Yıldırım, 2022). Bireyin günlük yaşamında karşılaşılabileceği etkinliklerle ilişkilendirilmiş her türlü program eğitim sürecine avantaj sağlar. Bu nedenle, okul dışı eğitim ve öğrenmelerin yaşama yakınlıkla bir ilişkisi vardır. Birey bu ortamlarda yapacağı etkinliklerle, süreci bizzat deneyimleme imkanı bulacaktır. Okul bireyin deneyimlemesi yönünden eksik kalmaktadır. Kültürel mirası konu alan bir derste kültürel yerlere yapılacak olan ziyaretler hem daha kalıcı hem de keyifli olacaktır (Tösten, 2021.) Eğitimler okul dışı öğrenme ortamlarında planlı bir şekilde yapıldığında, çocuklar sınıf ortamında gösteremedikleri becerileri gösterecek, öğrenmeleri kolaylaşacak ve birçok alandan gelişim sağlamalarını sağlayacaktır (Kölemen, 2021).

Okul dışı öğrenme ortamlarına yönelik en çok kullanılan yöntemler gezi ve gözlem yöntemidir. Öğretim, hem okul ve sınıfta, hem de okul ve sınıf dışı etkinlikler yoluyla verilebilir. Sınıf dışı etkinlikler, çocukların gerçek dünyayı öğrenmesine imkan tanır (Çağlak Sarı, 2013). Gezi-gözlem yöntemi; sınıf içinde yapılan çalışmaları tamamlamak ve anlamlı kılmak için, bir olayı ya da olguyu olduğu yerde, bir rehber eşliğinde, planlı ve amaçlı bir şekilde gözlemlene ve inceleme yapılan bir öğretim yöntemidir (Karadoğan, 2017). Sınıf dışında öğrenme sağlayan gezi ve gözlem vb. etkinlikler planlı ve düzenli bir biçimde yapıldığında, çocuğun sosyalleşmesine ve toplum rollerini öğretecek deneyimler kazanmalarına yardımcı olmaktadır (Çağlak Sarı, 2013). Gezi etkinlikleri; sınıftaki soyut öğrenmeleri somutlaştırır. Gezi etkinlikleri; sınıftaki öğrenilenlere açıklık getirir ve konu

hakkında ilgi uyandırır. Çocukların birden fazla duyu organına hitap ettiği için görerek, yaşayarak öğrenmeyi sağlar (Çağlak Sarı, 2013).

Eshach (2007)'a göre geziler; Howard Gardner'ın çoklu zeka kuramında bulunan kişilerarası, bedensel-kinestetik, uzamsal, mantıksal-matematiksel, dil, içsel ve müzik zeka alanlarında gelişim gösterebilmeye katkıda bulunacaktır. Gezilerde yapılacak işbirliği kişilerarası zekanın, hareketleri koordine etmek bedensel-kinestetik zekanın, bilinmeyen ortamlarda gezinmeleri uzamsal zekanın, analiz etme ve problemleri araştırma mantıksal-matematiksel zekanın, dili kullanma kapasitesi dil zekasının, kişinin kendini ve duygularını anlaması içsel zekanın, müzikal kalıpları takdir etme becerisi müzik zekasının gelişmesine katkıda bulunur.

Alan gezileri ve alanda yapılan gözlem çalışmalarının birçok olumlu yönü bulunmaktadır. Bunlar:

- Çocuklar planlı gezi çalışmalarından hoşlanırlar.
- Gerçek ortamda deneyimleme ve gözlem yapma fırsatı sunar.
- Çocuğun çevreyi tanıma ve keşfetme becerilerine katkı sunar.
- Duyuların gelişimine yönelik fırsatlar oluşur.
- Çocuklara somut öğrenme yaşantıları sağlar (Uyanık Balat, 2013).

Çocukların var olan becerilerini doğru yönlendirmek, her yönüyle kendilerini ve yeteneklerini geliştirmek için sınıf dışı etkinliklerden faydalanılmalıdır (Çağlak Sarı, 2013).

Dünyada ve ülkemizde yer alan toplumsal sorunların önüne geçebilmenin bir yolu da değerler eğitimidir. Değerler eğitiminin istenen sonuçlara ulaşabilmesi için küçük yaşlarda başlaması gerekmektedir. Küçük yaşlarda değerler eğitiminin okul öncesi dönemden başlanmasıyla; çocuklara kazandırılacak değerler ile toplumda yaşanan olumsuz olayların önüne geçinilebilir (Çetin Korkmaz, 2019). Değerlerin kalıcılığı için gerçek hayattan uygulamalara ihtiyaç vardır. Çocuklar, zengin bir uyarıcı çevrede, okul dışında farklı mekanları kullanarak yaparak ve yaşayarak öğrenmeleri, öğrenmelerin kalıcılığı arttıracaktır. Okul öncesi eğitimde kazandırılması hedeflenen değerlerin öğretiminde okul dışı öğrenme ortamlarının kullanılması faydalı olacaktır (Dere, 2022). Bu bağlamda bireyin ileriki yaşamlarını etkileyen kritik dönem olan okul öncesi dönemdeki çocuklara değerler eğitiminin okul dışı öğrenme ortamlarıyla nasıl verilebileceği araştırmanın gerekliliğini ortaya koymaktadır. Bu gereklilik ise araştırmanın amacını oluşturmaktadır.

1.2. Araştırmanın amacı

Bu araştırmanın amacı; kritik dönem olan okul öncesi dönemdeki çocuklara değerler eğitiminin okul dışı öğrenme ortamlarıyla nasıl verilebileceğini, çocukların okul dışı öğrenme ortamlarındaki değerler eğitimi etkinliklerinde hangi değerleri ve becerileri sergileyebileceğini, Okul Öncesi Eğitim Programındaki hangi kazanımların kazandırılabilirliğini ve uygulanan etkinliklerin sonucunda ortaya çıkan bulgular neticesinde ülkemizde uygulanan Okul Öncesi Eğitimi Programına (60-72 Ay Arası) farklı bir perspektif kazandırmayı hedeflemektedir. Bu hedeften hareketle aşağıda yer alan problemlere yanıt bulunmaya çalışılmıştır.

1. Okul öncesi dönem değerler eğitiminde okul dışı öğrenme ortamları kapsamında yapılan etkinlikler ile çocuklar hangi değerleri sergilerler?
2. Okul öncesi dönem değerler eğitiminde okul dışı öğrenme ortamları kapsamında yapılan etkinlikler ile çocuklar hangi becerileri sergilerler?
3. Okul öncesi dönem değerler eğitiminde okul dışı öğrenme ortamları bağlamında uygulanan etkinlikler ile okul öncesi eğitim programının hangi kazanımları kazandırılabilir?

1.3. Araştırmanın önemi

Okul öncesi dönemde çocukların kişilik gelişimleri büyük ölçüde gerçekleşmektedir ve okul öncesi dönemde sağlanan eğitimler çocuğun ilerideki yaşamını şekillendirmektedir (Kırtel, 2018). Kritik dönem olan okul öncesi dönemde çocuklara değerler eğitimi verilerek farkındalık kazandırmak oldukça önemlidir. Verilen bu eğitimlerin kalıcı olması ve davranışa dönüşebilmesi için, yaparak ve yaşayarak öğrenmelere, zengin bir uyarıcı çevreye ve hayatın içinden deneyimlere ihtiyaç duyulmaktadır. Bu nedenle kritik dönem olan okul öncesi döneme ait okul öncesi eğitimi programında değerler eğitimi ile ilgili öğrenmelerin eksikliğinden hareketle, okul öncesi dönem değerler eğitiminde okul dışı öğrenme ortamlarının oldukça önemli olduğu düşünülmektedir. Günümüz dünyasında akademik başarının yanında; iyi ahlaka sahip, topluma faydalı, çevreye duyarlı, sorumluluk sahibi

bireyler de yetiştirmek önemlidir. Çocuğun kişilik gelişiminde etkili olan değerlerin, çocuğa erken yaşlarda tanıtılması ve bu tanıtma sürecinin öğrenmelerin ve davranışların kalıcılığı açısından okul dışı öğrenme ortamlarının kullanılması araştırmayı önemli kılmaktadır.

İlgili alan yazın incelendiğinde okul öncesi dönemde değerler eğitimi ve okul öncesi dönemde okul dışı öğrenme ortamlarına yönelik çalışmaların olduğu görülmektedir. Okul öncesi döneme ait değerler eğitiminde okul dışı öğrenme ortamlarına yönelik çalışmaların eksik olduğu görülmüştür. Gerçekleştirilen bu çalışma ile; okul öncesi eğitim dönemi değerler eğitiminde okul dışı öğrenme ortamlarına yönelik eksikliği kapatmaya çalışması bakımından katkı sağlayacağından dolayı önemlidir.

Araştırmada; Kızılay Kan Merkezi, Eğitim Müzesi, Kütüphane ve Tabiat Parkı ve Hayvanat Bahçesi gibi okul dışı öğrenme ortamlarına yönelik etkinlik planları hazırlanmış ve uygulanmıştır. Okul öncesi dönem çocuklarına değerleri okul dışı öğrenme ortamlarıyla kazandırmak için etkinlik planları hazırlanıp, öğrenme süreci tasarlanması bu araştırmayı önemli kılmaktadır.

Okul öncesi döneme ait değerler eğitiminde okul dışı öğrenme ortamlarına yönelik somut etkinlik planlarının tasarlanması ve uygulanması bu çalışmayı önemli hale getirmektedir. Okul öncesi dönem değerler eğitiminde okul dışı öğrenme ortamlarına yönelik etkinlik planları ile; okul öncesi dönemde kazandırılması hedeflenen duyarlılık, sorumluluk, yardımlaşma, dayanışma, saygı, sevgi, temizlik, paylaşma, estetik, sağlıklı olmaya önem verme, nezaket ve israf etmeme gibi değerleri ve sorumluluklarını yerine getirme, kurallara uyma, sırasını bekleme, dikkatini verme, gözlem yapma, temel sosyal ve iletişim becerilerini kullanma, algıladıklarını hatırlama, kendilerini yaratıcı yollarla ifade etme, başladıkları işi bitirme, neden sonuç ilişkisi kurma, problem durumlarına çözüm yolu üretme, önceki bilgileri kullanma, ilişki kurma, sorgulama, araştırma, keşfetme, inceleme, merak ve ilgi duyma, tahminde bulunma, çıkarımda bulunma, hayal gücünü kullanma, beğeni-estetik becerisi, zaman algısı, tarihsel düşünme becerisi, tarihe yönelik öğrenme, duygularını ifade etme, başkalarının haklarına saygı gösterme, günlük yaşamla ilişkilendirme, aktif katılım, süregelen düş gücü gibi becerileri kazandırmaya katkı sağlaması bu araştırmayı önemli kılan bir başka unsurdur.

Bu açılar göz önüne alındığında araştırma;

- Okul öncesi eğitimi programında noksan olduğu düşünülen okul dışı öğrenme ortamlarında değerler eğitimini konu alması açısından gerekli,

- Okul dışı öğrenme ortamlarında değerler eğitimi kapsamında seçilen Kızılay, Kütüphane, Müze ve Tabiat Parkı ve Hayvanat Bahçesi gibi okul dışı öğrenme ortamları kapsamında hazırlanan etkinlik planları bakımından özgün,
- Son yıllarda dünya genelinde önemi artan Okul öncesi eğitim çerçevesinde okul dışı öğrenme ortamlarında değerler eğitimine ilişkin bir çalışma olması açısından güncel,
- Ayrıca ülkemizde uygulanan Okul öncesi eğitime farklı bir perspektif katması açısından işlevsel bir çalışmadır.

1.4. Araştırmanın sınırlılıkları

Bu araştırma;

- 2022-2023 eğitim öğretim yılıyla,
- Okul öncesi dönemde okul dışı öğrenme ortamlarında değerler eğitimi bağlamında araştırmacı tarafından hazırlanan; Kızılay'a Gidiyorum, Tarihe Dokunuş, Kitap Dostları ve Doğada Çocuk İzleri etkinlikleri ile,
- Okul dışı öğrenme ortamlarından, Kızılay, Müze, Kütüphane ve Tabiat Parkı ve Hayvanat Bahçesi ile,
- Milli Eğitim Bakanlığı Okul Öncesi Eğitimi Programı (60-72 Ay Arası) kazanım ve göstergeleri ile (MEB, 2013),
- Sakarya ilinin Adapazarı ilçesinde bir bağımsız anaokulunda yer alan 60-72 ay arası; 14 kız ve 8 erkek toplam 22 çocukla sınırlıdır.

1.5. Tanımlar

Okul Öncesi Eğitim: Okul öncesi eğitim; 0-72 ay arasını kapsayan, çocukların bedensel, psiko-motor, sosyal-duygusal, zihinsel ve dil gelişimlerini destekleyen, onlara zengin uyarıcı çevre sunan, onları ilköğretime hazırlayan, bireysel ve gelişim özelliklerine uygun, toplumun kültürel değerlerini benimsemesine yardımcı olan sistemli ve bilinçli bir eğitim sürecidir (Gültekin Akduman, 2013).

Değer: Türk Dil Kurumu (TDK, 2023a) tarafından hazırlanan Güncel Türkçe Sözlükte, bir şeyin önemini belirlemeye yarayan soyut ölçü, bir şeyin değdiği karşılık, kıymet olarak

tanımlanırken yine aynı sözlükte değer; bir milletin sahip olduğu sosyal, kültürel, ekonomik ve bilimsel üstün niteliklerini içine alan maddi ve manevi öğelerin tamamıdır.

Değerler Eğitimi: Değerler eğitimi; öğrencilerimize bilgi, beceri ve tutum kazandırmanın yanında onların dengeli, sağlıklı, gelişmiş bir kişiliğe ve karaktere sahip, iyi insan, iyi vatandaş olarak yetişmelerini sağlayan, ahlaki, insani, sosyal ve manevi tüm değerlerimizin öğrencilere aktarılma sürecidir (MEB, 2010).

Okul Dışı Öğrenme Ortamı: Okul dışı öğrenme ortamı; eğitim – öğretim programları kapsamında yer alan konu ve kazanımlar doğrultusunda derslerle birlikte ya da ders dışı etkinlik olarak yaparak ve yaşayarak öğrenmelerin yaşandığı, öğrencilerin çevresindeki kültür, sanat, üretim ve coğrafi varlığın tanıtılmasını sağlayan eğitim – öğretim faaliyetlerinin gerçekleştiği yerlerdir (MEB, 2019).

BÖLÜM II

ARAŞTIRMANIN KURAMSAL ÇERÇEVESİ VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Bu bölümde yukarıda ortaya konan problemler doğrultusunda araştırmanın kuramsal çerçevesi 3 ana başlıkta toplanmıştır. Aşağıda yer verilen bu başlıklardan ilkinde okul öncesi dönem ve gelişim süreçleri, ikincisinde okul öncesi dönem ve değerler eğitimi ve üçüncüsünde okul öncesi dönem ve okul dışı öğrenme ortamları hakkında açıklamalar yer almaktadır.

2.1. Okul öncesi dönem ve gelişim süreçleri

Bu bölümde açıklamalar iki başlık altında toplanmıştır. Bu başlıklardan ilkinde okul öncesi dönem, ikincisinde ise gelişim süreçleri hakkında açıklamalara yer verilmiştir.

2.1.1. Okul öncesi dönem

Okul öncesi eğitim; 0-72 ay arasını kapsayan, çocukların bedensel, psiko-motor, sosyal-duygusal, zihinsel ve dil gelişimlerini destekleyen , onlara zengin uyarıcı çevre sunan, onları ilköğretime hazırlayan, bireysel ve gelişim özelliklerine uygun, toplumun kültürel değerlerini benimsemesine yardımcı olan sistemli ve bilinçli bir eğitim sürecidir (Gültekin Akduman, 2013). Erken çocukluk eğitimi; çocukların sosyal, duygusal, bilişsel, dil ve motor becerileri gibi gelişim alanlarına azami düzeyde destekte bulunan ve iyi olma hallerine yaşam boyu katkı sağlayan bir eğitim kademesidir (MEB, 2018). Okul öncesi eğitim; 0-6 yaş çocukları kapsayan, geleneksel eğitim sürecinden önceki eğitimidir (İnan, 2011). Okul öncesi eğitimde etkinlik çeşitleri; Türkçe, Sanat, Drama, Müzik, Hareket, Oyun, Fen, Matematik, Okuma Yazmaya Hazırlık ve Alan Gezileri şeklindedir (MEB, 2013).

Milli Eğitim Bakanlığı (MEB, 2013) Okul Öncesi Eğitimi Programında, okul öncesi eğitimin amaçlarını;

1. Çocukların beden, zihin ve duygu gelişimini ve iyi alışkanlıklar kazanmasını sağlamak,
2. Onları ilkokula hazırlamak,
3. Şartları elverişsiz çevrelerden ve ailelerden gelen çocuklar için ortak bir yetiştirme ortamı yaratmak,
4. Çocukların Türkçeyi doğru ve güzel konuşmalarını sağlamak olarak açıklamıştır.

Osmanlı İmparatorluğu'nun kuruluşundan II. Meşrutiyet dönemine kadar olan dönemde okul öncesi eğitim kurumları eğitim sistemi içinde yer almamaktadır. Osmanlı İmparatorluğu'nun çeşitli illerinde okul öncesi eğitim kurumlarının açılmaya ve yaygınlaşmaya başlaması II. Meşrutiyet'in hemen öncesine rastlar. 23 Temmuz 1908'den önce bazı illerde açılan özel ana mektepleri, bu tarihten sonra İstanbul'da açılmıştır (Sakin, 2013). Cumhuriyetin kurulduğu ilk yıllarda ülkenin içinde bulunduğu şartlardan dolayı okul öncesi eğitime gereken önem verilememiştir. Ülkenin içinde bulunduğu şartlar ilköğretime öncelik verilmesini gerektirdiğinden; 1925-1930 yılları arasında anaokullarına ayrılan pay, ilköğretim okullarının sayısının artması için ilköğretime kaydırılmıştır. Bu yıllarda 80 anaokulunda 5.580 çocuk ve 136 öğretmen olduğu bilgisi bilinmektedir (Dağlıoğlu, 2007). 1961 yılında yürürlüğe giren 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu ve 222 sayılı İlköğretim ve Eğitim Kanunu ile okul öncesi eğitimle ilgili çalışmalar hızlanmıştır. “Anaokulları ve Anasınıfları Yönetmeliği” 1962 yılında çıkarılmıştır. 1992 yılında Milli Eğitim Bakanlığı'nın Teşkilat ve Görevleri hakkındaki 3797 sayılı Kanun yürürlüğe girmiştir. Yürürlüğe giren bu kanunla Milli Eğitim Bakanlığı bünyesinde Okul Öncesi Eğitim Genel Müdürlüğü kurulmuştur (Sakin, 2013).

Milli Eğitim Bakanlığı'nın (MEB, 2022) 2021-2022 eğitim-öğretim yılına ait yayımladığı istatistiklere göre, 2022 yılı haziran ayının ilk haftası itibariyle ülkemizde 7.878 resmi ve 6.246 özel olmak üzere toplam 14.124 okul öncesi eğitim kurumu bulunmaktadır. Bu okul öncesi eğitim kurumları; resmi veya özel anaokulu, anasınıfı, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı'na bağlı kreş ve bakımevleri, iş kanununa göre işletmelerde açılan kreşler, Diyanet İşleri Başkanlığı'na bağlı 4-6 yaş kursları, belediyelerce açılan kreşler, derneklerce açılan kreşlerdir. Bu okul öncesi eğitim kurumlarında 2022 yılı haziran ayının ilk haftası itibariyle 1.885.004 öğrenci eğitim görmektedir. Okul öncesi eğitim kurumlarında eğitim gören öğrencilerin okullaşma oranı 3-5 yaş grubunda yüzde 44,71, 4-5 yaş grubunda yüzde 56,77, 5 yaşta yüzde 83,41'e ulaşmıştır (MEB, 2022).

Çocuğun yaşamının ilk yıllarında aile çevresi gelişim ihtiyaçlarını karşılamaktadır fakat ileriki yıllarda yetersiz kalabilmektedir. Okul öncesi eğitim kurumları; çocukların çevrelerini yaşitlarıyla oluşturur, onlara sağlıklı ve doğal bir ortam hazırlayarak gelişim ihtiyaçlarını karşılamış olur (Gültekin Akduman, 2013). Bu dönemde deneyim sonucu elde edilen bilgi, beceri ve tutumlar çocuğun hem sosyal yaşamına hem de eğitim yaşamına etki etmektedir. Bu nedenle verilen nitelikli eğitim hizmeti, erken çocukluk dönemini tüm eğitim sisteminin en önemli basamağı haline getirmektedir. Okul öncesi eğitim; toplumsal refahın yükselmesinin ve ülkemizin sosyal, kültürel ve sürdürülebilir ekonomik kalkınmasının ilk basamağı olarak görülmektedir (MEB, 2018).

2.1.2. Gelişim Süreçleri

Okul öncesi dönem yaşamın temelidir ve bu dönemde öğrenme hızı oldukça hızlıdır. Okul öncesi dönemde bireyin hayatını etkileyecek temeller atılır. Bu dönemde bireyin; bilişsel, fiziksel, sosyal, duygusal ve dil gelişimi hızla olgunlaşır (İnan, 2011). Bu başlık altında okul öncesi dönemin gelişim süreçleri hakkında açıklamalara yer verilmiştir.

2.1.2.1. Fiziksel ve motor gelişim

Bireyin gelişimi anne karnında başlar ve doğumla beraber devam eder. Bebeğin doğduğunda boyu ortalama 48-53 cm. ve kilosu 3-3,5 kg. arasındadır. Doğumdan sonra büyüme hızı oldukça yüksektir. Bebek 12 aylık olduğunda doğumdaki ağırlığının üç katına ve doğumdaki boyunun % 50'sine ulaşmaktadır. Bebek 8-12. aylar arasında emekleyerek yer değiştirebilir ve tutunarak ayakta durabilir. 15-18. aylar arasında ise yardımsız yürüyebilir ve kaşık kullanabilir. 2 yaşında merdivenden inip çıkabilir, ayağıyla büyük topa vurabilir ve topu fırlatıp atabilir (Selçuk, 2004). Yaş ilerledikçe büyüme hızı azalır. İki yaşından sonra büyüme hızı yavaşlayan çocuğun 3-6 yaş döneminde yıllık ortalama boy uzaması 6-8 cm. arasındadır. Çocuk 3 yaşında büyük kasları geliştiği için koşar, hızlı hareket eder. Elbisesini küçük bir yardımla giyip çıkarabilir. 4 yaşında doğumdaki boyunun yaklaşık olarak iki katına ulaşan çocuk, yardım görmeden elbisesini giyip çıkarabilir. Kısa süre tek ayak üstünde durabilir. Kabaca insan resmi çizebilir ve atılan topu kucağında tutabilir. 5 yaşında koşma ve atlama davranışlarında beden hareketleri artık tam olarak gelişmiştir. Çizgilerle

sınırları belirlenen bir şeklin içini boyayabilir. 6 yaşında ise yerde top zıplatabilir. Küçük kasları iyice geliştiği için el işlerinde beceriklidir ve harfleri yazabilir (Selçuk, 2004).

Çocuğun yürümeye başlamasından sonraki dönem olan 2-6 yaş arasında yoğun bir motor gelişim gözlenir. Bu dönemde çocuk, bedeninin değişik yerlerini kullanarak ve koordinasyon sağlayarak yeni beceriler kazanmaktadır (Cevherli, 2014). Okul öncesi çocukların ip atlamayı, tek ayak üzerinde hoplamayı ve sekmeyi öğrendikçe koordinasyon ve dengeleri gelişim göstermektedir. Bu dönemde küçük olanlar diğerlerine göre daha çabuk yorulurlar da, dayanıklılıkları artar (Bredekamp, 2015). Okul öncesi dönemdeki çocuklar makas kullanabilir ve düz bir çizgiyi kesebilir. Topu iki eli ile tutabilir ve topu zıplatıp yakalayabilir. Sek sek oynayabilirler. Taşırmadan boyama yapıp, karışık resimler çizebilirler. İki tekerlekli bisiklete binebilir. İp atlar gibi sıçrayabilirler ve 30 cm. yükseklikten atlayabilirler (Atay ve Şahin, 2005).

2.1.2.2. Dil gelişimi

Dil, insanların birbirlerine bilgi, düşünce ve eğilimlerini aktarabilmenin yanında duygularını da ifade etmelerine olanak tanıyan bir iletişim aracıdır. Kültür değerlerimiz ve bilgilerimizin geneli sözlü ya da yazılı kaynaklarla günümüze ulaşmıştır. İnsanların doğrudan kendi yaşantısı yoluyla öğrendiklerinden çok daha fazlasını öğrenmesi için dil büyük öneme sahiptir (Yavuzer, 2007).

Erken çocukluk döneminde dil olağanüstü bir hızda gelişir. Bebekler 2 aylıkken agulama ve 6 aylıkken cıvıdamalar görülür. Okul öncesi yıllarda çocukların telaffuzları oldukça iyileşmektedir. Beyinde sese ilişkin bölge olgunlaştıkça ve çocuklar problem çözümü içine girdikçe, söyleyiş büyük ölçüde iyileşmeye başlar. Bu dönemde ses bilgisel farkındalık ve sözcük bilgisi artar (Berk, 2013). Çocuk birinci yaşın sonlarına doğru ilk kelimelerini söyler ve bir ve iki yaş arasında iki kelimeden oluşan cümleler kurabilir. 30 aylık olduğunda ise 2-3 kelimeden oluşan düzgün bir cümle kurabilir. Dört yaşın sonlarına doğru 5-6 kelimeden oluşan cümleler kurabilen çocuk, aynı zamanda hikâye de anlatabilir. Beş yaşına geldiğinde ise uzun ve karmaşık cümleler kurulmaya başlanır. Cümlelerde mecazi ifadeler kullanılmaya başlanır ve yavaş yavaş yetişkin konuşmasına geçilmiş olur (Selçuk, 2004). Çocuğun kelime bilgisinde yaşla birlikte artış görülür. Üç yaşında 900 kelime bilen çocuk, dört yaşına

ulaştığında 1500 civarı kelime bilir. Beş yaşına geldiğinde ise bildiği kelime sayısı 2000-2500 civarına çıkar (Selçuk, 2004).

Okul öncesi dönem çocukların dil konusunda oldukça becerikli oldukları söylenebilir. Çoğu konuşmayı sever ve konuşurken kendi dil kurallarına bağlı kalabilir (Bacanlı, 2006). Bu dönemdeki çocuklar; dün ve yarın ifadelerini anlamlı olarak kullanabilir. Zıt anlamlı kelimeleri ifade edebilir, kelimeleri tanımlayabilir ve günlük deneyimlerini anlatabilirler (Atay ve Şahin, 2005).

2.1.2.3. Bilişsel gelişim

Cevherli (2014)'ye göre bilişsel gelişim; olgunlaşma ve yaşantı kazanma süreçleri arasındaki sürekli etkileşimin bir ürünü ve aktif zihinsel faaliyetlerdeki gelişimdir. Bilişsel gelişimde Piaget çocukların dört evreden geçtiğine inanıyordu. Bu evreler; duyuşal-devinimsel, işlem öncesi, somut işlemsel ve soyut işlemseldir (Berk, 2013).

Piaget'e göre; işlem öncesi dönem 2-7 yaş aralığını kapsamaktadır. Piaget, işlem öncesi dönemi sembolik ve sezgisel olmak üzere ikiye ayırmıştır. İki ila dört yaş arasını kapsayan sembolik aşamada çocuk benmerkezcidir. Bu yaşlarda sıklıkla sembolik oyunlar görülür. 4-7 yaş arasını kapsayan sezgisel dönemde ise çocuk; eksik gruplama yapma yeteneğinden hızla yeterli bir sınıflama yeteneğine doğru gelişim kaydeder (Gürsoy, 2009). Okul öncesi dönemdeki çocuklar işlem yeteneğinden yoksundur. Bu dönemde çocukta mış gibi yapma oyunu ve canlıcı ve büyüsel düşünce görülür. İşlem öncesi evrede zihinsel temsilde hızlı ilerlemeler görülür. Okul öncesi yıllarda çocukların çizimlerinde görülen karalamalar, dönem sonuna doğru yerini ayrıntılı ve gerçekçi çizimlere bırakır (Berk, 2013).

Okul öncesi dönemde çocuklar bilişsel beceri olarak; eşleştirme yapabilir, sınıflama yapabilir, istenilen sayı kadar nesneyi gösterebilir, bir grupta eksik nesneyi gösterebilir, kendi adını yazabilir, sağını ve solunu gösterebilir ve 1-20'ye kadar olan rakamların arasından isimlendirilen rakamı gösterebilir (Atay ve Şahin, 2005).

Okul öncesi eğitim kurumları; çocukların bilişsel gelişimlerinin desteklendiği, düşünme, öğrenme, problem çözme ve bilişsel süreç becerilerinin geliştiği yerlerdir (Gündüz ve Gültekin Akduman, 2015). Okul öncesi dönem çocuklarına dönem boyunca kendilerini güvende hissedebilecekleri, güvenlik önlemleri alınmış, zengin uyarıcı bir çevre ve

öğrenme fırsatları sunulması ile sağlıklı bir bilişsel gelişime sahip olmaları sağlanacaktır (Mart, Aslan ve Temel, 2021).

2.1.2.4. Sosyal ve duygusal gelişim

İnsan doğası gereği sosyal bir varlıktır. Sosyal ilişkiler toplumu, kültürü ve bireyi etkiler. Bireyin yaşamı, çevresine uyum sağlamakla geçer. Bu uyum sağlama çabası doğumla beraber başlar. Sosyal gelişim; bebeğin önce kendi vücuduyla başlayıp, sonra çevresindeki insanları tanınmasıyla devam eden ve gittikçe genişleyen, yaşam boyu devam bir süreçtir (Gülay ve Akman, 2009).

Çocuğun sosyal davranışlarının temeli, yaşamın ilk yıllarındaki sosyal gelişimi oluşturur. Çocuğun toplumsal yaşantılara karşı olan sosyal uyumu genellikle yaşamın ilk yıllarındaki öğrenme deneyimlerine bağlıdır. Bebeğin doğumdan sonra annesine olan bağımlılığı onun sosyal ilişkilerinin başlangıcı kabul edilir (Ahmetoğlu, 2009). Çocuğun anne ile başlayan sosyal ilişkisi ailenin diğer üyeleri, arkadaşları, öğretmenleri ve yakın çevresiyle devam eder. Oyun bu dönemde sosyal gelişimi şekillendiren unsurlardan bir tanesidir. Zamanla kendini ve çevreyi tanımaya başlayan çocuk, insanlara ve sosyal yapıya karşı farkındalık geliştirir (Gülay ve Akman, 2009).

Çocuk iki yaşından itibaren dengesiz, olumsuz, kararsız ve isyankar olarak çok güç bir döneme girer. Üç yaşta ise, çevresinde olan her şeyi keşfetmek ve öğrenmek ister. Dört yaşında girişimcilik ve atılganlık girişimini açıkça göstermeye başlar. Arkadaşlık ilişkileri gelişmeye başlar. Beş yaşında arkadaşlarıyla işbirliği yaparak, onları kendi seçer. Çevreye karşı olumlu bir yaklaşım içindedir (Ahmetoğlu, 2009).

3 yaşta oyun becerisinin gelişmeye başlaması sosyal gelişimi destekler. Çocuk bu yaşta çevreden takdir görmek, beğenilmek ister. 4 yaşta ise sabırsız, bencil, savunmacı ve inatçıdır. Bağımsızdır ve kendi isteğiyle hareket etmek ister. Dramatik oyunlarla duygularını ve düşüncelerini hayata geçirir. 5 yaşta ise uzlaşmacı, işbirlikçi, sabırlı, uyumlu, cömert ve çalışkandır. Düzenli kurduğu cümlelerle insanlarla olan kişisel ve sosyal ilişkileri artar. 6 yaşta ise arkadaş edinmek ve arkadaş ilişkilerini devam ettirmek oldukça önemlidir. Grup oyunlarında hoşlanır ve grup kurallarına uyar (Gülay ve Akman, 2009).

Çocuklar 3-5 yaşlarında diğer çocuklarla etkileşimlerini başlatırlar ve başka bir çocukla arkadaşlık kurar ve kurulan bu arkadaşlığı sürdürürler (Bredenkamp, 2015). Arkadaşlık

ilişkileri okul öncesi dönem çocuklarının sosyal gelişimini olumlu olarak destekler. Okul öncesi dönemde arkadaşlık ilişkileri 3 yaşında civarında başlar ve 4 yaş civarında zenginleşerek devam eder. Çocuğun arkadaş edinmesi ve arkadaş gruplarına girmesi sosyal gelişimi oldukça önemlidir. Arkadaşlık ilişkileri ile çocuklar; sorumluluk almayı, kendini haklarını korumayı, başkalarının hak ve sorumluluklarına saygı duymayı öğrenir. Çocukların güven duyguları gelişir, çekingenliği azalır ve sosyal uyumları kolaylaşır. Böylece çocuk toplumsal yaşamın yöntem ve kurallarını benimseye başlar (Sezer ve Yoleri, 2013).

Bireyin duygularını tanıması, anlaması, uygun şekillerde ifade edebilme ve kontrol edebilmesi olan duygusal gelişim, ilk olarak anne ve bebek arasında ortaya çıkar. Duygusal gelişimin sağlıklı ilerlemesi için bebeğin anneye güvenle bağlanması önemlidir. Çocukta görülen ilk duygusal tepkiler gülme ve ağlamadır. Çocuklar yaşamın ilk yıllarından itibaren iletişimlerini arttıkça farklı duygu türlerini yaşamaya başlarlar. Üç yaşından itibaren korku, kaygı, kıskançlık, sevinç ve öfke sıklıkla görülmeye başlanır (Baran, 2009).

Okul öncesi dönemde çocukların duygularını açık bir şekilde ifade etme eğiliminde oldukları görülür. Kıskançlık ve sık sık öfke patlamaları olabilmektedir (Bacanlı, 2006). Bu yaşlarda duygusal sergileme kurallarına uymaya başlarlar. Yaşamadıkları bir duyguyu yaşıyormuş gibi yapabilirler (Berk, 2013). Okul öncesi dönemde çocukların mizah duyguları gelişir. Mutlu olmalarından dolayı arkadaşlarıyla oynarken sık sık gülerler ve kahkahalar atarlar (Aral ve Durualp, 2013).

Çocuklar 3-5 yaşlarında duyguları sözcükler ve yüz ifadeleri ile ilişkilendirebilirler. Duygularını anlamak, olumsuz duyguları ifade etmek ve onlarla baş edebilmek için, öfkeli bir hayvanı taklit etmek gibi dramatik oyuna başvurabilirler (Bredenkamp, 2015).

2.1.2.5. Ahlak gelişimi

Ahlak gelişimi, bireyin toplumun değer yargılarını edinmesi, gelenek ve göreneklerini içselleştirmesi sürecidir. Toplumun içinde nasıl davranması gerektiğinin bilincinde olmaktır. Topluma karşı görev ve sorumluluklarımızı öğrenme, ahlaki gelişimin bir parçasıdır (Özden, 2011). Okul öncesi yıllar diğer gelişim alanlarında olduğu gibi ahlak gelişimi üzerinde de oldukça büyük bir etkiye sahiptir (Sapasağlam, 2016).

Piaget çocukların yaşlarına bağlı olarak edindiği gözlemler sonucunda ahlak gelişimini dışa bağlı dönem ve özerk dönem olmak üzere ikiye ayırır. Dışa bağlı dönemde, çocuklar ahlaki yargılar açısından başkalarına bağımlıdır. Özerk dönemde ise ahlaki gelişimde yargılamalarda esneklik dikkat çeker (Özden, 2011). Dışa bağlı dönemde yer alan okul öncesi çağıdaki çocuklar; davranışı niyete göre değil sonucuna göre değerlendirir. Eylemin doğru ya da yanlış olması, sonucun büyüklüğüne ve cezalandırılıp cezalandırılmamaya göre değişir. Yanlış olan davranış kimse tarafından görülme bile eylem sonunda cezalandırılacağına inanma eğilimi içindedirler (Salı ve Köksal Akyol, 2009).

Piaget'e göre çocuktaki ahlaki gelişim iki safhadadır. Herhangi bir ahlaki düşüncesi olmayan çocuğun bu konulardaki ilk düşüncesi etrafındaki büyüklerin etkisiyle şekillenen otoriteci bir ahlakın özelliklerini göstermektedir. Çocuk otoriteci büyüklerinin yönlendirmelerini mutlak ve değişmez gerçek düşünce olarak kabul etmektedir. Çocuk bu düşünceden sonra Piaget'in otonomi dediği ahlaki düşünce tipine geçmektedir. Birinci safhada ahlakın değişmez ve mevcut kurallar bütününe katı bağlılık kanaatinde olan çocuk, ikinci safhada ahlaki değişmez kurallar bütünü olarak değil, içinde bulunulan duruma göre değişebilen, karşılıklı anlaşmaya dayalı bir normatif sistem olarak görmektedir. Her iki anlayışta zihin gelişmesiyle beraber ilerlemektedir (Güngör, 1998).

Kholberg ahlaki gelişim kuramını üç düzey ve altı evreye ayırmıştır. Bunlar;

I. Gelenek Öncesi Düzey

1. İtaat ve Ceza Eğilimi Evresi
2. Araçsal İlişkiler Eğilimi Evresi

II. Geleneksel Düzey

3. Kişilerarası Uyum Eğilimi Evresi
4. Kanun ve Düzen Eğilimi Evresi

III. Gelenek Sonrası Düzey

5. Sosyal Sözleşme Eğilimi Evresi
6. Evrensel Ahlak İlkeler Eğilimi Evresi şeklindedir (Salı ve Köksal Akyol, 2009).

Kholberg'e göre ahlak gelişiminin değişmeyen ilkeleri şunlardır:

1. Her çocuk aynı evrelerden geçer.
2. Gelişim hep öne doğrudur, geriye dönüşü yoktur.

3. Hiçbir gelişim evresi atlanamaz.

4. Çocuk bir zaman diliminde sadece bir evrede olabilir (Özden, 2011).

Kholberg'in gelenek öncesi düzeyi, Piaget'in dış kurallara bağlılık döneminin özelliklerini karşılamaktadır. Gelenek öncesi düzeyde, Piaget'in dış kurallara bağlılık döneminde olduğu gibi; davranışın doğru ya da yanlış olduğuna sonucuna göre karar verilir (Salı ve Köksal Akyol, 2009).

2.2. Okul öncesi dönem ve değerler eğitimi

Bu bölümde açıklamalar üç başlık altında toplanmıştır. Aşağıda yer verilen bu başlıklardan ilkinde değer, ikincisinde değerler eğitimi ve üçüncüsünde okul öncesi dönemde değerler eğitimi hakkında açıklamalara yer verilmiştir.

2.2.1. Değer

Değer; Türk Dil Kurumu (TDK) (2023a) tarafından hazırlanan Güncel Türkçe Sözlükte, bir şeyin önemini belirlemeye yarayan soyut ölçü, bir şeyin değdiği karşılık, kıymet olarak tanımlanırken yine aynı sözlükte değer; bir milletin sahip olduğu sosyal, kültürel, ekonomik ve bilimsel üstün niteliklerini içine alan maddi ve manevi öğelerin toplamıdır. Türk (2009)'e göre değer; toplumu oluşturan bütün bireylerce doğru olduğu kabul edilen ve toplumun bireylerden uyulmasını istediği davranış, uygulama ve standartlardır. Aydın ve Akyol Gürler (2014)'e değer; arzu edilen, kişilerin hayatlarına kılavuzluk eden ve önem derecesi olan hedeflerdir.

Yıldırım (2019)'a göre değerlerin özellikleri; toplumlar/bireyler tarafından yapılan yargılamada ölçüt görevi görmesi, bireylerin davranışlarına rehberlik etmesi, bireyin davranış yönünü tayin etmesi, bireylerin ve toplumların etkinlik alanlarının temelini oluşturması, bireylerin kendi davranışlarını değerlendirmesine yardım etmesi ve toplumun bireyden, bireyin kendisinden ve başkalarından beklentisini oluşturmaktır. Değerler, toplum tarafından hoş karşılanmayan davranışları engelleyerek bireyin davranışları üzerinde denetim ve kontrol görevini üstlenir. Birey sahip olduğu değerler sayesinde kanun, norm gibi dışsal kontrol sistemlerinden önce kendi iç kontrol denetimini yapmasını sağlar

(Sapasağlam, 2016). Değerlerin işlevleri; genç nesillerin topluma uyumlu olmasını ve toplumun devamlılığını sağlamak, birey toplum çatışmasını önlemek ve toplumsal huzuru sağlamaktır (Yıldırım, 2019).

Ülkeler, içinde bulundukları zamana ayak uydurmak, gelişen teknolojinin gerisinde kalmamak ve beklentileri güncellenen toplumların ihtiyaçlarının karşılayabilmek adına eğitim sistemlerini zamana uygun hale getirerek, yeni hedefler koymak durumundadır (Ulak, Aygün ve Öznacar, 2022). Günümüz meydana gelen olaylar, birçok veli ve eğitimciyi, akademik başarının tek başına yeterli olmadığını, bireyin zihinlerinin bilgi anlamında dolu olmasının onu hayatta başarılı kılmaya yetersiz kalacağını; sosyal hayatta başarılı olabileceği özellikleri, sağlıklı karar verme bilincini, özgüveni ve dürüstlüğü kazandırmanın onlara dünyada verilebilecek en önemli değer olduğunu düşünmeye sevk etmektedir (Aydın, 2014).

Değerler, toplumun içerisinde çıkmıştır. Her toplumun kendine özgü vazgeçilmez değerleri vardır. Toplum bu değerleri bireyin yaşamında ona hazır olarak sunup, ondan uymasını bekler (Türk, 2009). Günümüzde teknolojinin yanında getirdiği bireyselleşme ve küreselleşme nedeniyle oluşan değer yozlaşmasında toplumu kurtarmanın yollarından birisi de eğitimidir (Ulak, Aygün ve Öznacar, 2022).

Eğitim, bütün toplumlarda o toplumun kültüründe yer alan bilgi, deneyim ve değerlere göre şekillenir ve eğitim sistemleri, içinden çıktıkları medeniyetlerin yanında evrensel insanlık değerleriyle de harmanlanırlar (MEB, 2018). Kuşçu, Bozdaş ve Yıldırım Doğru (2014)'ya göre eğitimin amacı; çocukların doğuştan getirdiği temel duyguları kontrol altına alabilmek ve güzel duyguların gelişebilmesine katkıda bulunmak olmalıdır.

2023 Eğitim Vizyonu Belgesi, gelecek nesilleri yetiştirirken zihinlerini bilim ile donatmanın yanında kalplerini de insani değerlerle doldurmanın önemini vurgulamıştır (Ulak, Aygün ve Öznacar, 2022). Değerler sadece bilgilerden ibaret olmayıp, davranış ve duyuşsal boyutları da bulunmaktadır. Günlük yaşama aktarılamayan değerler, kuru bilgiden ileriye geçemezler (Çalışkan ve Yıldırım, 2022). Eğitim; milli, manevi, insani, ahlaki ve kültürel değerleri yaşantı yoluyla yeniden inşa etmelerini sağlamaktır (MEB, 2018).

Eğitim çift kanatlı bir okumadır. Bireylere sadece beceri kazandırmak hayatı göğüslemeye yetmemektedir. Evrensel, maddi, manevi, ahlaki ve milli tüm değerleri kapsayan ve içine alan ahlak güzelliği insan için gerekli olandır (MEB, 2018). Ahlaki değerden yoksun hiçbir eğitim sistemi insanlığın bugün yaşadığı sorunları çözemeyecektir. İnsani değerleri yüksek,

ulusal kültür ve hoşgörü ile bezenmiş çok kültürlülüğü benimsemiş bireylerin yetişmesi için eğitim müfredatı içerisinde değerler eğitimi yer almalıdır (Ulak, Aygün ve Öznacar, 2022).

2.2.2. Değerler eğitimi

Değerler eğitimi; öğrencilerimize bilgi, beceri ve tutum kazandırmanın yanında onların dengeli, sağlıklı, gelişmiş bir kişiliğe ve karaktere sahip, iyi insan, iyi vatandaş olarak yetişmelerini sağlayan, ahlaki, insani, sosyal ve manevi tüm değerlerimizin öğrencilere aktarılma sürecidir (MEB, 2010). Eskiden toplumun da desteklediği birçok değer, çocuklara yaşantıyla aktarılabilirken, artık sadece yaşantı yeterli olmamakta, bu konuyu çocuklara iletebilmek için uğraş vermemiz gerekmektedir. Çünkü çocuğun üzerindeki etkenler aile, okul ve arkadaş çevresinin yanında dünyadaki hızlı değişimlerdir. Çocuklar bu değişimden bizden daha önce fark edip etkilenmektedirler (Aydın, 2014). Okullarda verilecek olan değerler eğitimi bu noktada büyük önem sarf etmektedir. Ulak, Aygün ve Öznacar (2022)'a göre okullarda verilecek değerler eğitimi geçmiş ve gelecek kuşaklar arasında bir köprü görevi görecektir.

Değerler eğitiminin amacı; çocukların kendilerine ve topluma yararlı olacak temel değerleri psikolojik, sosyal ve bilişsel gelişimlerine uygun olacak şekilde kazanmalarınıdır. Sağlıklı, dengeli ve tutarlı bir kişilik oluşturmak ve iyi vatandaş olmalarını sağlamak için gerekli bilgi, beceri, tutum, davranış ve alışkanlıklar kazandırmak da değerler eğitiminin amaçları arasında yer almaktadır. (Aydın ve Akyol Gürler, 2014). Aydın'a (2014) göre değerler eğitiminin amacı; bireylerde sağlıklı, tutarlı ve dengeli bir kişilik oluşturmanın yanında onları hayata ve üst öğrenime hazırlamak, iyi insan, iyi vatandaş olmalarını sağlamak için gerekli beceri, tutum ve alışkanlıklarla donatmaktır. Özdemir (2021)'e göre değerler eğitiminin amacı, çocuğun doğuştan getirdiği iyi yönleri ortaya çıkarmak ve onların kişilik gelişimlerine yardımcı olmaktır. Milli Eğitim Bakanlığı 2023 Eğitim Vizyonu Belgesi'nde değerler eğitiminin önemini vurgulamıştır. 2023 Eğitim Vizyonu'nun temel amacı; çağın ve geleceğin becerileriyle donatılmış ve bu donanımı insanlık için kullanan, bilime sevdalı, kültüre meraklı ve duyarlı, nitelikli, ahlaklı bireyler yetiştirmek olarak açıklanmıştır (MEB, 2018).

Eğitim programları toplumun kültürünü, felsefesini ve değerlerini içinde bulundurmak zorundadır. Hiçbir eğitim programı “değerleri” içinde bulundurmadan yapılamaz ve

eğitimde hiçbir çalışma değerlerden yoksun değildir. Eğitimin kendisi değerler bütünüdür parçası olduğu gibi, değerler eğitiminin de en somut görüldükleri yer eğitim programlarıdır (Mızıkacı, 2015). Değerler eğitimi yeni bir akademik çalışma alanı gibi düşünülse de eğitim sistem ve programlarında ilk çağlardan itibaren yer almaktadır. Değer eğitiminde aile, toplum ve okulun önemli bir etkisi bulunmaktadır. Bireyin dış dünya ile ilk temasının başladığı ailede birey topluluk ve aile ruhu içinde yaşama tarzına alıştırılır. Bireyin aileden çıkarak karşılaştığı toplum da bireye değer aktarımında etkili olmaktadır. Bu süreçlerin ardından okula gelen bireye, değerler eğitimi süreci artık planlı bir şekilde eğiticiler tarafından yapılmaya başlanır (Türk, 2009).

Sapasağlam (2016) ülkemizde değerler eğitimi ile ilgili çalışmaların 2000'li yıllardan sonra arttığını söylemiştir. Milli Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı tarafından yayınlanan 2010/53 sayılı ilk ders genelgesi ile okullarda değerler eğitimi çalışmaları yapılması istenmiştir. Günümüzde artarak devam eden değerler eğitimi çalışmalarına ilk olarak, Milli Eğitim Bakanlığı 18. Milli Eğitim Şûra (2010)'da değerler eğitimine okul öncesi eğitimden başlayarak, eğitimin tüm kademesinde yer verilmesi kararını almıştır.

2.2.3. Okul öncesi dönemde değerler eğitimi

Bebeklik döneminin ardından çocuklar etrafındaki dünyayı keşfetmeye başlarlar. Bu keşif sadece fiziksel boyutla ilgili değildir. İçinde yaşanılan dünyanın kuralları, normları ve değerleri çocuklar tarafından öğrenilmeye başlanır (Sapasağlam, 2016). Okula başladıktan sonra çocuğun, öğretmenin yönlendirmesi ve koyduğu kurallarla doğruyu yanlıştan ayırma yeteneği gelişmeye başlar ve bu gelişmeyle birlikte çocuk kurallar ve değerler bütününe özümsemeye başlar (Yıldırım, 2018).

Çocukların yaşadıkları toplumun ve çevrenin değerlerini tanımaları, kültürel ve evrensel değerleri benimsemeleri onların sorumluluk bilincine sahip bireyler olarak yetişmeleri açısından oldukça önem arz etmektedir (MEB, 2013). Erken çocukluk dönemi, toplumların geleceğinin temel başlangıç seviyesidir. Bu dönemde çocukların, toplumsal yaşamla uyumlu temel evrensel değerlere sahip olması oldukça önemlidir (Dönmez ve Uyanık, 2022).

Okul öncesi eğitim, bireye yaşamı boyunca gerekli olan temel bilgi, beceri ve değerleri kazandırmayı amaçlamaktadır (Kuşçu ve diğerleri, 2014). Okul öncesi dönem; çocuğun gelecekte hangi özelliklere sahip olacağı, insanlarla karşılıklı ilişkilerinin nasıl olacağı ve

toplumsal uyumun hangi düzeyde olacağının belirleyici olduğu bir dönemdir. Bu dönemdeki çocukların gelecekte başarılı ve mutlu olmaları; iyi bir yetişme ortamına sahip olmalarına, ebeveynleri ve çevresindeki insanlarla olumlu ilişkiler kurmasına ve sağlıklı bir gelişim geçirmesine bağlıdır (Sapasağlam, 2016).

Yaşamın ilk yıllarında verilen ve verilmeyen eğitimler, çocuğun geleceğini belirler(Neslitürk, 2013). Çocuk, bir toplumun geleceğini oluşturan insan unsurunun kaynağıdır. Bir toplumun gelişebilmesi ve varlığını sürdürebilmesi, çocukların iyi yetiştirilmesine bağlıdır. Okul öncesi dönemde verilen değerler eğitimi ile çocukların kişilik gelişimi sağlanacaktır (Özdemir, 2021). Çocuklarda sağlanacak başarılı bir kişilik gelişimi ile toplumun gelişebilmesi ve varlığını sürdürebilmesinin önü açılacaktır.

Değerler eğitiminde aile ve okul öncesi eğitim çok önemlidir. Çocuk okul öncesi dönemde, sevgi, saygı, işbirliği, hoşgörü, sorumluluk, yardımlaşma, dayanışma ve paylaşma gibi değerlerle karşılaştığında, değerleri içselleştirip davranışa dönüştürmesi daha kolay olacak ve kişilik gelişimi de bu durumdan etkilenecektir. Çocuklar, toplumsal ve ahlaki değerlerin kazanıldığı okul öncesi dönemde nitelikli ve sağlıklı bir eğitimle karşılaştırılmalı ve değerler sistemli ve planlı bir şekilde çocuğa kazandırılmalıdır (Özer ve Çam Aktaş, 2019). Çocuklara, okul öncesi dönemde belli davranışları kazandırmak ve gelişimlerini desteklemek için gerekli olan eğitim yaşantıları evde anne ve babalar, okul öncesi eğitim kurumlarında ise öğretmenler tarafından sunulmalıdır (Aral, Kandır ve Can Yaşar, 2011).

Yaka, Yalçın ve Denizli (2014)'ye göre okul öncesi eğitim programının nitelikli olabilmesi için, öğretim becerilerinin yanında toplumsal değerleri de içermesi gerekmektedir. MEB (2010); okul öncesi dönemde verilen eğitim ile çocuklarda sevgi, saygı, iş birliği, sorumluluk, hoşgörü, yardımlaşma, dayanışma ve paylaşma gibi duygu ve davranışları geliştirmeli ilkesiyle, çocuğa kazandırılması gereken değerlere vurgu yapmıştır. Sapasağlam (2016)'a göre okul öncesi dönemde çocuklara; sevgi, saygı, sorumluluk, işbirliği, yardımseverlik, hoşgörü, arkadaşlık, nezaket, öz denetim, paylaşma, dürüştlük gibi temel değerler olmak üzere daha pek çok değer de kazandırılabilir.

Erken yaşların, davranışların kazandırılması ve anlamlandırılmasındaki payı olduğuça önemlidir. İnsan davranışlarının anlamlandırılması ise değerler tarafından gerçekleşmektedir (Kırtel, 2023). Çocukların yetişme sürecinde kazanacağı değerler onların en büyük yol göstericileri olacaktır. Okul öncesi eğitimde, çocuklara sevgi, saygı, sorumluluk, paylaşma,

işbirliği gibi değerlerin aşılması, kişilik gelişimlerinin olumlu yönde etkilenmesini sağlayacaktır (Güneş, 2018).

Milli Eğitim Bakanlığı 18. Milli Eğitim Şûra (2010)'da ve Milli Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı tarafından yayınlanan 2010/53 sayılı ilk ders genelgesi ile değerler eğitimine okul öncesi eğitimden başlayarak, eğitimin tüm kademesinde yer verilmesi kararını almıştır. Milli Eğitim Bakanlığı 19. Milli Eğitim Şûra (2014)' da ise Okul Öncesi öğretim programında değerler eğitimine yer verilmesi kararını almıştır.

Milli Eğitim Bakanlığı (2024) yeni yayınladığı Okul Öncesi Eğitim Programı'nda “*sosyal duygusal gelişim*” kazanım alanı, “*sosyal duygusal gelişim ve değerler*” olarak değiştirilmiştir. Milli Eğitim Bakanlığı (2024) Okul Öncesi Eğitim Programı'nda; adalet, cömertlik, dostluk, dürüstlük, merhamet, özdenetim, sabır, saygı, sevgi, sorumluluk, vatanseverlik ve yardımseverlik değerlerinin yer aldığı değerler listesi yayınlanmıştır. Milli Eğitim Bakanlığı yeni Okul Öncesi Eğitim Programı ile değerlerin günlük ve aylık planlarda yer almasını isteyerek; okul öncesi eğitimde değerler eğitimine vurgu yapmıştır.

Araştırma çerçevesinde hazırlanan “*Kızılay'a Gidiyorum*”, “*Tarihe Dokunuş*”, “*Kitap Dostları*” ve “*Doğada Çocuk İzleri*” etkinliklerinde aşağıda açıklaması verilen değerlerin üzerinde durulacaktır.

Yardımlaşma (Kumbasar, 2011): Yardımlaşma; ihtiyaç sahibi olan herkese el uzatma, ihtiyaçlarını karşılama davranışdır. Deprem gibi büyük felaketlerde insanlar can ve mal kaybına uğramakta ve evlerini kaybetmektedir. Bu zor günlerin atlatılmasını sağlayan değerlerden bir tanesi yardımlaşmadır.

Dayanışma: Toplumu oluşturanların duygu, düşünce ve ortak çıkarlarda birbirlerine karşılıklı bağlanmasıdır (TDK, 2023b). Dayanışma değeri ile insanlar; zor zamanlarda ve iyi günlerde bir araya gelip tek vücut olmakta ve aralarındaki sosyal bağ kuvvetlenmektedir (Yılmaz, 2018).

Duyarlılık (Yılmaz, 2018): Duyarlı olmak, çevrede ya da herhangi bir yerde gelişen olumsuz olaylara ve durumlara karşı hassasiyetle yaklaşmaktır.

Toplumsal Olaylara Duyarlılık: Bireyin yaşadığı toplumdaki olaylara sorumluluk hissederek, olumlu sosyal davranışlar sergilemesidir.

Doğal Çevreye Duyarlılık: Canlıların yaşamlarını devam ettirebilmeleri için doğal ve temiz bir çevreye ihtiyaçları vardır. Çevreye verilen zarar aslında kendimize verdiğimiz bir zarardır. Yaşadığımız çevreye duyarlı olmalıyız (Yılmaz, 2018).

Tarihsel Mirasa Duyarlılık: İnsanların ulusal ve evrensel değerleri olan tarihsel eserlere sahip çıkmak ve korumak tüm insanlığın ortak görevidir (Yılmaz, 2018).

Kültürel Mirası Korumaya Duyarlılık: Toplumu bir araya getiren ve bir arada kalmasını sağlayan kültüre ait tüm eserlere sahip çıkma ve koruma hassasiyetidir.

Edebi Eserleri Korumaya Duyarlılık: Edebi eserlere sahip çıkma ve koruma hassasiyetidir.

Sorumluluk: Kişinin kendi davranışlarının ve yetki alanına giren olayların sorumluluğu üstlenmesidir (TDK, 2023c). Davranışlarının sonuçlarını üstlenen, görev alanını bilen, kendine güvenen ve eleştiriye açık kişiler sorumluluk sahibi kişilerdir (Yılmaz, 2018).

Paylaşma: Güncel Türkçe Sözlükte bölüşme, üleşme olarak tanımlanmıştır (TDK, 2023d). Paylaşma, kişileri ve toplumları birbirine yakınlaştıran bir değerdir (Yılmaz, 2018).

Sağlıklı olmaya önem verme: İnsanın kendi bedeni, kendisine emanet verilmiş olmasından dolayı kendi bedenine dikkat etmek zorundadır (Yılmaz, 2018). İnsanlar sadece hastalandığında değil hasta olmadığında da sağlığına özen göstermelidir (Kumbasar, 2011).

Nezaket: Güncel Türkçe Sözlükte başkalarına karşı saygılı ve kibar davranma, naziklik olarak tanımlanmıştır (TDK, 2023e).

Saygı: Güncel Türkçe Sözlükte saygı; değeri, üstünlüğü, yaşlılığı, yararlılığı, kutsallığı dolayısıyla bir kimseye, bir şeye karşı dikkatli, özenli, ölçülü davranmaya sebep olan sevgi duygusu, hürmet, ihtiram ve başkalarını rahatsız etmekten çekinme duygusu olarak tanımlanmıştır (TDK, 2023f).

Estetik: Güncel Türkçe Sözlükte sanatta ve hayatta güzelliğin kuramsal bilimi ve güzellik duygusu ile ilgili olan; güzel duyusal olarak tanımlanmıştır (TDK, 2023g).

Sevgi: Güncel Türkçe Sözlükte sevgi; insanı bir şeye veya bir kimseye karşı yakın ilgi ve bağlılık göstermeye yöneltten duygu; muhabbet olarak tanımlanmıştır (TDK, 2023h). Sevgi çok çeşitli olup; ailesine, toplumuna, arkadaşlarına, vatanına ve yaratıcısına gösterdiği sevgi bunlardan bazılarıdır (Yılmaz, 2018).

Temizlik: İnsanın bedenini, ruhunu ve çevresini rahatsız edici etmenlerden arındırıp rahat hale getirme durumudur. Temiz insan, bedeninin temizliğine önem verir, çevresine de bu gözle bakar ve bu davranışı alışkanlık haline getirir (Yılmaz, 2018).

İsraf Etmeme: Güncel Türkçe Sözlükte israf etmek; gereksiz yere harcamak, savurganlık ve tutumsuzluk etmek olarak tanımlanmıştır (TDK, 2023i). Gereksiz yere harcama, savurganlık ve tutumsuzluk yapmamak israf etmemektir.

2.3. Okul öncesi dönem ve okul dışı öğrenme ortamları

Bu bölümde açıklamalar iki başlık altında toplanmıştır. Aşağıda yer verilen bu başlıklardan ilkinde okul dışı öğrenme ortamları, ikincisinde ise okul öncesi dönemde okul dışı öğrenme ortamları hakkında açıklamalara yer verilmiştir.

2.3.1. Okul dışı öğrenme ortamları

Okul dışı öğrenme ortamı; eğitim – öğretim programları kapsamında yer alan konu ve kazanımlar doğrultusunda derslerle birlikte ya da ders dışı etkinlik olarak yaparak ve yaşayarak öğrenmelerin yaşandığı, öğrencilerin çevresindeki kültür, sanat, üretim ve coğrafi varlığın tanıtılmasını sağlayan eğitim – öğretim faaliyetlerinin gerçekleştiği yerlerdir (MEB, 2019). Sınıf içi eğitim-öğretim faaliyetlerine destek veren ve öğrenci gelişimlerine katkı sağlayan alternatif öğrenme ortamları, okul dışı öğrenme ortamlarıdır (Erten ve Taşçı, 2016). Okul dışı eğitim, okulun dışında bireyin hayatında gerçekleşen eğitimin tamamıdır. Öğrenmelerin tümü ise okul dışı öğrenmedir (Tösten, 2021). Okul dışı eğitimin bir diğer tanımı olan sınıf dışı eğitim; Metin Göksu (2020)'ya göre okulda, sınıfta verilen eğitimin tamamlayıcısıdır.

Okul dışı öğrenme ortamları;

- a) Müzeler,
- b) Bilim ve sanat merkezleri,
- c) Tarihi ve kültürel alanlar,
- ç) Kütüphaneler

- d) Doğal sit alanları ve ören yerleri,
- e) Teknoparklar,
- f) Endüstriyel kuruluşlar,
- g) Üniversiteler,
- ğ) Milli, tematik park ve bahçelerden oluşmaktadır (MEB, 2019).

Günümüzde okul dışı öğrenme ortamları; okul bahçesi, sokaklar, müzeler, hayvanat bahçeleri, botanik bahçeleri, bilim merkezleri, planetarium, milli parklar gibi okulun dışındaki birçok alanı içermektedir (Kölemen, 2021). Çalışkan ve Yıldırım (2022)'a göre müzeler, hayvanat bahçeleri, kütüphaneler, doğal ve izcilik kampları gibi mekanlar elverişli okul dışı öğrenme ortamlarıdır. Yöresel, kültürel, mesleki ve güncel önemde olan her mekân çocuklar için doğal öğrenme alanıdır. Bu alanlar; tarihi bir bina, müze, resim sanat atölyesi, matbaa, fabrika vb. yerler olabilir (Güven, 2013). Okul dışı eğitim ve öğrenmeyle birlikte doğal, sosyal, kültürel ve bilimsel öğrenme ortamlarının etkisi artmıştır (Tösten, 2021).

Okul dışı öğrenme; derslerde öğretilmek istenilen konuların bizzat kendi ortamında öğretilmesidir (Laçın Şimşek, 2020). Okul dışı öğrenme ortamları okullar tarafından derslerin uygulama mekânı haline getirilmek istendiğinde bu ortamlar duvarsız derslikler haline dönüştürülebilirler (Özsoy ve diğerleri, 2017). Okul dışı öğrenme ortamları, okulun dış dünyaya açılan kapısıdır. Okul dışı öğrenme ortamlarında uygulanacak etkinlikler, sınıfta uygulanan formal öğrenmeler ile bağlantılıdır (Kölemen, 2021). Non-formal olarak da nitelendirilen okul dışı öğrenme ortamları bireylerin hayatlarında kalıcı davranış değişikliğine neden olmaktadır (Caner, 2019). Eshach (2007)'a göre okul dışı öğrenme; insanların bilimi öğrenmelerine, takdir etmelerine ve bilime karşı olumlu duygular geliştirmelerine yardımcı olacak büyük bir potansiyele sahiptir.

Okul dışı öğrenme öğrenci merkezlidir (Tösten, 2021). Okul dışı öğrenme ortamları öğrencilerin akademik başarısına katkı sağlar (Aydemir ve Toker Gökçe, 2016). Okul dışı öğrenme ortamları çocukları; iş birliği yapmaya, akranları ile yardımlaşmaya, mücadele etmeye ve problemlere çözümler üretmeye yönlendirmektedir (Kölemen, 2021). Okul dışı öğrenme ortamları öğretim konularını desteklediği gibi aynı zamanda farklı bilgi ve beceri kazandırıp, birden fazla duyguya hitap eder ve bu nedenden dolayı uzun süre akılda kalır (Aydemir ve Toker Gökçe, 2016).

Okul dışı öğrenme ortamlarının çocuğun duyuşsal becerilerinin geliştirilmesinde önemli bir role sahip olduğu söylenebilir (Karamustafaoğlu, Ayvalı ve Ocak, 2018). Öğrencilerin sosyalleşmesinde, özgüven kazanmalarında, empati kurabilmelerinde, merak duygularının gelişiminde ve derslere ve öğretmenlere yönelik olumlu tutum ve davranış geliştirmelerinde okul dışı öğrenme ortamlarının etkili olduğu ifade edilebilir (Aydemir ve Toker Gökçe, 2016).

Bireyin deneyimleri onların öğrenmelerinde önemli bir yere sahiptir. Okul dışı öğrenme ortamları, bireylere deneyimleme ve tecrübe edinme fırsatı sunar. Bireylerin okul dışı ortamlardaki edindikleri tecrübeler ve deneyimler bilginin yapılandırılmasında önemli bir yer tutmaktadır (Laçın Şimşek, 2020). Okulda öğretilecek konuların, okul dışı öğrenme ortamlarıyla bireyler tarafından deneyimlenmesi ve tecrübe edilmesi bilginin yapılandırılmasını ve kalıcılığını arttıracaktır.

Okul dışı öğrenme ortamları; çok maliyet ve emek istemesi, sınıf yönetiminin ve öğrencilerin yönetiminin daha zor olması, öğretmene daha fazla sorumluluk yüklemesi ve sınıf ortamına göre eğitimin daha zor olmasından dolayı öğretmenler tarafından sıklıkla tercih edilmemektedir (Çalışkan ve Yıldırım, 2022). Okul dışı öğrenmelerde bazı alınması gereken önlemler ve dikkat edilmesi gereken noktalar bulunmaktadır. Bunlar; güvenlik önlemlerinin alınması, etkili bir planlamanın sağlanması ve öğretmenlerin konuyla ilgili donanımının olmasıdır (Tösten, 2021). Okul dışına yapılacak olan geziler planlı ve amaçlı olmalıdır. Fakat, bu planlama dikkatli yapılmalıdır. Dersi olduğu gibi sınıf dışına taşımak bir okul dışı öğrenme olmayacaktır. Bu yapılan sadece bir mekan değişikliği olacaktır (Laçın Şimşek, 2020). Okul dışı öğrenme alanları yaparak-yaşayarak öğrenme yönüyle günümüzde okul öğrenmeleriyle bir bütün olarak ele alınmalıdır (Çığırık, 2016).

Milli Eğitim Bakanlığı son yıllarda okul dışı öğrenme ortamlarına verdiği önem artmaktadır. Bakanlık yayınladığı okul dışı öğrenme ortamları kılavuzu (2019) ile taşra teşkilatlarınca öğretmenlere eğitim verilmekte ve ekipler oluşturulmaktadır. Her ilde bir eğitim müzesi kurma çabası ve bununla ilgili planlamalar yapması okul dışı öğrenme ortamlarına verdiği değerin güçlendiğinin göstergesidir. (Tösten, 2021).

2.3.2. Okul öncesi dönemde okul dışı öğrenme ortamları

Milli Eğitim Bakanlığı (2013) Okul Öncesi Eğitim Programı'nda yakın çevre olanaklarının eğitim amaçlı kullanılmasını teşvik etmiştir. Okul öncesi eğitim programının temel özelliklerine bakıldığında “Öğrenme merkezleri önemlidir” özelliklerinde dış mekanların önemi vurgulanmaktadır (Kölemen, 2021).

Okul öncesi dönemde alan gezileri; çocukların araştırma, problem çözme, gözlemlene yapmasını, yaşadıkları çevreyi tanımasını ve eğitim programına alınan kazanımlara ulaşmalarını ve kavramları öğrenmelerine imkan tanır. Çocuklara özgü öğrenme stillerine sahip ortamlarda çocukların kendilerini farklı yollarla ve özgün biçimde ifade edebilmeleri için gerekli olanaklar yaratılmalıdır (MEB, 2013).

Tayfur (2022)'un çalışmasında okul öncesi eğitim alan uzmanlarının tamamı, okul dışı etkinliklerin çocuğun tüm gelişim alanlarını farklı boyutlarda desteklediğini ifade etmişlerdir. Okul dışı ortamların sağladığı zengin yaşantıların, yaparak-yaşayarak öğrenme ve doğal ortamlarda deneyimleyerek öğrenmenin daha kalıcı olduğunu belirtmişlerdir. Alan uzmanları, küçük yaşta çocukların öğrenmelerinin farklı ortamlarda desteklenmesinin bütünsel gelişimleri açısından önemli olduğunu ve bu öğrenmelerin çocuğun ileriki yaşamını etkileyeceğini belirtmişlerdir (Tayfun, 2022). Okul öncesi eğitim programına üzerinde önemle durulan açık alanlarda eğitim, çocuklara alternatif öğrenme yolları ve yaparak yaşayarak öğrenme deneyimleri sunarak; çocukların sınıf ortamında ortaya çıkaramadığı yetenek ve becerilerini ortaya çıkarır (Karaca ve diğerleri, 2018). Alan gezileri; çocukların bütün gelişim alanlarını destekler, eğlenirken öğrenmelerini sağlar ve sınıf içinde çocuğun öğrendiklerini hayatın içinde uygulama fırsatı verir (Kızıldaş ve Sak, 2016). Daş, Aslan ve Yadigaroglu (2021) yaptıkları araştırmada; okul dışı öğrenme ortamlarında zengin uyarıcıların bulunduğu, yaratıcılığın geliştiği ve çok yönlü gelişim sağlandığı sonucuna ulaşmışlardır.

Okul öncesi eğitimin temeli, doğrudan bilgi aktarımına değil yaparak yaşayarak öğrenmeye dayanmaktadır (Karaca ve diğerleri, 2018). Daş, Aslan ve Yadigaroglu (2021) yaptıkları araştırmada; öğretmen adaylarının okul dışı öğrenme ortamlarını kullanıma uygun görme nedenleri olarak; eğlenceli ve öğretici olma, yaparak ve yaşayarak öğrenme fırsatı sunma, zengin uyarıcıya sahip olma, aktif yaşantı kazandırma, çocuğun merak duygusunu, yaratıcılığı ve çevre farkındalığını geliştirme olduklarını belirtmişlerdir. Ayrıca öğretmenler

sağlık açısından okul dışı ortamlarda bulunmanın; çocuğun kendisini iyi hissetmesini sağlayacağını, öz denetimlerini geliştireceğini, olumlu benlik algısına katkı sağlayacağını ve büyük kas gelişimlerine katkı sağlayacağını belirtmişlerdir.

Milli Eğitim Bakanlığı (2013) Okul Öncesi Eğitim Programı'nda alan gezileri; çocukların ilgisini çekecek, yöresel, kültürel, mesleki ve güncel önem taşıyan her mekân çocuk için doğal öğrenme alanıdır. İçinde bulunulan yöredeki tarihî bir yer, müze, bir ressamın sanat atölyesi, matbaa, tarla, bahçe, park ve herhangi bir materyalin, araç veya gerecin üretim atölyesi gibi mekânlara alan gezileri düzenlenebileceği ifade edilmiştir.

Milli Eğitim Bakanlığı (2013) Okul Öncesi Eğitim Programı'nda; çocukların özgürce deneyimlerde bulunup rahat hareket edebildikleri ortamlarda daha iyi geliştiğini ve becerilerini sergileyebildiğini ifade etmiştir. Merkezler, iç mekânlarda olduğu kadar dış mekânlarda da düzenlenmelidir ifadesiyle okul öncesi eğitimde dış mekânların önemine vurgu yapmıştır.

Milli Eğitim Bakanlığı (2013) Okul Öncesi Eğitim Programı'nda; "Oyun Zamanı" başlığının altında *"Güne başlama zamanının ardından bahçede, açık havada oyun oynanabilir, o gün yapılacak eğitimle ilgili olarak alan gezisine çıkılabilir veya sabah yürüyüşü yapılabilir."* ifadesiyle okul öncesi eğitimde alan gezilerinin önemine vurgu yapmıştır.

Milli Eğitim Bakanlığı tarafından yeni yayınlanan Okul Öncesi Eğitim Programı (2024)'nda *"Okul dışı öğrenme etkinliği"* adıyla okul dışı öğrenme ortamlarına etkinlik gezileri düzenlenmesi önerilmiştir. Okul dışı öğrenme etkinliğinin etkili olabilmesi için etkinlik öncesi, etkinlik sırası ve etkinlik sonrası olarak 3 aşamada planlanması gerekmektedir. Etkinlik öncesi yetkili makamlardan ve velilerden izinler alınmalı, etkinlik sonrasında ise çocuklarla gözlemleri hakkında mutlaka konuşulmalıdır. Yeni yayınlanan Okul Öncesi Eğitim Programı ile Milli Eğitim Bakanlığı, okul öncesi eğitimde okul dışı öğrenme ortamlarının önemini arttırmıştır.

2.4. Değerler Eğitimi ve okul dışı öğrenme ortamları

Bu başlık altında okul dışı öğrenme ortamlarında değerler eğitimi hakkında açıklamalara yer verilmiştir.

2.4.1. Okul dışı öğrenme ortamlarında değerler eğitimi

Son yıllarda ülkemizde değerler eğitimi önemslenmekte ve değerlerin çocuklara nasıl aktarılacağı konusunda çeşitli çalışmalar yapılmaktadır. Değerleri içeren eğitim programları geliştirilmeye başlanmıştır. Bu programların amacı; çocukları erken yaşta değerlerle karşılaştırmak ve çeşitli grup etkinlikleriyle onların değer kavramları hakkında düşünmelerini sağlamaktır. Bu yaklaşım daha çok bilişsel süreçlere hitap etmektedir. Sadece bu tarz eğitimle değerleri öğretmemiz mümkün görünmemektedir. Değerler yaşantıyla öğrenilir ve hayatın içinden uygulamalara ihtiyaç vardır (Aydın, 2014).

Çalışkan ve Yıldırım (2022)' a göre değerler; yaparak-yaşayarak, dokunarak ve hissederek öğrenildiği zaman daha kalıcı olmaktadır. Değerler, yaşantı yoluyla küçük yaşlardan itibaren çocuklara kazandırılmalıdır (Sapasağlam, 2016). Çocukların bire bir yaşantı sağlayacağı ortamlardan bir tanesi de okul dışı öğrenme ortamlarıdır.

Okul dışı ortamlarda gerçekleştirilen değerler eğitimi sürecinde öğrenci aktiftir. Aktif ortamda bulunmalarından dolayı çocuklar değerleri şekillendirebilmekte ve daha kolay ve etkili kazanma fırsatı bulmaktadırlar. Kazanılan bu değerlerin de anlamlı ve kalıcılığa ulaşması beklenmektedir. Kalıcılık sağlandığında bir eğitim süreci ulaşmak isteyebileceği nihai hedefe ulaşmış olacaktır (Çalışkan ve Yıldırım, 2022).

Değerler eğitimi sıradan bir öğretim çalışması olmadığından toplumun tüm kesimini ve çevrenin var olan bütün imkânlarını değerler eğitimi sürecinin içine almak gerekmektedir. Bu durum da değerler eğitiminde okul dışı eğitim kavramının karşımıza çıkmasına neden olmaktadır. Okul dışı ortamlar sayesinde öğrenci değerleri gerçek dünyada görür, tanır ve değer içerikli davranışlar sergilemeye fırsat bulur (Çalışkan ve Yıldırım, 2022).

Çetin Korkmaz (2019) yaptığı araştırma sonucunda; okul öncesi dönem çocuklarının soyut düşünme becerileri yeterince gelişmediğinden dolayı değerler eğitimi çocuklara somut yollarla, sınıf dışı etkinlikler düzenlenerek verilmesi gerektiği önerisinde bulunmuştur. Erkuş (2012)'da yaptığı araştırma sonucunda; değerler eğitiminin öğrencilere somut yollarla, sınıf içi ve sınıf dışı etkinlikler yoluyla verilmesi önerisinde bulunmuştur.

Okul dışı eğitimler çocuklarda aynı anda birçok değer gelişmesine olanak sağlamaktadır (Çalışkan ve Yıldırım, 2022). Okul dışı öğrenme ortamlarına yapılan gezilerde gerçekleştirilen etkinliklerin değer üzerinde pozitif etkileri bulunmaktadır (Nalkıran ve Karamustafaoğlu, 2020). Okul dışı eğitimlerin yer alacağı duyuşsal eğitimlerin bir tanesi de

değerler eğitimi alanıdır. Değerler ile okul dışı ortamlar arasında bağlantı kurulması değerlerin günlük yaşama aktarılmasına olanak tanıyabilmektedir (Çalışkan ve Yıldırım, 2022).

Okul dışı ortamlarda değerler eğitimi yapılmak istendiğinde; verilmesi planlanan değerlerle okul dışı öğrenme ortamının birbirini tamamlaması gerekmektedir. Okul dışı ortam kazandırılmak istenen değere uygun olmalıdır. Örneğin; çevre gezisi için doğal mirasa duyarlılık, doğa sevgisi, doğaya saygı; müze gezisi için kültürel mirasa duyarlılık, sorumluluk gibi değerler belirlenebilir (Çalışkan ve Yıldırım, 2022).

Okul dışı öğrenme ortamlarında değerler eğitimi çalışması yapmak isteyen bir eğitimci, pazar yeri, huzurevi, müze, botanik park, sergi, fabrika, katı atık tesisi, arıtma tesisi, doğal alan, gölet, şehitlik gibi mekânlardan yararlanabilir. Bu mekânlar doğru yöntem teknikle daha verimli değerler eğitimi verilen ortamlar haline gelebilir (Çalışkan ve Yıldırım, 2022).

Güneş (2018) yaptığı araştırmada, okul öncesi dönemdeki çocukların değer bilincini arttırmak için alan gezilerine daha fazla yer verilmesi gerektiği önerisinde bulunmuştur. Uzun ve Köse (2017) yaptıkları araştırmada, değerler eğitimi sürecinde okul öncesi öğretmenleri tarafından kullanılan ortamların ibadet yerleri, müzeler, huzurevleri, piknik amacıyla gidilen mesire alanları, tiyatro, sinema ve itfaiye olduğu ve öğretmenlerin genellikle remi kurum/kuruluşlara geziler düzenlediği, tarihi mekanlar, açık/kapalı alan gezileri ve sanatsal mekanlardan benzer oranlarda yararlandıkları, en az oranda ise ibadet yerlerinden faydalandıkları sonucuna ulaşmışlardır.

2.5. İlgili araştırmalar

Bu başlık altında okul dışı öğrenme ortamlarında değerler eğitimi ile ilgili yurt içi ve yurt dışında yer alan araştırmalara yer verilmiştir.

2.5.1. Yurt içinde yapılan araştırmalar

Coşkun Keskin ve Kaplan (2012), okul dışı öğrenme ortamı olarak oyuncak müzelerinin sosyal bilgiler ve tarih eğitimi açısından çocuğa nasıl bir bakış açısı ve beceri kazandırdığını araştırmışlardır. Nitel araştırma yöntemi kullanarak yaptıkları çalışmanın katılımcılarını 8

öğrenci oluşturmıştır. Yaptıkları çalışma ile öğrencilerin oyuncak müzesi sırasında ve sonrasında; sosyal bilgiler ve tarih eğitimi içinde yer alan bilişsel düzeydeki bazı kazanımları kazanabileceği, üst düzey becerileri ve barış ve emeğe saygı gibi değerleri sergileyebileceği, değişim ve süreklilik bağlamında bilim ve teknolojiye yönelik bilgileri fark edebileceği ve öğrencilerin oyuncak müzelerini kendilerine katkı sağlayan okul dışı öğrenme ortamı olarak niteleyebileceği sonucuna ulaşmışlardır.

Meydan ve Akkuş (2014) çalışmalarında, sosyal bilgiler öğretiminde müze gezilerinin, tarihi ve kültürel değerlerin kazandırılmasındaki önemini araştırmışlardır. Araştırma sürecinde Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Sınıf Öğretmenliği Anabilim Dalında 2011-2012 bahar yarıyılında sosyal bilgiler eğitimi dersi alan 32 katılımcı ile Mersin Müzesi, Mersin Deniz Müzesi ve Tarsus Müzesine gezi düzenlenmiştir. Araştırma sonucunda; müze gezileri gibi etkinliklerin öğrencilerin derse olan ilgilerini arttırdığı, yaparak-yaşayarak öğrenme ile bilgileri somutlaştırdığı, tarihi ve kültürel değerlerin kazandırılmasında müzelerin son derece etkili olduğu, öğrenciler öğretmenliğe adım attığında bu tür çalışmaları mümkün olduğu ölçüde kullanmayı planladıkları sonucuna ulaşılmıştır.

Ünal ve Pınar (2017) çalışmalarında, etkili müze deneyimi sürecinin nasıl planlanması gerektiğini ortaya koymayı amaçlamışlardır. Bu amaç doğrultusunda, müzelerin işlevi, müzelerde öğrenmenin nasıl gerçekleştiği ve müze deneyimlerinin planlamasında; müzeye gitmeden önce, müze gezisi sırasında ve müze gezisi sonrasında yapılacaklar ile müze eğitiminde kullanılabilecek yöntemler literatür çerçevesinde değerlendirilmiştir. Bu araştırma sonucunda çocukların müzelerdeki deneyimlerinin; çocuklarda gözlem, eleştirel düşünme, sonuç çıkarma, yaratıcılık, araştırma, keşfetme, merak, sorgulama, karşılaştırma, önceki bilgileri kullanma ve akıl yürütme gibi becerilerin geliştirilmesinde son derece önemli bir role sahiptir. Ayrıca müzelerde çocuklar kültürel değerlerine sahip çıkmayı ve koruma bilinci edinmeyi öğrenirler. Müze deneyimlerinin bir gezi olmaktan daha fazlası olarak eğitim öğretim sürecinin ayrılmaz bir parçası olarak değerlendirilmesi gerektiğini ifade etmişlerdir.

Kahraman, Kılıç ve Akyol (2018) yaptıkları çalışmada; öğrencilerin tarihi mekanlar ve kültürel eserlere karşı farkındalık düzeylerini arttırarak, koruma bilinci geliştirmeyi, çevredeki tarihi yapıları daha iyi tanımalarını ve tarih mekan ilişkisi kurmalarını sağlamayı amaçlamışlardır. Araştırmanın çalışma grubunu, Niğde ilinde 2017-2018 eğitim öğretim yılında devlet ortaokullarında okuyan öğrencilerdir. Öğrencilere proje başında ön test ve proje sonunda son test uygulanmıştır. Proje sürecinde Niğde ilindeki tarihi ve kültürel

mekanlara gezi düzenlenmiştir. Araştırma sonucunda; öğrencilerin Niğde şehrinin tarihi ve kültürel eserlerine, coğrafi ve beşeri özelliklerine ilişkin bilgi düzeyleri ve farkındalıkları olumlu şekilde artmıştır. Öğrenciler gezerek, görerek öğrenmekten keyif almış ve bu sayede sanat, kültür, tarih alanlarına yönelik olumlu bir bakış açısı geliştirerek, sahip oldukları tarihi eser ve kültür varlıklarını korumaya yönelik olumlu tutum geliştirdikleri görülmüştür.

Karaca, Akyol, Şenol ve Can Yaşar (2018) çalışmalarında, müze gezisine katılan okul öncesi dönem çocuklarının müze kavramı ile ilgili görüşlerini incelemişlerdir. Çalışma grubunu Afyonkarahisar'daki bir ilkokuldaki anasınıfına devam eden 11 çocuk, bu çocukların öğretmenleri ve ebeveynleri oluşturmuştur. Müze gezisi öncesinde, sırasında ve sonrasında uygulanan etkinliklerden oluşan bir müze gezisi planı oluşturulmuş ve uygulanmıştır. Yapılan etkinlikler sonucunda; çocukların müze gezisinde olumlu deneyimler edindikleri, mutlu, heyecanlı oldukları ve geçmiş ile bugün arasında bağlantı kurabildikleri görülmüştür. Ayrıca anneler; gezi sonrasında çocukların daha etkili öğrendiklerini, öğretmenler ise; müze gezilerinin çocuklara somut deneyimler kazandırdığını, çocukların geçmiş ile günümüz arasında bağlantı kurabildiklerini ve sosyal yaşantılarını olumlu yönde desteklediğini ifade etmişlerdir.

Dilli, Dümenci ve Kesebir (2018), çevre eğitimi kapsamında okul öncesi dönem çocuklarına, yenilenebilir enerji kaynaklarının tanıtılması ve temiz bir çevre için yenilenebilir enerji kaynaklarının gerekliliğinin anlatıldığı çalışmalarında, müzeye gezi düzenlemişlerdir. 6 yaş gurubu 12 çocuğun oluşturduğu katılımcılar, Enerji Parkına götürülerek burada müze eğitimi gerçekleştirilmiştir. Araştırma sonucunda çocuklar; soyut bir kavram olan yenilenebilir enerji kaynaklarının tanımış, çeşitlerini öğrenmiş ve çevreye karşı farkındalık kazanmışlardır. Çocukların çevreye karşı olan farkındalık ve duyarlılığı artmasında müze eğitimi etkinlikleri büyük rol oynamıştır.

Karamustafaoğlu, Ayvalı ve Ocak (2018) çalışmalarında; okul öncesi öğretmenlerinin okul dışı öğrenme ortamı hakkındaki görüşlerini tespit etmek ve okul dışında yapılan öğrenme-öğretme etkinliklerinin çocuk gelişiminde anlamlı bir fark yaratıp yaratmadığını araştırmışlardır. Yarı yapılandırılmış mülakat soruları Amasya ilinde görev yapmakta olan 10 okul öncesi öğretmenine uygulanmıştır. Araştırma sonucuna göre; öğretmenler okul dışı ortamlarda öğrenme alanlarına yönelik becerilerin kazandırılmasında etkili çalışmalar yürütmektedir. Ayrıca okul dışı öğrenme ortamları çocuğun duyuşsal becerilerinin geliştirilmesinde, bütün gelişim alanlarının desteklenmesinde, kalıcı öğrenmeler ve gerçek yaşantılar sağlamada oldukça önemli bir yere sahiptir.

Kozikoğlu (2018) çalışmasında, okul öncesi öğretmenlerinin değerler eğitimine ilişkin tutumlarını ve okul öncesi eğitimde değerler eğitimine ilişkin görüşlerini araştırmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu Van ili İpekyolu, Tuşba ve Edremit ilçelerindeki 110 okul öncesi öğretmeni oluşturmuştur. Araştırma sonucunda; okul öncesi öğretmenlerinin değerler eğitimine yönelik yüksek düzeyde olumlu tutum sergiledikleri, öğretmenlerin öncelikli olarak saygı, sevgi, dürüstlük, yardımlaşma, dayanışma, paylaşma, hoşgörü, sorumluluk ve temizlik değerlerinin kazandırılması gerektiği düşüncesinde oldukları, değerler eğitimine yönelik somut etkinlikleri yetersiz olduğu ve değerler eğitiminde aile desteği, çocuğun gelişimi ve okulunu fiziksel durumlarından kaynaklı sorunlar yaşadıkları görülmüştür. Araştırmacı okul öncesi eğitimde değerler eğitiminin sadece okul içi etkinliklerle sınırlı kalmayıp okul dışı faaliyetler veya alan gezileriyle desteklenmesini önermiştir.

Çetin Korkmaz (2019) yüksek lisans tezinde, okul öncesi öğretmenlerinin değerler eğitimine ilişkin görüşlerini incelemiştir. Çalışmanın katılımcılarını Kahramanmaraş ili Onikişubat ilçesinde görev yapan 20 okul öncesi öğretmeni oluşturmuş ve katılımcılardan yarı yapılandırılmış görüşme formuyla veriler elde edilmiştir. Elde edilen sonuçlara göre; çocuklara sevgi, saygı ve hoşgörü değeri öncelikli olarak verilmeli, bu değerleri verirken okul aile iş birliği içinde olmalı ve öğretmenler davranışlarıyla çocuklara rol model olmalıdır. Araştırmanın bir diğer sonucuna göre; öğretmenlerin değerler eğitiminde oyun ve drama yöntemlerini kullandıkları görülmüştür. Okul öncesi dönemde soyut düşünme becerileri yeterince gelişmediğinden dolayı değerler eğitimi çocuklara somut yollarla ve sınıf dışı etkinlikler (müze gezileri, yaşlıları ziyaret vb) düzenlenerek verilmesi gerektiğini önermiştir.

Öner ve Çengelci Köse (2019) çalışmalarında, sosyal bilgiler öğretmen adaylarının müze ve tarihi mekanlarda öğrencilere değer ve beceri kazandırılmasına ilişkin düşünce ve deneyimlerini ortaya koymayı amaçlamışlardır. Araştırmadan verileri, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilgiler Öğretmenliği programındaki öğrencilerinden üç aşamalı olarak elde edilmiştir. Araştırma sonucunda öğretmen adaylarının sosyal bilgiler dersinde müzede vatanseverlik, dayanışma, sorumluluk, saygı, yardımseverlik, özgürlük, bağımsızlık, çalışkanlık, bilimsellik, estetik, duyarlılık, hoşgörü, dürüstlük, sevgi, barış ve aile birliğine önem verme gibi değerleri; empati, mekan algılama, gözlem, sosyal katılım, zaman ve kronolojiyi algılama, iletişim, yaratıcı düşünme ve Türkçeyi doğru ve güzel kullanma gibi becerileri kazandırabileceğini düşündüklerini belirtmişlerdir.

Yıldırım (2019) doktora tezinde, okul dışı etkinlik temelli değerler eğitimi programının etkin vatandaşlık değerlerine olan etkisini araştırmıştır. Araştırmanın katılımcılarını 2017-2018 eğitim öğretim yılında Bursa ili İnegöl ilçesindeki iki devlet okulunda öğrenim gören altıncı sınıf öğrencileri oluşturmuştur. Araştırma sonucunda uygulanan değerler eğitimi programının öğrencilerin sevgi, saygı, sorumluluk, adil olma, yardımseverlik ve doğruluk/dürüstlük değer alt boyutları ile birlikte etkin vatandaşlık değerleri düzeyleri üzerinde olumlu bir etkiye sahip olduğunu tespit etmiştir. Ayrıca öğrenciler, veliler ve öğretmenler uygulanan etkinliklerin faydalı olduğunu belirtirken; öğretmenler etkinlerin öğrenciler üzerinde kalıcı etkilerinin olacağını ifade etmişlerdir.

Seyhan (2020) çalışmasında, Tübitak tarafından desteklenen bir bilim ve toplum projesi uygulamalarına katılan öğretmen adaylarının sosyal bilgiler öğretiminde okul dışı eğitimin etkililiği ve kullanılması hakkındaki görüşlerini araştırmıştır. Çalışma grubunu Türkiye’de farklı üniversitelerin eğitim fakültelerinin sosyal bilgiler öğretmenliği bölümlerinde okuyan 30 öğretmen adayı oluşturmaktadır. Araştırmanın verilerini proje amaçları doğrultusunda geliştirilen yarı yapılandırılmış görüşme formu ve yansıtıcı günlükler oluşturmuştur. Araştırma sonucunda; uygulanan etkinlikler ile öğretmen adaylarının okul dışı mekanlara yönelik bilgi ve farkındalıklarının arttığını gözlemlemiş ve okul dışı öğrenmenin beceri kazandırma, değer geliştirme ve kavram öğretiminde etkili olduğunu tespit etmiştir. Ayrıca okul dışı öğrenmenin kullanılması ile öğrencilere tarihsel mirasa duyarlılık, doğal çevreye duyarlılık, vatanseverlik, saygı, sorumluluk, bilimsellik ve estetik gibi değerlerin kazandırılabilceğini belirtmişlerdir.

Kölemen (2021) doktora tezinde; okul dışı öğrenme ortamlarında gerçekleştirilen etkinliklerin çocukların sosyal becerilerine etkisini araştırmıştır. Araştırmanın çalışma grubunda; 2020-2021 eğitim öğretim yılında Kocaeli ili İzmit ilçesinde bulunan Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığına bağlı iki farklı Kreş ve Gündüz bakımevine devam eden, 60-72 ay arası 11 deney, 11 kontrol grubu olmak üzere 22 çocuk yer almıştır. Deney grubuna doğa, okul bahçesi ve sokak gibi okul dışı öğrenme ortamlarında uygulanmak üzere “Okul Dışı Öğrenme Ortamlarında Etkinlikler İçeren Sosyal Beceri Eğitim Programı” hazırlanmış ve uygulanmıştır. Kontrol grubunda ise 2013 Okul Öncesi Eğitim Programı uygulanmıştır. Araştırma sonunda; okul dışı öğrenme ortamlarında gerçekleştirilen sosyal beceri etkinliklerinin çocukların sosyal becerilerini pozitif yönde desteklediği sonucuna ulaşmıştır. Ayrıca okul dışı öğrenme alanlarında belirli bir programa maruz kalan çocukların sosyal

ilişkilerinde ve sosyal becerilerinde (yardımlaşma, paylaşma, sorumluluk, hak arama, hakkını verme vb. becerilerde) daha başarılı olduğu sonucuna ulaşmıştır.

Dere (2022) yüksek lisans tezinde, okul öncesi öğretmenlerinin okul öncesi eğitimde okul dışı öğrenme ortamlarının kullanımına dair görüşleri, algıları ve deneyimlerini belirlemeyi araştırmıştır. Konya’da çeşitli bağımsız anaokulunda görev yapan 20 okul öncesi öğretmenine yarı yapılandırılmış görüşe yöntemi uygulanmıştır. Araştırma sonuçları, okul öncesi öğretmenlerinin okul dışı öğrenmeyi daha çok “gezi gözlem yoluyla öğrenme” olarak tanımladıkları ve okul dışı öğrenme ortamlarını yeterince kullanmadıklarını göstermiştir. Bunun dışında katılımcı öğretmenler; okul dışı öğrenme ortamlarının tüm gelişim alanlarını desteklediğini, iletişim, gözlem ve yaratıcı düşünme becerileri kazandırdığını, saygı, sorumluluk ve yardımseverlik gibi değerleri kazandırdığını, farklı duyu organlarına hitap ettiğini, yaparak yaşayarak ve kalıcı öğrenmeler sağladığını belirtmişlerdir.

Dere ve Çiftçi (2022) yaptıkları araştırmada, okul öncesi eğitimde kullanılan okul dışı öğrenme ortamlarının pedagojik katkılarına ilişkin görüşlerin belirlenmesini amaçlamışlardır. Araştırmanın katılımcılarını Konya’da çeşitli bağımsız anaokullarında görev yapan 20 okul öncesi öğretmeni oluşturmuştur. Araştırma sonuçlarına göre öğretmenler, okul dışı öğrenme ortamlarının tüm gelişim alanlarının gelişimine katkısı olduğuna; iletişim, gözlem ve yaratıcı düşünme becerilerinin yanı sıra saygı, yardımseverlik ve sorumluluk gibi değerlerin kazandırılması ve geliştirilmesindeki rolüne değinmişlerdir. Ayrıca okul dışı öğrenme ortamlarının farklı duyu organlarına hitap ederek, yaparak yaşayarak ve kalıcı öğrenme gibi öğretim sürecine önemli konularda katkıda bulunduğu görülmüştür. Araştırmacılar okul dışı öğrenme ortamlarının okul öncesi eğitime daha fazla entegre edilmesini önermişlerdir.

Bardakcı ve Mart (2023) yaptıkları araştırmada; okul dışı öğrenme ortamları ve değerler eğitimi ile ilişkili çalışmaları sistematik literatür taraması ile analiz ederek; okul dışı öğrenme ortamları ve okul öncesinde değerler eğitimi içeren araştırmaların yöntemsel özelliklerini, araştırmalarda kullanılan okul dışı ortam ve değerleri ve okul öncesinde değerler eğitimi kapsamında ele alınan etkinlik türleri ve hangi değerlere yer verildiğini ortaya çıkarmayı amaçlamışlardır. Sistematik literatür taramasında kullanılan 28 araştırmadan elde edilen sonuçlara göre; okul dışında ele alınan değerler on kök değerın yanında kültürel ve tarihi mirasa duyarlılık, barış, çevreye farkındalık, hoşgörü, estetik, bilimsellik gibi değerlere yer verildiği, okul öncesinde ele alınan değerlerin saygı, sorumluluk, sevgi, cesaret değeri olurken etkinliklerin sınıf içiyle sınırlı kaldığını

belirtmişlerdir. Değerlere yer verme durumu açısından okul dışında yapılan çalışmalarla okul öncesinde yapılan çalışmalar arasında benzer değerler bulunurken; yöntem ve teknikler açısından sınıf içinde uygulanan eğitsel oyun, drama, gözlem gibi tekniklerin okul dışında da kullanıldığını görmüşlerdir.

2.5.2. Yurt dışında yapılan araştırmalar

Loyd (2004) çalışmasında açık hava etkinliklerinin bilişsel ve duyuşsal değerlerini ve neler öğrenebileceklerini araştırmıştır. Yer bilimleri okuyan 28 beşinci sınıf öğrencisi olan katılımcılar, Stone Mountain’de kısa süreli açık hava bilim gezisine çıkarılmış ve gezi öncesi ve sonrası deneyimleri değerlendirilmiştir. Araştırma sonucunda; anlamlı bir duygusal kazanım olmamasına rağmen bilişsel başarıdaki kazanımlar belirgin olmuştur. Açık hava deneyimleri öğrenmeyi kolaylaştırmaktadır ve geziler önemli bir eğitim aracıdır. Loyd (2004) araştırma sonucunda; açık hava bilim sahası gezisinin, okul ve örgün eğitim için önemli bir fırsat olduğunu vurgulamıştır.

Jeronen, Jeronen ve Raustia (2009) Finlandiya’da çevre eğitimi ve doğa okullarında çevre eğitiminin nasıl ele alındığını araştırmışlardır. Doğa okullarında görevli öğretmenlerin doldurdukları anket sonuçlarına göre; doğa okullarının hizmetlerini yalnızca çocuk ve gençlere sunduğu ve doğa okullarına gelen ziyaretçi grubun ilk ve ortaokul öğrencileri olduğu ortaya çıkmıştır. Katılımcıların çoğu tarafından doğa ve çevre okullarının kriterlerinde sürdürülebilir bir yaşam tarzı ve çevre sorumluluğunun geliştirilmesine yönelik fikirler ifade edilmiştir. En çok kullanılan eğitim yöntemleri doğa gezileri ve sorgulayıcı öğrenme yöntemleri olurken, en sık kullanılan yaklaşımlar ise fiziksel aktivite ve doğada yaparak öğrenme yöntemleri olmuştur.

Komalasari, Saripudin ve Masyitoh (2014) yaptıkları çalışmada; öğrencilerin karakterini oluşturmaya yönelik etkinlikler ile yaşayan değerler eğitimi modeli araştırma ve geliştirme çalışması yapmışlardır. Çalışmanın katılımcılarını, Endonezya’nın Bandung kentindeki iki ortaokul ve iki lisenin öğrencileri, öğretmenleri ve müdürleri oluşturmaktadır. Yaşayan değerler eğitiminin öğrenmeye entegre edilmesi, probleme ve işe dayalı öğrenme stratejileri ile ve sonrasında canlı değerlerin öğrenilmesiyle gerçekleşmektedir. Disiplin, işbirliği, hoşgörü, dayanışma, özen, birliktelik, cesaret, kompaktlık, girişimcilik, yaratıcılık,

bağımsızlık, dürüstlük gibi yaşayan değerlerin; sosyal beceri ve ders dışı etkinlikler yoluyla verilebileceğini vurgulamışlardır.

Aerila, Rönkkö ve Grönman (2016) çalışmalarında; okul öncesi çocuklarda kültürel miras eğitimini incelemişlerdir. 14 öğrencinin sanat temelli etkinliklerin yer aldığı tarihi ev müzesine yapılan saha gezisinin ardından hikaye ve el sanatlarını kültürel miras açısından değerlendirmişlerdir. Çocuklar gezi sürecinde keşfederek aktif olmuşlar ve öğrenme sürecinden keyif almışlardır. Araştırma sonucunda; kültürel miras kapsamında yapılan tarihi ev müzesi gezisinin, çocukların aktif yorumuyla devam hikayelerinde ve el sanat ürünlerinde gerçeğe dönüşen deneyim ve bilgilerin birleştirilmesiyle anlam kazandığı görülmüştür.

Larimore (2016) yaptığı araştırmada; Amerika Birleşik Devletleri'ndeki doğa temelli anaokullarını incelemiştir. Orman anaokullarındaki çocuklar zamanlarının %70-100 açık havada geçirirken; doğa temelli anaokulunda bu oran daha sınırlıdır. Doğa temelli anaokulu, orman anaokulu ve orman okulu arasında belirgin farklar bulunsa da; çocukları doğal dünyayla buluşturmak gibi ortak paydada buluştukları da görülmüştür. Bu okullar çocukların; çevreye bağlılığını arttırdığını, açık havada keşfin değerli olduğunu anladığını ve ortak zorluklarda birbirlerine yardımcı olduğunu ortaya koymuştur.

Richmond, Sibthorp, Gookin, Annarella ve Ferri (2017) öğrenci başarısını destekleyen faktörleri hedefleyen etkili bir açık hava macera eğitimi programının biçimini, işlevini ve sunumunu anlamak amacıyla araştırma yapmışlardır. Çalışmanın katılımcılarını Los Angeles'ta bulunan bağımsız bir kız okulundaki ergen öğrenciler ve yetişkin öğretim üyeleri oluşturmaktadır. Araştırma sonucunda; aynı okula giden ergen kızlar arasında paylaşılan açık hava macera eğitimi deneyimlerinin, daha fazla sosyal bağlılığa, liderlik yeterliliklerinde öz yeterliliğe, benlik duygusuna ve kişisel potansiyellerine katkıda bulunduğu sonucuna ulaşmışlardır. Sınıf öğrenimini tamamlamak ve öğrencilere kendi yeteneklerini keşfetme fırsatı sağlamak için, sınıf dışındaki deneysel öğrenme fırsatlarından yararlanılması gerektiğini vurgulamışlardır.

Lithoxoidou, Georgopoulos, Dimitriou ve Xenitidou (2017) yaptıkları araştırmada; Yunanistan'daki bir anaokulunda okul öncesi dönemdeki çocukların çevresel değerlerini ve empati gelişimini incelemişlerdir. Okul öncesi çocuklar için doğal ortamla tanıştıkları Çevre Eğitim Programı hazırlanarak çocukların insan olmayan varlıklara karşı bakış açılarını ve duygusal duyarlılığını geliştirmeyi amaçlamışlardır. Yapılan etkinlikler çocukların çevreyi koruma, estetik, sağlık, empati, canlılara karşı saygı gibi değerler eğitimi konularını

içermekteydi. Yapılan araştırma sonucunda program uygulanan çocukların ilk ve son görüşme yanıtları değişirken, program uygulanmayan çocukların yanıtları aynı kalmıştır. Okul öncesi çocuklar insan olmayan varlıklara ilgi göstermekte, onları koruma ihtiyacı hissetmekte ve onlara içsel değer atfedebilmektedir.

Wojciehowski ve Ernst (2018) yaptıkları araştırmada; doğa anaokullarının çocukların yaratıcı düşünme gelişimi üzerindeki etkisini araştırmışlardır. Araştırma sonucunda, doğa anaokulu çocuklarının yaratıcı düşünme puanlarının ön testten son teste kadar önemli ölçüde arttığı görülmüş ve doğadaki okul öncesi deneyimlerin küçük çocuklarda yaratıcı düşünmeyi olumlu yönde etkilediği sonucuna ulaşılmıştır.

Shaari, Ahmed ve İsmail (2018) yaptıkları araştırmada; çevre eğitimi uygulamasını kolaylaştırmak ve geliştirmek için okul öncesi ortamlarının nasıl değiştirilebileceğini araştırmışlardır. Araştırma sonucunda okul öncesi ortamlarının çocukların doğayla etkileşimini en üst düzeye çıkaracak şekilde tasarlanması önerilmiştir. Bu ortamların çocukların gelişimi ve okuryazarlığını geliştirmeye yardımcı olmakla kalmayıp, çevreyi koruma ve çevreye saygı değerlerini kazandırmaya katkıda bulunabileceğini vurgulamışlardır.

Dabamona ve Carter (2018) yaptıkları çalışmada; Endonezya'nın doğusunda yer alan Papua'da bir günlük kültürel okul gezilerine katılan öğrencilerin öğrenme deneyimlerini keşfetmeyi araştırmışlardır. Bir kültür köyü ve kültür müzesine geziler düzenleyerek, Papua yerel içeriği, sanatı, kültürü ortaokul müfredatına entegre etmiş ve öğrenme deneyimlerini Bloom ve arkadaşlarına göre değerlendirmişlerdir. Araştırma sonucunda; Bloom ve arkadaşları tarafından belirlenen tüm alanlardan daha yüksek düzeyde deneyimsel öğrenmenin gerçekleşebileceği sonucuna ulaşmışlardır. Ayrıca yapılan gezilerle öğrencilerin zorluklarla başa çıkma, kültürel kimliklerini yeniden teyit etme, kültürel eserlerin ortak kültürel miraslarının bir parçası olduğunu fark etme, takdir etme ve minnettar olma gibi kişisel ve sosyal gelişimlerini öne çıkardığını vurgulamışlardır. Gezideki öğrenme unsurlarının aktif öğrenme ve somut deneyimler yaşattığı, özgün bir atmosfer sağladığı ve özgün değerler içerdiğini de belirtmişlerdir.

BÖLÜM III

YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, çalışma grubu, veri toplama araçları, veri toplama süreci, verilerin analizi, geçerlik ve güvenirlik ile ilgili çalışmalar ve araştırmada karşılaşılan güçlükler yer almaktadır.

3.1. Araştırmanın modeli

Araştırma kritik dönem olan okul öncesi dönemdeki çocuklara değerler eğitiminin okul dışı öğrenme ortamlarıyla nasıl verilebileceğini, çocukların okul dışı öğrenme ortamlarındaki değerler eğitimi etkinliklerinde hangi değerleri ve becerileri sergileyebileceğini, Okul Öncesi Eğitim Programındaki hangi kazanımların kazandırılabilceğini ve uygulanan etkinliklerin sonucunda ortaya çıkan bulgular neticesinde ülkemizde uygulanan (60-72 Ay Arası) Okul Öncesi Eğitim Programına farklı bir perspektif kazandırmayı amaçlayan bir araştırmadır. Bu amaçtan dolayı araştırmada doğası gereği nitel araştırma yoluyla modeli kullanılmıştır.

Denzin ve Lincoln (2005); nitel araştırmayı “*Nitel araştırma, araştırmacıyı dünyanın tam merkezine yerleştiren bir etkinliktir.*” şeklinde açıklamışlardır (Merriam, 2015). Nitel araştırma, görüşme, gözlem ve doküman analizi gibi nitel veri toplama tekniklerinin kullanıldığı, olayların, durumların ya da algıların kendi doğal ortamında gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya çıkarıldığı bir araştırmadır. Nitel araştırmada çoğunlukla çevreyle ilgili, süreçle ilgili ve algılara ilişkin olmak üzere üç tür veri toplanır (Yıldırım ve Şimşek, 2021). Nitel araştırma, çevreye olduğu gibi bakar ve çevrede olanları anlamak için sistematik yöntemler uygular (Johnson, 2015). Nitel araştırmalarda ele alınan konu ya da problem hakkında derin bir kavrayışa ulaşma çabası vardır. Bu yönüyle araştırmacı bir kaşif gibi hareket ederek, gerçekliğin izini sürer (Karataş, 2015).

Bu araştırma; araştırmacının saha içerisinde ve uygulama süreçlerinin bizzat içerisinde olmasıyla; probleme çözüm yolu bulmak, öğretimi iyileştirmek ve yeni bir bakış açısı

kazandırma nedenlerinden dolayı nitel araştırma yöntemlerinden eylem araştırması deseniyle desenlenmiştir.

3.1.1. Eylem araştırması

Eylem araştırması, bizzat uygulamanın içinden uygulayıcının tek başına ya da bir araştırmacı ile birlikte gerçekleştirdiği ve uygulamada ortaya çıkan sorunların anlaşılmasına ve çözülmesine yönelik sistematik veri toplamayı ve analiz etmeyi içeren süreç odaklı bir yaklaşımdır (Yıldırım ve Şimşek, 2021). Eylem araştırması; öğretmen, yönetici vb. uygulayıcıların kendi durumlarını ya da yaşadıkları problemleri tanımlama, değiştirme ve geliştirme amacıyla bilimsel araştırma süreçleri kapsamında diğer uygulayıcılarla iş birliği içerisinde bulunarak yaptıkları araştırmalardır (Beyhan, 2013). Eylem araştırması, eğitim araştırmaları ve öğretim uygulamaları arasındaki boşluğa köprü görevi görür ve birbirlerine bağlar (Johnson, 2015). Araştırma ile uygulamayı bir araya getirir ve araştırma sonuçlarının uygulamaya aktarılmasını kolaylaştırır (Yıldırım ve Şimşek, 2021).

Eylem araştırması;

- Pratik ve değişim odaklıdır,
- Doğrusal yapıda olmayıp, değişim odaklıdır,
- Araştırmacıya esneklik sağlar,
- Her öğretmenin araştırmacı olmasına imkan sağlar,
- Uygulamada karşılaşılan sorunları çözmeyi hedefler,
- Ortak çalışma ve katılımcı yaklaşımı destekler (Uzun, 2016).

Eylem araştırması 10 adımda gerçekleştirilir: bir problem veya araştırma konusu tanımlamak, kuramsal bağlamda bir araştırma konusu ya da bir problemi kurgulamak, veri toplama için plan yapmak, veriyi toplamaya başlamak ve analiz etmek, veriyi toplarken problemlerin veya soruların değişmesine izin vermek, veriyi analiz etmek ve düzenlemek, veriyi raporlaştırmak, yargıları ve önerileri sunmak, bir eylem planı yapmak ve planı uygulamak ve değerlendirmektir (Johnson, 2015).

Eylem araştırmasının, geleneksel yöntemler yerine keşfederek öğrenmeye dayalı yeni öğretim yöntemleri ve öğrenme ve öğretmede tek konu stili yerine bütünleştirilmiş öğrenme stratejileri gibi eğitim öğretime ilişkin birçok alanın sistematik bir şekilde incelenip geliştirilmesinde etkili olabileceği görülmektedir. Öğretmen ve yöneticiler okullarda eylem

araştırması yaparak; öğretim yöntem ve stratejilerinin geliştirilmesi ve öğrencilerin yaşam koşullarına uygun değerler oluşturabilmesi gibi konularda önemli katkılarda bulunabilirler (Beyhan, 2013).

Araştırma kritik dönem olan okul öncesi dönemdeki çocuklara değerler eğitiminin okul dışı öğrenme ortamlarıyla nasıl verilebileceğini, verilen bu eğitim sonucunda hangi değerlerin ve becerilerin ortaya çıkacağını, verilen eğitim sonucunda Okul Öncesi Eğitim Programındaki hangi kazanımları kazandırabileceğini ve Okul Öncesi Eğitimi Programına farklı bir perspektif kazandırmayı hedefleyen bir araştırmadır. Bu amaçlardan dolayı araştırma, nitel araştırma yöntemlerinden eylem araştırması ile desenlenmiştir. Hazırlanan eylem planlarının uygulanması ile çocukların sağladıkları gelişmeler izlenebilecektir. Ayrıca okul öncesi dönem çocukları okuma yazma bilmemektedirler. Bu durum tasarlanan araştırmada veri toplama araçlarının da desene göre seçilmesini gerekli kılmaktadır.

3.1.1.1. Eylem araştırmasında araştırmacının rolü

Eylem araştırmalarında araştırmacının birden fazla rolü olabilir. Araştırmacı planlayıcı, kodlayıcı, gözlemci, veriyi toplayan ve veriyi analiz eden gibi rolleri aynı ayna üstlenmelidir (Uzun, 2016). Araştırmada araştırmacı; planlayıcı, gözlemci, uygulayıcı, veriyi toplayan ve veriyi analiz eden rollerini aynı anda üstlenmiştir. Bu araştırmada araştırmacı, bütün uygulama süreçlerinin bizzat içinde olarak araştırmayı kendisi yürütmüştür. Hazırlanan etkinlikleri öğretmenin yardımı ile sınıf içerisinde uygulamıştır. Etkinlik planı dahilinde okul dışı öğrenme ortamlarında yapılan etkinlikleri, sınıf öğretmeni, veliler ve etkinlik gerçekleştirilen mekanların görevlileriyle beraber uygulamıştır. Araştırmacı bütün süreçlere tanıklık etmiş, uygulama sürecinde etkinlikleri uygulayarak sonuçlarını gözlemlemiş ve ardından elde edilen bulguların analiz sürecini gerçekleştirmiştir.

3.2. Çalışma grubu ve ortamı

Araştırmada kolay ulaşılabilir durum örnekleme kullanılmıştır. Kolay ulaşılabilir durum örnekleme; araştırmaya hız ve pratiklik kazandırır. Bu yöntemde araştırmacı, kendisine yakın olan ve erişilmesi kolay olan bir durumu seçer (Yıldırım ve Şimşek, 2021).

Bu araştırmanın çalışma grubunu, Sakarya ilinin Adapazarı ilçesinde, 2022-2023 eğitim-öğretim yılında resmi bir bağımsız anaokuluna devam eden 60-72 aylık 22 çocuk oluşturmaktadır. Araştırmaya katılan çocukların 3 tanesinde dil ve konuşma bozukluğu tanısı bulunmaktadır. Araştırmaya katılan çocuklar okula yakın mevkide ikamet etmekle beraber, birbirlerine yakın sosyo-ekonomik düzeye sahiptirler. Araştırmaya katılan çocuklar hakkında bilgiler ek 1’de yer almaktadır.

Araştırmada etik ilkeler göz önünde bulundurulmuş ve ilk olarak katılımcıların anne ve babalarından, ek 2’de belirtilen bilgilendirilmiş gönüllü onam formu ile yazılı izinleri alınmıştır. Daha sonra araştırma kapsamında hazırlanan etkinlik planlarını uygulamak için okul dışı öğrenme ortamlarına yapılacak geziler öncesinde, katılımcıların ebeveynlerinden ek 3’te belirtilen veli izin belgeleri alınmıştır.

Uygulamanın yapıldığı ortam: Uygulamanın yapıldığı sınıfta 22 öğrenci bulunmaktadır. Uygulamanın yapıldığı sınıf oldukça geniştir. Sınıfta blok, dramatik oyun, müzik, kitap ve sanat öğrenme merkezleri bulunmaktadır. Sınıf içerisinde öğrencilerin eşyalarını koyabileceği kendilerine ait dolaplar, masalar, sergi panoları ve televizyon da bulunmaktadır. Uygulama sınıfına ait ve gezi gerçekleştirilen okul dışı öğrenme ortamlarına ait görseller bulgulara yer almaktadır.

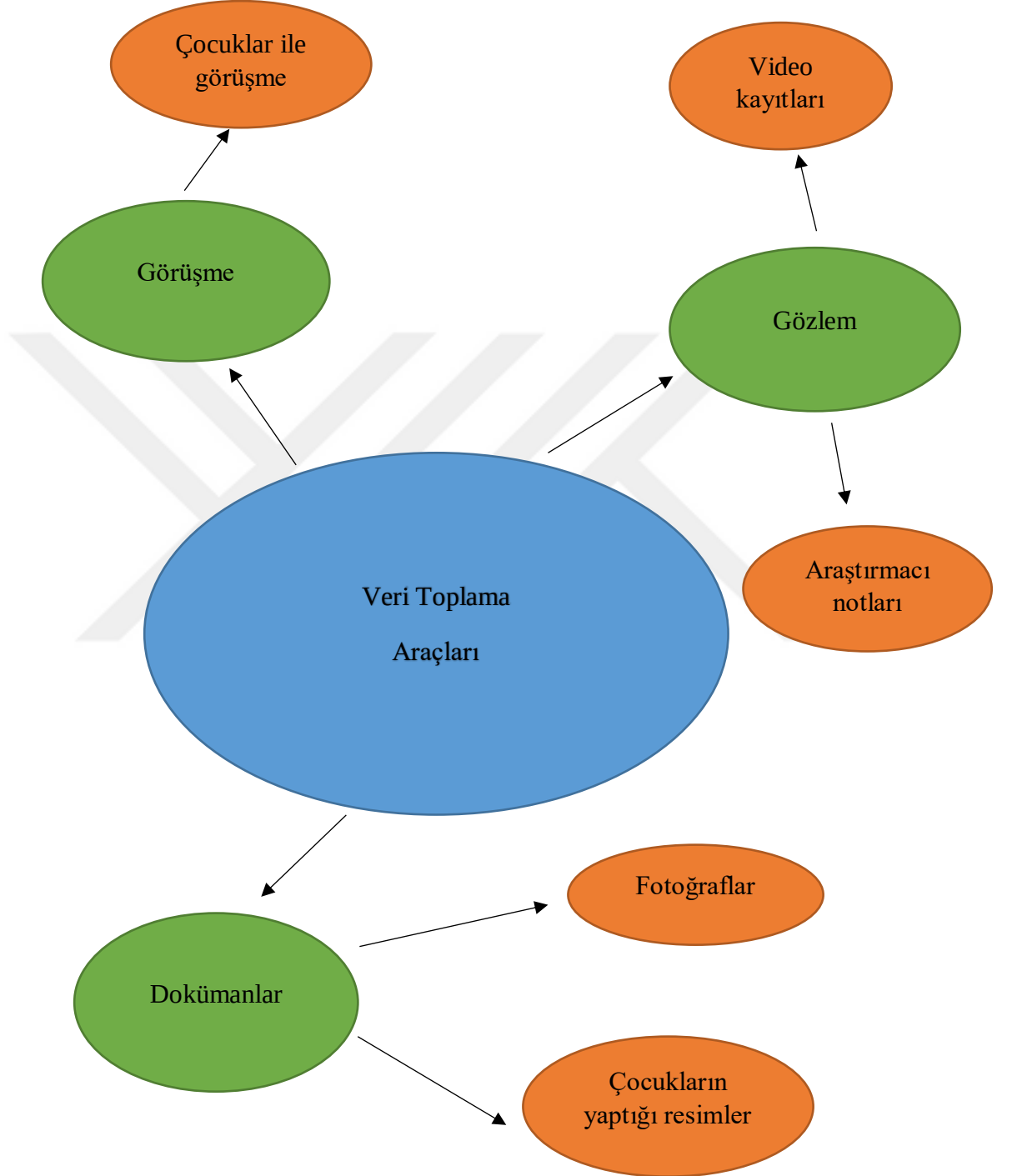
3.3. Verilerin toplanması

Bu başlık altında veri toplama araçları ve veri toplama sürecine ilişkin bilgiler yer almaktadır.

3.3.1. Veri toplama araçları

Araştırma okul öncesi eğitim döneminde yapılmakta ve içerisinde araştırmanın problemine yönelik çeşitli veri toplama araçlarını içermektedir. Konu ve içerik olarak araştırma çeşitlilik içermektedir. Bu nedenden dolayı veri toplama araçları da çeşitlilik içermektedir. Araştırmada veri toplama araçları; çocuklar ile yapılan sohbet tarzı toplu görüşmeler, çocukların yapmış oldukları resimler ve gözlemdir. Çalışma grubunu oluşturan 60-72 ay arası çocuklar okuma yazma bilmemekte ve uygulama esnasında söyledikleri her bir söylem

veri olabilmektedir. Araştırma içerisinde yer alan veri toplama araçları aşağıdaki şekilde belirtilmiş ve her bir veri toplama aracına ait detaylı bilgilere aşağıda yer verilmiştir.

Şekil 1. Araştırmada Kullanılan Veri Toplama Araçları

3.3.1.1. Gözlem

Gözlem, herhangi bir olay ya da durumu gözlem yapma ve kayıt etmeyi sağlayan bir veri toplama tekniğidir (Cemaloğlu, 2014). Gözlem tekniği, araştırmacının veriye ilk elden ulaşmasını sağlar (Yıldırım ve Şimşek, 2021). Araştırmacı, kişisel haklar ve etik ihlaller yapmadan araştırma konusu ile ilgili gerekli gördüğü her türlü ortamdan gözlem tekniği ile veri toplayabilir (Cemaloğlu, 2014). Araştırmacı araştırmada, katılımcı gözlemci ve uygulayıcı olarak araştırma içinde yer almıştır. Yapılan araştırmada araştırmacı, araştırma boyunca çocukları gözlemlemiş ve araştırma konusuyla alakalı gözlemlediği durumları ek 7’de belirtilen sınıf içi etkinlikler gözlem formuna not ederek araştırmasında yer vermiştir.

Video kayıtları, öğrencilerin sözlü olmayan davranışları, ders süresince yapmış oldukları hareketleri ve uygulama sürecine ilişkin bilgi sağlar (Johnson, 2015). Araştırma eylem araştırması ile desenlenmiş ve araştırma kapsamında etkinlik planları hazırlanmıştır. Hazırlanan bu etkinlik planları uygulanmış ve problem durumuna çözüm yolu aranmaya çalışılmış ve uygulanan etkinliklerin sonucunda ortaya çıkan bulgular neticesinde ülkemizde uygulanan (60-72 Ay Arası) Okul Öncesi Eğitimi Programına farklı bir perspektif kazandırmak amaçlanmıştır. Bu nedenle uygulama sürecinin sağlıklı bir şekilde analiz edilebilmesi ve uygulama sürecinin her anın kayda alınması oldukça önemlidir. Çalışma grubunu oluşturan 60-72 ay arası çocuklar okuma yazma bilmemekte ve uygulama esnasında söyledikleri her bir söylem veri olabilmektedir. Aynı zamanda çocukların sözel olmayan davranışları da araştırma için veri oluşturabilmektedir.

Araştırmacı, araştırma süreci esnasında sınıfta gerçekleştirilen etkinliklerde ve gezi esnasında bir stajyer öğrenci yardımıyla kamera ile görüntü alımı yapmıştır. Sınıfta gerçekleştirilen gezi öncesi sohbet etkinliği, okul dışı öğrenme ortamlarına yapılan geziler esnasında ve gezi sonrası sohbet etkinliğinde yaklaşık 6 saatlik video elde edilmiştir.

Araştırmacı notları: Araştırmacı araştırma süreci boyunca katılımcı gözlemci ve uygulayıcı olarak araştırma içinde yer almıştır. Buradan hareketle, uygulama sürecinin öncesine, sonrasına ve uygulama sürecine bizzat tanıklık etmiş ve bu süre içerisinde önemli yerlerin notlarını kaydetmiştir. Araştırmacı almış olduğu notları ilişkili bulguları yorumlarken kullanmıştır. Araştırmacı etkinlik planları uygulanırken, gezi öncesi sohbet etkinliklerinde, gezi sonrası sohbet etkinliklerinde, gezi esnasında ve sınıf içerisinde önemli gördüğü

durumları ve söylemlerin notlarını alarak; araştırma içerisinde verileri bulgulandırırken ve yorumlarken kullanmıştır.

3.3.1.2. Görüşme

Görüşme, belirli bir amaçla bir araya gelen iki ya da daha fazla kişinin, belirli bir amaçla sözel ya da sözel olmayan iletişim araç ve tekniklerini kullandığı bir veri toplama tekniğidir (Cemaloğlu, 2014). Nitel araştırmalarda en sık kullanılan veri toplama yöntemi görüşmedir (Yıldırım ve Şimşek, 2021). Görüşme tekniği nitel araştırmalarda, üzerinde araştırma yapılan kişilerin bakış açılarını, anlam dünyalarını ortaya çıkarmak ve onların gözünden görmek için kullanılmaktadır (Cemaloğlu, 2014).

Görüşme tekniğinde görüşmeci, standart bir görüşme formu kullanmak yerine görüşülen kişinin özelliklerine bağlı olarak farklı sorular sorabilir. Görüşülen kişi görüşme boyunca aktif olmakla beraber; görüşmeci dinledikleriyle ilgili çıkarımda bulunur (Cemaloğlu, 2014). Yapılan araştırmada araştırmacı etkinlik içerisinde sohbet tarzı toplu görüşmeleri kullanmıştır.

Sohbet tarzı görüşme, genellikle araştırmacının gözlem amacıyla doğrudan ortama dahil olduğu araştırmalarda kullanılır. Sohbet tarzı görüşmelerde, görüşmenin hangi yöne gideceği önceden kestirilemez. Araştırmacının odaklandığı konu çerçevesinde sorular sorulur ve sohbet akışına göre şekillenir. Sohbet tarzı görüşmeler, araştırma grubundaki bireysel farklılıklara uyum sağlama açısından araştırmacıya esneklik sağlar fakat bu görüşmelerden elde edilen verileri birleştirmek, düzenlemek ve analizini etmek zordur (Yıldırım ve Şimşek, 2021).

Yapılan araştırmada etkinlik planları çerçevesinde oluşturulan sorular gezi öncesi ve gezi sonrası çocuklara açık uçlu olarak sorulmuştur. Etkinlik içerisinde; çocukların ön bilgilerini, son bilgilerini, duygularını, hislerini ve hatırlama düzeylerini anlayabilmek için sohbet tarzı toplu görüşmeler kullanılmıştır. Gezi öncesi gerçekleştirilen sohbet etkinliğinde, çocukların konuya olan ilgi ve motivasyonları arttırılmak istenmiştir. Gezi sonrası gerçekleştirilen sohbet etkinliğinde ise; çocukların gezi süreci hakkındaki izlenimleri, duyguları, son bilgileri ve hatırlama düzeyleri öğrenilmek istenmiştir. Odaklanılan konu çerçevesinde yanıtlar çocuklar tarafından biçimlendirilmiş, sonda sorular ile derinlemesine veri elde edilmeye çalışılmış ve sohbet akışına göre toplu görüşme gerçekleştirilmiştir. Sohbet tarzı toplu

görüşme esnasında çocuklar bir arada bulunmuş ve bazen birbirlerinin cevaplarından etkilenmişlerdir. Ancak birçok veri toplama aracı kullanıldığı için çocukların etkilendikleri cevaplar bulgulara ayrıca ifade edilmiştir.

3.3.1.3. Dokümanlar

Nitel araştırmalarda doğrudan gözlem ve görüşmenin yapılamadığı veya araştırmanın geçerliğini arttırmak amacıyla, çalışılan araştırma problemiyle alakalı yazılı ve görsel materyal ve malzemelerde araştırmaya dâhil olabilir. Bu araştırmalarda araştırmacı, gözlem ve görüşme yapmadan ihtiyacı olan veriyi elde edebilir (Yıldırım ve Şimşek, 2021). Nitel araştırmalarda, doğrudan gözlem veya görüşmenin olanaklı olmadığı durumlarda ya da araştırmanın geçerliğini arttırmak amacıyla, çalışılan araştırma problemiyle alakalı yazılı ve görsel materyaller ve malzemeler de araştırmaya dahil edilebilir. Doküman incelenmesi, tek başına kullanılabileceği gibi, görüşme ve gözlem teknikleriyle beraber de kullanılabilir (Turgut, 2014). Araştırmada kullanılan dokümanlar arasında fotoğraflar ve çocukların yapmış oldukları resimler yer almaktadır.

Çocukların yaptıkları resimler, araştırmanın dokümanı olarak kullanılmıştır. Doküman olarak oldukça zengin bir araştırma olan araştırmada, henüz okuma yazma bilmeyen 60-72 ay arası çocukların, sınıf içinde uygulanan etkinlikler ve okul dışı öğrenme ortamlarına yapılan geziler sonrasında resim yapmaları sağlanmıştır. Çocuklar etkinlikler süresince 72 resim yapmıştır. Araştırmacı çocuklardan resim yaptıktan sonra yaptıkları resmi anlatmalarını istenmiştir. Anlatımı yapılan resimler, her biri birbirinden farklı olarak yorumlanmış ve analiz edilmiştir. Resimlerin analiz edilme sürecinde, resim yorumlama ve analiz etme eğitimleri olan uzmanlardan yararlanılmıştır.

Fotoğraflar, araştırmanın bir diğer dokümanını oluşturmaktadır. Uygulama süreci boyunca araştırmacı, sınıf öğretmeni, ebeveynler ve stajyer öğrenci etkinlik süreçlerinin fotoğraflarını çekmişlerdir. Etkinlik uygulama sürecinde ve okul dışı öğrenme ortamlarına yapılan gezilerdeki bazı fotoğraflar kamera kaydından alınan kesitlerle temin edilmiştir. Fotoğraflara; veri analizinde bulguların yorumlanmasının anlaşılması ve araştırmanın güvenilirliğini arttırmak amacıyla yer verilmiştir.

3.3.2. Veri toplama süreci

Bu araştırma, okul öncesi dönem değerler eğitiminde okul dışı öğrenme ortamlarını araştırmak amacıyla yapılmıştır. Veri toplama sürecinin ilk aşamasında 2022 yılı temmuz ve aralık ayları arasında okul öncesi eğitim, değerler eğitimi ve okul dışı öğrenme ortamları hakkında literatür taraması yapılmıştır. Konuyla ilgili yurt içinde ve yurt dışında yapılan çalışmalar incelenmiş ve yapılan çalışmaların alandaki eksikliği tespit edilmeye çalışılmıştır. Bu bağlamda geliştirilecek etkinlikler için bir çerçeve oluşturulmaya çalışılmıştır.

Veri toplama sürecinin ikinci aşamasında etkinlik planları hazırlanmıştır. Etkinlik planlarının hazırlanma aşamasında araştırmacı, danışmanı, değerler eğitimi alanında bir profesör ve okul öncesi eğitimi alanında bir akademisyenden görüşler alarak; okul dışı öğrenme ortamlarına karar vermiş ve etkinlik planları hazırlamaya başlamıştır. Okul dışı öğrenme ortamlarına yapılacak 4 gezi ile okul öncesi dönemde değerler eğitimi ele alınmaya çalışılmıştır. Okul dışı öğrenme ortamı olarak Kızılay Kan Merkezi, Eğitim Müzesi, Kütüphane ve Hayvanat Bahçesi ve Tabiat Parkı seçilmiştir. Kızılay Kan Merkezi için “Kızılay’a Gidiyorum”, Eğitim Müzesi için “Tarihe Dokunuş”, Kütüphane için “Kitap Dostları” ve Hayvanat Bahçesi ve Tabiat Parkı için “Doğada Çocuk İzleri” etkinlik planları hazırlanmıştır. Okul öncesi eğitim alanındaki bir akademisyenden uzman görüşü alındıktan sonra, hazırlanan etkinlik planları yeniden düzenlenmiştir. Etkinlik planları için okul öncesi eğitim programındaki kazanım ve göstergeler belirlenmiş ve etkinlik planlarında yer verilmiştir. Aşağıda yer alan tablolarda araştırma kapsamında uygulanan etkinliklerde yer alan okul öncesi eğitimi programına ait kazanım ve göstergelerin dağılımı bulunmaktadır. Araştırma etkinliklerinde kullanılan okul öncesi eğitim programı kazanım ve göstergelerinin, etkinlikler kapsamında dağılımı aşağıdaki tablolarda yer almaktadır.

Tablo 1

Kızılay’a Gidiyorum Etkinlikleri Kapsamında Kullanılan Kazanımlar

Kazanım Alanı	Kazanım ve Göstergeler							Toplam	Genel Toplam
	No		Gezi Öncesi Sohbet Etkinliği	Çizgi Film İzleme Etkinliği	Yardım Kolisi Hazırlama Etkinliği	Kızılay Kan Merkezi Gezi Esnası	Gezi Sonrası Sohbet Etkinliği	Resim Yapma ve Anlatma Etkinliği	
Bilişsel Gelişim	1	Nesne/durum/olaya dikkatini verir. * Dikkat edilmesi gereken nesne/durum/olaya odaklanır. * Dikkatini çeken nesne/durum/olayı ayrıntılarıyla açıklar.	+	+	+	+	+	+	6
	2	Algıladıklarını hatırlar. * Nesne/durum/olayı bir süre sonra yeniden söyler.	+			+	+	+	4
	3	Dili iletişim amacıyla kullanır. * Konuşmalarında nezaket sözcükleri kullanır.				+			1
Dil Gelişimi	4	Dinlediklerini/izlediklerini çeşitli yollarla ifade eder. * Dinlediklerini/izlediklerini resim, müzik, drama, şiir, öykü gibi çeşitli yollarla sergiler.						+	2
	5	Sorumluluklarını yerine getirir. * Üstlendiği sorumluluğu yerine getirir.	+	+	+	+	+	+	6
Sosyal Duygusal Gelişim	6	Değişik ortamlardaki kurallara uyar. * Nezaket kurallarına uyar.				+			1
Toplam			3	2	2	5	3	4	19

Yukarıda yer alan tabloya göre, “Kızılay’a Gidiyorum” etkinlikleri ile Okul Öncesi Eğitimi Programı’nda bulunan sosyal duygusal gelişim, dil gelişimi ve bilişsel gelişim alanlarına ait 6 kazanımın kazandırılabilceği anlaşılmaktadır. 10 tekrarla Okul Öncesi Eğitimi Programı’nda bulunan 2 bilişsel gelişim kazanımının, 6 “Kızılay’a Gidiyorum” etkinlikleriyle kazandırılabilceği görülmektedir. Bilişsel gelişim alanıyla “Dikkatini

verme(6) ve algıladıklarını hatırlama(4)” kazanımları kapsamında etkinlikler hazırlanmıştır.

“Kızılay’a Gidiyorum” etkinliği ile dil gelişim alanında “Dili iletişim amacıyla kullanır (1)” ve “Dinlediklerini/izlediklerini çeşitli yollarla ifade eder (1)” kazanımlarıyla etkinlikler hazırlanmıştır. “Kızılay’a Gidiyorum” etkinliği ile sosyal duygusal gelişim alanında “Sorumluluklarını yerine getirir (6)” ve “Değişik ortamlardaki kurallara uyar (1)” kazanımları kullanılmıştır.

Tablo 2

Tarihe Dokunuş Etkinlikleri Kapsamında Kullanılan Kazanımlar

Kazanım Alanı	Kazanım ve Göstergeler					Toplam	Genel Toplam
	No	Gezi Öncesi Sohbet Etkinliği	Çizgi Film İzleme Etkinliği	Eğitim Müzesi Gezi Etnası	Gezi Sonrası Sohbet Etkinliği	Resim Yapma ve Anlatma Etkinliği	
Bilişsel Gelişim	1	Nesne/durum/olaya dikkatini verir.	+	+	+	+	
		* Dikkat edilmesi gereken nesne/durum/olaya odaklanır.					5
		* Dikkatini çeken nesne/durum/olayı ayrıntılarıyla açıklar.					
	2	Algıladıklarını hatırlar.	+	+	+	+	11
		* Nesne/durum/olayı bir süre sonra yeniden söyler.					4
Dil Gelişimi	3	Problem durumlarına çözüm üretir.	+		+		2
		* Probleme çeşitli çözüm yolları önerir.					
	4	Dili iletişim amacıyla kullanır.			+		1
		* Konuşmalarında nezaket sözcükleri kullanır.					
	5	Görsel materyalleri okur.	+	+	+	+	5
		* Görsel materyalleri inceler.					
		* Görsel materyallerle ilgili sorulara cevap verir.					4

Sosyal Duygusal Gelişim	6	Sorumluluklarını yerine getirir.	+	+	+	+	+	5
		* Üstlendiği sorumluluğu yerine getirir.						6
	7	Değişik ortamlardaki kurallar uyar.			+			1
		* Nezaket kurallarına uyar.						22
Toplam			5	3	6	5	3	22

Yukarıda yer alan tabloya göre, “*Tarihe Dokunuş*” etkinlikleri ile Okul Öncesi Eğitimi Programı’nda bulunan sosyal duygusal gelişim, dil gelişimi ve bilişsel gelişim alanlarına ait 7 kazanımın kazandırılabilceği anlaşılmaktadır. 11 tekrarla Okul Öncesi Eğitimi Programı’nda bulunan 3 bilişsel gelişim kazanımının, 5 “*Tarihe Dokunuş*” etkinlikleriyle kazandırılabilceği görülmektedir. Bilişsel gelişim alanıyla “*Dikkatini verme (5)*”, “*Algıladıklarını hatırlama (4)*” ve “*Problem durumlarına çözüm üretme (2)*” kazanımları kapsamında etkinlikler hazırlanmıştır.

Tarihe dokunuş etkinliği ile dil gelişim alanında “*Dili iletişim amacıyla kullanır (1)*” ve “*Görsel materyalleri okur (4)*” kazanımları ile etkinlikler hazırlanmıştır. Tarihe dokunuş etkinliği ile sosyal duygusal gelişim alanında “*Sorumluluklarını yerine getirir (5)*” ve “*Değişik ortamlardaki kurallar uyar (1)*” kazanımları kullanılmıştır.

Tablo 3

Kitap Dostları Etkinlikleri Kapsamında Kullanılan Kazanımlar

Kazanım Alanı	Kazanım ve Göstergeler							Toplam	Genel Toplam
	No	Gezi Öncesi Sohbet Etkinliği	Hikaye Kitabı Okuma Etkinliği	Kitap Tamiri ve Kitap Ayracı Etkinliği	Kütüphane Gezi Etkinliği	Gezi Sonrası Sohbet Etkinliği	Resim Yapma ve Anlatma Etkinliği		
Bilişsel Gelişim	1	Nesne/durum/olaya dikkatini verir.	+	+	+	+	+	6	10
		* Dikkat edilmesi gereken nesne/durum/olaya odaklanır.							

		* Dikkatini çeken nesne/durum/olayı ayrıntılarıyla açıklar.							
	2	Algıladıklarını hatırlar.	+		+	+	+		4
		* Nesne/durum/olayı bir süre sonra yeniden söyler.							
	3	Dili iletişim amacıyla kullanır.			+				1
		* Konuşmalarında nezaket sözcükleri kullanır.							
	4	Görsel materyalleri okur.	+	+	+	+			4
		* Görsel materyalleri inceler.							
		* Görsel materyallerle ilgili sorulara cevap verir.							10
Dil Gelişimi	5	Okuma farkındalığı gösterir.	+	+	+	+	+		5
		* Çevresinde bulunan yazılı materyaller hakkında konuşur.							
		* Okumanın günlük yaşamdaki önemini açıklar.							
Sosyal Duygusal Gelişim	6	Sorumluluklarını yerine getirir.	+	+	+	+	+	+	6
		* Üstlendiği sorumluluğu yerine getirir.							7
	7	Değişik ortamlardaki kurallar uyar.				+			1
		* Nezaket kurallarına uyar.							
Motor Gelişim	8	Küçük kas kullanımı gerektiren hareketleri yapar.			+				1
		* Malzemeleri keser, yapıştırır, değişik şekillerde katlar.							1
	Toplam		4	4	5	7	5	3	27

Yukarıda yer alan tabloya göre, “*Kitap Dostları*” etkinlikleri ile Okul Öncesi Eğitimi Programı’nda bulunan motor gelişim, sosyal duygusal gelişim, dil gelişimi ve bilişsel gelişim alanlarına ait 8 kazanımın kazandırılabilceği anlaşılmaktadır. 11 tekrarla Okul Öncesi Eğitimi Programı’nda bulunan 3 dil gelişimi kazanımının, 6 “*Kitap Dostları*” etkinlikleriyle kazandırılabilceği görülmektedir. Dil gelişimi alanıyla “*Dili iletişim amacıyla kullanır (1)*”, “*Görsel materyalleri okur (4)*” ve “*Okuma farkındalığı gösterir (5)*” kazanımları kapsamında etkinlikler hazırlanmıştır.

“*Kitap Dostları*” etkinliği ile bilişsel gelişim alanında “*Dikkatini verme (6)*”, “*Algıladıklarını hatırlama (4)*” kazanımları ile etkinlikler hazırlanmıştır. “*Kitap Dostları*” etkinliği ile sosyal duygusal gelişim alanında “*Sorumluluklarını yerine getirir (6)*” ve “*Değişik ortamlardaki kurallar uyar (1)*” kazanımları kapsamında etkinlikler

hazırlanmıştır. “*Kitap Dostları*” etkinliği ile motor gelişim alanında “*Küçük kas kullanımı gerektiren hareketleri yapar (1)*” kazanımı kullanılmıştır.

Tablo 4

Doğada Çocuk İzleri Etkinlikleri Kapsamında Kullanılan Kazanımlar

Kazanım Alanı	Kazanım ve Göstergeler						Toplam	Genel Toplam
	No	Gezi Öncesi Sohbet Etkinliği	Çizgi Film İzleme Etkinliği	Kuş Yemliği Yapım Etkinliği	Hayvanat Bahçesi Gezi Etnası	Gezi Sonrası Sohbet Etkinliği	Resim Yapma ve Anlatma Etkinliği	
Bilişsel Gelişim	1	Nesne/durum/olaya dikkatini verir.	+	+	+	+	+	
		* Dikkat edilmesi gereken nesne/durum/olaya odaklanır.						6
		* Dikkatini çeken nesne/durum/olayı ayrıntılarıyla açıklar.						8
Sosyal Duygusal Gelişim	2	Problem durumlarına çözüm üretir.	+		+			2
		* Probleme çeşitli çözüm yolları önerir.						
	3	Sorumluluklarını yerine getirir.	+	+	+	+	+	
Motor Gelişim		* Üstlendiği sorumluluğu yerine getirir.						6
	4	Küçük kas kullanımı gerektiren hareketleri yapar.		+				1
		* Malzemeleri keser, yapıştırır, değişik şekillerde katlar.						1
Öz Bakım Becerileri	5	Günlük yaşam becerileri için gerekli araç ve gereçleri kullanır.			+			1
		* Çevre temizliği ile ilgili araç ve gereçleri kullanır.						1
	Toplam		3	2	3	4	2	2
								16

Yukarıda yer alan tabloya göre, “Doğada Çocuk İzleri” etkinlikleri ile Okul Öncesi Eğitimi Programı’nda bulunan motor gelişim, sosyal duygusal gelişim, öz bakım becerileri ve bilişsel gelişim alanlarına ait 5 kazanımın kazandırılabilceğı anlaşılmaktadır. 8 tekrarla Okul Öncesi Eğitimi Programı’nda bulunan 2 bilişsel gelişim kazanımının, 6 “Doğada Çocuk İzleri” etkinlikleriyle kazandırılabilceğı görölmektedir. Bilişsel gelişim alanıyla “Dikkatini verme (6)” ve “Problem durumlarına çözüm üretme (2)” kazanımları kapsamında etkinlikler hazırlanmıştır.

“Doğada Çocuk İzleri” etkinliğı ile sosyal duygusal gelişim alanında “Sorumluluklarını yerine getirir (6)” kazanımı kapsamında etkinlikler hazırlanmıştır. “Doğada Çocuk İzleri” etkinliğı ile motor gelişim alanında “Küçük kas kullanımı gerektiren hareketleri yapar (1)” kazanımı kapsamında etkinlikler hazırlanmıştır. “Doğada Çocuk İzleri” etkinliğı ile öz bakım becerileri alanında “Günlük yaşam becerileri için gerekli araç ve gereçleri kullanır (1)” kazanımı kullanılmıştır.

Veri toplama sürecinin üçüncü aşamasında, etkinliklerin kazanımlar bağlamında hangi okul dışı öğrenme ortamında, hangi etkinliklerle, nasıl yapılacağına karar verdikten sonra araştırmacı, araştırma izin süreçlerine başlamıştır. 2023 yılı Şubat ayında ek 4’te belirtilen araştırma için gerekli olan etik izni, Sakarya Üniversitesi’nden almıştır. Mart ayında <http://ayse.meb.gov.tr> üzerinden ön başvuru yaparak MEB araştırma ve Sakarya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü’nden izin yazısı alma işlemlerine başlamıştır. Nisan ayı itibariyle Sakarya Valiliğı ve Sakarya İl Milli Eğitim Müdürlüğü izin işlemlerinin de tamamlanmasıyla beraber, araştırma için tüm izinlerin alınması tamamlanmıştır. Sakarya Valiliğı’nden alınan araştırma uygulama izni ek 5’te belirtilmiştir.

Veri toplama sürecinin dördüncü aşamasında, etkinliklerin uygulanmasına başlanmıştır. Araştırma kapsamında hazırlanan etkinlik planları çerçevesinde, gezi yapılacak okul dışı öğrenme ortamlarına önceden gidilerek gerekli izinler alınmıştır. Etkinliklerin uygulanması için katılımcıların ebeveynlerinden, ek 2’de belirtilen bilgilendirilmiş gönüllü onam formu ile yazılı izinleri alınmıştır. Geziler için Milli Eğitim Bakanlığı Eğitim Kurumları Sosyal Etkinlikler Yönetmeliğine uygun olarak gezi planı oluşturulmuş ve ek 3’te belirtilen veli izin formları alınmıştır. Okul dışı öğrenme ortamlarına geziler servis aracı ile gerçekleştirilmiştir. Araştırmada hazırlanan “Kızılay’a Gidiyorum”, “Tarihe Dokunuş”, “Kitap Dostları” ve “Doğada Çocuk İzleri” etkinlik planları; 4 ana etkinlik, 23 alt etkinlik olarak gerçekleştirilmiştir. Aşağıdaki tabloda araştırmada uygulanmış olan etkinliklerin tablosu ve açıklamaları yer almaktadır.

Tablo 5

Etkinlik Tablosu

	Uygulama Tarihi	Uygulama Mekanı	Ana Etkinlik	Alt Etkinlik
Okul Öncesi Dönem Değerler Eğitiminde Okul Dışı Öğrenme Ortamları Kapsamındaki Etkinlikler	27.04.2023	Sınıf Kızılay Kan Merkezi	Kızılay'a Gidiyorum	1. Gezi öncesi sohbet etkinliği 2. Çizgi film izleme etkinliği 3. Yardım Kolisi Hazırlama 4. Kızılay kan merkezi gezi esnası 5. Gezi sonrası sohbet etkinliği 6. Resim yapma ve anlatma etkinliği
	02.05.2023	Sınıf Eğitim Müzesi	Tarihe Dokunuş	1. Gezi öncesi sohbet etkinliği 2. Çizgi film izleme etkinliği 3. Eğitim müzesi gezi esnası 4. Gezi sonrası sohbet etkinliği 5. Resim yapma ve anlatma etkinliği
	04.05.2023	Sınıf Kütüphane	Kitap Dostları	1. Gezi öncesi sohbet etkinliği 2. Hikaye kitabı okuma etkinliği 3. Kitap tamiri ve kitap ayracı etkinliği 4. Kütüphane gezi esnası 5. Gezi sonrası sohbet etkinliği 6. Resim yapma ve anlatma etkinliği
	06.06.2023 07.06.2023 08.06.2023	Sınıf Tabiat Parkı ve Hayvanat Bahçesi	Doğada Çocuk İzleri	1. Gezi öncesi sohbet etkinliği 2. Çizgi film izleme etkinliği 3. Kuş yemliği yapımı etkinliği 4. Tabiat parkı ve hayvanat bahçesi gezi esnası 5. Gezi sonrası sohbet etkinliği 6. Resim yapma ve anlatma etkinliği

“Kızılay’a Gidiyorum” etkinliği 27.04.2023 tarihinde 6 aşamada gerçekleştirilmiştir. İlk aşamada; çocukların Kızılay hakkında ön bilgilerini saptamak için sohbet etkinliği

yapılmıştır. Etkinliğin ikinci aşamasında; Kızılay'ın görevleri ve faaliyetlerinin anlatıldığı çizgi film izletilmiştir. Üçüncü aşamada; Kızılay Kan Merkezi gezisinde görevlilere teslim edilmek üzere, evden getirilen malzemelerle yardım kolisi oluşturulmuştur. Dördüncü aşamada; Kızılay Kan Merkezine gezi düzenlenmiştir. Kızılay'ın görevleri ve faaliyetleri görevliler tarafından çocuklara anlatılmış ve Kızılay Kan Merkezi çocuklara tanıtılarak, gezdirilmiştir. Beşinci aşamada; çocukların Kızılay hakkında son bilgilerini, gezi esnası gördüklerini ve gezi esnasındaki duygularını tespit etmek amacıyla sohbet etkinliği gerçekleştirilmiştir. Altıncı aşamada; çocuklar Kızılay Kan Merkezi gezisiyle ilgili resim yapmışlar ve yaptıkları resmi anlatmışlardır.

“Tarihe Dokunuş” etkinliği 02.05.2023 tarihinde 5 aşamada gerçekleştirilmiştir. Etkinliğin ilk aşamasında; sınıfa müze görselleri yerleştirilmiş ve çocukların müze hakkında ön bilgilerini saptamak için sohbet etkinliği yapılmıştır. İkinci aşamada; müzelerde neler bulunabileceğinin anlatıldığı çizgi film izletilmiştir. Üçüncü aşamada; Eğitim Müzesine gezi düzenlenmiştir. Eğitim Müzesinde, görevli ve araştırmacı tarafından müzede bulunan eşyalar özellikleriyle beraber çocuklara tanıtılıp, anlatılmıştır. Dördüncü aşamada; çocukların müze hakkında son bilgilerini, gezi esnası gördüklerini ve gezi esnasındaki duygularını tespit etmek amacıyla sohbet etkinliği gerçekleştirilmiştir. Beşinci aşamada; çocuklar Eğitim Müzesi gezisiyle ilgili resim yapmışlar ve yaptıkları resmi anlatmışlardır.

“Kitap dostları” etkinliği 04.05.2023 tarihinde 6 aşamada gerçekleştirilmiştir. İlk aşamada; çocukların kütüphane ve kitaplar hakkında ön bilgilerini saptamak için sohbet etkinliği yapılmıştır. Etkinliğin ikinci aşamasında; kütüphanede hikaye okuma saatinin anlatıldığı *“Yeni Kütüphaneci”* hikaye kitabı okunmuştur. Etkinliğin üçüncü aşamasında; sınıfa getirilen yıpranmış ve eskimiş kitaplar çocuklar ile beraber onarılarak tamir edilmeye çalışılmış ve çocuklarla birlikte kütüphaneden kitap alan insanlara verilmek üzere kitap ayraçları yapılmıştır. Dördüncü aşamada; kütüphaneye gezi düzenlenmiştir. Kütüphanenin amacı, görevleri, kuralları görevliler tarafından çocuklara anlatılmış ve kütüphane çocuklara tanıtılarak, gezdirilmiştir. Beşinci aşamada; çocukların kütüphane ve kitaplar hakkındaki son bilgilerini, gezi esnası gördüklerini ve gezi esnasındaki duygularını tespit etmek amacıyla sohbet etkinliği gerçekleştirilmiştir. Altıncı aşamada; çocuklar kütüphane gezisiyle ilgili resim yapmışlar ve yaptıkları resmi anlatmışlardır.

“Doğada Çocuk İzleri” etkinliği 06.06.2023, 07.06.2023 ve 08.06.2023 tarihlerinde 6 aşamada gerçekleştirilmiştir. 06.06.2023 tarihinde etkinliğin ilk üç aşaması gerçekleştirilmiştir. İlk aşamada; hayvanat bahçesi, canlılar ve çevre kirliliği hakkında ön

bilgilerini saptamak için sohbet etkinliği yapılmıştır. Etkinliğin ikinci aşamasında; hayvanların, evre kirliliğinin ve doğal çevrenin anlatıldığı çizgi film izletilmiştir. Etkinliğin nc aşamasında; çocuklarla beraber Tabiat Parkı ve Hayvanat Bahçesi gezisinde alanlara bırakılmak üzere kuş yemlikleri yapılmıştır. 07.06.2023 tarihinde etkinliğin dördüncü aşamasında; Tabiat Parkı ve Hayvanat Bahçesine gezi düzenlenmiştir. Hayvanat bahçesindeki hayvanlar çocuklarla beraber incelenmiş ve hayvanat bahçesi çocuklara gezdirilmiştir. 08.06.2023 tarihinde etkinliğin beşinci aşamasında; çocukların hayvanat bahçesi, canlılar ve evre kirliliği hakkındaki son bilgilerini, gezi esnası gördüklerini ve gezi esnasındaki duygularını tespit etmek amacıyla sohbet etkinliği gerçekleştirilmiştir. Altıncı aşamada; ocuklar Tabiat Parkı ve Hayvanat Bahçesi gezisiyle ilgili resim yapmışlar ve yaptıkları resmi anlatmışlardır.

3.4. Veri analizi

Yapılan araştırmada başlıca veri toplama araçları; çocukların yaptıkları resimler, çocuklar ile yapılan sohbet tarzı toplu görüşmeler ve gözlemdir. Veri toplama araçlarından elde edilen verilerin analiz edilebilmesi için verilerin işlenmesi oldukça önemlidir. Verilerin işlenmesi sürecinde veri toplama araçlarından elde edilen 6 saate yakın video kaydı her etkinlik sonunda yazıya dökülmüştür. Video kaydı yazıya geçirilirken uzmanlardan yardım alınmıştır. Yazı metnini oluştururken “Times New Roman” yazı tipi ve “12 punto” yazı boyutu kullanılmıştır. Böylelikle 50 sayfaya yakın metin yazma işlemi gerçekleştirilmiştir. Yazıya dökme işleminin ardından verilerin analizi aşamasına geçilmiştir.

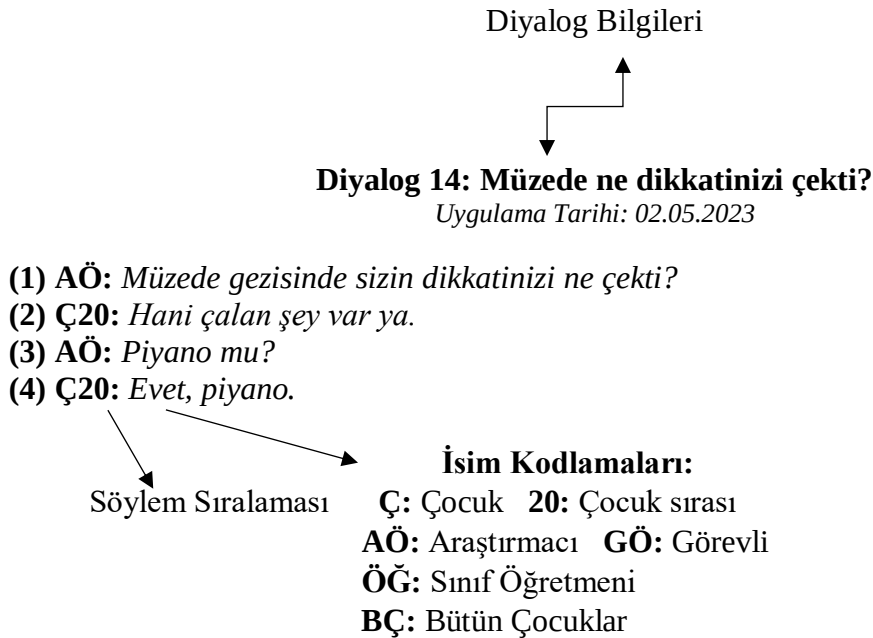
Veri analizi, verilerin anlamını dışarı aktarma ve veriye anlam verme sürecidir (Merriam, 2015). Araştırma sürecinde toplanan veriler genellikle betimsel, içerik, söylev ve metin analizi gibi farklı yollarla ayrıştırılırlar (Baltacı, 2019). Eylem araştırmalarında, veriler analiz edilir ve kategorilere ayrılır. Böylece okuyucu ona sunulmaya çalışılan gerçeği anlamaya başlayabilir (Johnson, 2015). Veri analizinin uygulamadaki amacı araştırma sorularına cevap aramaktır. Araştırma sorularını cevaplamak için verinin anlamının dışarıya aktarılması gerekmektedir (Merriam, 2015).

Verilerin güvenli bir şekilde dışarıya aktarılması büyük önem taşımaktadır. Araştırmada, güvenli ve eksiksiz bir şekilde analiz edilmek üzere, çeşitli veri toplama araçlarıyla elde edilen veriler kullanılmıştır. Birden fazla veri toplama araçlarıyla edinilen verilerin,

birbirlerinden farklı olarak sınıflandırılması yapılmış ve ardından yorumlanmak üzere analiz edilmiştir.

Araştırmada gözlem, sohbet tarzı toplu görüşmeler, video kaydı, dokümanlar ve araştırmacı notları veri toplama aracı olarak kullanılmıştır. Veri toplama araçlarıyla elde edilen veriler analiz edilmiştir. Araştırmada önemli veri toplama kaynaklarından bir tanesi sohbet tarzı toplu görüşmelerdir. Etkinlik içerisinde; çocukların ön bilgilerini, son bilgilerini, duygularını, hislerini ve hatırlama düzeylerini anlayabilmek amacıyla sohbet tarzı toplu görüşmelerden yararlanılmıştır. Yapılan görüşmeler sınıfta ve çocukların bir arada olduğu zamanlarda yapılmıştır. Buradan hareketle konuşmalar analiz edilmiştir. Araştırmada yapılan konuşmaların analizinde uzmanlardan yardım alınmıştır.

Konuşma analizinde kullanılacak veriler, görüşme esnasında kaydedilen video kayıtlarının kaydedilmesiyle elde edilmiştir. Araştırma kapsamında uygulanmış olan etkinliklerde yer alan konuşmalarda, öncelikler çocukların isimleri kodlanmıştır. Daha sonra konuşmalar diyalog şeklinde düzenlenmiş, diyalog sırası tarih ve diyalog adı verilerek yorumlanmak üzere analiz edilmiştir. Aşağıdaki şekilde konuşma analizinin kodlanması ve düzenlenmesi örneği bulunmaktadır.

Şekil 2. Konuşma Analizi Açıklamaları

Konuşma çözümlemesi, doğal konuşmayı inceleyemeye yönelik bir yöntemdir. Nitel araştırmaya katılan katılımcıların konuşma sırası, konuşma sırasında söylenen sözlerin yapılandırılması ve konuşma sırasındaki bakış ve hareketleri inceler (Turgut, 2014). Yukarıda örneği verilen diyalog bilgilerinde araştırmaya katılan 22 çocuk, 1’den 22’ye kadar numaralandırılmış ve “Ç1, Ç2, Ç3,... Ç22” şeklinde kodlanmıştır. Diyaloglar uygulanma sırası ve tarihine göre düzenlenmiştir. Görüşme veya söylemlerden elde edilen verilerin analizinde betimsel veya içerik analizi kullanılabilir.

İçerik analizi, toplanan verilerin daha ayrıntılı olarak incelenmesini ve incelenen bu verilerin kavram, tema ve kategorilere ulaşılmasını gerektirir (Baltacı, 2019). İçerik analizinde gözlem, görüşme ve dokümanlar yoluyla elde edilen veriler dört aşamada analiz edilir: verilerin kodlanması, temaların bulunması, verilerin temalara ve kodlara göre düzenlenmesi ve tanımlanması ve bulguların yorumlanmasıdır (Karataş, 2015).

Betimsel analiz; gözlem, görüşme ve dokümanlar yoluyla elde edilmiş verilerin düzenlenmiş ve yorumlanmış bir şekilde okuyucuyla buluşturulmasıdır (Baltacı, 2019). Betimsel analizde gözlem, görüşme ve dokümanlar yoluyla elde edilen veriler dört aşamada analiz edilir: betimsel analiz için bir çerçeve oluşturma, tematik çerçeveye göre verilerin işlenmesi, bulguların tanımlanması ve bulguların yorumlanmasıdır (Karataş, 2015).

Yapılan araştırmada gözlem, görüşme ve dokümanlar yoluyla elde edilen veriler, ilk önce kodlanmış ve çerçevesi oluşturulmuştur. Daha sonra temalara ayrılmıştır. Oluşturulan temalara ve kodlara göre veriler düzenlenmiş ve tanımlanmıştır. Ardından en son aşamada bulgular yorumlanmıştır.

3.5. Araştırmanın geçerliği ve güvenilirliği

Nitel araştırmalarda geçerlik ve güvenilirliğin sağlanması, araştırmanın etik bir biçimde uygulanmasını gerektirmektedir (Merriam, 2015). Toplanan verilerin ayrıntılı bir şekilde rapor edilmesi ve araştırmacının sonuçlara nasıl ulaştığını açıklamaları nitel araştırmada geçerliğin önemli ölçütleri arasındadır. Eğer bir araştırmada elde edilen sonuçlar geçerli ise aynı türden başka bir araştırmada aynı olmasa bile yakın sonuçları elde etme olasılığı yüksek olacaktır (Yıldırım ve Şimşek, 2021). Araştırmada toplanan veriler ayrıntılı bir şekilde rapor edilmiş ve araştırmacı sonuçlara nasıl ulaştığını açıklamıştır.

İç geçerlik, araştırma bulgularının dış dünyadaki gerçekliğe uyup uymadığıyla ilgilidir (Merriam, 2015). Araştırmacıdan veri toplama süreçlerinde ve veri analizi ve yorumlaması süreçlerinde tutarlılığını nasıl sağladığını açıklaması beklenmektedir. Bu tutarlık araştırmanın iç geçerliğini sağlamak için gereklidir (Yıldırım ve Şimşek, 2021). Dış geçerlik, araştırmanın sonuçlarının farklı durumlara ne derece uygulanabileceğiyle ilgilidir (Merriam, 2015). Araştırmanın sonuçları benzer ortamlara ve sonuçlara genellenebiliyorsa araştırmanın dış geçerliği olduğu ifade edilebilir (Yıldırım ve Şimşek, 2021).

Bir araştırmanın geçerli ve aktarılabilir olması oldukça önemlidir. Bunun için örneklem seçiminde kolay ulaşılabilir durum örneklemesinden yararlanılmıştır. Aktarılabilirliğin sağlanması kolay ulaşılabilir durum örneklemesiyle gerçekleşmiştir. Uygulama sürecinde veri toplama araçlarıyla toplanan verilerin tamamı ayrıntılı bir biçimde bulgulanırılmıştır. Derinlemesine gerçekleştirilen veri analizi aktarılabilirliği sağlamak adına oldukça önem taşımaktadır.

Bir araştırmanın geçerli ve inandırıcılığının olması oldukça önemlidir. Araştırmada inandırıcılığı sağlamak amacıyla çeşitli aşamalar gerçekleştirilmiştir. Araştırmada uygulanacak etkinlik planlarının hazırlanma aşamasında uzman görüşü alınmıştır. Uzman görüşünden sonra etkinlik planları yeniden düzenlenmiştir. Araştırmacı araştırma sürecinin bizzat içinde yer almış ve uygulama esnasında gözlem de yapmıştır. Araştırmada tek bir veri kaynağına bağlı kalınmamış, farklı veri toplama araçlarından faydalanılmıştır. Araştırma sürecinde elde edilen verilerin analizinde ve bulgulanırma sürecinde uzman görüşünden faydalanılmıştır. Araştırmacı, farklı zaman aralıklarında etkinlikleri uygulayarak, çocuklarla uzun bir etkileşim sürecinde bulunmuştur. Ayrıca araştırma için katılımcıların ebeveynlerinden yazılı izinleri alınmıştır. Gerçekleştirilen bu basamaklar ile araştırmanın inandırıcılığının sağlandığı düşünülmektedir.

Güvenirlik, yapılan araştırmadan elde edilen bulguların, araştırmanın yeniden yapıldığında aynı sonuçları verip vermeyeceğiyle ilgilidir. Bir araştırmanın güvenilirliği, o araştırmanın inanırılığına bağlıdır. Araştırmanın güvenilirliği için, araştırmanın etik bir biçimde tasarlanıp gerçekleştirilmesiyle ilgilidir (Merriam, 2015). Dış güvenilirlik için araştırmacı, araştırma sürecinde kendi konumunu, veri kaynağı olan bireyleri, araştırmanın sosyal ortamını, kavramsal çerçevesini ve veri toplama ve analiz yöntemlerini ayrıntılarıyla açıklamalıdır. İç güvenilirlik için araştırmacı, elde ettiği verileri herhangi bir yorum katmadan okuyucuya sunmalı, gözlem yoluyla elde edilen bulguları, görüşme yoluyla teyit etmeli, araştırma sonuçlarını benzer araştırma sonuçlarıyla teyit etmeli ve kavramsal çerçeveyi nasıl

oluşturduğunu ve veri analizini nasıl yaptığını okuyucuya açıklamalıdır (Yıldırım ve Şimşek, 2021).

Araştırmacı, araştırmasında gözlem, sohbet tarzı toplu görüşme ve doküman analizi veri toplama tekniklerini kullanmıştır. Çocuklarla etkinlik planı çerçevesinde sohbet tarzı toplu görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Araştırma sürecinde çocuklar gözlemlenmiş ve araştırma problemiyle ilgili gözlemlenen durumlara araştırmada yer verilmiştir. Çocukların gezi sonrası yaptıkları resimler analiz edilmiştir. Resimlerin analiz edilme sürecinde, resim yorumlama ve analiz etme eğitimleri olan uzmanlardan yararlanılmıştır. Görüşme, gözlem ve doküman incelemesi veri toplama tekniklerinin bir arada kullanılması araştırmanın güvenilirliğini arttırmıştır. Araştırmanın yöntemi ve bütün aşamaları açık ve ayrıntılı bir şekilde tanımlanmıştır. Veri toplama araçları, veri toplama süreçleri, verilerin analizi ve bulgulandırma süreçleri açık bir biçimde anlatılmıştır. Sınıfta gerçekleştirilen gezi öncesi sohbet etkinliği, okul dışı öğrenme ortamlarına yapılan geziler esnasında ve gezi sonrası sohbet etkinliğinde yaklaşık 6 saatlik video elde edilmiştir. Araştırmanın ham verileri saklanmış ve uzman kişiler tarafından incelenmiştir. Araştırma süreçlerinin açık ve ayrıntılı bir biçimde açıklanmasının, araştırmanın güvenilirliğini arttırdığı düşünülmektedir.

3.6. Araştırmada karşılaşılan güçlükler

Araştırma okul öncesi dönem değerler eğitiminde okul dışı öğrenme ortamlarını kapsamaktadır. Hem sınıf hem okul dışı öğrenme ortamlarında gerçekleştirilecek etkinlikler için 5 etkinlik planı hazırlanmıştır. Bu etkinliklerden “*Resimlerin Keşfi*” etkinliği için bir sanat merkezine gezi yapılması planlanmıştır. Fakat sanat merkezinin faaliyetini geçici süreliğine sonlandırmasından dolayı etkinlik gerçekleştirilememiş ve uygulama planından çıkarılmıştır.

“*Kızılay’a Gidiyorum*” etkinlik planının gerçekleştirildiği Kızılay kan merkezinde, etkinlik planı çerçevesinde *Kızılay draması* yaptırılmak istenmiş fakat yaptırılamamıştır. Çünkü; Kızılay kan merkezinin ortamının müsait olmaması ve Kızılay kan merkezinin faaliyetlerini aksatmaması için daha fazla meşgul edilmek istenmemesi bu duruma neden olmuştur.

“*Tarihe Dokunuş*” etkinlik planının gerçekleştirildiği eğitim müzesinde, etkinlik planı çerçevesinde “*Ara-Bul*” oyunu oynatılmak istenmiş fakat oynatılamamıştır. Çünkü; camlı bölmelerin çok olmasından dolayı çocuklara zarar gelmemesi istenmiştir.

“*Kitap Dostları*” etkinlik planının gerçekleştirildiği kütüphanede, etkinlik planı çerçevesinde çocuklara kitap ayıracı yaptırılmak istenmiş fakat yaptırılamamıştır. Kütüphane ortamının buna uygun olmamasından dolayı etkinlik kütüphaneye gitmeden sınıf içinde gerçekleştirilmiştir.

“*Doğada Çocuk İzleri*” etkinlik planının gerçekleştirildiği Tabiat Parkı ve Hayvanat bahçesinde etkinlik uzun süre uygulanmak istenmiş fakat uygulanamamıştır. Etkinlik planında gezi esnasında yapılması gereken bazı bölümler atlanmak zorunda kalınmıştır. Çocukların dikkat sürelerinin değişken olması ve etkinliğin okul dışı öğrenme ortamında uygulandığı gün hava sıcaklığının yüksek olması bu duruma neden olmuştur.

Araştırma çalışma grubunu oluşturan katılımcıların, 60-72 ay arasında olmasından dolayı dikkat süreleri ve motivasyonlarının değişken olması araştırmada karşılaşılan güçlüklerden bir diğeridir. Etkinliklerin uygulanma esnasında bazı zamanlarda birbirlerinin cevaplarından ve yaptıkları resimlerden etkilenmişlerdir. Bu durumda elde edilen verilerin çeşitlenmesini azaltmıştır.

Uygulama kapsamında etkinlikler farklı zamanlarda uygulanmıştır. Çocukların uygulamanın yapıldığı günlerdeki ani gelişen durumları veya rahatsızlıklarından dolayı yapmış oldukları devamsızlıklar, elde edilen verileri azaltan bir başka unsurdur.

BÖLÜM IV

BULGULAR

Bu bölümde; ana problem ve alt problemler çerçevesinde, yapılan etkinliklerin uygulama aşamaları, uygulamalar sonucu ortaya çıkan bulgular ve yorumlar yer almaktadır. Etkinlik verileri analiz edilirken araştırmanın; *“Okul öncesi dönem değerler eğitiminde okul dışı öğrenme ortamları kapsamında yapılan etkinlikler ile çocuklar hangi değerleri sergilerler?”*, *“Okul öncesi dönem değerler eğitiminde okul dışı öğrenme ortamları kapsamında yapılan etkinlikler ile çocuklar hangi becerileri sergilerler?”* ve *“Okul öncesi dönem değerler eğitiminde okul dışı öğrenme ortamları bağlamında uygulanan etkinlikler okul öncesi eğitim programının hangi kazanımlarını kazandırabilir?”* üç alt problem ayrı başlıklar halinde bulgulandırılmıştır.

4.1. Okul dışı öğrenme ortamları kapsamında uygulanan etkinliklerin okul öncesi dönem değerler eğitimi bağlamında değerlendirilmesine dair bulgular

Bu başlık altında araştırmanın ilk alt probleminden *“Okul öncesi dönem değerler eğitiminde okul dışı öğrenme ortamları kapsamında yapılan etkinlikler ile çocuklar hangi değerleri sergilerler?”* hareketle hazırlanan etkinliklerin değerlendirilmesine yer verilmiştir. *“Kızılay’a Gidiyorum”*, *“Tarihe Dokunuş”*, *“Kitap Dostları”*, *“Doğada Çocuk İzleri”* etkinliklerine ait bulgular ve bu etkinlikler sonucu ortaya çıkan değerlere dair bulgular yer almaktadır.

4.1.1. Kızılay’a gidiyorum etkinliklerine dair bulgular

Kızılay; yaptığı görevler ve faaliyetler ile değerlere hitap eden okul dışı öğrenme ortamlarından biridir. Kızılay, hitap ettiği değerler ile değerler eğitimi içinde barındırmaktadır. Çocukların değerleri okul dışı öğrenme ortamında fark etmesi amacıyla Kızılay etkinliği planlanmıştır. Kızılay etkinliğinde yardımlaşma, dayanışma, duyarlılık,

toplumsal olaylara duyarlılık, sorumluluk, paylaşma, sevgi, sağlıklı olmaya önem verme ve nezaket değerlerinin üzerinde durulacaktır.

Okul Öncesi Eğitimi Programı (MEB, 2013); bilişsel gelişime ilişkin kazanım ve göstergelerden “*Nesne/durum/olaya dikkatini verir - Dikkat edilmesi gereken nesne/durum/olaya odaklanır, Dikkatini çeken nesne/durum/olayı ayrıntılarıyla açıklar.*”, “*Algıladıklarını hatırlar - Nesne/durum/olayı bir süre sonra yeniden söyler.*” kazanım ve göstergelerini, dil gelişimine ilişkin kazanım ve göstergelerden “*Dili iletişim amacıyla kullanır - Konuşmalarında nezaket sözcükleri kullanır, Dinlediklerini/izlediklerini çeşitli yollarla ifade eder - Dinlediklerini/izlediklerini resim, müzik, drama, şiir, öykü gibi çeşitli yollarla sergiler.*” kazanım ve göstergelerini, sosyal ve duygusal gelişim ile ilgili kazanım ve göstergelerden “*Sorumluluklarını yerine getirir - Üstlendiği sorumluluğu yerine getirir.*”, “*Değişik ortamlardaki kurallara uyar - Nezaket kurallarına uyar.*” kazanım ve göstergelerin yolundan gidilerek hazırlanmış olan “*Kızılay’a Gidiyorum*” etkinliği altı aşamada uygulanmıştır. Bu aşamalar; Kızılay sohbet etkinliği, çizgi film izleme etkinliği, yardım kolisi hazırlama etkinliği, Kızılay Kan Bağışı Merkezi gezisi etkinliği, gezi dönüşü sohbet etkinliği ve resim yapma ve anlatma etkinliğidir. Kızılay’a Gidiyorum etkinliğinde ilk aşamada Kızılay ile ilgili sohbet etkinliği gerçekleştirilmiştir. Sohbet etkinliğinde çocukların Kızılay hakkındaki ön bilgileri saptanmaya çalışılmıştır. Konuyla ilgili diyaloglar aşağıda yer almaktadır.

Diyalog 1: Kızılay nedir?

Uygulama Tarihi: 27.04.2023

- (1) AÖ: Kızılay denilince aklınıza ne geliyor?
- (2) Ç17: Deprem altında kalanlar.
- (3) Ç19: Yardım.
- (4) Ç10: Çadırda kalan insanlar.
- (5) Ç20: Deprem altında kalan insanlar.
- (6) Ç7: Deprem altında kalan bebeklere kıyafet yardımı.
- (7) Ç18: Binaların çok kötü yıkılması.
- (8) Ç1: Depremden beni kurtarmaları.
- (9) Ç8: İyilik olsun diye Kızılay’a yiyecek götürmek.

Yukarıdaki diyalogda verilen cevaplar incelendiğinde çocukların; Kızılay’ı deprem ve yardım ile ilişkilendirdikleri görülmüştür. Çocukların verdikleri cevaplardan yardımlaşma ve dayanışma değerine ulaşılmıştır. Kızılay’ın yardımlarını doğal afetlerden sadece depremle ilişkilendirmeleri, çocukların son zamanlarda ülkemizde meydana gelen deprem

afetinden etkilendiklerini göstermektedir. Depremın yakın zamanda olması ve medyada sıklıkla yer alması çocukların bilinç durumlarını etkilemiştir. Bu bulguya s-2 Ç17'nin: *"Depremın altında kalanlar."*, s-4 Ç10'nun: *"Çadırda kalan insanlar."*, s-5 Ç20'nin: *"Depremın altında kalan insanlar."*, s-6 Ç7'nin: *"Depremın altında kalan bebeklere kıyafet yardımı."*, s-7 Ç18'in: *"Binaların çok kötü yıkılması."* ve s-8 Ç1'in: *"Depremde beni kurtarmaları."* söylemleri örnek olarak gösterilebilir. S-8 Ç1'in: *"Depremde beni kurtarmaları."* söylemi ile hayal gücünü kullanarak, kendisinin bir deprem yaşantısı olmamasına rağmen Kızılay'ın kendisine yardım edebileceğini ifade etmiştir.

Diyalog 2: Kızılay'ın görevleri nelerdir?

Uygulama Tarihi: 27.04.2023

- (1) AÖ: Sizce çocuklar Kızılay'ın görevleri ne olabilir? Kızılay ne yapar?
- (2) Ç10: Çadır kurar.
- (3) Ç17: Yardım eder.
- (4) Ç12: Yemek getirirler.
- (5) Ç15: Çadırı kurabiliriz.
- (6) AÖ: Aklına başka bir şey gelen var mı?
- (7) Ç1: Depremde beni kurtarır.
- (8) Ç16: Yardıma koşması.
- (9) Ç5: Eşya götürmek.
- (10) Ç21: İçecek getirmek.
- (11) Ç19: Yastık, yorgan getirmek.

Yukarıdaki diyalog incelendiğinde çocuklar; Kızılay'ın görevlerini tamamen doğal afetteki varlığıyla ilişkilendirmişlerdir. Çocukların Kızılay'ı tam olarak tanımadıkları ya da gördükleri kadarını bildikleri sonucuna ulaşılmıştır. Çocukların verdikleri cevaplardan yardımlaşma ve dayanışma değerine ulaşılmıştır. Diyalogda s-2, s-3, s-4, s-7, s-8, s-9, s-10, s-11 söylemleri ile yardımlaşma değerine; s-5 Ç15: *"Çadırı kurabiliriz."* söylemi ile dayanışma değerine vurgu yapmışlardır. S-7 Ç1'in: *"Depremde beni kurtarmaları."* söylemi ile ilk diyalogdaki cevabının aynısını vermiş ve hayal gücünü kullanarak Kızılay'ın kendisine yardım edebileceğini ifade etmiştir.

Kızılay'ın ne demek olduğu ve görevleri ile ilgili diyaloglardan sonra, etkinliğin ikinci aşamasında Kızılay'ı tanıtan çizgi film izleme etkinliğine geçilmiştir. Çizgi film etkinliğinde çocuklara *"Aycan ve Aykız'ın Maceraları"* (URL-1) isimli çizgi film izletilmiştir. *"Aycan ve Aykız'ın Maceraları"* (URL-1) isimli çizgi filmde; Kızılay'ın kuruluş amacı, tarihi, faaliyetleri ve görevleri çocuklara Kızılay'a düzenlenen bir okul gezisiyle anlatılmaktadır.

Kızılay'ın kuruluş amacını, faaliyetlerini ve görevlerini bir okul gezisiyle anlatmasından dolayı bu çizgi film etkinlik planı içerisinde tercih edilmiştir.

Çizgi film izleme etkinliğinin ardından, etkinliğin üçüncü aşamasında yardım kolisi hazırlama etkinliğine geçilmiştir. Sınıf öğretmeni ebeveynlerden, ailelerin sosyo-ekonomik düzeylerine göre belirlediği kuru gıda ve bakliyatları okula göndermelerini istemiştir. Çocukların evlerinden getirdikleri kuru gıda ve bakliyatlar ile yardım kolisi oluşturulmuştur.

Bu yardım kolisi deprem bölgesine gönderilmek üzere gezi esnasında Kızılay Kan Bağışı Merkezinde görevlilere teslim edilecektir.

Resim 1: Yardım Kolisi Hazırlama

Etkinliğin dördüncü aşamasında çocuklara, Kızılay Kan Bağışı Merkezi gezisine çıkılacağı söylenmiştir. Çocuklara gezi esnasında uymaları gereken kurallar hatırlatılmış, yaka kartları boyunlarına takılmış ve sıra ile servis aracına binmeleri sağlanmıştır. Araştırmacı çocuklar gelmeden Kızılay Kan Bağışı Merkezine gitmiş ve çocukların Kızılay Kan Bağışı Merkezine geldiklerinde kendisini kan verirken görmelerini istemiştir. Araştırmacı çocukların hem tanıdığı birini görüp korkmamalarını hem de tanıdığı birine daha rahat soru sorabilmeleri için böyle bir davranışta bulunmuştur. Çocuklar Kızılay Kan Bağışı Merkezine geldiklerinde görevli tarafından karşılanmışlardır. Görevli tarafından Kızılay'ın görevleri ve faaliyetleri hakkında bilgi verilmiştir. Konuyla ilgili diyaloglara aşağıda yer verilmiştir.

Diyalog 3: Kızılay Kan Bağışı Merkezi Gezi Esnası 1

Uygulama Tarihi: 27.04.2023

- (1) GÖ: Çocuklar Kızılay'ın görevlerini biliyor musunuz?
- (2) Ç10: Çadır kurmak.
- (3) Ç21: Kıyafet veriyoruz.
- (4) Ç11: Çadır.
- (5) GÖ: Başka.
- (6) Ç15: Yiyecek veriyoruz.
- (7) GÖ: Başka.
- (8) Ç12: Yastık.
- (9) Ç18: Yorgan.
- (10) Ç16: Çadır.

- (11) **GÖ:** *Yastık, yorgan, çadır. Tamam. Bir de ne yapıyoruz biliyor musunuz çocuklar? Hastanede yatan hastalara hayata tutunmaları için kan veriyoruz. Sizin büyükleriniz anneleriniz, babalarınız geliyor burada kan veriyor 18 yaşını doldurduktan sonra. Onların kanını hastanede yatan hastalara veriyoruz biz. Çocuklardan kan almıyoruz.*

Gezi esnasındaki diyalog incelendiğinde çocukların s-2, s-3, s-4, s-6, s-8, s-9, s-10 söylemleri ile Kızılay'ın görevlerini doğal afetteki yardımlarla ilişkilendirdikleri görülmüştür. Çocukların bu söylemleri ile yardımlaşma ve dayanışma değerlerine ulaşılmıştır. Çocuklar diyalog 2'de olduğu gibi Kızılay'ın görevlerini gördükleri ya da bildikleri kadarı ile ifade etmişlerdir.

Diyalog 4: Kızılay Kan Bağışı Merkezi Gezi Esnası 2 Uygulama Tarihi: 27.04.2023

GÖ: *Kan Merkezini ben size gezdireceğim ve burada neler olduğunu göstereceğim. Gezerken hiçbir yere dokunmuyoruz ve elimizi sürmüyoruz. Önce gezdireceğim sonra tekrar sohbet edeceğiz ve ben size bir şey ikram edeceğim. Şimdi sırayla beni takip edin.*

- (1) **GÖ:** *Aaaa. Çocuklar içeride kim varmış?*
(2) **Ç5:** *Ben tanıyorum.*
(3) **Ç17:** *Ben biliyorum.*
(4) **GÖ:** *Şimdi burada kimler kan bağışında bulunuyorlar?*
(5) **GÖ:** *Sağlığı yerinde olanlar, 18 yaşını doldurmuş olanlar kan veriyor ki; hastanede sizin gibi küçük çocuklara, büyük amcalara, teyzelere, dedelere herkese kan veriyoruz ve onun hayata tekrardan tutunmasını sağlıyoruz. Yani hayatta kalmasını sağlıyoruz.*
(6) **AÖ:** *Ben kan ihtiyacı olan insanlar için kan bağışında bulunuyorum.*
(7) **GÖ:** *Ben onların hepsine bugün birer ödev vereceğim. Herkes eve gidince annesine, babasına diyecek ki: Git Kızılay'a kan ver. Hastalar kan bekliyor demelisiniz.*
(8) **GÖ:** *Teşekkür ediyoruz hepinize.*
(9) **BÇ:** *Teşekkür ederiz.*
(10) **Ç17:** *Geçmiş olsun.*
(11) **Ç2:** *Geçmiş olsun.*
(12) **GÖ:** *Evet çocuklar. Kan bağışıyla hastaların hayata tekrar tutunmalarını sağlıyoruz.*
(13) **Ç19:** *Ben anneme söyleyeceğim. Gelip kan versin.*
(14) **GÖ:** *Evet, kan vererek insanların hayatlarını kurtarabilirler. Ne kadar güzel.*
(15) **Ç1:** *Ben anneme söylüyorum. Annem hasta.*
(16) **GÖ:** *O zaman babana söyleyebilirsin.*

- (17) Ç1: Babamda hasta.
(18) GÖ: Baban iyileşince verebilir.
(19) GÖ: Çocuklar, kan verdikçe kanınız tazelenir. Yeni kan yeni enerji demek.
(20) Ç18: Kan veren teyze hasta mı?
(21) ÖĞ: Teyze hasta değil. Hasta olan insanlar için kendi kanını bağışlıyor.

Kızılay görevlisinin anlatımından sonra s-13'te Ç19 Kızılay'ın görevlerini kan bağıışı ile ilişkilendirmiştir. S-13 Ç19'un: "Ben anneme söyleyeceğim. Gelip kan versin." söylemi ile hem Kızılay'ın görevini kan bağıışı ile ilişkilendirmiş hem de annesinin kan bağıışı yaparak sorumluluk almasını ve duyarlı davranmasını istemiştir. S-13 söyleminde sorumluluk ve duyarlılık değerlerine ulaşılmıştır. S-13 söyleminde yeni öğrenmelerini günlük hayatla ilişkilendirmiştir. Yakından uzağa ilkesiyle ulaşabileceği kişilere duyurma isteğini hissetmiştir.

Çocuklar Kızılay Kan Bağıışı Merkezinde kan veren iki kişiyi görmüşlerdir. Bunlardan bir tanesi araştırmacı diğeri ise orada bulunan yaşlı bir teyzedir. Araştırmacı; Kızılay'ın tek görevinin yardımlaşma ve dayanışma olmadığını, depremle ve doğal afetle ilişkili olmadığını, kan toplama faaliyeti yaptığını da göstermek istemiştir.

S-9 BÇ'nin: "Teşekkür ederiz.", s-10 Ç17'nin: "Geçmiş olsun." ve s-11 Ç2'nin: "Geçmiş olsun." söylemlerinde nezaket sözcükleri kullanmışlardır. S-20 Ç18'in: "Kan veren teyze hasta mı?" sorusu ile Kızılay'ı hasta olan insanlara kan ulaştırması göreviyle ilişkilendirerek; kan veren teyzenin hasta olup olmadığını merak etmiştir. S-21 ÖĞ: "Teyze hasta değil. Hasta olan insanlar için kendi kanını bağışlıyor." cevabını vermiştir.

Resim 2: Kızılay Kan Bağıışı Merkezi Gezi Esnası

Resim 3: Kızılay Kan Bağıışı Merkezi Gezi Esnası

Sınıfta hazırlanan yardım kolisi görevlilere teslim edilmiştir. Çocuklar, yaptıkları bu davranış ile hiç görmedikleri yardıma muhtaç insanlar için yiyecekleri paylaşmışlar ve yardımlaşma ve dayanışmayı hissetmişlerdir. Yardım kolisinin teslim edilmesinden sonra

Kızılay Kan Bağışı Merkezi gezisi sonlandırılmış ve okula dönmüştür. Çocuklar gezi esnasında kurallara uymuşlar ve sorumluluklarını yerine getirmişlerdir. Okula döndükten sonra etkinliğin beşinci aşamasında Kızılay Kan Bağışı Merkezi gezisiyle alakalı çocuklara sorular yönetilmiş ve gezi ile ilgili izlenimlerini ifade etmeleri sağlanmıştır. Konuyla ilgili diyaloglara aşağıda yer verilmiştir.

Diyalog 5: Kızılay gezisinde ne gördünüz?

Uygulama Tarihi: 27.04.2023

- (1) AÖ: *Kızılay Kan Bağışı Merkezine geziyi yaptık. Benim size birkaç sorum olacak. Kızılay gezisinde yaptığımız gezide ne gördünüz?*
- (2) Ç20: *Kan.*
- (3) Ç10: *Yatmış insanlar.*
- (4) Ç12: *Kanın böyle böyle sallandığını gördüm.*
- (5) Ç1: *Kanın kola bağlanması.*
- (6) Ç8: *Kanı gördüm.*
- (7) AÖ: *Başka bir şey gören oldu mu gezide?*
- (8) Ç5: *Parmaktaki kan ölçeri gördüm.*
- (9) Ç15: *Kanı gördüm.*
- (10) AÖ: *Başka farklı kan harici bir şey gören oldu mu hiç?*
- (11) Ç19: *Doktoru gördüm.*
- (12) Ç17: *Sizi gördüm.*
- (13) Ç15: *Seni gördüm.*
- (14) ÖĞ: *Başka ne gördünüz?*
- (15) Ç7: *Teyze.*
- (16) Ç22: *Kan veren teyzeyi gördüm.*

Yukarıdaki diyalog incelendiğinde çocuklar Kızılay gezisinde s-2, s-4, s-5, s-6, s-8 söylemleri ile gördüklerini kanla ilişkilendirerek cevaplar vermişlerdir. S-11 Ç19: “Doktoru gördüm.” söylemi ile Kızılay gezisinde doktor gördüğünü ifade etmiştir. S-12 Ç17: “Sizi gördüm.”, s-13 Ç15: “Seni gördüm.” söylemleri ile araştırmacıyı gördüğünü; s-15 Ç7: “Teyze.”, s-16 Ç22: “Kan veren teyzeyi gördüm.” söylemleri ile kan veren teyzeyi ve s-2 Ç20: “Yatmış insanlar.” söylemi ile kan veren insanları gördüğünü ifade etmiştir. Çocuklar Kızılay Kan Bağışı Merkezine yapılan gezide orada gördüklerini ifade etmişlerdir.

Diyalog 6: Kızılay’ın görevleri nelerdir?

Uygulama Tarihi: 27.04.2023

- (1) AÖ: *Yaptığımız gezide Kızılay’ın görevleri hakkında neler öğrendik?*
- (2) Ç19: *Yemek dağıtmak.*
- (3) Ç22: *Su dağıtmak.*

- (4) Ç17: Çadır kurmak.
- (5) Ç8: Battaniyeler götürmek.
- (6) Ç10: Onlara yardım etmek.
- (7) AÖ: Kimlere yardım etmek?
- (8) Ç10: Çadırı götürmeye yardım etmek.
- (9) Ç20: Çadır kurmak.
- (10) Ç7: Kanlarımızı onlara götürmek.
- (11) Ç15: Seni gördük.
- (12) AÖ: Kızılay'ın görevini soruyorum ben.
- (13) Ç12: Yastık, yorgan götürmek.
- (14) Ç11: Çocuklara oyuncak götürmek.
- (15) Ç5: Kıyafet götürmek.
- (16) Ç21: İnsanlarla ilgilenmek.

Yukarıdaki diyalog incelendiğinde çocukların Kızılay'ın görevleriyle alakalı diyalog 2 de doğal afetle ilişkilendirdikleri, geziden sonra diyalog 6'da hem doğal afetle hem kanla ilişkilendirdikleri görülmüştür. S-10 Ç7'nin: "*Kanlarımızı onlara götürmek.*" söylemi bu bulguya örnektir. S-16 Ç21'in: "*İnsanlarla ilgilenmek.*" söylemi ile Kızılay'ı ne doğal afetle ne de kanla ilişkilendirmiştir. Ç16 bu söylemi ile Kızılay'ın bütün faaliyetleriyle ilişkilendirmiştir. Çocuklar diyalog 2'de olduğu gibi s-2, s-3, s-4, s-5, s-6, s-8, s-9, s-10, s-13, s-14, s-15, s-16 söylemleri ile yardımlaşma ve dayanışma değerlerine vurgu yapmışlardır. S-6 Ç10'un: "*Onlara yardım etmek.*" söylemi ile doğrudan yardımlaşma değerine vurgu yapmıştır. S-11 Ç15: "*Seni gördük.*" söylemi ile konu ile alakası olmayan bir cevap vermiştir. Kızılay'ın yaptığı görevler ile yardımlaşma ve dayanışma değerlerine katkı yapan bir kuruluş olduğunu, çocuklar yerinde görerek ifade etmişlerdir. Kızılay'ın görevlerinin sadece doğal afetlerde yardım etmek olmadığını; kan toplama görevi ve insanlarla ilgilenme görevi olduğunu da ifade etmişlerdir.

Diyalog 7: Kızılay kimlere yardım eder?

Uygulama Tarihi: 27.04.2023

- (1) AÖ: Kızılay kimlere yardım eder?
- (2) Ç16: Sel olan, deprem olan yerlere yardım eder.
- (3) Ç19: İnsanlara.
- (4) AÖ: Ama hangi insanlara yardım eder?
- (5) Ç19: Depremde kalan insanlara.
- (6) Ç10: Depremde kalan çocuklara.
- (7) Ç16: Köpeklere.
- (8) Ç5: Kedilere.
- (9) Ç20: Bir kere haber izliyorduk. Kuş çıkartmışlardı.
- (10) Ç2: Balıklar.

Yukarıdaki diyalog incelendiğinde çocuklar Kızılay'ın yardımlarını doğal afet yaşayan insanlar ve hayvanlar ile ilişkilendirmişlerdir. S-2 Ç16'nın: "*Sel olan, deprem olan yerlere yardım eder.*", s-5 Ç19'un: "*Depremde kalan insanlara.*" ve s-6 Ç10'un: "*Depremde kalan çocuklara.*" söylemleri; çocukların Kızılay'ın yardımlarını doğal afet yaşayan insanlarla ilişkilendirdiklerinin kanıtıdır. S-3 Ç19 söyleminde sadece "*İnsanlar.*" cevabını vermiştir. S-7 Ç16'nın: "*Köpeklerle.*", s-8 Ç5'in: "*Kedilere.*", s-9 Ç20'nin: "*Bir kere haber izliyorduk. Kuş çıkartmışlardı.*" ve s-10 Ç2: "*Balıklar.*" söylemleri çocukların Kızılay'ın yardımlarını hayvanlar ile ilişkilendirdiklerinin kanıtıdır. S-7, s-8, s-9 ve s-10 söylemlerinde çocuklar canlıları bütüncül olarak değerlendirmiş; insanlara yardım eden bir kurumun, hayvanlara da yardım edebileceğini ifade etmişlerdir. Çocuklar Kızılay'ın hayvanlara da yardım edebileceğini ifade ederek; canlıları ayırmamış ve içlerindeki hayvan sevgisini göstermişlerdir.

Son zamanlarda ülkemizde meydana gelen doğal afet haberlerini ebeveynlerin izletmeleri çocukları etkilemiştir. S-9 Ç20'nin: "*Bir kere haber izliyorduk. Kuş çıkartmışlardı.*" söylemi bu bulguya örnektir. S-9 Ç20'nin: "*Bir kere haber izliyorduk. Kuş çıkartmışlardı.*" söylemi; çocukların dünyasının sevgiye dayalı olduğunu ve etkilenmemiş saf değer anlayışına sahip olduğunu göstermektedir. Bunu sadece televizyonda görmüş olması, medyadan etkilendiklerini göstermektedir.

Diyalog 8: Kızılay gezisinde ne hissettiniz?

Uygulama Tarihi: 27.04.2023

- (1) AÖ: *Hep beraber Kızılay Kan Merkezine geziye gittik. Geziye gittiğimizde ne hissettiniz?*
- (2) Ç5: *Çok mutlu oldum.*
- (3) AÖ: *Peki neden mutlu oldun söyler misin?*
- (4) Ç5: *Çünkü sizi gördüğüm için.*
- (5) Ç19: *Çok mutlu oldum. Çünkü insanlar kan verdikleri için.*
- (6) Ç22: *Bende çok mutlu oldum. Yardımlaşmak için.*
- (7) Ç17: *Ben üzgün oldum.*
- (8) AÖ: *Neden üzgün oldun?*
- (9) Ç17: *Şey. Unuttum.*
- (10) Ç8: *Ben içeri girmeden çok heyecanlıydım.*
- (11) AÖ: *Çok heyecanlıydın. Peki, neden heyecanlıydın?*
- (12) Ç8: *Çünkü ilk defa görecektim.*
- (13) Ç10: *Çok mutluydum.*
- (14) AÖ: *Peki neden çok mutluydun?*
- (15) Ç10: *Çünkü insanlar depremde kalan çocuklara kan verdiği için.*

- (16) Ç20: *Bende mutlu oldum. Çünkü kan verdikleri için.*
(17) Ç18: *Bende mutlu oldum.*
(18) AÖ: *Neden mutlu oldun?*
(19) Ç18: *Çünkü depremlere yardım ettiği için.*

Yukarıdaki diyalog incelendiğinde çocuklar Kızılay Kan Bağışı Merkezi gezisinde mutlu, heyecanlı ve üzgün olduklarını ifade etmişlerdir. Çocuklar s-2, s-5, s-6, s-13, s-16, s-17 söylemlerinde mutlu olduklarını ifade etmişlerdir. S-7 söyleminde Ç17: “*Ben üzgün oldum.*” söyleminde bulunmuş fakat nedenini söylememiştir. S-10 Ç8: “*Ben içeri girmeden çok heyecanlıydım.*” söyleminde heyecanlı olduğunu ifade etmiştir. Çocuklar toplum içindeki yardımlaşma ve dayanışmayı hissettikleri mutlu olmuşlardır. Çocuklar gezide neden mutlu olduğunu; s-4 Ç5: “*Çünkü sizi gördüğüm için.*”, s-5 Ç19: “*Çok mutlu oldum. Çünkü insanlar kan verdikleri için.*”, s-6 Ç22: “*Bende çok mutlu oldum. Yardımlaşmak için.*”, s-15 Ç10: “*Çünkü insanlar depremde kalan çocuklara kan verdiği için.*”, s-16 Ç20: “*Bende mutlu oldum. Çünkü kan verdikleri için.*”, s-19 Ç18: “*Çünkü depremlere yardım ettiği için.*” söylemleri ile ifade etmişlerdir. S-15 Ç10: “*Çünkü insanlar depremde kalan çocuklara kan verdiği için.*” söyleminde; eylemsel bir ifade de bulunmuş ve yardımlaşma değerine vurgu yapmıştır.

İlk defa gittikleri Kızılay Kan Bağışı Merkezi çocukların heyecanlı olmasına neden olmuştur. S-12 Ç8’in: “*Çünkü ilk defa görecektim.*” söylemi bu bulguya örnektir.

Çocuklara Kızılay gönüllülerinin doğal afetlerde yaptığı faaliyetlerden bahsedilmiş ve çocuklara “*Büyüyünce Kızılay gönüllüsü olmak ister misiniz?*” sorusu yöneltilmiştir. Bütün çocuklar soruyu “*Evet.*” diyerek cevaplamışlardır. Çocuklar soruya evet yanıtı vererek günlük yaşamlarıyla ilişkilendirmiş, ileriki yaşamları için sorumluluk almışlar ve duyarlı davranmışlardır.

Bu sorunun ardından çocuklara etkinliğin altıncı aşamasında Kızılay Kan Bağışı Merkezi gezisinde gördüklerini, dikkatlerini çekenleri veya hissettiklerini resim yapmaları ve ardından anlatmaları istenmiştir. Çocukların yaptıkları resimler ve resimle ilgili anlatımları aşağıda yer almaktadır.

Resim 4: Ç1'in Resmi

Ç1: İnsanlar kan veriyor Kızılay'a.

Ç5: Kızılay merkezinde insanlar kan veriyor.

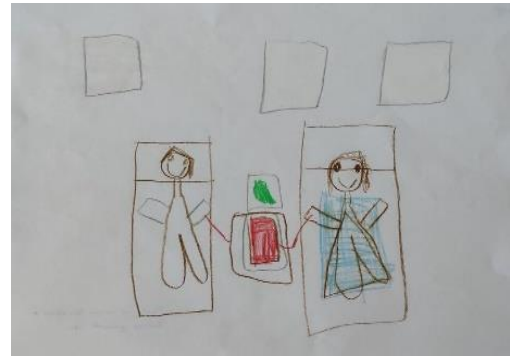
Resim 5: Ç5'in Resmi

Resim 6: Ç11'in Resmi

Ç11: Teyze insanlara kan veriyor.

Ç12: Teyze ve amca kan veriyor, kanlarını yenilemek için.

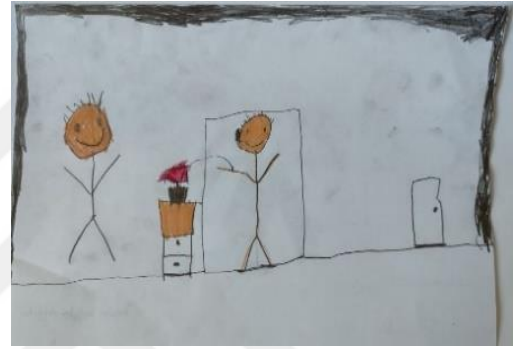
Resim 7: Ç12'nin Resmi

Resim 8: Ç13'in Resmi

Ç13: Hastanedeki insanlara annem, babam, ben ve kardeşlerim kan veriyoruz.

Ç14: İnsanlar için kan veriyorlar.

Resim 9: Ç14'in Resmi

Resim 10: Ç15'in Resmi

Ç15: Kızılay'a kan veriyor insanlar.

Ç18: İnsanlar kan veriyor Kızılay'a.

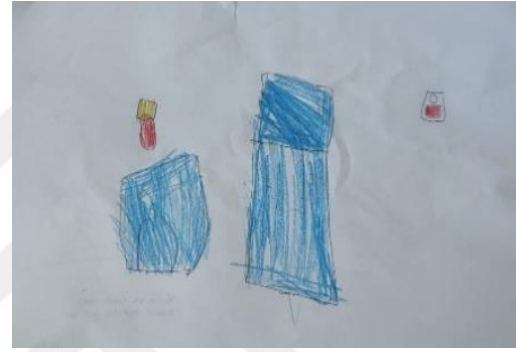
Resim 11: Ç18'in Resmi

Resim 12: Ç21'in Resmi

Ç21: Teyze ve amca insanlar için kan veriyor.

Ç8: Yatak ve çadır var. Kanların toplandığı yer var.

Resim 13: Ç8'in Resmi

Resim 14: Ç10'un Resmi

Ç10: Kızılay'ın çadır yaptığını ve teyzenin kan verdiğini çizdim.

Ç16: Bir insan kan bağışı yapıyor. Yardım için çadır kurulmuş.

Resim 15: Ç16'nın Resmi

Resim 16: Ç20'nin Resmi

Ç20: Deprem bölgesine kan veriyor. Oradaki insanlar çadırda kalıyorlar.

Ç22: Kızılay'ın amblemini yaptım. Burada insanlar kan veriyorlar yatan hastalara. Çadırda da insanlar yatıyor.

Resim 17: Ç22'nin Resmi

Resim 18: Ç17'nin Resmi

Ç17: Kızılay'ın amblemini yaptım. Burada yıkılan bir ev var. İnsanlar çadırda kalıyorlar. İnsanlar Kızılay'a kan veriyorlar.

Ç7: Depremde kalan insanlar için çadır yaptım. Orada kalıyorlar.

Resim 19: Ç7'nin Resmi

Resim 20: Ç2'nin Resmi

Ç2: Arkadaşlarımla içeri girerken çok heyecanlandım. İçeri girdiğimde kan nasıl geliyor diye çok şaşırdım.

Ç19: İnsanlar kan veriyor diye mutlu oluyorum. Çadır, yorgan, battaniye ve deprem çantası yaptım insanlara, çocuklara, bebeklere.

Resim 21: Ç19'un Resmi

Resim 22: Ç6'nın Resmi

Ç6: Hastanede insanlara iğne yapıyorlar.

Resim yapma ve anlatma etkinliğinde 19 çocuk resim yapmıştır. 9 çocuk kan vermeyle ilgili resim yapmıştır. 5 çocuk kan verme ve çadır ile ilgili resim yapmıştır. 1 çocuk deprem, çadır ve kan vermeyle ilgili resim yapmıştır. 1 çocuk sadece deprem ve çadırla ilgili resim yapmıştır. 1 çocuk yaptığı resimde duygularını ifade etmiştir. 1 çocuk yaptığı resimde hem duygularını ifade etmiş hem de çadır ve kan verme ile ilgili resim yapmıştır. 1 çocuk ise iğne ile ilgili resim yapmıştır. 5 çocuk gezi esnası yaptığı gözlemler sonucunda resimlerinde Kızılay amblemi kullanmış, 14 çocuk ise yaptığı resimlerde Kızılay amblemi kullanmamıştır.

Çocuklar Kızılay Kan Merkezinde kan veren iki kişiyi görmüşlerdir. Bunlardan bir tanesi araştırmacı diğeri ise orada bulunan yaşlı bir teyzedir. 2 çocuk yaptıkları resimlerde teyzenin kan vermesinden, 2 çocuk ise yaptıkları resimlerde teyze ve amcanın kan vermesinden bahsetmişlerdir. Teyze ve amca ifadelerini orada gördükleri için kullanmışlardır. Amca olarak ifade ettikleri kişi araştırmacının kendisidir.

Çocukların yapmış olduğu resimler incelendiğinde yardımlaşma, dayanışma, duyarlılık ve sağlıklı olmaya önem verme değerlerine ulaşılmıştır. Yardımlaşma değeri için çocukların yaptıkları resimleri anlatırken ifade ettikleri: “Ç11: Teyze insanlara kan veriyor.”, “Ç13: Hastanedeki insanlara annem, babam, ben ve kardeşlerim kan veriyoruz.”, “Ç14: İnsanlar için kan veriyorlar.”, “Ç16: Bir insan kan bağışı yapıyor. Yardım için çadır kurulmuş.”, “Ç21: Teyze ve amca insanlar için kan veriyor.” söylemler bu bulguya örnektir. Dayanışma değeri için çocukların yaptıkları resimleri anlatırken ifade ettikleri: “Ç13: Hastanedeki insanlara annem, babam, ben ve kardeşlerim kan veriyoruz.”, “Ç15: Kızılay’a kan veriyor insanlar.”, “Ç20: Deprem bölgesine kan veriyor. Oradaki insanlar çadırdaki kalıyorlar.”, “Ç22: Kızılay’ın amblemini yaptım. Burada insanlar kan veriyorlar yatan hastalara. Çadırdaki da insanlar yatıyor.” söylemleri bu bulguya örnektir. Çocukların yapmış oldukları resimlerde toplumsal olaylara duyarlı oldukları görülmektedir. Duyarlılık değeri için çocukların yaptıkları resimleri anlatırken ifade ettikleri: “Ç7: Depremde kalan insanlar için çadır yaptım. Orada kalıyorlar.”, “Ç20: Deprem bölgesine kan veriyor. Oradaki insanlar çadırdaki kalıyorlar.”, “Ç19: İnsanlar kan veriyor diye mutlu oluyorum. Çadır, yorgan, battaniye ve deprem çantası yaptım insanlara, çocuklara, bebeklere.” söylemleri bu bulguya örnektir. Sağlıklı olmaya önem verme değeri için çocuğun yaptığı resmi anlatırken ifade ettiği: “Ç12: Teyze ve amca kan veriyor, kanlarını yenilemek için.” söylemi bu bulguya örnektir. Kızılay’ın yaptığı görevler ile yardımlaşma ve dayanışma değerlerine katkı yapan bir kuruluş olduğunu, çocuklar yerinde görerek ifade etmişlerdir. Çocuklar, Kızılay’ın yaptığı faaliyetler ile yardımlaşma, dayanışma, duyarlılık ve sağlıklı olmaya önem verme değerlerine katkı yapan bir kuruluş olduğunu yerinde görerek resimlerine yansıtmışlardır.

Resim yapma ve anlatma etkinliğinde 2 çocuk yaptıkları resimleri anlatırken heyecan, şaşırma ve mutluluk duygularını ifade etmişlerdir. Çocukların yaptıkları resimleri anlatırken ifade ettikleri: “Ç2: Arkadaşlarımla içeri girerken çok heyecanlandım. İçeri girdiğimde kan nasıl geliyor diye çok şaşırdım.” ve “Ç19: İnsanlar kan veriyor diye mutlu oluyorum. Çadır, yorgan, battaniye ve deprem çantası yaptım insanlara, çocuklara, bebeklere.” söylemleri bu bulguya örnektir.

Resim yapma ve anlatma etkinliğinde çocukların ülkemizde yakın zamanda meydana gelen deprem felaketinden etkilendikleri ve bunu resimlerine yansıttıkları görülmektedir. Çocukların yaptıkları resimleri anlatırken ifade ettikleri: “Ç7: Depremde kalan insanlar için çadır yaptım. Orada kalıyorlar.”, “Ç17: Kızılay’ın amblemini yaptım. Burada yıkılan bir ev var. İnsanlar çadırda kalıyorlar. İnsanlar Kızılay’a kan veriyorlar.”, “Ç19: İnsanlar kan veriyor diye mutlu oluyorum. Çadır, yorgan, battaniye ve deprem çantası yaptım insanlara, çocuklara, bebeklere.”, “Ç20: Deprem bölgesine kan veriyor. Oradaki insanlar çadırda kalıyorlar.” söylemleri bu bulguya örnektir. Kızılay’ın yardımlarını doğal afetlerden sadece depremle ilişkilendirmeleri, çocukların son zamanlarda ülkemizde meydana gelen deprem afetinden etkilendiklerini göstermektedir. Depremin yakın zamanda olması ve medyada sıklıkla yer alması çocukların bilinç durumlarını etkilemiştir.

Çocukların yaptıkları resimlerde Kızılay’ın görevlerini kan bağışı ve afette zarar görenlerin barınma ihtiyaçlarını karşılamak olarak ifade ettikleri görülmüştür. Bu bulguya çocukların: “Ç1: İnsanlar kan veriyor Kızılay’a.”, “Ç5: Kızılay merkezinde insanlar kan veriyor.”, “Ç15: Kızılay’a kan veriyor insanlar.” ve “Ç7: Depremde kalan insanlar için çadır yaptım. Orada kalıyorlar.”, “Ç10: Kızılay’ın çadır yaptığını ve teyzenin kan verdiğini çizdim.”, “Ç16: Bir insan kan bağışı yapıyor. Yardım için çadır kurulmuş.”, “Ç17: Kızılay’ın amblemini yaptım. Burada yıkılan bir ev var. İnsanlar çadırda kalıyorlar. İnsanlar Kızılay’a kan veriyorlar.”, “Ç19: İnsanlar kan veriyor diye mutlu oluyorum. Çadır, yorgan, battaniye ve deprem çantası yaptım insanlara, çocuklara, bebeklere.”, “Ç20: Deprem bölgesine kan veriyor. Oradaki insanlar çadırda kalıyorlar.”, “Ç22: Kızılay’ın amblemini yaptım. Burada insanlar kan veriyorlar yatan hastalara. Çadırda da insanlar yatıyor.” söylemleri örnek olarak gösterilebilir. Çocuklar bu söylemleriyle Kızılay’ın faaliyetlerini sadece medyadan gördükleriyle değil, yerinde görerek de ifade etmişlerdir.

Ç12 yaptığı resim 7’de resmi anlatırken: “Teyze ve amca kan veriyor, kanlarını yenilemek için.” söylemiyle gezi esnası diyalog 4’te s-19 GÖ: “Çocuklar, kan verdikçe kanınız tazelenir. Yeni kan yeni enerji demek.” söyleminden etkilenerек burada öğrenmiş olduğu bilgiyi resmine yansıtmıştır.

Ç13 yaptığı resim 8’de resmi anlatırken: “Hastanedeki insanlara annem, babam, ben ve kardeşlerim kan veriyoruz.” söylemiyle hayal gücünü kullanarak ailesiyle beraber hastanedeki insanlara kan verdiklerini ifade etmiştir. Bu ifadenin üzerine çocuğun ebeveyniyle iletişime geçilmiş ve böyle bir yaşantıları olmadığı öğrenilmiştir. Ç13 yaptığı

resimde kendi gördüklerini ifade etmemiş, kendi zihninde bunu yaptığına dair bir hayal kurmuştur.

Yapılan resimler incelendiğinde; resim 4, 5, 6, 7, 9, 10, 11,12, 20 ve resim 22’de çocukların durağan düş gücünde resim yaptıkları görülmektedir. Çocukların yaptıkları resimleri anlatırken: “Ç5: Kızılay merkezinde insanlar kan veriyor.”, “Ç11: Teyze insanlara kan veriyor.”, “Ç12: Teyze ve amca kan veriyor, kanlarını yenilemek için.”, “Ç15: Kızılay’a kan veriyor insanlar.” ve “Ç2: Arkadaşlarımla içeri girerken çok heyecanlandım. İçeri girdiğimde kan nasıl geliyor diye çok şaşırdım.” söylemleri durağan düş gücünde resim yaptıklarını göstermektedir. Resim 8, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19 ve resim 21’de çocukların süreğen düş gücünde resim yaptıkları görülmektedir. Çocukların yaptıkları resmi anlatırken: “Ç13: Hastanedeki insanlara annem, babam, ben ve kardeşlerim kan veriyoruz.”, “Ç20: Deprem bölgesine kan veriyor. Oradaki insanlar çadırda kalıyorlar.”, “Ç22: Kızılay’ın amblemini yaptım. Burada insanlar kan veriyorlar yatan hastalara. Çadırda da insanlar yatıyor.”, “Ç17: Kızılay’ın amblemini yaptım. Burada yıkılan bir ev var. İnsanlar çadırda kalıyorlar. İnsanlar Kızılay’a kan veriyorlar.” ve “Ç19: İnsanlar kan veriyor diye mutlu oluyorum. Çadır, yorgan, battaniye ve deprem çantası yaptım insanlara, çocuklara, bebeklere.” söylemleri süreğen düş gücünde resim yaptıklarını göstermektedir.

4.1.1.1. Kızılay’a gidiyorum etkinliklerinin genel değerlendirilmesi

“Kızılay’a Gidiyorum” etkinliği 6 aşamada uygulanmıştır. Bu aşamalar; Kızılay sohbet etkinliği, çizgi film izleme etkinliği, yardım kolisi hazırlama etkinliği, Kızılay Kan Bağışı Merkezi gezisi etkinliği, gezi dönüşü sohbet etkinliği ve resim yapma ve anlatma etkinliğidir.

6 aşamada gerçekleştirilen “Kızılay’a Gidiyorum” etkinlikleri ile yardımlaşma, dayanışma, duyarlılık, sorumluluk, paylaşma, nezaket ve sağlıklı olmaya önem verme değerlerine ulaşılmıştır. Diyalog 1, diyalog 2, diyalog 4, diyalog 6, diyalog 8, resim 6, resim 8, resim 9, resim 12 ve resim 15’te yardımlaşma değerine ulaşılmıştır. Dayanışma değerine diyalog 1, diyalog 2, diyalog 4, diyalog 6, diyalog 8, resim 8, resim 10, resim 16 ve resim 17’de ulaşılmıştır. Duyarlılık değerine toplumsal olaylara duyarlılık alt değeri olarak diyalog 4, diyalog 8, resim 16, resim 19 ve resim 21’de ulaşılmıştır. Sorumluk değerine diyalog 4 ve diyalog 8’de ulaşılmıştır. Diyalog 4’te nezaket ve paylaşma değerlerine ulaşılmıştır. Diyalog

7’de sevgi değerine hayvan sevgisi alt değeri olarak ulaşılmıştır. Resim 7’de ise sağlıklı olmaya önem verme değerine ulaşılmıştır.

Çocuklar Kızılay Kan Merkezine gitmeden önce Kızılay’ın görevlerini sadece doğal afetle ilişkilendirmişler; Kızılay Kan Merkezine gittikten sonra Kızılay’ın görevlerini kan toplamayla da ilişkilendirmişlerdir. Kızılay’ın yardımlarını doğal afetlerden sadece depremle ilişkilendirmeleri, çocukların son zamanlarda ülkemizde meydana gelen deprem afetinden etkilendiklerini göstermektedir. Depremin yakın zamanda olması ve medyada sıklıkla yer alması çocukların bilinç durumlarını etkilemiştir.

Araştırmacı çocuklar gelmeden Kızılay Kan Bağışı Merkezine gitmiş ve çocukların Kızılay Kan Bağışı Merkezine geldiklerinde kendisini kan verirken görmelerini istemiştir. Araştırmacı çocukların hem tanıdığı birini görüp korkmamalarını hem de tanıdığı birine daha rahat soru sorabilmeleri için böyle bir davranışta bulunmuştur. Araştırmacı; Kızılay’ın tek görevinin yardımlaşma ve dayanışma olmadığını, depremle ve doğal afetle ilişkili olmadığını, kan toplama faaliyeti yaptığını da göstermek istemiştir.

Çocukların evlerinden getirdikleri kuru gıda ve bakliyatlar ile yardım kolisi oluşturulmuştur. Sınıfta hazırlanan yardım kolisi deprem bölgesine gönderilmek üzere gezi esnasında Kızılay Kan Bağışı Merkezinde görevlilere teslim edilmiştir. Çocuklar, yaptıkları bu davranış ile hiç görmedikleri yardıma muhtaç insanlar için yiyecekleri paylaşmışlar ve yardımlaşma ve dayanışmayı hissetmişlerdir.

Kızılay’ın yaptığı görevler ile yardımlaşma ve dayanışma değerlerine katkı yapan bir kuruluş olduğunu, çocuklar yerinde görerek ifade etmişlerdir. Kızılay’ın görevlerinin sadece doğal afetlerde yardım etmek olmadığını; kan toplama görevi ve insanlarla ilgilenme görevi olduğunu da ifade etmişlerdir. Etkinliklerde çocuklar canlıları bütüncül olarak değerlendirmiş; insanlara yardım eden bir kurumun, hayvanlara da yardım edebileceğini ifade etmişlerdir. Çocukların dünyasının sevgiye dayalı olduğunu ve etkilenmemiş saf değer anlayışına sahip olduğunu göstermektedir.

Çocuklar Kızılay Kan Bağışı Merkezi gezisinde mutlu, heyecanlı ve üzgün olduklarını ifade etmişlerdir. Çocuklar toplum içindeki yardımlaşma ve dayanışmayı hissettikleri mutlu olmuşlardır.

10 çocuğun Kızılay gezisinde sadece orada gördüklerini çizerek durağan düş gücünde resim yaptıkları görölmüştür. 9 çocuk ise Kızılay gezisinde sadece orada gördüklerini değil, deprem ve çadırın da resmini yaparak; süreğen düş gücünde resim yaptıkları görölmüştür. 5

çocuk gezi esnası yaptığı gözlemler sonucunda resimlerinde Kızılay amblemi kullanmış, 14 çocuk ise yaptığı resimlerde Kızılay amblemi kullanmamıştır. Çocuklar, Kızılay'ın yaptığı faaliyetler ile yardımlaşma, dayanışma, duyarlılık ve sağlıklı olmaya önem verme değerlerine katkı yapan bir kuruluş olduğunu yerinde görerek resimlerine yansıtmışlardır. Resim yapma ve anlatma etkinliğinde çocukların ülkemizde yakın zamanda meydana gelen deprem felaketinden etkilendikleri ve bunu resimlerine yansıttıkları görülmektedir. Depremın yakın zamanda olması ve medyada sıklıkla yer alması çocukların bilinç durumlarını etkilemiştir.

Kızılay Kan Merkezine yapılan gezide çocuklar; sorumluluklarını yerine getirmişler, kurallara uymuşlar, sıralarını beklemişler, dikkatlerini vermişler ve temel sosyal ve iletişim becerilerini sergilemişlerdir. Çocuklar gezi sonrası sorulara cevap vererek ve gezi sürecinin resmini yaparak; algıladıklarını hatırlamışlardır. Çocuklar gezi sürecinin resmini yaparak; kendilerini yaratıcı yollarla ifade etmişler ve başladıkları işi bitirme çabası göstermişlerdir.

Diyalog 3, diyalog 4, diyalog 5, diyalog 6, diyalog 7, resim 16, resim 18, resim 19 ve resim 21'de ilişki kurmuşlardır. Resim 7'de önceki bilgileri kullanmışlardır. Çocuklar diyalog 4'te sorgulama yaparak soru sormuşlar ve merak ve ilgi duymuşlardır. Merak ve ilgi duydukları nesne, eşya ve kişileri yaptıkları resimlere yansıtmışlardır. Diyalog 1, diyalog 2 ve resim 8'de hayal gücünü kullanmışlardır. Diyalog 8, resim 20, resim 21'de duygularını ifade etmişlerdir.

Çocuklar Kızılay Kan Merkezi gezisi sonrası yaptıkları resim 11, resim 17, resim 18, resim 19 ve resim 21'de; gezi esnasında yaptıkları gözlemleri gördükleri Kızılay amblemini kullanmışlardır. Çocuklar diyalog 4 ve diyalog 8'de günlük yaşamla ilişkilendirme yapmışlardır.

Çocuklar resim 4, resim 5, resim 6, resim 7, resim 9, resim 10, resim 11, resim 12, resim 20, resim 22'de durağan düş gücünde resim yapmışlardır. Çocuklar resim 8, resim 13, resim 14, resim 15, resim 16, resim 17, resim 18, resim 19, resim 21'de süregelen düş gücünde resim yapmışlardır.

4.1.2. Tarihe dokunuş etkinliklerine dair bulgular

Müzeler; içinde barındırdığı eserler, eşyalar ve nesneler ile geçmişle günümüz arasında bağ kurmamızı sağlayan okul dışı öğrenme ortamlarından bir tanesidir. Müzeler, geçmişle

günümüz arasında bağ kurarken değerleri içinde barındırmaktadır. Çocukların değerleri okul dışı öğrenme ortamında fark edebilmesi için Müze etkinliği planlanmıştır. Müze etkinliğinde duyarlılık, tarihsel mirasa duyarlılık, kültürel mirası korumaya duyarlılık, sorumluluk, saygı ve estetik değerlerinin üzerinde durulacaktır.

Milli Eğitim Bakanlığı Okul Öncesi Eğitim Programı; bilişsel gelişim ile ilgili kazanım ve göstergelerden *“Nesne/durum/olaya dikkatini verir - Dikkat edilmesi gereken nesne/durum/olaya odaklanır, Dikkatini çeken nesne/durum/olayı ayrıntılarıyla açıklar.”*, *“Algıladıklarını hatırlar - Hatırladıklarını yeni durumlarda kullanır.”*, *“Problem durumlarına çözüm üretir – Probleme çeşitli çözüm yolları üretir.”* kazanım ve göstergelerini, dil gelişim ile ilgili kazanım ve göstergelerden *“Dili iletişim amacıyla kullanır - Konuşmalarında nezaket sözcükleri kullanır.”*, *“Görsel materyalleri okur – Görsel materyalleri inceler, Görsel materyallerle ilgili sorulara cevap verir.”* kazanım ve göstergelerini, sosyal ve duygusal gelişim ile ilgili kazanım ve göstergelerden *“Sorumluluklarını yerine getirir - Üstlendiği sorumluluğu yerine getirir.”*, *“Değişik ortamlardaki kurallara uyar - Nezaket kurallarına uyar.”* kazanım ve göstergelerin yolundan gidilerek hazırlanmış olan *“Tarihe Dokunuş”* etkinliği beş aşamada uygulanmıştır. Bu aşamalar; Müze sohbet etkinliği, çizgi film izleme etkinliği, Eğitim Müzesi gezisi etkinliği, gezi dönüşü sohbet etkinliği ve resim yapma ve anlatma etkinliğidir. Tarihe Dokunuş etkinliğinde ilk aşamada Müze ile ilgili sohbet etkinliği gerçekleştirilmiştir. Bu aşamada çocuklara Müze görselleri gösterilmiş ve çocukların Müze hakkındaki ön bilgileri saptanmaya çalışılmıştır. Konuya ilişkin diyaloglara aşağıda yer verilmiştir.

Resim 23: Telefonlar

Resim 24: Müze İçi

Resim 25: Pikaplar

Resim 26: Çömlekler

Resim 27: Daktilo

Resim 28: Heykeller

Diyalog 9: Müze ne demektir? – Müzelerde neler bulunur?

Uygulama Tarihi: 02.05.2023

- (1) AÖ: Buradaki resimlere bakar mısınız? Neler göreceksiniz?
- (2) Ç12: Aaaa! Eski telefonlar.
- (3) Ç20: Aaaa!
- (4) Ç16: Eski eşyalar.
- (5) Ç5: Çok eski telefonlar.
- (6) Ç7: Aaaa!
- (7) Ç8: Süsler. Çok eski süsler.
- (8) BÇ: Heykeller.
- (9) Ç17: Bunlar gerçeğe benziyor.
- (10) AÖ: Resimde gördüklerinizin bulunduğu yer neresi sizce?
- (11) Ç10: Kütüphane.
- (12) Ç2: Müze.
- (13) AÖ: Peki sizce Müze ne demektir?
- (14) Ç21: Eski eşyaların olduğu yer.
- (15) Ç2: Eski saatlerin olduğu yer.
- (16) Ç20: Eski radyolar.
- (17) Ç10: Eski mum.
- (18) Ç18: Eski paraların olduğu yer.
- (19) AÖ: Genel olarak eski eşyaların bulunduğu yer. Başka bir şey söylemek isteyen var mı?

- (20) Ç5-Ç4: *Eski telefonlar.*
(21) AÖ: *Başka neler bulunabilir Müzelerde?*
(22) Ç3: *Kıyafetler.*
(23) Ç2: *Eski mumlar.*
(24) Ç6: *Heykeller.*
(25) Ç1: *Saatler.*
(26) Ç12: *Eski mutfak eşyaları.*
(27) Ç7: *Eski tabaklar.*
(28) Ç16: *Eski dolaplar.*

Yukarıdaki diyalogda çocuklar ilk önce gösterilen görselleri incelemişlerdir. Görselleri gördüklerinde ilk önce şaşırmışlardır. S-2, s-3 ve s-6 söylemleri buna örnek olarak gösterilebilir. Daha sonra görsellerdekilerin ne olduğunu söylemişlerdir. Tanıyamadığı eşyalar için s-4 Ç16: “*Eski eşyalar.*” cevabını vermiştir. Resimde gördükleri yerin neresi olduğu sorusuna s-11 Ç10: “*Kütüphane.*” cevabını vermiştir. Müzeyi çocuklar önceki zamanlarda kullanılmış eşyaların bulunduğu yer olarak ifade etmişlerdir. S-14, s-15, s-16, s-17, s-18 ve s-20 söylemleri buna örnek olarak gösterilir. Bu söylemlerinde çocuklar söyledikleri nesne ve eşyadan önce “*Eski*” ifadesini kullanmışlardır. “*Eski*” ifadesini kullanmaları çocuklarda geçmiş algısının olduğunu göstermektedir. Müzelerde neler bulunur sorusuna s-24, s-26, s-27 ve s-28 söylemlerinde resimde gördüklerini söylemişlerdir. S-22, s-23 ve s-25 söylemlerinde resimlerde görmediklerini söyleyip çıkarımda bulunmuşlardır.

Diyalog 10: Daha önce hiç müzeye gittiniz mi? – Hangi müzeye gittiniz? – Gittiğiniz müzede neler gördünüz?

Uygulama Tarihi: 02.05.2023

- (1) AÖ: *Çocuklar siz hiç daha önce Müzeye gittiniz mi?*
(2) BÇ: *Hayırr.*
(3) AÖ: *Müzeye giden oldu mu hiç?*
(4) Ç22: *Gittim.*
(5) AÖ: *Peki hangi müzeye gittin?*
(6) Ç6: *Gittim.*
(7) Ç20: *Evet gittim.*
(8) ÖĞ: *Çocuklar sizinle daha önce müzeye gitmiştik.*
(9) AÖ: *Gittiği müzeyi hatırlayan var mı hiç?*
(10) Ç12: *Atatürk’ün eski olan eşyalarının olduğu yere gitmiştik.*
(11) AÖ: *Kiminle gitmiştiniz peki o müzeye?*
(12) Ç12: *Öğretmenimizle gittik.*
(13) AÖ: *Peki gittiğiniz o müzede neler gördünüz?*
(14) Ç12: *Eski paralar.*
(15) Ç7: *Eski silahlar.*

- (16) Ç22: *Eski gözlükler.*
- (17) Ç4: *Eski kıyafetler.*
- (18) Ç20: *Atatürk'ün kıyafetleri.*
- (19) Ç21: *Kaşıklar.*
- (20) Ç2: *Eski kılıçlar.*
- (21) Ç5: *Eski su içme.*
- (22) AÖ: *Yani bardak mı gördün?*
- (23) Ç5: *Evet.*
- (24) Ç6: *Silahlar.*
- (25) Ç10: *Kılıçlar.*
- (26) Ç15: *Silah gördüm.*
- (27) Ç1: *Taslar.*
- (28) Ç18: *Eski paralar.*

Yukarıdaki diyalog incelendiğinde bütün çocuklar ilk önce müzeye gitmediklerini ifade etmişlerdir. Daha sonra s-4, s-6 ve s-7 söylemlerinde çocuklar gittiklerini söylemişler fakat nereye gittiklerini hatırlayamamışlar. Sınıftaki öğrencilerin tamamı daha önce Atatürk Müzesine geziye gitmesine rağmen hatırlayamamış, sadece Ç12 öğretmenin yönlendirmesiyle hatırlayabilmiştir. Gittikleri müzede neler gördünüz sorusuna s-14, s-15, s-16, s-17, s-20, s-21 ve s-28 söylemlerinde nesne ve eşyadan önce “Eski” ifadesini kullanmışlardır. “Eski” ifadesini kullanmaları çocuklarda zaman algısının olduğunu göstermektedir. S-21 Ç5: “Eski su içme” ifadesiyle “Eski bardak” demek istemiştir.

Diyalog 11: Müzelerde hangi kurallara uyulmalıdır?

Uygulama Tarihi: 02.05.2023

- (1) AÖ: *Peki çocuklar müzeye gidildiğinde hangi kurallara uyulması gerekir?*
- (2) Ç16: *Müzede sessiz olunmalı.*
- (3) Ç3: *Hiçbir şeye ellemememiz lazım.*
- (4) AÖ: *Peki neden ellemememiz lazım?*
- (5) Ç3: *Çünkü düşerler.*
- (6) Ç10: *Çok bağırıp, çağırmamak.*
- (7) Ç5: *Çok bağırmayacağız.*
- (8) Ç2: *Öğretmenimizle müzeye gidersek öğretmenimizi dinleyeceğiz.*
- (9) Ç8: *Hiçbir şeye ellemeyeceğiz.*

Yukarıdaki diyalog incelendiğinde çocuklar müzede uyulması gereken kuralları ifade etmişlerdir. Çocukların müze hakkında bilgi sahibi olup olmadıkları ile ilgili diyaloglardan sonra, etkinliğin ikinci aşamasında müze gezisini anlatan çizgi film izleme etkinliğine geçilmiştir. Çizgi film etkinliğinde çocuklarla “Ali ve Ayşe Kurtuluş Savaşı Müzesi’nde”

(URL-8) isimli çizgi film izlenmiştir. “*Ali ve Ayşe Kurtuluş Savaşı Müzesi’nde*” (URL-8) isimli çizgi filmde; iki çocuk ödevlerini araştırmak için Kurtuluş Savaşı müzesine gitmeleri anlatılmaktadır. Müzede neler bulunabileceğini gezerek öğrenmeleri sebebiyle bu çizgi film etkinlik planı içerisinde tercih edilmiştir.

Çizgi film izleme etkinliğinin ardından, etkinliğin üçüncü aşamasında çocuklara Eğitim Müzesi gezisine çıkılacağı söylenmiştir. Çocuklara gezi esnasında uymaları gereken kurallara hatırlatılarak yaka kartları boyunlarına takılmış ve sıra ile servis aracına binmeleri sağlanmıştır. Eğitim Müzesine gelindiğinde ise çocuklar görevli tarafından karşılanmıştır. Eğitim Müzesi bir lisenin bahçesinde bulunmaktadır. Araştırmacı daha önce müzeye giderek müzedeki eşyalar hakkında bilgi almıştır. Görevli ve araştırmacı tarafından müzede bulunan eşyalar özellikleriyle beraber tanıtılıp, anlatılmıştır. Camlı bölmenin dışında olan eşyalara öğrencilerin zarar vermeden dokunması sağlanmıştır. Konuyla ilgili diyalog aşağıda yer almaktadır.

Diyalog 12: Eğitim Müzesi Gezi Esnası

Uygulama Tarihi: 02.05.2023

- (1) AÖ: Çocuklar burada gördükleriniz ansiklopedi. Ansiklopedilerin içinde aradığınız bütün bilgileri bulabilirsiniz.
- (2) AÖ: Bakın çocuklar burada müzik aletleri var.
- (3) Ç22: Gitar.
- (4) AÖ: Burada keman var, org var, akordeon var.
- (5) Ç15: Burda da flüt var.
- (6) AÖ: Eski paralar ve tartı aletleri var.
- (7) Ç5: Aaa! Burda çok eski şeyler var.
- (8) Ç6: Aaa! Telefon.
- (9) AÖ: Çocuklar burada da eskiden kullanılmış kitapları ve defterleri görüyorsunuz.
- (10) Ç6: Aaa! Silahlar. Silah var orda.
- (11) AÖ: Bu dikiş makinesi. Dikiş makinelerinin ne işe yaradığını biliyor musunuz?
- (12) Ç3: Evet. Dikiş dikiyorlar.
- (13) AÖ: Sizce bunlar ne olabilir?
- (14) BÇ: Radyo.
- (15) Ç6: Silahlar.
- (16) AÖ: Evet. Yukarıda da eskiden kullanılmış silahlar.
- (17) Ç16: Onlar silah değil. Onlar tüfek.
- (18) AÖ: Bunu biliyor musunuz peki?
- (19) Ç16: Dürbün.
- (20) AÖ: Yok dürbün değil.
- (21) Ç7: Teleskop.
- (22) ÖĞ: Geçen konuşmuştuk ya. İncelemek için kullanılıyordu.
- (23) Ç5: Mikroskop.
- (24) AÖ: Çocuklar bunlar ne olabilir?

- (25) Ç18: Resimler.
(26) AÖ: Çocuklar bunlar eskiden yazı yazmaya yarayan daktilolar.
(27) Ç5: Dünyamız.
(28) AÖ: Burada bir dünya küresi. Burada bir ansiklopedi var yine. Burada da pusulaları görüyorsunuz.
(29) Ç6: Piyano.
(30) Ç21: Aaa! Piyano.
(31) GÖ: Bu piyano ülkemize gelen ilk 10 piyanodan bir tanesi. 1940 yılında gelmiş.
(32) Ç2: Peki bu nedir?
(33) AÖ: Bu bir kamera.
(34) AÖ: Eskiden kullanılan kaşıklar, tabaklar, bardaklar var.
(35) ÖĞ: Eskiden böyleymiş ütüler.
(36) Ç15: Benim annemde vardı ütüden.

Gezi esnasındaki diyalog incelendiğinde çocukların müzede gördükleri eşyaları incelemiş ve şaşırmışlardır. S-7 Ç5: “Aaa! Burda çok eski şeyler var.”, s-8 Ç6: “Aaa! Telefon.”, s-10 Ç6: “Aaa! Silahlar. Silah var orda.” ve s-30 Ç21: “Aaa! Piyano.” söylemleri bu bulguya örnektir. Araştırmacı ve görevli müzede göz hizasında olmayıp yukarıda bulunan silahları göstermemesine rağmen Ç6’ nın dikkatini ve ilgisini çekmiştir. Araştırmacı s-6, s-9, s-16, s-26 ve s-34 söylemlerinde “Eski” ifadesini, eşyaların geçmiş zamanda kullanıldığını belirtmek için ifade etmiştir. S-7 Ç5: “Aaa! Burda çok eski şeyler var.” söylemi ile zaman algısını ifade etmiştir. Çocuklar merak ettikleri eşyaların ne olduğunu sorarak, öğrenmişlerdir. S-36 Ç15: “Benim annemde vardı ütüden.” söylemiyle müze gördüğü ütüyü günlük yaşamla ilişkilendirmiştir. Çocuklar müze gezisi esnasında tarihe yönelik öğrenmelerini de gerçekleştirmişlerdir.

Resim 29: Eğitim Müzesi Gezi Esnası

Resim 30: Eğitim Müzesi Gezi Esnası

Resim 31: *Eğitim Müzesi Gezi Esnası*

Resim 32: *Eğitim Müzesi Gezi Esnası*

Resim 33: *Eğitim Müzesi Gezi Esnası*

Ardından görevliye hep birlikte teşekkür edilerek Eğitim Müzesi gezisi sonlandırılır, servise binilir ve okula dönlür. Çocuklar gezi esnasında kurallara uymuşlar ve sorumluluklarını yerine getirmişlerdir. Okula döndükten sonra çocuklarla müze gezisiyle ilgili sohbet edilmiştir. Etkinliğin dördüncü aşamasında Eğitim Müzesi gezisiyle alakalı çocuklara sorular yönetilmiş ve gezi ile ilgili izlenimlerini ifade etmeleri sağlanmıştır. Konuyla ilgili diyaloglara aşağıda yer verilmiştir.

Diyalog 13: Gittiğimiz müzede hangi eşyalar vardı?

Uygulama Tarihi: 02.05.2023

- (1) **ÖA:** *Gittiğimiz müzede hangi eşyalar vardı?*
- (2) **Ç20:** *Para.*
- (3) **Ç10:** *Radyo.*
- (4) **Ç18:** *Tablo.*
- (5) **Ç13:** *Silah vardı.*
- (6) **Ç1:** *Gitar.*
- (7) **Ç21:** *Piyano vardı.*
- (8) **Ç2:** *Eski müzik aleti vardı.*
- (9) **Ç5:** *Eski tencereler.*

- (10) Ç6: *Eski bardaklar.*
(11) Ç9: *Eski tabaklar ve kaşıklar.*
(12) Ç16: *Küçük paralar.*
(13) Ç3: *Kepçeler.*
(14) Ç8: *Daktilo vardı.*
(15) Ç14: *Eski telefon.*
(16) Ç4: *Eski resimler.*
(17) Ç11: *Böyle küçükler vardı ya. Daktilo gibi.*
(18) AÖ: *Nasıl anlayamadım?*
(19) Ç11: *Hani şöyle yazıyordu ya?*
(20) ÖĞ: *Hesap makinesi mi?*
(21) Ç11: *Hesap makinesi.*
(22) Ç7: *Teleskop vardı.*
(23) ÖĞ: *Teleskop değildi o. Neydi?*
(24) Ç7: *Mikroskop.*
(25) Ç12: *Eski kıyafetler.*
(26) Ç22: *Radyo.*
(27) AÖ: *Aklınıza gelmeyenleri ben söyleyeyim. Ansiklopediler vardı, siyah önlük vardı, film makineleri vardı. Haritalar, dikiş makineleri, eski defterler, eski masa sıra, gönye, pergel vardı. Birde orada aydınlatma için bir şey görmüştük.*
(28) Ç2: *Lamba.*
(29) AÖ: *Ne lambasıydı o?*
(30) Ç22: *Ampul.*
(31) ÖĞ: *Hayır, değil.*
(32) AÖ: *Lüks lambasıydı o çocuklar. Eskiden elektrik yokken o lüks lambalarının içine gaz yağı ve ispirto doldurarak aydınlatmalarını öyle sağlıyorlardı.*

Yukarıdaki diyalog incelendiğinde çocuklar müzede gördükleri eşyaları söylemişlerdir. S-6 Ç1: “Gitar.” söylemiyle müzede olmayan bir eşyayı söylemiştir. Bu söylemde gezi esnasında diyalog 11de s-3 Ç22: “Gitar.” söyleminin etkisinde kalmıştır. Araştırmacı gezi esnası diyalog 11de s-4 AÖ: “Burda keman var, org var, akordeon var.” söylemiyle gitar olarak gördükleri eşyayı keman olarak düzeltmiş fakat Ç1 geziden sonra “Gitar.” söyleminde bulunmuştur. Çocukların müzede en çok gördükleri eşya 2 kez tekrar edilen “Para” Ve “Radyo” olmuştur. S-8, s-9, s-10, s-11, s-15, s-16 ve s-25 söylemlerinde 7 çocuk “Eski” ifadesini kullanmış, 14 çocuk söylemlerinde kullanmamıştır. Yukarıdaki diyalogda çocukların tarihe yönelik öğrenmeleri devam etmiştir.

Diyalog 14: Müze gezisinde ne hissettiniz?

Uygulama Tarihi: 02.05.2023

- (1) AÖ: *Müze gezisinde oraya girince ne hissettiniz?*
(2) Ç2: *Ben biraz heyecanlandım.*

- (3) AÖ: *Seni heyecanlandıran şey neydi?*
(4) Ç2: *Çünkü ilk girdiğimde çok güzel fotoğraflar vardı.*
(5) Ç15: *Ben çok mutlu oldum. Orda fotoğraflara bakınca.*
(6) Ç18: *Ben mutlu oldum çünkü içeriği çok beğendim.*
(7) Ç1: *Fotoğraflar heyecanlandırdı.*
(8) Ç5: *Çok mutlu oldum.*
(9) AÖ: *Neden mutlu oldun peki?*
(10) Ç5: *Çünkü lambaları gördüm.*
(11) Ç16: *Mutlu oldum. Silahları gördüm.*
(12) Ç8: *Ben çok heyecanlandım. Çünkü ilk defa gittim.*
(13) Ç4: *Orda resimler gördüğüm için çok heyecanlandım.*
(14) Ç7: *Ben çok mutluydum.*
(15) AÖ: *Neden çok mutluydun?*
(16) Ç7: *Çünkü piyanoyu görünce.*
(17) Ç12: *Çok mutlu oldum piyanoyu çaldığım için.*
(18) Ç3: *Garibime gitti her şey. Çünkü piyano çok değişik böyle sesler çıkarıyordu.*
(19) Ç11: *Mutlu oldum. Paraları gördüm.*
(20) Ç10: *Çok heyecanlandım ve mutlu oldum. Çünkü içeride ne olduğunu merak ettim.*

Yukarıdaki diyalog incelendiğinde; çocukların müze gezisinde mutlu, heyecanlı ve şaşkın oldukları görülmektedir. Çocuklar s-5, s-6, s-8, s-11 s-14, s-17, s-19 söylemlerinde içerideki eşyaları görünce, eşyalara kullanınca ve içeriği beğendikleri için mutlu olduklarını ifade etmişlerdir. S-5 Ç15: “*Ben çok mutlu oldum. Orda fotoğraflara bakınca.*”, s-6 Ç18: “*Ben mutlu oldum çünkü içeriği çok beğendim.*”, s-10 Ç5: “*Çünkü lambaları gördüm.*”, s-11 Ç16: “*Mutlu oldum. Silahları gördüm.*”, s-16 Ç7: “*Çünkü piyanoyu görünce.*”, s-17 Ç12: “*Çok mutlu oldum piyanoyu çaldığım için.*” ve s-19 Ç11: “*Mutlu oldum. Paraları gördüm.*” söylemleri bu bulguya örnektir. Çocuklar s-2, s-7, s-12, s-13 söylemlerinde çok güzel fotoğraflar olması, resimlerin olması ve ilk defa gitmelerinden dolayı heyecanlı olduklarını ifade etmişlerdir. S-4 Ç2: “*Çünkü ilk girdiğimde çok güzel fotoğraflar vardı.*”, s-7 Ç1: “*Fotoğraflar heyecanlandırdı.*”, s-12 Ç8: “*Ben çok heyecanlandım. Çünkü ilk defa gittim.*” ve s-13 Ç4: “*Orda resimler gördüğüm için çok heyecanlandım.*” söylemleri bu bulguya kanıttır. Bir çocuk gezide hem heyecanlı hem de mutlu olduğunu ifade etmiştir. Ayrıca yapılan gezi çocukta merak duygusu hissetmesine neden olmuştur. S-20 Ç10: “*Çok heyecanlandım ve mutlu oldum. Çünkü içeride ne olduğunu merak ettim.*” söylemi bu bulgulara örnektir. Bir çocuk ise gezide s-18 Ç3: “*Garibime gitti her şey. Çünkü piyano çok değişik böyle sesler çıkarıyordu.*” söylemiyle şaşırdığını ifade etmiştir. S-4 Ç2: “*Çünkü ilk girdiğimde çok güzel fotoğraflar vardı.*” ve s-6 Ç18: “*Ben mutlu oldum çünkü içeriği çok*

beğendim.” söylemleri ile estetik değerine vurgu yapmışlardır. Çocuklar yeni girdikleri ortamdan ve yeni gördükleri eşyalardan dolayı mutlu, heyecanlı olmuşlar ve şaşırmışlardır.

Diyalog 15: Müzede ne dikkatinizi çekti?

Uygulama Tarihi: 02.05.2023

Tablo 6

Çocukların Gezide Dikkatini Çekenler

Dikkatlerini Çeken (Eşya, Nesne, Durum)	Frekans (f)	Cevap Verenler
Piyano	4	Ç20, Ç2, Ç8, Ç22
Daktilo	3	Ç8, Ç3, Ç12
Kıyafetler	1	Ç10
Okul	1	Ç5
Lambalar	1	Ç16
Para	1	Ç11
Televizyonlar	1	Ç4
Tüfekler	1	Ç7
Müzik aletleri	1	Ç12

Yukarıdaki tablo incelendiğinde çocukların müzede en çok dikkatini çeken eşya piyano olmuştur. Çocukların aktif katılım göstererek piyanoya dokunmaları, sesini duymaları ve görmelerinden dolayı daha çok duyu organına hitap etmesi en çok dikkatlerini çeken eşyanın piyano olmasına neden olmuştur. S-2 Ç20: “*Hani çalan şey var ya.*” söylemiyle piyanoyu tarif ederek farklı bir duyu organına hitap ettiğini ifade etmiştir. Piyanodan sonra en çok dikkatlerini daktilo çekmiştir. Bir öğrencinin dikkatini müzenin içinde bulunduğu okul çekmiştir. S-13 Ç4: “*Televizyonlar.*” söyleminde müzede televizyon bulunmamaktadır. Çocuk müzede gördüğü televizyon büyüklüğünde kamera ve radyolardan esinlenerek çıkarımda bulunmuştur. Yukarıdaki tabloya göre çocuklar müzede genellikle günlük hayatta karşılaştıkları eşyalara daha fazla ilgi duymuşlardır.

Diyalog 16: Müzedeki eşyaları niçin özenle koruyorlar?

Uygulama Tarihi: 02.05.2023

- (1) AÖ: *Çocuklar orada bazı eşyalar dışarıdaydı ve dokunabildiniz. Birçok eşya camlı bölmenin içindeydi. Peki, sizce oradaki eşyaları niçin bu kadar özenle koruyorlar?*
- (2) Ç10: *Kırılmasın diye.*
- (3) Ç5: *Özel diye.*
- (4) Ç2: *Bir yerleri çizilmesin diye.*

- (5) Ç8: *Kırılmasın diye.*
(6) Ç3: *Belki çok sağlam değil. Elleyince düşecekler.*
(7) Ç16: *Elleyince düşer diye.*
(8) Ç4: *Kırılmasınlar diye.*
(9) Ç22: *Çünkü onlar çok önemli.*
(10) AÖ: *Neden önemli?*
(11) Ç22: *Çünkü eski eşyalar.*
(12) AÖ: *Onlardan bir daha var mıdır?*
(13) Ç22: *Yoktur.*
(14) Ç12: *Tahtadan olduğu için düşüpte kırılmasın diye.*
(15) Ç11: *Çünkü herkes görsün diye.*

Yukarıdaki diyalog incelendiğinde çocuklar; müzedeki eşyaların yerine tekrar konulamayacak önemli eski eşyalar olması, özel olması, herkesin görebilmesi ve zarar görmelerini engellemek amacıyla korunması gerektiğini ifade ederek neden sonuç ilişkisi kurmuşlardır. Kurdukları bu ilişkiyi ifade ederken tarihsel mirasa duyarlılık, kültürel mirası korumaya duyarlılık ve kültüre saygı değerlerine vurgu yapmışlardır. S-2 Ç10: “*Kırılmasın diye.*”, s-4 Ç2: “*Bir yerleri çizilmesin diye.*”, s-5 Ç8: “*Kırılmasın diye.*”, s-6 Ç3: “*Belki çok sağlam değil. Elleyince düşecekler.*”, s-7 Ç16: “*Elleyince düşer diye.*”, s-8 Ç4: “*Kırılmasınlar diye.*” ve s-14 Ç12: “*Tahtadan olduğu için düşüpte kırılmasın diye.*” söylemleri ile müzedeki eşyaların zarar görmeleri engellemek amacıyla korunduğunu ifade etmişlerdir. S-3 Ç5: “*Özel diye.*” ve s-9 Ç22: “*Çünkü onlar çok önemli.*” söylemleri ile müzedeki eşyaların yerine tekrar konulamayacak hem önemli hem de özel eski eşyalar olmasından dolayı korunduğunu ifade etmişlerdir. S-15 Ç11: “*Çünkü herkes görsün diye.*” söylemi ile müzedeki eşyaların herkesin görebilmesi için korunması gerektiğini ifade etmiştir. Çocuklar müzedeki eşyaların; yerine tekrar konulamayacak önemli eski eşyalar olması, özel olması, herkesin görebilmesi ve zarar görmelerini engellemek amacıyla korunmasını ifade ederken; tarihsel mirasa duyarlılık, kültürel mirası korumaya duyarlılık ve kültüre saygı değerlerine vurgu yapmışlardır. Çocuklar, müzedeki eşyaların neden korunması gerektiğini yerinde görerek ifade etmişlerdir. S-11 Ç22: “*Çünkü eski eşyalar.*” söylemi ile zaman algısını ifade etmiştir.

Diyalog 17: Müzede gördüğünüz eşyalardan hangilerini anne ve babanız kullanmış olabilir?

Uygulama Tarihi: 02.05.2023

- (1) AÖ: *Müzede gördüğünüz eşyalardan hangilerini anneniz veya babanız kullanmış olabilir?*
(2) Ç5: *Çok küçük sular içiyorduk.*

- (3) AÖ: *Yani o eşyalardan birisini mi kullanıyordu?*
(4) Ç5: *Eski su fincanlar.*
(5) Ç2: *Ben doğmadan babamlar oradaki eski telefonu kullanıyordu.*
(6) Ç3: *Benim annem eskiden eski telefonu kullanıyordu. Sonradan üstüne böyle taşlar koydu, süs diye duruyor hala.*
(7) Ç22: *Paraları kullanmış olabilir.*
(8) Ç7: *Benim annem eskiden piyano kullanmış.*
(9) Ç8: *Annem eskiden paraları kullanmış olabilir ben doğmadan önce.*
(10) Ç22: *Benim babamda silahları kullanmış askere giderken.*

Yukarıdaki diyalog incelendiğinde çocuklar müzedeki eşyaları günlük yaşamlarıyla ilişkilendirmişlerdir. Çocuklarda zaman, kronoloji, geçmiş algısı bulunmaktadır ve tarihsel düşünme becerileri sergilemektedirler. S-5 Ç2: “Ben doğmadan babamlar oradaki eski telefonu kullanıyordu.” ve s-9 Ç8: “Annem eskiden paraları kullanmış olabilir ben doğmadan önce.” söylemleri çocuklarda zaman ve kronoloji algısının bulunduğu kanıttır. S-5 Ç2: “Ben doğmadan babamlar oradaki eski telefonu kullanıyordu.”, s-6 Ç3: “Benim annem eskiden eski telefonu kullanıyordu. Sonradan üstüne böyle taşlar koydu, süs diye duruyor hala.”, s-8 Ç7: “Benim annem eskiden piyano kullanmış.” ve s-9 Ç8: “Annem eskiden paraları kullanmış olabilir ben doğmadan önce.” söylemlerinde kullanılan “Eski”, “Eskiden” ve “Ben doğmadan önce” ifadeleri çocuklarda zaman algısının bulunduğunu göstermektedir. S-7 Ç22: “Paraları kullanmış olabilir.” ve s-9 Ç8: “Annem eskiden paraları kullanmış olabilir ben doğmadan önce.” söylemlerinde çocuklar “Olabilir” ifadesiyle çıkarımda ve tahminde bulunmuşlardır.

Bu sorunun ardından çocuklara etkinliğin beşinci aşamasında Eğitim Müzesi gezisinde gördüklerini, dikkatlerini çekenleri veya hissettiklerini resim yapmaları ve ardından anlatmaları istenmiştir. Çocukların yaptıkları resimler ve resimle ilgili anlatımları aşağıda yer almaktadır.

Resim 34: Ç1 in Resmi

Ç1: *Masa, sıra çizdim. Silah var. Bardaklar var. Çocuk müzeyi geziyor.*

Ç10: Tablo yaptım. Bu kıyafet, bu da piyano.

Resim 39: Ç10'un Resmi

Resim 40: Ç11'in Resmi

Ç11: Tablo çizdim. Para çizdim. Bu kitap. Bu daktilo, bu da silah. Lambaları yaptım. Dünya yaptım. Bu da piyano.

Ç12: Piyano çizdim. Müzik aleti çizdim. Ağzımıza koyulan düd düd ses çıkaran borazan çizdim. Daktilo yaptım. Çadırlara takılan lambaları yaptım. Bir de kitap yaptım.

Resim 41: Ç12'nin Resmi

Resim 42: Ç14'ün Resmi

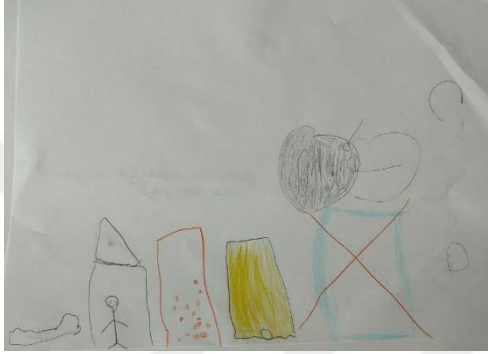
Ç14: Müzede siz ve ben varım. Radyo yaptım bir de.

Ç15: Müzede düğme görmüştüm. Kırmızı düğme. Onu gördüm.

Resim 43: Ç15'in Resmi

Resim 44: Ç16'nun Resmi

Ç16: Daktilo, kazan ve telefon yaptım. Gitar yaptım. Çocuk müzeye gidiyor.

Ç21: Bu silah, bu para ve kıyafet. Daktilo, telefon, kitap yaptım.

Resim 45: Ç21'in Resmi

Resim 46: Ç22'nin Resmi

Ç22: Bu parmaklarımızı bastığımız piyano. Bu eski telefon. Bu kağıt paralar. Bunlar da eski bozuk paralar.

Ç3: Müzede gittiğimiz okul çok dikkatimi çekti, onu yaptım. Bu daktilo. Bu piyano. Bu da tencere.

Resim 47: Ç3'ün Resmi

Resim 48: Ç4'ün Resmi

Ç4: Müzede gittiğimiz okulu çizdim. Bahçedeki çocuğu çizdim. Ağaç çizdim. Güneş yaptım. Müzede kıyafet var, para var, ayakkabı var.

Ç5: Gezide en çok okul dikkatimi çekti. Dışarıda kızlar vardı. Piyano yaptım bir de.

Resim 49: Ç5'in Resmi

Resim 50: Ç13'ün Resmi

Ç13: Bunlar tablo. Bu da tablo. Okul bu. Bunlar silah. Buraya da yıldızları yaptım.

Ç18: Paraları yaptım. Silahları yaptım. Bu lamba. Okulu yaptım, kapısını yaptım. Camlı bölmede bu telefon, bu keman. Çocuklar camlı bölmeye bakıyor. Bu da öğrencilerin oturduğu masa.

Resim 51: Ç18'in Resmi

Resim 52: Ç20'nin Resmi

Ç20: Ben, çocuk ve öğretmenim müzedeki eşyalara bakıyoruz. Bu okul, bu bulut, bunlar yıldızlar. Bu piyano, bunlarda heykeller.

Ç6: Müze yaptım sadece.

Resim 53: Ç6'nın Resmi

Resim yapma ve anlatma etkinliğinde 20 çocuk resim yapmıştır. 13 çocuk müze içinin resmini yapmıştır. 6 çocuk resimlerinde hem müze içini hem müze dışını çizmiştir. 1 çocuk ise sadece müzenin dıştan görünümünün resmini yapmıştır. Müzenin bir okul bahçesinde bulunmasından dolayı 6 çocuk yaptığı gözlemler sonucunda resimlerinde okula yer vermiştir. 2 çocuk müzeye giderken bahçede gördüğü çocukları da yaptığı gözlemler sonucunda resimlerine yansıtmıştır. Yapılan resimler incelendiğinde; müze içini çizip detaylandıran çocukların algıları daha yüksektir. Bu çocuklar müze gezisini daha çok

özümsemişlerdir. Müze dışını çizen öğrenciler ise algılarında ve zihninde müzenin içini girip resimlerine yansıtamamışlardır.

Çocuklar yaptıkları resimlerde en çok piyanoyu çizmiştir. 11 çocuk yaptığı resimlerde piyanoya yer vermiştir. Piyanoyu çizen çocukların 1 tanesi erkek diğer 10 tanesi kız çocuktur. Çocukların gezi esnasında aktif katılımı piyanoya dokunmaları, kullanmaları ve çıkan sesi duymaları daha çok duyu organına hitap etmesini sağlamış ve bu durum çocukların yaptığı resimlerde en çok piyanoyu kullanmasına neden olmuştur. Resim 46'da Ç22: *“Bu parmaklarımızı bastığımız piyano. Bu eski telefon. Bu kağıt paralar. Bunlar da eski bozuk paralar.”* ifadesiyle bu durumu desteklemektedir.

Araştırmacı; müze gezisi esnasında silahları göstermediği halde, silahlar çocukların çok fazla yakınında olmadığı halde müzeyi incelerken kendileri fark etmişler ve bunu da resimlerine yansıtmışlardır. 6 çocuk yaptığı resimlerde silahları çizmiştir. Silah çizenlerin 2 tanesi erkek diğer 4 tanesi ise kız çocuktur. Silah çizenler içinde kız çocuklar daha yoğundur.

Çocukların yaptıkları resimlerde en çok çizdikleri eşyalardan bir tanesi de paradır. 7 öğrenci yaptığı resimlerde para çizmiştir. Çocuklar günlük hayatta karşılaştıkları şeylere daha fazla ilgi duyup bunu resimlerine yansıtmışlardır.

Resim 36'da Ç7 yaptığı resmi anlatırken *“Bu piyano, bunlar saatler, eski saatler. Ütüler yaptım, tablolar yaptım. Paralar bunlar. Telefon yaptım. Tabak ve bardaklar yaptım. Eski öğrencilerin oturduğu masa, sıra yaptım.”* ve Resim 46'da Ç22 yaptığı resmi anlatırken *“Bu parmaklarımızı bastığımız piyano. Bu eski telefon. Bu kağıt paralar. Bunlar da eski bozuk paralar.”* ifadelerini kullanmışlardır. Yaptıkları resimleri anlatırken *“Eski”* ifadesini kullanmaları çocuklarda zaman algısı bulunduğunu gösterir.

Resim 35'te Ç2 yaptığı resimde *“Kılıç”* çizmiştir. Müze gezisinde bulunan eşyalar arasında kılıç bulunmamasına rağmen Ç2 çıkarımda bulunarak resminde *“Kılıç”* çizmiştir. Resim 52'de Ç20 yaptığı resimde heykel çizmiştir. Fakat müze gezisinde bulunan eşyalar arasında heykel yoktur. Etkinliğin birinci aşamasında gösterilen müze görselleri arasında heykel bulunmaktadır. Ç20 müze görsellerinde gördüğü heykeli çıkarımda bulunarak ve hayal gücünü kullanarak müzede görmüş gibi resmine yansıtmıştır.

Resim 36'da Ç7, resim 41'de Ç12, resim 42'de Ç14, resim 45'te Ç21, resim 46'da Ç22 ve resim 51'de Ç18 resimlerinde müzede gördükleri eşyaları yaptıkları gözlemler sonucunda camlı bölmenin içinde resmetmişlerdir. Resim 51'de Ç18 yaptığı resmi anlatırken *“Paraları*

yaptım. Silahları yaptım. Bu lamba. Okulu yaptım, kapısını yaptım. Camlı bölmede bu telefon, bu keman. Çocuklar camlı bölmeye bakıyor. Bu da öğrencilerin oturduğu masa.” İfadesiyle müzede bazı eşyaların korunduğu “Camlı bölmeye” vurgu yapmıştır ve resmine yansıtmıştır. Çocukların eşyaları camlı bölmede çizimleri; müzede camlı bölmeyi çokça görmelerinden ve müzedeki eşyaları koruması gerektiği algılarından kaynaklanmaktadır. Müzedeki eşyaları korunması gerektiği algıları ise tarihsel mirasa duyarlılık, kültürel mirası korumaya duyarlılık ve kültüre saygı değerlerini ön plana çıkarmaktadır.

4.1.2.1. Tarihe dokunuş etkinliklerinin genel değerlendirilmesi

“Tarihe Dokunuş” etkinliği 5 aşamada gerçekleştirilmiştir. Bu aşamalar; müze sohbet etkinliği, çizgi film izleme etkinliği, eğitim müzesi gezisi etkinliği, gezi dönüşü sohbet etkinliği ve resim yapma ve anlatma etkinliğidir.

5 aşamada gerçekleştirilen “Tarihe Dokunuş” etkinlikleri ile duyarlılık, saygı, sorumluluk ve estetik değerlerine ulaşılmıştır. Duyarlılık değerine kültürel mirası korumaya duyarlılık ve tarihsel mirasa duyarlılık alt değerleri olarak diyalog 16 ve resim 51’de ulaşılmıştır. Diyalog 16 ve resim 51’de saygı değerinin alt değeri olarak kültüre saygı değerine ulaşılmıştır. Sorumluluk değerine diyalog 12’de ulaşılmıştır. Diyalog 14’te estetik değerine ulaşılmıştır.

Çocuklar müzedeki eşyaların; yerine tekrar konulamayacak önemli eski eşyalar olması, özel olması, herkesin görebilmesi ve zarar görmelerini engellemek amacıyla korunmasını ifade ederken; tarihsel mirasa duyarlılık, kültürel mirası korumaya duyarlılık ve kültüre saygı değerlerine vurgu yapmışlardır. Çocuklar, müzedeki eşyaların neden korunması gerektiğini yerinde görerek ifade etmişlerdir.

Müzeyi çocuklar önceki zamanlarda kullanılmış eşyaların bulunduğu yer olarak ifade etmişlerdir. Çocuklar söylemlerinde ve yaptıkları resimlerde nesne ve eşyalardan önce “Eski” ifadesini kullanmışlardır. “Eski” ifadesini kullanmaları çocuklarda zaman algısının olduğunu göstermektedir. Çocuklar merak ettikleri eşyaların ne olduğunu sorarak, öğrenmişlerdir. Çocuklar müze gezisi esnasında tarihe yönelik öğrenmelerini de gerçekleştirmişlerdir. Çocuklar müzedeki eşyaları günlük yaşamlarıyla ilişkilendirmişlerdir. Çocuklarda zaman, kronoloji, geçmiş algısı bulunmaktadır ve tarihsel düşünme becerileri sergilemektedirler.

Çocukların müzede en çok dikkatini çeken eşya piyano olmuştur. Piyanoya dokunmaları, sesini duymaları ve görmelerinden dolayı daha çok duyu organına hitap etmesi en çok dikkatlerini çeken eşyanın piyano olmasına neden olmuştur. Çocuklar müzede genellikle günlük hayatta karşılaştıkları eşyalara daha fazla ilgi duymuşlardır.

Çocuklar eğitim müzesi gezisinde mutlu, heyecanlı ve şaşkın olduklarını ifade etmişlerdir. Çocuklar yeni girdikleri ortamdan ve yeni gördükleri eşyalardan dolayı mutlu, heyecanlı olmuşlar ve şaşırmışlardır.

Resim yapma ve anlatma etkinliğinde 20 çocuk resim yapmıştır. 13 çocuk müze içinin resmini yapmıştır. 6 çocuk resimlerinde hem müze içini hem müze dışını çizmiştir. 1 çocuk ise sadece müzenin dıştan görünümünün resmini yapmıştır. Yapılan resimler incelendiğinde; müze içini çizip detaylandıran çocukların algıları daha yüksektir. Bu çocuklar müze gezisini daha çok özümsemişlerdir. Müze dışını çizen öğrenciler ise algılarında ve zihninde müzenin içini girip resimlerine yansıtamamışlardır.

Çocuklar yaptıkları resimlerde en çok piyanoyu çizmiştir. 11 çocuk yaptığı resimlerde piyanoya yer vermiştir. Çocukların gezi esnasında piyanoya dokunmaları, kullanmaları ve çıkan sesi duymaları daha çok duyu organına hitap etmesini sağlamış ve bu durum çocukların yaptığı resimlerde en çok piyanoyu kullanmasına neden olmuştur. Çocukların yaptıkları resimlerde en çok çizdikleri eşyalardan bir tanesi de paradır. 7 öğrenci yaptığı resimlerde para çizmiştir. Çocuklar günlük hayatta karşılaştıkları şeylere daha fazla ilgi duyup bunu resimlerine yansıtmışlardır. Araştırmacı; müze gezisi esnasında silahları göstermediği halde, silahlar çocukların çok fazla yakınında olmadığı halde müzeyi incelerken kendileri fark etmişler ve resimlerine yansıtmışlardır.

Resim 36'da Ç7, resim 41'de Ç12, resim 42'de Ç14, resim 45'te Ç21, resim 46'da Ç22 ve resim 51'de Ç18 resimlerinde müzede gördükleri eşyaları yaptıkları gözlemler sonucunda camlı bölmenin içinde resmetmişlerdir. Çocukların eşyaları camlı bölmede çizmeleri; müzede camlı bölmeyi çokça görmelerinden ve müzedeki eşyaları koruması gerektiği algılarından kaynaklanmaktadır. Müzedeki eşyaları korunması gerektiği algıları ise tarihsel mirasa duyarlılık ve kültürel mirası korumaya duyarlılık değerini ön plana çıkarmaktadır.

Resim 52'de Ç20 yaptığı resimde heykel çizmiştir. Fakat müze gezisinde bulunan eşyalar arasında heykel yoktur. Etkinliğin birinci aşamasında gösterilen müze görselleri arasında heykel bulunmaktadır. Ç20 müze görsellerinde gördüğü heykeli çıkarımda bulunarak ve hayal gücünü kullanarak müzede görmüş gibi resmine yansıtmıştır.

Eğitim müzesine yapılan gezide çocuklar; sorumluluklarını yerine getirmişler, kurallara uymuşlar, sıralarını beklemişler, dikkatlerini vermişler ve temel sosyal ve iletişim becerilerini sergilemişlerdir. Çocuklar gezi sonrası sorulara cevap vererek ve gezi sürecinin resmini yaparak; algıladıklarını hatırlamışlardır. Çocuklar gezi sürecinin resmini yaparak; kendilerini yaratıcı yollarla ifade etmişler ve başladıkları işi bitirme çabası göstermişlerdir.

Diyalog 17’de ilişki kurmuşlar ve tahminde bulunmuşlardır. Çocuklar diyalog 12’de sorgulama yaparak soru sormuşlar, inceleme yapmışlardır. Diyalog 12 ve diyalog 14’te merak ve ilgi duymuşlardır. Merak ve ilgi duydukları nesne ve eşyaları yaptıkları resimlere yansıtmışlardır. Merak ve ilgi duyup resimlerine en çok yansıttıkları eşya piyano ve para olmuştur. Bu duruma çocukların aktif katılım göstererek piyanoya dokunmaları, hissetmeleri öğrenmeleri neden olmuştur. Çocuklar resim 36, resim 41, resim 42, resim 43, resim 46 ve resim 51’de yaptıkları gözlemi resimlerine yansıtmışlardır. Resim 52’de Ç20 yaptığı resimde hayal gücünü kullanmıştır. Çocuklar diyalog 9, diyalog 12 ve diyalog 14’te duygularını ifade etmişlerdir. Çocuklar diyalog 14’te beğeni-estetik duygusunu ifade etmişlerdir.

Çocuklar diyalog 9, diyalog 15, diyalog 17, resim 35 ve resim 52’de çıkarımda bulunmuşlardır. Diyalog 16’da neden-sonuç ilişkisi kurmuşlardır. Diyalog 12 ve diyalog 17’de günlük yaşamla ilişkilendirme yapmışlardır. Çocuklar diyalog 12, diyalog 16 ve diyalog 17’de zamanları ayırt etmişlerdir. Diyalog 12 ve diyalog 13’te tarihe yönelik öğrenme gerçekleştirmişlerdir. Diyalog 17’de tarihsel düşünme becerileri sergilemişlerdir.

4.1.3. Kitap dostları etkinliklerine dair bulgular

Kütüphaneler, bilgilerin depolandığı ve eğitim ve araştırma faaliyetlerinin yerine getirildiği okul dışı öğrenme ortamlarından bir tanesidir. Kütüphaneler, eğitim ve araştırma faaliyetlerini yerine getirirken değerleri içinde barındırmaktadır. Çocukların değerleri okul dışı öğrenme ortamında fark edebilmesi için Kütüphane etkinliği planlanmıştır. Kütüphane etkinliğinde duyarlılık, edebi eserleri korumaya duyarlılık, sorumluluk, saygı, sevgi, temizlik, paylaşma, estetik ve israf etmeme değerlerinin üzerinde durulacaktır.

Okul Öncesi Eğitimi Programı (MEB, 2013); bilişsel gelişime ilişkin kazanım ve göstergelerden *“Nesne/durum/olaya dikkatini verir - Dikkat edilmesi gereken nesne/durum/olaya odaklanır, dikkatini çeken nesne/durum/olayı ayrıntılarıyla açıklar.”*,

“Algıladıklarını hatırlar - Nesne/durum/olayı bir süre sonra yeniden söyler.” kazanım ve göstergelerini, dil gelişim ile ilgili kazanım ve göstergelerden *“Dili iletişim amacıyla kullanır - Konuşmalarında nezaket sözcükleri kullanır.”*, *“Görsel materyalleri okur – görsel materyalleri inceler, görsel materyallerle ilgili sorulara cevap verir.”*, *“Okuma farkındalığı gösterir – çevresinde bulunan yazılı materyaller hakkında konuşur, okumanın günlük yaşamdaki önemini açıklar.”* kazanım ve göstergelerini, sosyal ve duygusal gelişim ile ilgili kazanım ve göstergelerden *“Sorumluluklarını yerine getirir - Üstlendiği sorumluluğu yerine getirir.”*, *“Değişik ortamlardaki kurallara uyar - Nezaket kurallarına uyar.”* kazanım ve göstergelerini, motor gelişime ilişkin kazanım ve göstergelerden *“Küçük kas kullanımı gerektiren hareketleri yapar – malzemeleri keser, yapıştırır, değişik şekillerde katlar.”* kazanım ve göstergelerin yolundan gidilerek hazırlanmış olan Kitap Dostları etkinliği altı aşamada uygulanmıştır. Bu aşamalar; Kütüphane sohbet etkinliği, hikâye kitabı okuma etkinliği, kitap tamiri ve kitap ayracı yapım etkinliği, Kütüphane gezisi etkinliği, gezi dönüşü sohbet etkinliği ve resim yapma ve anlatma etkinliğidir. Kitap Dostları etkinliğinde ilk aşamada kütüphane ve kitaplar ile ilgili sohbet etkinliği gerçekleştirilmiştir. Sohbet etkinliğinde çocukların kütüphane ve kitaplar hakkındaki ön bilgileri saptanmaya çalışılmıştır. Konuya ilişkin diyaloglara aşağıda yer verilmiştir.

Diyalog 18: Daha önce kütüphaneye gittiniz mi?

Uygulama Tarihi: 04.05.2023

- (1) AÖ: Daha önce hiç kütüphaneye gittiniz mi?
- (2) Ç5: Babamla gittim. Orada kitaplar gördüm. Çok eski şeyler gördüm.
- (3) Ç7: Ben gittim. Orada herkes sessizce kitap okuyordu.
- (4) Ç18: Ablama kitap almak için kütüphaneye gitmiştik.
- (5) Ç17: Annemle beraber kitap almaya gittik. Orada herkes sessizce kitap okuyordu.
- (6) Ç19: Ben gitmedim.
- (7) Ç20: Beni babam götürdü.
- (8) Ç8: Benimde babam gitmişti.
- (9) Ç15: Ben gitmiştim babamla kütüphaneye. Kitap almak için yani.
- (10) Ç12: Benim halam bugün kütüphaneye gidecekti ama hava soğuk olduğu için gitmedi.

Yukarıdaki diyalogda verilen cevaplar incelendiğinde çocukların bazılarının kütüphaneye gittiği görülmektedir. Çocuklar kütüphanede nasıl davranılması gerektiğinin farkındadırlar. S-3 Ç7: “Ben gittim. Orada herkes sessizce kitap okuyordu.” ve s-5 Ç17: “Annemle beraber kitap almaya gittik. Orada herkes sessizce kitap okuyordu.” söylemleri ile kütüphanede

sessiz olunması gerektiğine vurgu yapmışlardır. Çocuklar kütüphanenin amaçlarından bir tanesi olan bilgiye erişimin farkındadırlar. S-4 Ç18: “Ablama kitap almak için kütüphaneye gitmiştik.”, s-5 Ç17: “Annemle beraber kitap almaya gittik. Orada herkes sessizce kitap okuyordu.” ve s-9 Ç15: “Ben gitmiştim babamla kütüphaneye. Kitap almak için yanı.” söylemleri ile kütüphanelerin bilgiye ulaşmak için kitap alışverişi yapıldığını ifade etmişlerdir.

Diyalog 19: Kütüphanede ne yapılır?

Uygulama Tarihi: 04.05.2023

- (1) AÖ: Çocuklar sizce kütüphanede ne yapılır?
- (2) Ç19: Kitap okunur.
- (3) Ç10: Sessiz durulur.
- (4) AÖ: İnsanlar kütüphaneye ne yapmaya giderler?
- (5) Ç20: Sessizce kitap okumak için.
- (6) Ç21: Güzel kitaplar keşfedilir.
- (7) Ç8: Hiç kimseyi rahatsız etmemeliyiz.
- (8) Ç11: Sessizce kitap okuyup, yerine koymalıyız.
- (9) Ç17: Kimseyi rahatsız etmeden kitap okumak.
- (10) Ç22: Kitaplara bakmak.
- (11) Ç5: Bağırmadan, arkadaşını itirmeden gitmek.
- (12) Ç18: Kötü davranmamak.

Yukarıdaki diyalog incelendiğinde çocuklar s-2 Ç19: “Kitap okunur.”, s-5 Ç20: “Sessizce kitap okumak için.”, s-6 Ç21: “Güzel kitaplar keşfedilir.”, s-8 Ç11: “Sessizce kitap okuyup, yerine koymalıyız.”, s-9 Ç17: “Kimseyi rahatsız etmeden kitap okumak.” ve s-10 Ç22: “Kitaplara bakmak.” söylemleri ile kütüphaneyi kitap okunan, bakılan ve keşfedilen bir yer olarak kütüphanenin amacını ifade etmişlerdir. S-3 Ç10: “Sessiz durulur.”, s-5 Ç20: “Sessizce kitap okumak için.”, s-7 Ç8: “Hiç kimseyi rahatsız etmemeliyiz.”, s-8 Ç11: “Sessizce kitap okuyup, yerine koymalıyız.”, s-9 Ç17: “Kimseyi rahatsız etmeden kitap okumak.”, s-11 Ç5: “Bağırmadan, arkadaşını itirmeden gitmek.” ve s-12 Ç18: “Kötü davranmamak.” söylemleri ile kütüphane kurallarına vurgu yapmışlardır.

Diyalog 20: Kütüphanede nasıl davranmalıyız? – Neden sessiz olmalıyız?

Uygulama Tarihi: 04.05.2023

- (1) AÖ: Kütüphanede nasıl davranmalıyız?
- (2) Ç19: Sessiz olmalıyız.
- (3) Ç10: Sessiz kitap okumalıyız.

- (4) Ç5: *Bağırarak olmadan davranacağız.*
(5) Ç7: *Orada kitap okurken birisini rahatsız etmememiz lazım.*
(6) Ç16: *Çok bağırıp, çağırmamalıyız.*
(7) Ç2: *Orada oyun oynamamalıyız.*
(8) Ç21: *Kurallara uyup konuşmamalıyız.*
(9) Ç17: *Koşmamak.*
(10) Ç19: *Yiyecek, içecek yememeliyiz.*
(11) Ç20: *Arkadaşımızı rahatsız etmeyelim.*
(12) Ç18: *Arkadaşlarımızı itirmemeliyiz.*
(13) Ç15: *Bir şey yemeyelim.*
(14) Ç12: *Kitap okurken arkadaşlarımızı rahatsız etmeyelim.*
(15) Ç8: *Sessiz olalım.*
(16) AÖ: *Peki çocuklar kütüphanede neden sessiz olmalıyız?*
(17) Ç19: *İnsanlar çünkü kitap karıştırıyor.*
(18) AÖ: *İnsanların kafası mı karışıyor?*
(19) Ç22: *Yani insanlar kitap okurken kafası karışıyor.*
(20) Ç5: *Okurken çok kafası karışır.*
(21) Ç18: *Kitap okurken insanlar kaçınıcı sayfada olduğunu unutabilir.*
(22) Ç16: *Sessiz olmazsak bir daha gittiğimizde almazlar.*
(23) Ç8: *Kitap okurken çok iyi okuyamazlar.*
(24) Ç21: *Çok rahatsız edilirse kitaplar yırtılabilir.*
(25) Ç15: *Sessiz olmalıyız.*
(26) AÖ: *Peki neden sessiz olmalıyız?*
(27) Ç15: *Çünkü sessiz olmazsak kafamız karışır.*

Yukarıdaki diyalog incelendiğinde çocuklar kütüphanede uyulması gereken kuralların farkındadırlar. Kuralların temelinde ise insanları rahatsız etmeme eğilimi vardır. S-5 Ç7: “Orada kitap okurken birisini rahatsız etmememiz lazım.”, s-11 Ç20: “Arkadaşımızı rahatsız etmeyelim.” ve s-14 Ç12: “Kitap okurken arkadaşlarımızı rahatsız etmeyelim.” söylemleri ile insanları rahatsız etmemek gerektiğini ifade etmişlerdir. Bu söylemleri ile çocuklar hem saygı değerine hem de sorumluluk değerine vurgu yapmışlardır. Çocuklar kütüphanede insanların kafasının karışmaması için sessiz olunması gerektiğini ifade ederek, neden sonuç ilişkisi kurmuşlardır. S-19 Ç22: “Yani insanlar kitap okurken kafası karışıyor.”, s-20 Ç5: “Okurken çok kafası karışır.”, s-21 Ç18: “Kitap okurken insanlar kaçınıcı sayfada olduğunu unutabilir.” ve s-23 Ç8: “Kitap okurken çok iyi okuyamazlar.” söylemleri bu bulguya örnektir. S-22 Ç16: “Sessiz olmazsak bir daha gittiğimizde almazlar.” söylemi ile kütüphanede kurallara uyulmadığında ceza ile karşılaşabileceğini ifade etmiştir. Çocuklar kütüphanede uyulması gereken kurallar ile birbirlerinin haklarına ve özgürlüklerine saygı duymayı ifade ederek saygı değerine vurgu yapmışlardır. Çocuklar kütüphanede nasıl davranılması ve kütüphane kurallarını ifade ederken, başkalarının haklarına saygı gösterme becerisi sergilemişlerdir.

Diyalog 21: Kitapları nasıl kullanmalıyız?

Uygulama Tarihi: 04.05.2023

- (1) AÖ: *Peki çocuklar sizce kitapları biz nasıl kullanmalıyız?*
- (2) Ç19: *Yırtmadan.*
- (3) Ç21: *Yere atmadan.*
- (4) Ç8-Ç15: *Yırtmamalıyız.*
- (5) Ç17: *Kopartmadan.*
- (6) Ç2: *Kitapları pisletmemeliyiz.*
- (7) Ç12: *Zarar vermeden.*
- (8) Ç19: *Boyamadan.*
- (9) Ç5: *Kitapları atmamalıyız.*
- (10) AÖ: *Yere mi atmayacağız?*
- (11) Ç5: *Yere atmamalıyız.*
- (12) Ç6: *Güzel kullanmalıyız.*

Yukarıdaki diyalog incelendiğinde çocuklar kitaplara zarar vermeden kullanmaları gerektiğinin farkındadırlar. S-2 Ç19: “Yırtmadan.”, s-3 Ç21: “Yere atmadan.”, s-5 Ç17: “Kopartmadan.”, s-7 Ç12: “Zarar vermeden.”, s-8 Ç19: “Boyamadan.” ve s-12 Ç6: “Güzel kullanmalıyız.” söylemleri bu bulguya örnektir. Çocukların kitaplara zarar vermeden kullanılması gerektiğini ifade etmeleri; kitaplara karşı değer verdiklerini ve saygılı olduklarını gösterir ve saygı değerine vurgu yapar. Aynı zamanda çocuklarda kitap sevgisi ve sorumluluk değerini de gösterir. S-6 Ç2: “Kitapları pisletmemeliyiz.” söylemi ile kitapların temiz kullanılmasını ifade etmiş ve temizlik değerine vurgu yapmıştır.

Diyalog 22: Kitapların faydaları nelerdir?

Uygulama Tarihi: 04.05.2023

- (1) AÖ: *Sizce kitapların faydaları nedir?*
- (2) Ç19: *Onların bazıları içindekiler gerçek olabilir.*
- (3) Ç21: *İçinden bir şeyler öğrenebiliriz.*
- (4) Ç2: *Kitaplardan okuma yazma öğrenebiliriz.*
- (5) Ç5: *İçindeki yazılar daha çok olabilir.*
- (6) Ç8: *Kitaplar bize bir şeyler öğretebilir.*

Yukarıdaki diyalog incelendiğinde çocuklar kitapların bilgi kaynağı ve bilgi deposu olduğunun farkındadırlar. S-2 Ç19: “Onların bazıları içindekiler gerçek olabilir.”, s-3 Ç21: “İçinden bir şeyler öğrenebiliriz.” ve s-6 Ç8: “Kitaplar bize bir şeyler öğretebilir.” söylemleri bu bulguya örnektir.

Diyalog 23: Aileniz size kitap okuyor mu? – Size kitap okunmasını seviyor musunuz?

Uygulama Tarihi: 04.05.2023

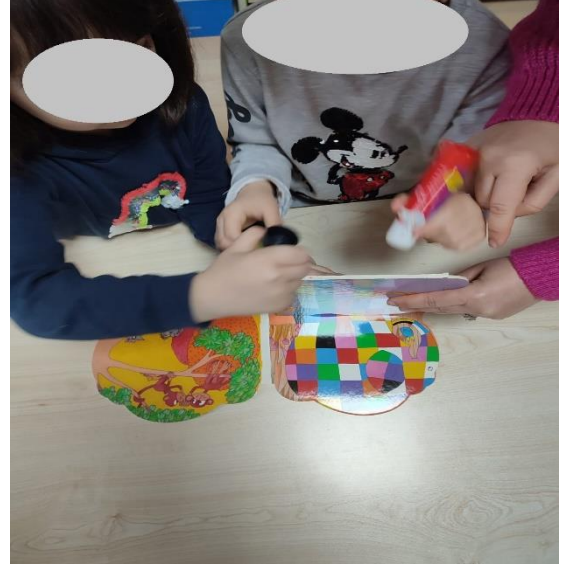
- (1) AÖ: *Peki çocuklar anne veya babanız kitap okuyor mu size hiç?*
- (2) Ç5: *Benim annem okuyor.*
- (3) AÖ: *Çok güzel.*
- (4) Ç6: *Babamla, annem okuyor.*
- (5) Ç7: *Benim babam okuyor, annem okuyor, abim okuyor bir de diğer abim okuyor.*
- (6) AÖ: *Herkes okuyormuş.*
- (7) Ç16: *Annem okuyor.*
- (8) Ç22: *Annemle, babam okuyor.*
- (9) Ç2: *Babam okuyor.*
- (10) Ç18: *Benim ablamla, annem okuyor.*
- (11) Ç13: *Annem okuyor.*
- (12) Ç15: *Annemle babam okuyor.*
- (13) Ç21: *Biz kardeşimle okuyoruz.*
- (14) AÖ: *Siz kardeşinle beraber okuyorsunuz.*
- (15) Ç9: *Annemle, babam okuyor.*
- (16) Ç20: *Annem, babam bir de ablam okuyor.*
- (17) Ç10: *Benim annem okuyor.*
- (18) AÖ: *Çocuklar size kitap okunmasını seviyor musunuz?*
- (19) BÇ: *Eveeeet.*

Yukarıdaki diyalog incelendiğinde 13 çocuk anne, babası ve kardeşi ile kitap okuduğunu söylemiştir. Diğer çocuklar soruya cevap vermemişlerdir. Fakat “Size kitap okunmasını seviyor musunuz?” sorusuna bütün çocuklar “Eveeeet.” cevabını vererek günlük yaşamlarıyla ilişkilendirmişlerdir. Bu ifadeleri çocuklarda kitap sevgisi olduğunu göstermektedir.

Kütüphane ve kitaplar ile ilgili diyaloglardan sonra, etkinliğin ikinci aşamasında hikâye kitabı okuma etkinliğine geçilmiştir. Çocuklara “Yeni Kütüphaneci” hikâye kitabı okunmuştur. Etkinliğin üçüncü aşamasında sınıfa getirilen yıpranmış ve eskimiş kitaplar çocuklar ile beraber onarılarak tamir edilmeye çalışılmıştır.

Resim 54: Kitap Onarımı

Resim 55: Kitap Onarımı

Resim 56: Kitap Onarımı

Resim 57: Kitap Onarımı

Etkinliğin dördüncü aşamasında kütüphanede gezi esnasında çocukların kitap ayracı yapması planlanmıştır. Fakat kütüphanede böyle bir imkân olmamasından dolayı kitap ayracı yapım etkinliği, gezi öncesi sınıfta çocuklarla birlikte kütüphaneden kitap alan insanlara verilmek üzere kitap ayraçları yapılmıştır.

Resim 58: *Kitap Ayracı Yapımı*

Resim 59: *Kitap Ayracı Yapımı*

Çocuklara gezi esnasında uymaları gereken kurallar hatırlatılarak yaka kartları boyunlarına takılmış ve sıra ile servis aracına binmeleri sağlanmıştır. Kütüphaneye gelindiğinde ise çocuklar görevli tarafından karşılanmıştır. Görevli tarafından Kütüphane ve gezi süreci hakkında bilgi verilmiştir. Konuyla ilgili diyaloga aşağıda yer verilmiştir.

Diyalog 24: Kütüphane Gezi Esnası 1

Uygulama Tarihi: 04.05.2023

GÖ: *Kütüphane hakkında ben size bilgi vereyim. Daha sonra yan tarafı gezeriz, karşıda internet odamız var orayı gezeriz sizinle. Bir üst katta yetişkinlerin kitap aldığı bölüm var. Size orayı tanıtırız. Daha sonra da vaktimiz kalırsa size küçük bir çizgi film izletiriz. Buradaki kitaplar rafların üzerinde renkler var gördünüz mü? Bu kitapların sırtlarında aynı renk etiket bulunur. Onlara göre kitaplar aldıkları yerlere konulur. Mesela kütüphaneden ödünç kitap nasıl alabilirsiniz? Buraya geldiniz, beğendiniz, kitabı alacaksınız. Ne yapıyoruz? Üye oluyoruz. Kimliğinizle geliyorsunuz bize. Bizim üye formlarını dolduruyorsunuz. Sizin bilgilerinizi biz bilgisayarlara işliyoruz. Daha sonra size kütüphaneye ait bir kimlik veriyoruz. Ve buradan sevdiğiniz, beğendiğiniz kitabı ödünç alıp evinize götürüyorsunuz. Bu kitabı 15 gün sonra geri getiriyorsunuz.*

- (1) GÖ: *Kitabı yırtmadan, çizmeden, yıpratmadan kitabımızı bize geri getirmenizi istiyoruz.*
- (2) Ç15: *Yere atmadan.*
- (3) GÖ: *Daha sonra istediğiniz kitabı tekrar alabiliyorsunuz.*
- (4) GÖ: *Çocuklar burada istediğiniz kitaplara bakabilirsiniz.*
- (5) AÖ: *Kitaplara zarar vermeden bakıyoruz değil mi çocuklar?*
- (6) AÖ: *Ne yapmamız lazım? (Sayfası yırtık olan kitabı eline almış çocuğa)*
- (7) Ç2: *Tamir etmemiz lazım.*
- (8) Ç9: *Aaa!*
- (9) Ç21: *Aaa! Şu kitaba bak.*
- (10) Ç16: *Yusuf bu kitaplar çok güzel.*
- (11) Ç10: *Çok güzel kokuyor.*
- (12) AÖ: *Güzel mi kokuyor kitaplar?*
- (13) Ç10: *Evet.*
- (14) AÖ: *Bu kitaplar eski mi, yeni mi?*
- (15) Ç10: *Yeni.*
- (16) Ç17: *Aaa! Ben buna bakacam.*
- (17) Ç19: *Bir sürü kitap.*
- (18) Ç17: *Bir tane kitaba bak.*
- (19) Ç12: *Çok güzel. Şuna bak.*
- (20) Ç7: *Şu kitabın resmine bak.*

Gezi esnasında önce kütüphane tanıtılmış, kitaplar incelenmiş ve keşfedilmiştir. Gezi esnasında Ç2 eline sayfası yırtık olan bir kitap almış ve “*Ne yapmamız lazım?*” sorusuna s-7 Ç2: “*Tamir etmemiz lazım.*” söylemiyle gezi öncesi öğrendiği önceki bilgileri kullanarak, kitabın yırtık olmasına karşı duyarlı davranmış ve probleme çözüm yolu üretmiştir. Ç2 söylemiyle içindeki kitap sevgisini ifade ederek; sevgi ve duyarlılık değerlerini vurgulamıştır. Kütüphane görevlisi kitapların zarar görmeden geri getirilmesi gerektiğini ifade ederken, s-2 Ç15: “*Yere atmadan.*” söyleminde bulunmuştur. Kitapların zarar vermeden kullanılması gerektiğini desteklemiş ve saygı değerine vurgu yapmıştır. S-10 Ç16: “*Yusuf bu kitaplar çok güzel.*”, s-11 Ç10: “*Çok güzel kokuyor.*” ve s-19 Ç12: “*Çok güzel. Şuna bak.*” söylemleri ile kitapları beğenmişler ve estetik değerine vurgu yapmışlardır. Çocuklar gezi süreci boyunca ilk defa gördükleri kitaplara ilgi duyarak şaşırmışlardır. Bu bulguya s-8 Ç9: “*Aaa!*”, s-9 Ç21: “*Aaa! Şu kitaba bak.*”, s-16 Ç17: “*Aaa! Ben buna bakacam.*” söylemlerinde bulunarak şaşırdıklarını ifade etmişlerdir.

Diyalog 25: Kütüphane Gezi Esnası 2

Uygulama Tarihi: 04.05.2023

- (1) GÖ: *Gözleri az görenler için bu bilgisayar kullanılıyor. Gördünüz mü bakın yazılar büyüyor. Gözleriyle renkleri seçemeyenler de olabilir.*
- (2) Ç12: *Aaa!*

- (3) Ç7: *Aaa! Renkler değişti.*
(4) GÖ: *Böyle bir kitap gördünüz mü hiç?*
(5) Ç17: *Ben gördüm.*
(6) Ç20-Ç2: *Ben görmedim.*
(7) GÖ: *Okuma yazma biliyor musunuz?*
(8) Ç17: *Ben biliyom.*
(9) GÖ: *Ne yazıyor burada?*
(10) Ç17: *Unuttum.*
(11) GÖ: *Bu kitap, sesli kitap. Bilgisayara bu kitaptaki CD'yi takıp kulaklıkla dinliyorlar.*
(12) GÖ: *Bakın burada bembeyaz bir kitap var.*
(13) Ç17: *Nasıl gözüküyor?*
(14) GÖ: *Nokta nokta gözüküyor. Bu kitabı hiç görmeyenler dokunarak hissediyor.*
(15) Ç22: *Ben gördüm bu kitabı.*
(16) Ç7: *Ben gördüm. Bir tane kütüphanede görmüştüm.*
(17) GÖ: *Herkes dokunsun kitaba.*
(18) Ç12: *Aaa!*

Gezi sürecinin ikinci aşamasında bilgisayar odasına gidilmiş, görme engelliler için kitap ve az görenler için yazıları büyüten bilgisayar tanıtılmış ve çocukların dokunması sağlanmıştır. Daha sonra ise çocuklara çizgi film izletilmiştir. Çocuklar gezi süreci boyunca farklı gördükleri kitaplara heyecanlanmış ve ilk defa gördükleri aletlere ilgi duyarak şaşırmışlardır. Bu bulguya s-2 Ç12: “Aaa!”, s-3 Ç7: “Aaa! Renkler değişti.” ve s-18 Ç12: “Aaa!” söylemlerinde bulunarak heyecanlanarak, şaşırdıklarını ifade etmişlerdir.

Resim 60: Kütüphane Gezi Esnası

Resim 61: Kütüphane Gezi Esnası

Resim 62: *Kütüphane Gezi Esnası*

Resim 63: *Kütüphane Gezi Esnası*

Resim 64: *Kütüphane Gezi Esnası*

Sınıfta çocuklarla birlikte kütüphaneden kitap alan insanlara verilmek üzere kitap ayraçları görevlilere teslim edilerek kütüphane gezisi sonlandırılır ve okula dönülür. Çocuklar gezi esnasında kurallara uymuşlar ve sorumluluklarını yerine getirmişlerdir. Okula döndükten etkinliğin beşinci aşamasında kütüphane gezisiyle alakalı çocuklara sorular yönetilmiş ve gezi ile ilgili izlenimlerini ifade etmeleri sağlanmıştır. Konuyla ilgili diyaloglara aşağıda yer verilmiştir.

Diyalog 26: Kitaplar ne işe yarar?

Uygulama Tarihi: 04.05.2023

- (1) AÖ: *Kitaplar ne işe yarar?*
- (2) Ç5: *Okumak için.*
- (3) AÖ: *Okumaya yarar.*
- (4) Ç22: *Bilgi öğrenmek için.*
- (5) Ç16: *Zekâmızı geliştirmek için.*

- (6) Ç18: *Masalları dinlemek için.*
- (7) Ç12: *Yeni şeyler öğrenmeye.*
- (8) Ç2: *Değişik bir şeyler öğrenmeye.*
- (9) Ç8: *Yeni bir şeyle öğrenmek için.*
- (10) Ç21: *Fen dersi öğrenmek için.*
- (11) Ç10: *Almak için.*

Yukarıdaki diyalog incelendiğinde çocuklar kitapların; okumaya, bilgi öğrenmeye, zekâ geliştirmeye, masal dinlemeye, yeni ve değişik şeyler öğrenmeye yaradığının farkındadırlar. Genel olarak çocuklar kitabın bir öğrenme aracı olduğunu ifade etmişlerdir.

Diyalog 27: Kitapları nasıl kullanmalıyız?

Uygulama Tarihi: 04.05.2023

- (1) AÖ: *Çocuklar kitapları nasıl kullanmalıyız?*
- (2) Ç19: *Su dökmeden.*
- (3) Ç9: *Yırtmadan.*
- (4) Ç5: *Yere atmadan.*
- (5) Ç7: *Yırtmamak.*
- (6) Ç16: *Kâğıtları buruşturmamak.*
- (7) Ç22: *Kitabı buruşturmamak.*
- (8) Ç2: *Kâğıtları bükmemek.*
- (9) Ç8: *Yırtmamak.*
- (10) Ç17: *Kâğıtları kopartmadan.*
- (11) Ç15: *Yırtmadan.*
- (12) Ç11: *Çöpe atmadan.*
- (13) Ç10: *Boyamadan.*
- (14) Ç21: *Kitabın arasına bir şeyler çizmeden, yazıların üzerinden geçmeden.*
- (15) Ç6: *Bakarak, güzel davranmak.*
- (16) Ç12: *Zarar vermeden.*

Yukarıdaki diyalog incelendiğinde çocuklar kitaplara zarar vermeden kullanmaları gerektiğinin farkındadırlar. S-3 Ç9: “Yırtmadan.”, s-4 Ç5: “Yere atmadan.”, s-10 Ç17: “Kâğıtları kopartmadan.”, s-13 Ç10: “Boyamadan.” ve s-16 Ç12: “Zarar vermeden.” söylemleri bu bulguya örnektir. Çocukların kitaplara zarar vermeden kullanılması gerektiğini ifade etmeleri kitaplara karşı saygılı olduklarını gösterir ve saygı değerine vurgu yapar. Gezi öncesi diyalog 25’te verilen cevaplardan farklı olarak s-2 Ç19: “Su dökmeden.”, s-6 Ç16: “Kâğıtları buruşturmamak.”, s-7 Ç22: “Kitabı buruşturmamak.”, s-8 Ç2: “Kâğıtları bükmemek.”, s-12 Ç11: “Çöpe atmadan.”, s-14 Ç21: “Kitabın arasına bir şeyler çizmeden, yazıların üzerinden geçmeden.” Ve s-15 Ç6: “Bakarak, güzel davranmak.” söylemleri

bulunarak önceki cevaplarda olduğu gibi kitaplara zarar vermeden kullanılması gerektiğini ifade etmişlerdir. Bu söylemler kitaplara karşı değer verdiklerini, saygılı olduklarını gösterir ve saygı değerine vurgu yapar. Aynı zamanda çocuklarda kitap sevgisi ve sorumluluk değerini de gösterir.

Diyalog 28: Kütüphanede ne hissettiniz?

Uygulama Tarihi: 04.05.2023

- (1) AÖ: *Peki çocuklar kütüphane gezisinde ne hissettiniz? Bana söyler misiniz?*
- (2) Ç19: *Sanki ben büyüğüm gibi.*
- (3) AÖ: *Büyük gibi hissettin kendini?*
- (4) Ç19: *Evet.*
- (5) Ç10: *Ben mutlu oldum. Çünkü hiç gitmemiştim.*
- (6) Ç17: *Çok eğlendim kitaplara bakınca.*
- (7) Ç21: *Çok mutlu oldum.*
- (8) AÖ: *Neden?*
- (9) Ç21: *Çünkü ilginç kitaplar vardı.*
- (10) Ç8: *Çok heyecanlıydım. Çünkü ilk defa gidiyordum.*
- (11) Ç11: *Heyecanlıydım çünkü ilk defa gidiyordum.*
- (12) Ç15: *Ben çok mutluydum.*
- (13) AÖ: *Neden mutluydun?*
- (14) Ç15: *Kitaplara bakmak için.*
- (15) Ç12: *Çok heyecanlıydım yeni bir şeyler öğrendiğim için.*
- (16) Ç2: *Çok meraklıydım. İçerideki çizgi filmi görünce heyecanlandım.*
- (17) Ç5: *Girdiğimde çok heyecanlıydım.*
- (18) Ç18: *Çok mutluydum. Çünkü çizgi film izlettiler.*

Yukarıdaki diyalog incelendiğinde çocuklar kütüphaneye gittiğinde mutlu olmuşlar ve heyecanlanmışlardır. İlk defa gitmeleri, ilginç kitaplar görmeleri, yeni bir şeyler öğrenmeleri ve çizgi film izletmeleri çocukların ilgisini çekerek merak duygularını arttırmış ve eğlenmelerini sağlamıştır. S-5 Ç10: “Ben mutlu oldum. Çünkü hiç gitmemiştim.”, s-6 Ç17: “Çok eğlendim kitaplara bakınca.”, s-9 Ç21: “Çünkü ilginç kitaplar vardı.”, s-10 Ç8: “Çok heyecanlıydım. Çünkü ilk defa gidiyordum.”, s-15 Ç12: “Çok heyecanlıydım yeni bir şeyler öğrendiğim için.”, s-16 Ç2: “Çok meraklıydım. İçerideki çizgi filmi görünce heyecanlandım.” ve s-18 Ç18: “Çok mutluydum. Çünkü çizgi film izlettiler.” söylemleri bu bulguya örnektir. S-2 Ç19: “Sanki ben büyüğüm gibi.” söylemiyle kendini kütüphaneye giderek büyük gibi hissettiğini ifade etmiştir.

Diyalog 29: Yaptığınız kitap ayraçlarını kütüphane görevlisine teslim ettiğinizde ne hissettiniz?

Uygulama Tarihi: 04.05.2023

- (1) AÖ: *Çocuklar kütüphaneye gitmeden burada kitap ayracı yapmıştık. Siz bu kitap ayraçlarını kütüphane görevlisine teslim ettiğinizde ne hissettiniz? Mutlu oldunuz mu?*
- (2) Ç5: *Çok mutlu oldum.*
- (3) Ç22: *Kendimi mutlu hissettim.*
- (4) Ç19: *Heyecanlandım.*
- (5) Ç17: *Heyecanlı hissettim.*
- (6) Ç2: *Mutlu hissettim.*
- (7) Ç7: *Ben yaptığımız şeyleri verirken çok mutlu oldum.*
- (8) Ç18: *Ben aşırı mutlu oldum.*
- (9) AÖ: *Neden aşırı mutlu oldun?*
- (10) Ç18: *Çünkü verdiğimiz için.*
- (11) Ç8-Ç20-Ç15-Ç12: *Ben mutlu oldum.*
- (12) AÖ: *Peki çocuklar sizi bu kadar mutlu eden neydi?*
- (13) Ç17-Ç12: *Kitap ayracı vermek.*
- (14) Ç5: *Onları verdiğimiz için mutlu oldum.*
- (15) Ç22: *Kitap ayraçlarını verdiğim için.*

Yukarıdaki diyalog incelendiğinde çocuklar sınıfta yaptıkları kitap ayraçlarını kütüphane görevlisine verdiklerinde mutlu olmuşlar ve heyecanlanmışlardır. Cevap veren çocuklardan 9 tanesi mutlu olduğunu, 2 tanesi de heyecanlandığını ifade etmiştir. S-2 Ç5: “Çok mutlu oldum.”, s-10 Ç18: “Ben aşırı mutlu oldum.” söylemleri ile mutlu olduğunu, s-4 Ç19: “Heyecanlandım.”, s-5 Ç17: “Heyecanlı hissettim.” söylemleriyle heyecanlandıklarını ifade etmişlerdir. Çocuklar yaptıkları kitap ayraçlarını kütüphane görevlisine teslim ederek, kendilerine ait olan bir şeyi paylaşmışlar ve paylaşma duygusunu hissederek mutlu olmuşlardır. S-7 Ç7: “Ben yaptığımız şeyleri verirken çok mutlu oldum.” ve s-14 Ç5: “Onları verdiğimiz için mutlu oldum.” söylemleri bu bulguya kanıttır.

Diyalog 30: Eskimiş kitapları onardıktan sonra ne hissettiniz?

Uygulama Tarihi: 04.05.2023

- (1) AÖ: *Çocuklar eskimiş kitapların bazılarının sayfalarını düzelttik, bazılarını yapıştırdık, bazılarına ise tutkal sürüldü. Siz bu kitapları tamir edip, onardıktan sonra ne hissettiniz?*
- (2) Ç19: *Çok çok mutlu oldum.*
- (3) AÖ: *Neden peki?*
- (4) Ç19: *Çünkü hem harcamamış olduk paralarımızı hem de yeniden şey yaptık.*
- (5) AÖ: *Kitaplarımızı tamir mi etmiş olduk?*
- (6) Ç19: *Evet.*
- (7) Ç5: *Çok mutlu oldum kitapları yaptığımız için.*
- (8) Ç8: *Ben çok oldum çünkü kitapları tamir ettiğimiz için.*
- (9) Ç21: *Geri dönüşüm yerine biz dönüştürdüğümüz için.*
- (10) Ç1: *Ben mutlu oldum. Çok eğlenceliydi.*

- (11) Ç17: *Ben çok çok mutlu oldum. Kitapları yaptığımız için.*
(12) Ç2: *Bende mutlu oldum.*
(13) AÖ: *Neden peki?*
(14) Ç2: *Kitapları yaptığımız için.*
(15) Ç18: *Kitapları tamir ettiğimiz mutlu oldum.*
(16) Ç15: *Ben çok çok mutlu oldum.*

Yukarıdaki diyalog incelendiğinde çocuklar sayfaları yırtık, eskimiş ve yıpranmış olan kitapları tamir edip onardıklarında mutlu olmuşlardır. S-7 Ç5: “*Çok mutlu oldum kitapları yaptığımız için.*” ve s-15 Ç18: “*Kitapları tamir ettiğimiz mutlu oldum.*” söylemleri bu bulguya örnektir. Çocuklar kitap onarımı yaparken geri dönüşüm ve tasarruf yaptıklarının farkına vararak israf etmemeyi öğrenmişler ve günlük yaşamlarıyla ilişkilendirmişlerdir. Çocuklar geri dönüşümle birlikte doğaya değer vermişlerdir. S-4 Ç19: “*Çünkü hem harcamamış olduk paralarımızı hem de yeniden şey yaptık.*” ve s-9 Ç21: “*Geri dönüşüm yerine biz dönüştürdüğümüz için.*” söylemleri bu bulguya örnektir. S-10 Ç1: “*Ben mutlu oldum. Çok eğlenceliydi.*” söylemiyle kitap onarımı yaparken mutlu olduğunu ve eğlendiğini ifade etmiştir. Çocuklar sayfaları yırtık, eskimiş ve yıpranmış olan kitapları onarmaya aktif katılım göstermiş ve yaptıkları kitap onarımı onları mutlu etmiştir. Çocuklar kitapları onararak içlerindeki kitap sevgisini ve kitap saygısını göstermişlerdir.

Diyalog 31: Kütüphanede hangi kurallara uymalıyız?

Uygulama Tarihi: 04.05.2023

- (1) AÖ: *Çocuklar biz kütüphanede hangi kurallara uymalıymışız?*
(2) Ç19: *Sessizlik.*
(3) Ç10: *Büyük kitaplara dokunmamak.*
(4) Ç5: *Bağırarak.*
(5) Ç16: *Kitaplara dokunmamak.*
(6) AÖ: *Ama sanki bütün kitaplar için değildi o. Büyüklerin kitapları için söylenmişti.*
(7) Ç2: *Hiçbir arkadaşımızı orada itirmemek.*
(8) Ç18: *Kitaplara zarar vermemek.*
(9) Ç21: *Kitapları izinsiz alıp götürmemek.*
(10) Ç20: *Koşmamak.*
(11) Ç17: *Kitapları yırtmamak.*
(12) Ç8: *Kitapları buruşturmamak.*

Yukarıdaki diyalog incelendiğinde çocuklar kütüphanede uyulması gereken kuralların farkındadırlar. Diyalog 19’da olduğu gibi insanları rahatsız etmeme eğilimi devam etmektedir. S-2 Ç19: “*Sessizlik.*”, s-4 Ç5: “*Bağırarak.*” ve s-10 Ç20: “*Koşmamak.*”

söylemleri bu bulguya örnektir. Çocuklar kütüphanede uyulması gereken kurallar ile birbirlerinin haklarına ve özgürlüklerine saygı duymayı ifade ederek saygı değerine vurgu yapmışlardır. Çocuklar s-8 Ç18: “Kitaplara zarar vermemek.”, s-9 Ç21: “Kitapları izinsiz alıp götürmemek.”, s-11 Ç17: “Kitapları yırtmamak.”, s-12 Ç8: “Kitapları buruşturmamak.” söylemleri ile kitaba değer vermekte ve saygı değerine vurgu yapmaktadırlar. 2 çocuk kitaplara dokundukları halde büyüklerin kitapları için söylenmiş olan kitaplara dokunmamayı kütüphane kuralı olarak ifade etmişlerdir.

Diyalog 32: Kütüphane gezisinde dikkatinizi ne çekti?

Uygulama Tarihi: 04.05.2023

- (1) AÖ: Kütüphane gezisinde sizin ne dikkatinizi çekti? Dikkatinizi çeken neydi?
- (2) Ç5: Kitaplar.
- (3) Ç7: Bilgisayarlar.
- (4) Ç16: Yakın gören şeyler.
- (5) AÖ: Sayfaları yakınlaştıran bilgisayar mı?
- (6) Ç16: Evet.
- (7) Ç22: Büyük kocaman kitap.
- (8) Ç2: Büyük gösteren bilgisayar.
- (9) Ç16: Çok iyi görmeyen insanlar için olan şey.
- (10) Ç12: Film yeri.
- (11) Ç15: Benimde çizgi film.
- (12) Ç17: Film.
- (13) Ç8: Oradaki büyük gösteren bilgisayar.
- (14) AÖ: Çok iyi göremeyenler için olan bilgisayar.
- (15) Ç20: Film yeri.
- (16) Ç10: Bilgisayar odası.
- (17) Ç21: Büyüklerin okuduğu kitaplar.
- (18) Ç19: Film.

Yukarıdaki diyalog incelendiğinde çocukların kütüphanede dikkatlerini kitaplar, büyük kitap, büyüklerin kitapları, bilgisayar odası, sayfaları büyük gösteren bilgisayar, çizgi film izledikleri yer ve çizgi film çekmiştir. En çok dikkatlerini çeken ise sayfaları yakınlaştıırıp büyüten bilgisayar olmuştur.

Diyalog 33: Kitapları korumak için ne yapmalıyız?

Uygulama Tarihi: 04.05.2023

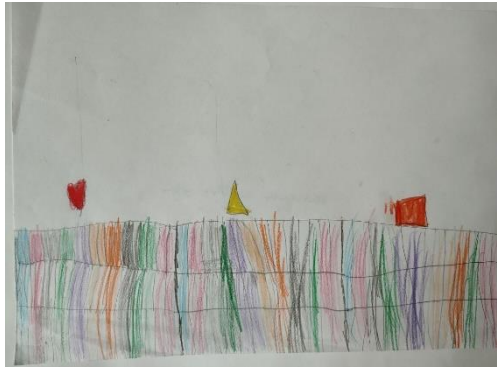
- (1) AÖ: Kitapları korumak için ne yapmalıyız?
- (2) Ç11: Yırtıp çöpe atmamalıyız.
- (3) Ç8: Kitapları yırtmamalıyız.
- (4) Ç20: Kitapları buruşturmamak.

- (5) Ç10: *Kitapları şöyle şöyle yapmamak.*
(6) AÖ: *Nasıl böyle böyle yapmamak. Buruşturmamak mı?*
(7) Ç10: *Evet. Bir de çöpe atmamak.*
(8) Ç19: *Boyamadan.*
(9) Ç21: *Kitapları aldığımızda dolaba ya da kitaplığımıza koymak.*
(10) Ç17: *Çöpe atmamak.*
(11) Ç15: *Yırtarak çöpe atmamak.*
(12) Ç12: *Sayfaları boyamamak.*
(13) Ç2: *Kitaplara basmamak.*
(14) Ç5: *Kitapları yere atmamak.*
(15) Ç7: *Hem de çöpe atmamak lazım kitapları ve düzgünce okuyup yerine götürmemiz lazım.*

Yukarıdaki diyalog incelendiğinde çocuklar kitapları korumak için yırtılmaması, buruşturulmaması, çöpe atılmaması, boyanmaması, yere atılmaması, kitaplara basılmaması ve alınan kitapların yerine konulması gerektiğini ifade ederek, probleme çözüm yolu üretmişlerdir. Çocuklar söylemleri ile kitaplara karşı saygılı olunması gerektiğini vurgulamışlardır. Çocuklar kitapları yerinde görerek kitaplara değer vermişlerdir. Aynı zamanda çocuklarda kitap sevgisi ve sorumluluk değerini de göstermektedir. S-2 Ç11: “Yırtıp çöpe atmamalıyız.” ve s-15: Ç7: “Hem de çöpe atmamak lazım kitapları ve düzgünce okuyup yerine götürmemiz lazım.” söylemleri bu bulguya örnektir.

Bu sorunun ardından çocuklara etkinliğin altıncı aşamasında Kütüphane gezisinde gördüklerini, dikkatlerini çekenleri veya hissettiklerini resim yapmaları ve ardından anlatmaları istenmiştir. Çocukların yaptıkları resimler ve resimle ilgili anlatımları aşağıda yer almaktadır.

Resim 65: Ç7'nin Resmi

Ç7: *Küçük çocuklar için kitaplar yaptım.*

Ç13: Kütüphanede kitaplar var. Babam, annem, ben ve kardeşim geziyoruz.

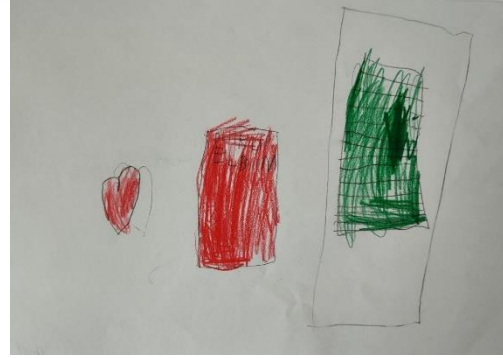
Resim 66: Ç13'ün Resmi

Resim 67: Ç14'ün Resmi

Ç14: Öğretmenim, siz, ben ve Ahmet Fahri kütüphanede geziyoruz.

Ç16: Kitap, kitaplık ve kalp yaptım.

Resim 68: Ç16'nın Resmi

Resim 69: Ç18'in Resmi

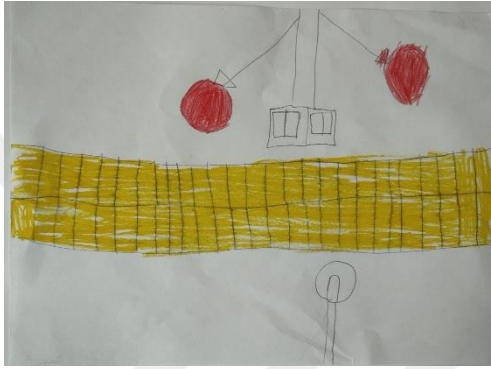
Ç18: Burası merdiven. Bunlar kitap. Öğretmenim ve biz kitaplara bakıyoruz.

Ç20: Arkadaşlarımı yaptım. Bunlar kitap.
Bunlarda kitaplık. Onlarla kitaplara
bakıyoruz.

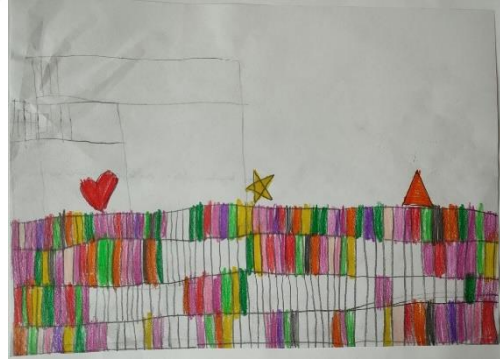
Resim 70: Ç20'nin Resmi

Resim 71: Ç21'in Resmi

Ç21: Kitaplık yaptım. Bunlarda sergideki
kitap ve balonlar.

Ç22: Kitapları koyarken şekline göre
koyuyorduk. Onu yaptım.

Resim 72: Ç22'nin Resmi

Resim 73: Ç5'in Resmi

Ç5: Burası film izlediğimiz yer. Yanlarında
kitaplar var. Görme engelliler için olan
bilgisayarı çizdim.

Ç8: Satranç tahtası görmüştüm. Onu çizdim.
Sandalye çizdim. Burası film izlediğimiz yer.
Bunlarda raflardaki kitaplar.

Resim 74: Ç8'in Resmi

Resim 75: Ç9'un Resmi

Ç9: Bir kız bilgisayara bakıyor. Bu satranç.
Burası film izlediğimiz yer. Bu kabarık kitap.
Bunlarda kitap. Ben ilk gördüğümde bunları
gördüm mutlu oldum.

Ç10: Kitapları büyüten bilgisayarı çizdim.
Film ekranını yaptım. Burada da kitaplar var.

Resim 76: Ç10'un Resmi

Resim 77: Ç11'in Resmi

Ç11: Burası sinema. Bu koltuk. Bunlarda
kitap.

Ç12: Burada kitap çizdim. Burada film izlediğimiz yeri çizdim. Buraya da kapı yaptım.

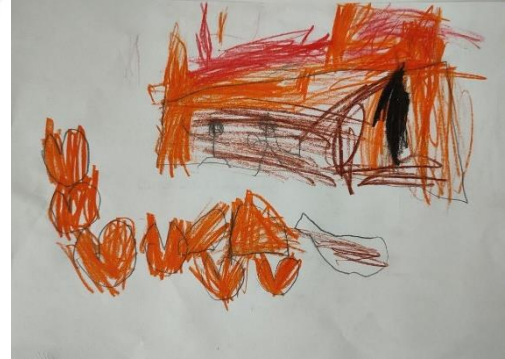
Resim 78: Ç12'nin Resmi

Resim 79: Ç19'un Resmi

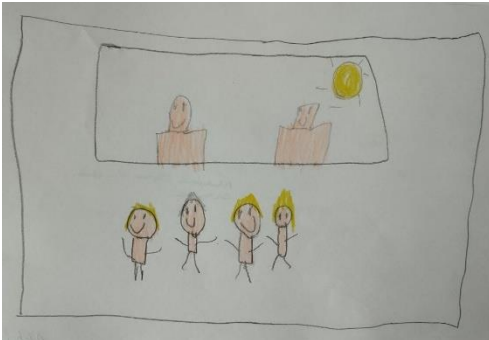
Ç19: Bu kitap. Burası film izlediğimiz yer. Bu da koltuklar. Bu da satranç. Ben mutlu oldum; burayı gezdiğimiz için.

Ç1: Sinema yaptım. Bunlarda koltuklar.

Resim 80: Ç1'in Resmi

Resim 81: Ç2'nin Resmi

Ç2: Arkadaşlarımla kütüphanede film izlerken çok heyecanlandım.

Ç17: Film sahnesi yaptım. Kalpleri öyle sevdiğim için yaptım.

Resim 82: Ç17'nin Resmi

Resim 83: Ç15'in Resmi

Ç15: Kütüphaneye gittiğimiz arabayı yaptım.

Resim yapma ve anlatma etkinliğinde 19 çocuk resim yapmıştır. 8 çocuk kitaplarla ilgili, 7 çocuk hem kitaplarla hem film izlemeyle ilgili, 3 çocuk film izlemeyle ilgili ve 1 çocuk alakasız resim yapmıştır. Alakasız resim yapan çocuk kütüphaneye gidilen servis arabasının resmini yapmıştır.

Çocuklar yaptıkları resimlerde en çok kitap çizmiştir. 15 çocuk resimlerinde kitap çizmiştir. Çocukların kütüphane gezisinde aktif katılımı kitaplara dokunmaları ve incelemeleri; onların resimlerinde en çok kitapları çizmelerine neden olmuştur. Kitaptan sonra çocukların resimlerinde en çok çizdikleri 10 çizim ile film izleme resmi olmuştur. Çocukların kütüphanede çizgi film izlemeleri dikkatlerini çekmiş ve bunu resimlerine yansıtmışlardır. Az gören insanlar için yazıları büyüten ve rengini değiştiren bilgisayara 2 çocuk resimlerinde yer vermiştir. 1 çocuk ise resminde görme engellilerin dokunarak hissettikleri kabartma kitabına yer vermiştir. Çocukların gezi esnasında yazıları büyüten bilgisayara ve kabartma kitabına aktif katılım göstererek dokunmaları ve hissetmeleri daha çok duyu organına hitap etmesini sağlamış ve bu durum çocukların yaptığı resimlerde yer vermelerine neden olmuştur. Çocuklar kütüphane gezisi esnasında koridorda 2 yetişkini satranç oynarken görmüşlerdir. 3 çocuk ise kendilerine söylenmemesine rağmen yaptıkları gözlem ile

gördükleri satranç onların dikkatini çekmiş ve bunu resimlerine yansıtmışlardır. Ç8 yaptığı resmi anlatırken “*Satranç tahtası görmüştüm. Onu çizdim. Sandalye çizdim. Burası film izlediğimiz yer. Bunlarda raflardaki kitaplar.*” ifadesiyle gezi esnasında gördüğü satranç tahtasını çizdiğini söylemiştir. Ç15 yaptığı resmi ifade ederken “*Kütüphaneye gittiğimiz arabayı yaptım.*” söylemiyle kütüphane dışını çizmiş ve gezi sürecinde algısında zihninde kütüphanenin içine girip resmine yansıtamamıştır.

Gezi yapılan kütüphane çocukların seviyelerine uygun bir kütüphane olmuş ve çocuklar kütüphaneyi çok sevmişlerdir. Kütüphanedeki farklılıkları fark etmişler ve görme engelliler ve az gören insanlar için kitap okumalarını sağlayan materyalleri görmüşlerdir. Kitapları yerinde görerek incelemişler ve kitaplara değer vermişlerdir.

Çocukların yapmış olduğu resimler incelendiğinde 4 çocuk kütüphaneyi gezdiğini resmetmiştir. Çocukların yaptıkları resimleri anlatırken ifade ettiği “Ç14: Öğretmenim, siz, ben ve Ahmet Fahri kütüphanede geziyoruz.”, “Ç18: Burası merdiven. Bunlar kitap. Öğretmenim ve biz kitaplara bakıyoruz.”, “Ç20: Arkadaşlarımı yaptım. Bunlar kitap. Bunlarda kitaplık. Onlarla kitaplara bakıyoruz.” ve “Ç9: Bir kız bilgisayara bakıyor. Bu satranç. Burası film izlediğimiz yer. Bu kabarık kitap. Bunlarda kitap. Ben ilk gördüğümde bunları gördüm mutlu oldum.” söylemler buna örnektir. 1 çocuk ise “Ç13: Kütüphanede kitaplar var. Babam, annem, ben ve kardeşim geziyoruz.” ifadesiyle ailesiyle beraber kütüphaneyi gezdiğini resmetmiştir. Ç13 ailesiyle beraber kendi zihninde bunu yaptığına dair hayal gücünü kullanarak resmine yansıtmıştır. Resim 66’da Ç13’ün süregelen düş gücünde resim yaptığı görülmektedir. Yaptığı resmi anlatırken “Ç13: Kütüphanede kitaplar var. Babam, annem, ben ve kardeşim geziyoruz.” söylemi süregelen düş gücünde resim yaptığını göstermektedir.

Resim yapma ve anlatma etkinliğinde 3 çocuk yaptıkları resimleri anlatırken mutlu olduklarını ve heyecanlandıklarını ifade etmişlerdir. Çocukların yaptıkları resimleri anlatırken ifade ettikleri: “Ç9: Bir kız bilgisayara bakıyor. Bu satranç. Burası film izlediğimiz yer. Bu kabarık kitap. Bunlarda kitap. Ben ilk gördüğümde bunları gördüm mutlu oldum.”, “Ç19: Bu kitap. Burası film izlediğimiz yer. Bu da koltuklar. Bu da satranç. Ben mutlu oldum; burayı gezdiğimiz için.” ve “Ç2: Arkadaşlarımla kütüphanede film izlerken çok heyecanlandım.” söylemleri bu bulguya örnektir.

4.1.3.1. Kitap dostları etkinliklerinin genel değerlendirilmesi

“*Kitap dostları*” etkinliği 6 aşamada gerçekleştirilmiştir. Bu aşamalar; kütüphane sohbet etkinliği, hikâye kitabı okuma etkinliği, kitap tamiri ve kitap ayracı yapım etkinliği, kütüphane gezisi etkinliği, gezi dönüşü sohbet etkinliği ve resim yapma ve anlatma etkinliğidir.

6 aşamada gerçekleştirilen “*Kitap dostları*” etkinlikleri ile saygı, sevgi, sorumluluk, duyarlılık, estetik, paylaşma, temizlik ve israf etmeme değerlerine ulaşılmıştır. Saygı değerine kitaplara saygı alt değeri olarak diyalog 21, diyalog 24, diyalog 27, diyalog 30, diyalog 31, diyalog 33 ve insanlara saygı alt değeri olarak diyalog 20’de ulaşılmıştır. Sevgi değerine kitap sevgisi alt değeri olarak diyalog 21, diyalog 23, diyalog 24, diyalog 27, diyalog 30 ve diyalog 33’te ulaşılmıştır. Sorumluk değerine diyalog 20, diyalog 21, diyalog 27 ve diyalog 33’te ulaşılmıştır. Diyalog 24’te estetik değerine ve duyarlılık değerine edebi eserleri korumaya duyarlılık değeri olarak ulaşılmıştır. Diyalog 29’da paylaşma değerine ulaşılmıştır. Diyalog 21’de temizlik değerine ulaşılmıştır. Diyalog 30’da israf etmeme değerine ulaşılmıştır.

Çocuklar kütüphanede nasıl davranılması gerektiğinin ve kütüphane kurallarının farkındadırlar. Kütüphane kurallarının temelinde ise insanları rahatsız etmeme eğilimleri vardır. Çocuklar kütüphanede uyulması gereken kurallar ile birbirlerinin haklarına ve özgürlüklerine saygı duymayı ifade etmişlerdir.

Çocuklar kütüphanenin amaçlarından bir tanesi olan bilgiye erişimin farkındadırlar. Çocuklar söylemlerinde kütüphanelerin bilgiye ulaşmak için kitap alışverişi yapıldığını ifade etmişlerdir. Kütüphaneyi kitap okunan, bakılan ve keşfedilen bir yer olarak kütüphanenin amacını ifade etmişlerdir.

Çocuklar kitapların bilgi kaynağı ve bilgi deposu olduğunun ve kitaplara zarar vermeden kullanmaları gerektiğinin farkındadırlar. Çocukların kitaplara zarar vermeden kullanılması gerektiğini ifade etmeleri kitaplara karşı saygılı olduklarını göstermektedir. Çocuklar kendilerine kitap okunmasını sevdiklerini ifade etmişlerdir. Bu ifadeleri çocuklarda kitap sevgisi olduğunu göstermektedir. Çocuklar kitapları yerinde görerek kitaba değer vermişlerdir.

Bir çocuk sayfası yırtık olan kitabı gösterip tamir etmek lazım diyerek, gezi öncesi öğrendiği önceki bilgileri kullanarak kitabın yırtık olmasına karşı duyarlı davranmış ve probleme çözüm yolu üretmiştir.

Çocuklar kütüphanede kitapları beğenmişlerdir. Çocuklar gezi süreci boyunca kitaplara ve ilk defa gördükleri yazıları büyük gösteren bilgisayara ve kabartma kitabına ilgi duyarak heyecanlanmış ve şaşırmışlardır. Çocuklar kütüphaneye gittiğinde mutlu olmuşlar ve heyecanlanmışlardır. İlk defa gitmeleri, ilginç kitaplar görmeleri, yeni bir şeyler öğrenmeleri ve çizgi film izletmeleri çocukların ilgisini çekerek merak duygularını arttırmış ve eğlenmelerini sağlamıştır.

Çocuklar kütüphaneden kitap alan insanlara verilmek üzere sınıfta yaptıkları kitap ayraçlarını kütüphane görevlisine verdiklerinde mutlu olmuşlar ve heyecanlanmışlardır. Çocuklar yaptıkları kitap ayraçlarını kütüphane görevlisine teslim ederek, kendilerine ait olan bir şeyi paylaşmışlar ve paylaşma duygusunu hissederek mutlu olmuşlardır.

Sınıfa getirilen yıpranmış ve eskimiş kitaplar çocuklar ile beraber onarılarak tamir edilmeye çalışılmıştır. Çocuklar sayfaları yırtık, eskimiş ve yıpranmış olan kitapları tamir edip onardıklarında mutlu olmuşlardır. Çocuklar kitap onarımı yaparken geri dönüşüm ve tasarruf yaptıklarının farkına vararak israf etmemeyi öğrenmişler ve günlük yaşamlarıyla ilişkilendirmişlerdir. Geri dönüşümle birlikte doğaya değer vermişlerdir. Çocuklar sayfaları yırtık, eskimiş ve yıpranmış olan kitapları onarmaya aktif katılım göstermiş ve yaptıkları kitap onarımı onları mutlu etmiştir. Çocuklar kitapları onararak içlerindeki kitap sevgisini ve kitap saygısını göstermişlerdir.

Resim yapma ve anlatma etkinliğinde 19 çocuk resim yapmıştır. 8 çocuk kitaplarla ilgili, 7 çocuk hem kitaplarla hem film izlemeyle ilgili, 3 çocuk film izlemeyle ilgili ve 1 çocuk alakasız resim yapmıştır. Çocuklar yaptıkları resimlerde en çok kitap çizmiştir. Çocukların kütüphane gezisinde kitaplara dokunmaları ve incelemeleri; onların resimlerinde en çok kitapları çizmelerine neden olmuştur. Kitaptan sonra çocukların resimlerinde en çok çizdikleri 10 çizim ile film izleme resmi olmuştur. Çocukların kütüphanede çizgi film izlemeleri dikkatlerini çekmiş ve bunu resimlerine yansıtmışlardır. Az gören insanlar için yazıları büyüten ve rengini değiştiren bilgisayara 2 çocuk resimlerinde yer vermiştir. 1 çocuk ise resminde görme engellilerin dokunarak hissettikleri kabartma kitabına yer vermiştir. Çocukların gezi esnasında yazıları büyüten bilgisayara ve kabartma kitabına dokunmaları ve hissetmeleri daha çok duyu organına hitap etmesini sağlamış ve bu durum çocukların yaptığı

resimlerde yer vermelerine neden olmuştur. Çocuklar kütüphane gezisi esnasında koridorda 2 yetişkini satranç oynarken görmüşlerdir. 3 çocuk ise kendilerine söylenmemesine rağmen gördükleri satranç onların dikkatini çekmiş ve bunu resimlerine yansıtmışlardır. Resim yapma ve anlatma etkinliğinde 3 çocuk yaptıkları resimleri anlatırken mutlu olduklarını ve heyecanlandıklarını ifade etmişlerdir.

Çocukların kütüphaneye gidip kitapları görmeleri, incelemeleri, keşfetmeleri ve araştırmaları kitaplara karşı duyarlı davranmalarına ve kitap sevgisini hissetmelerini sağlamıştır. Gezi yapılan kütüphane çocukların seviyelerine uygun bir kütüphane olmuş ve çocuklar kütüphaneyi çok sevmişlerdir. Kütüphanedeki farklılıkları fark etmişler ve görme engelliler ve az gören insanlar için kitap okumalarını sağlayan materyalleri görmüşlerdir.

Kütüphaneye yapılan gezide çocuklar; sorumluluklarını yerine getirmişler, kurallara uymuşlar, sıralarını beklemişler, dikkatlerini vermişler ve temel sosyal ve iletişim becerilerini sergilemişlerdir. Çocuklar gezi sonrası sorulara cevap vererek ve gezi sürecinin resmini yaparak; algıladıklarını hatırlamışlardır. Çocuklar gezi sürecinin resmini yaparak; kendilerini yaratıcı yollarla ifade etmişler ve başladıkları işi bitirme çabası göstermişlerdir.

Diyalog 24 ve diyalog 25'te inceleme yapmışlar ve keşfetmişlerdir. Diyalog 20'de neden-sonuç ilişkisi kurmuşlar ve diyalog 24 ve diyalog 33'te problem durumuna çözüm yolu üretmişlerdir. Diyalog 25 ve diyalog 28'de merak ve ilgi duymuşlardır. Merak ve ilgi duydukları materyal ve durumları yaptıkları resimlere yansıtmışlardır. Çocuklar diyalog 23 ve diyalog 30'da günlük yaşamla ilişkilendirme yapmışlardır. Diyalog 24'te önceki bilgileri kullanmışlardır. Diyalog 20 ve diyalog 31'de başkalarının haklarına saygı gösterme becerisi göstermişlerdir. Çocuklar diyalog 24, diyalog 25, diyalog 28, diyalog 29, diyalog 30, resim 75, resim 79 ve resim 81'de duygularını ifade etmişlerdir. Çocuklar diyalog 24'te beğeni-estetik duygusunu ifade etmişlerdir.

Çocuklar yaptıkları resimlerde en çok kitap çizerek gezi esnasında inceledikleri kitaplara yer vermişlerdir. Resim 73, resim 76'da yazıları büyüten bilgisayar ve resim 75'te kabartma kitabı çizerek gezi esnasında aktif katılımı yaparak-yaşayarak, dokunarak ve hissederek materyallere resimlerinde yer vermişlerdir. Çocuklar resim 74, resim 75 ve resim 79'da yaptıkları gözlemi resimlerine yansıtmışlardır. Resim 66'da Ç13 yaptığı resimde hayal gücünü kullanmış ve süregelen düş gücünde resim yapmıştır.

4.1.4. Doğada çocuk izleri etkinliklerine dair bulgular

Hayvanat Bahçeleri ve Tabiat Parkları; çeşitli canlı türlerinin bulunduğu ve içerisinde yapılan eğitim öğretim faaliyetleri ile değerlere hitap eden okul dışı öğrenme ortamlarından biridir. Hayvanat Bahçeleri ve Tabiat Parkı, hitap ettiği değerler ile değerler eğitimini içinde barındırmaktadır. Çocukların değerleri okul dışı öğrenme ortamında fark etmesi amacıyla Hayvanat Bahçesi ve Tabiat Parkı etkinliği planlanmıştır. Hayvanat Bahçesi ve Tabiat Parkı etkinliğinde duyarlılık, doğal çevreye duyarlılık, sorumluluk, sevgi, temizlik ve paylaşma değerlerinin üzerinde durulacaktır.

Milli Eğitim Bakanlığı Okul Öncesi Eğitim Programı; bilişsel gelişim ile ilgili kazanım ve göstergelerden *“Nesne/durum/olaya dikkatini verir - Dikkat edilmesi gereken nesne/durum/olaya odaklanır, Dikkatini çeken nesne/durum/olayı ayrıntılarıyla açıklar.”*, *“Problem durumlarına çözüm üretir – Probleme çeşitli çözüm yolları üretir.”* kazanım ve göstergelerini, sosyal ve duygusal gelişim ile ilgili kazanım ve göstergelerden *“Sorumluluklarını yerine getirir - Üstlendiği sorumluluğu yerine getirir.”* kazanım ve göstergelerini, motor gelişim ile ilgili kazanım ve göstergelerden *“Küçük kas kullanımı gerektiren hareketleri yapar – Malzemeleri keser, yapıştırır, değişik şekillerde katlar.”* kazanım ve göstergelerini, öz bakım becerileri ile ilgili kazanım ve göstergelerden *“Günlük yaşam becerileri için gerekli araç ve gereçleri kullanır – Çevre temizliği ile ilgili araç ve gereçleri kullanır.”* kazanım ve göstergelerin yolundan gidilerek hazırlanmış olan *“Doğada Çocuk İzleri”* etkinliği altı aşamada gerçekleştirilmiştir. Bu aşamalar; canlılar ve çevre kirliliği sohbet etkinliği, çizgi film izleme etkinliği, kuş yemliği yapım etkinliği, Hayvanat Bahçesi ve Tabiat Parkı gezisi etkinliği, gezi dönüşü sohbet etkinliği ve resim yapma ve anlatma etkinliğidir. Doğada Çocuk İzleri etkinliğinde ilk aşamasında hayvanat bahçesi, canlılar, çevre kirliliği hakkında sohbet etkinliği gerçekleştirilmiştir. Bu aşamada çocukların hayvanat bahçesi, canlılar ve çevre kirliliği hakkındaki ön bilgileri saptanmaya çalışılmıştır. Konuya ilişkin diyaloglara aşağıda yer verilmiştir.

Diyalog 34: Daha önce hiç hayvanat bahçesine gittiniz mi? – Gittiyseniz hangi hayvanları gördünüz?

Uygulama Tarihi: 06.06.2023

- (1) AÖ: Çocuklar daha önce hiç aranızda hayvanat bahçesine giden oldu mu?
- (2) Ç5: Ben küçükken gitmiştim.
- (3) Ç3: Arkadaşım ile gitmiştim.

- (4) Ç22: Ben eski okulumda gitmiştim.
(5) Ç17: Ben 5 yaşındayken annem, babam ve abimle gitmiştim.
(6) Ç8: Ben 5 yaşındayken gitmiştim.
(7) Ç12: Yengem ve babamlarla gitmiştim.
(8) Ç21: Ben bir arkadaşımla gittim. O zamanda ata bindim.
(9) Ç20: Ben 4 yaşındayken gittim.
(10) Ç19: Ben 2 yaşındayken gitmiştim.
(11) AÖ: Sen gittin mi hayvanat bahçesine?
(12) Ç6: Gittim.
(13) Ç11: Ben oraya piknik yapmaya gitmiştim.
(14) Ç9: Bende gittim. 4 yaşındayken gittim.
(15) Ç15: Bende annemle pikniği gittim.
(16) AÖ: Hayvanat bahçesine gittin mi peki?
(17) Ç15: Evet. Orda ata bindim.
(18) Ç17: Ben bir kere daha gitmiştim. Eski okulumdayken.
(19) AÖ: Peki bu gidenler hangi hayvanları gördüler hayvanat bahçesinde?
(20) Ç5: Atları gördüm.
(21) AÖ: Başka gördüğün hayvan oldu mu?
(22) Ç5: Olmadı.
(23) Ç3: Ben geyik gördüm.
(24) Ç22: İnek gördüm.
(25) Ç17: Ben tüm hayvanları gördüm.
(26) Ç8: Ben zürafayla, balık gördüm.
(27) Ç12: Ben maymun gördüm.
(28) Ç21: Maymun gördüm, zebra gördüm, at gördüm, deve gördüm.
(29) Ç20-Ç19: Bende at gördüm.
(30) Ç16: Bende maymun gördüm.
(31) Ç6: Ben orda her şeyi gördüm.
(32) Ç11: Ben at, tavuk, kanguru bir de maymun gördüm.
(33) Ç9: Ben her şeyi gördüm.
(34) Ç15: At, eşek.

Yukarıdaki diyalogda verilen cevaplar incelendiğinde 13 çocuk hayvanat bahçesine gittiğini söylemiştir. Çocuklar gittikleri hayvanat bahçesinde at, geyik, inek, zürafa, balık, maymun, zebra, deve, tavuk, kanguru ve eşek gördüklerini söylemişlerdir. S-25 Ç17: “Ben tüm hayvanları gördüm.”, s-31 Ç6: “Ben orda her şeyi gördüm.” ve s-33 Ç9: “Ben her şeyi gördüm.” söylemleriyle hayvanat bahçesinde bütün hayvanları gördüklerini ifade etmişlerdir.

Diyalog 35: Ağaçları korumalı mıyız?

Uygulama Tarihi: 06.06.2023

- (1) AÖ: Sizce çocuklar ağaçları korumalı mıyız? Korumasak ne olur?
(2) Ç2: Korumasak insanlar nefes alamaz. Hayvanlar tükenebilir.
(3) Ç16: Oksijenimiz olmaz.
(4) Ç21: Ağaçlar kesilirse canlıların yaşayacağı bir yer olmaz.

- (5) Ç19: Meyveler olmaz.
- (6) Ç3: Ağaçlar kesilirse bizim nefesimiz kesilir.
- (7) Ç18: Nefes alamayız.
- (8) Ç12: Ülkemiz kirlenir.
- (9) Ç5: Nefesimiz tükenir.
- (10) Ç17: Nefes alamazsak hayvanlar, insanlar ölebilir.
- (11) Ç15: Balıklar ölerler.
- (12) AÖ: Neden peki?
- (13) Ç15: Suyu çöp atarsak balıklar öler.
- (14) Ç6: Denizin üstüne çöp atarlarsa, balıklar yere ölürlər.
- (15) AÖ: Asıl sorumuz ağaçları korumasak ne olurdu?

Yukarıdaki diyalog incelendiğinde çocukların söylemlerinden insan sevgisi, hayvan sevgisi, ağaç sevgisi, temizlik ve doğal çevreye duyarlılık ulaşılmıştır. S-2 Ç2: “Korumasak insanlar nefes alamaz. Hayvanlar tükenebilir.” ve s-10 Ç17: “Nefes alamazsak hayvanlar, insanlar ölebilir.” söylemleriyle insan ve hayvan sevgisine vurgu yapmışlar ve neden sonuç ilişkisi kurmuşlardır. Çocuklar s-2 Ç2: “Korumasak insanlar nefes alamaz. Hayvanlar tükenebilir.”, s-4 Ç21: “Ağaçlar kesilirse canlıların yaşayacağı bir yer olmaz.”, s-5 Ç19: “Meyveler olmaz.” ve s-8 Ç12: “Ülkemiz kirlenir.” söylemleriyle doğal çevreye duyarlılık değerine vurgu yapmışlardır. S-8 Ç12: “Ülkemiz kirlenir.” söylemiyle temizlik değerine vurgu yapmıştır. 2 çocuk ise s-13 Ç15: “Suya çöp atarsak balıklar öler.” ve s-14 Ç6: “Denizin üstüne çöp atarlarsa, balıklar yere ölürlər.” söylemleriyle soruyla alakasız cevap vermişlerdir. Çocuklar ağaçlar korunmadığında; oksijen tükeneceği için nefes alınamayacağını, hayvan ve insan neslinin tükenip canlıların yaşayacağı bir yer olmayacağını, meyvelerin olmayacağını ve çevremizin kirleneceğini ifade etmişlerdir. Diyalog genel olarak değerlendirildiğinde çocuklar ağaçların korunmadığında doğal çevremizin ve insanların zarar göreceğini ifade ederek bütün canlılara değer vermişlerdir. Çocuklar ağaçların korunması gerektiğini, korunmadığında herkesin zarar göreceğini ifade ederek; içlerindeki ağaç sevgisini göstermişlerdir.

Diyalog 36: Çevre kirliliğinin önüne nasıl geçebiliriz?

Uygulama Tarihi: 06.06.2023

- (1) AÖ: Çevremizde birçok yerde çevre kirliliğini görüyoruz. Bu çevre kirliliğinin önüne nasıl geçebiliriz? Ne yaparsak çevre kirliliği ortadan kalkar?
- (2) Ç5: Yanımıza bir tane poşet alıp ona koyabiliriz.
- (3) Ç8: Çöpümüz varsa, çöp kutusu bulana kadar elimizde taşımamız.
- (4) Ç21: Fidanları ekip, çöpleri toplamamız.
- (5) Ç12: Yanımız çöp poşeti alıp, çöpleri onun içine atıp, çöp kutusuna atacağız.
- (6) Ç10: Yerde bir tane çöp varsa onu elimizde tutacağız.

- (7) Ç2: *Yerde çöp varsa geri dönüşüme atabiliriz.*
(8) Ç19: *Eğer yerde çöp varsa ve çöpe yakınsak, çöpe atabiliriz.*
(9) Ç15: *Yerler pis olur.*
(10) AÖ: *Peki pis olmasın diye ne yapabiliriz?*
(11) Ç15: *Çöpleri çöp kutusuna atabiliriz.*

Yukarıdaki diyalog incelendiğinde çocukların söylemlerinden temizlik, doğal çevreye duyarlılık, doğa sevgisi ve sorumluluk değerlerine ulaşılmıştır. Çocukların s-2 Ç5: *“Yanımıza bir tane poşet alıp ona koyabiliriz.”*, s-3 Ç8: *“Çöpümüz varsa, çöp kutusu bulana kadar elimizde taşımamız.”*, s-4 Ç21: *“Fidanları ekip, çöpleri toplamamız.”*, s-5 Ç12: *“Yanımız çöp poşeti alıp, çöpleri onun içine atıp, çöp kutusuna atacağız.”*, s-6 Ç10: *“Yerde bir tane çöp varsa onu elimizde tutucuz.”*, s-7 Ç2: *“Yerde çöp varsa geri dönüşüme atabiliriz.”*, s-8 Ç19: *“Eğer yerde çöp varsa ve çöpe yakınsak, çöpe atabiliriz.”* ve s-11 Ç15: *“Çöpleri çöp kutusuna atabiliriz.”* söylemleri bu bulguya örnektir. S-7 Ç2: *“Yerde çöp varsa geri dönüşüme atabiliriz.”* söylemiyle çöplerin geri dönüşüm ile dönüştürülmesi gerektiğini ifade etmiştir. Ç2 geri dönüşümle birlikte doğaya değer vermiştir. S-4 Ç21: *“Fidanları ekip, çöpleri toplamamız.”* söylemiyle cevap verenlerden farklı olarak fidan dikilmesi gerektiğini ifade etmiştir. Yukarıda diyalog değerlendirildiğinde çocuklar kendilerini hem sorunun hem de çözümün bir parçası olarak görmüşlerdir. Verdikleri çözüm örneklerinde kendilerini ifade etmişlerdir. Yukarıdaki diyalogda çocuklar problem durumuna çözüm üreterek ve çevremizin temiz olması için cevaplar vererek; içlerindeki hem doğa sevgisini hem de doğal çevreye duyarlılığı ifade etmişlerdir. Kendilerini çevre kirliliğinin önüne geçilebilmesi için sorumluluk sahibi hissetmişlerdir.

Hayvanat bahçesi, ağaçlar ve çevre kirliliği ile ilgili diyaloglardan sonra, etkinliğin ikinci aşamasında doğal çevreyi anlatan çizgi film izleme etkinliğine geçilmiştir. Çizgi film etkinliğinde çocuklara hayvanların, çevre kirliliğinin ve doğal çevrenin anlatıldığı “Temiz Ormanlar” (URL-9) isimli çizgi film izletilmiştir. Çizgi film izleme etkinliğinin ardından etkinliğin üçüncü aşamasında çocuklarla beraber Tabiat Parkı ve Hayvanat Bahçesi gezisinde alanlara bırakılmak üzere kuş yemliklerinin yapımına başlanmıştır.

Resim 84: Kuş Yemliği Yapımı

Resim 85: Kuş Yemliği Yapımı

Resim 86: Kuş Yemliği Yapımı

Resim 87: Kuş Yemliği Yapımı

Ertesi gün çocuklara gezi esnasında uymaları gereken kurallar hatırlatılarak yaka kartları boyunlarına takılmış ve sıra ile servis aracına binmeleri sağlanmıştır. Tabiat Parkı ve Hayvanat Bahçesi gelindiğinde ise önce büyüteç ile toprak altındaki canlılar incelenmiş daha sonra çocukların evlerinden getirdikleri yiyeceklerle piknik yapılmıştır. Daha sonra hayvanat bahçesi gezisine çıkılmış ve kuş yemliklerinin bırakılmasıyla gezi sona erdirilmiştir. Gezi süreciyle ilgili diyaloga aşağıda yer verilmiştir.

Diyalog 37: Tabiat Parkı ve Hayvanat Bahçesi Gezi Esnası

Uygulama Tarihi: 07.06.2023

- (1) AÖ: Çocuklar büyüteçler ile toprak altındaki canlıları görmeye çalışalım. Bakalım hangi canlıları göreceğiz?
- (2) Ç10: Karınca gördüm.
- (3) Ç16: Aaaa! Karınca.
- (4) Ç17: Öğretmenim çiçek.
- (5) AÖ: Başka neler görüyorsunuz?
- (6) Ç19: Kelebek var.
- (7) Ç20: Aaaa! Örümcek.
- (8) Ç22: Karınca.
- (9) Ç2: Karınca gördüm.
- (10) Ç5: Kelebek.
- (11) Ç7: Kelebek gördüm.
- (12) AÖ: Şimdi de dürbün ile göldeki hayvanları görmeye çalışacağız. Ben size sırayla göstereceğim.
- (13) AÖ: Ne görüyorsun?
- (14) Ç2: Ördek görüyorum.
- (15) AÖ: Sen ne görüyorsun?
- (16) Ç7: Ördeği gördüm şimdi.
- (17) AÖ: Ne gördün?
- (18) Ç8: Ördek.
- (19) Ç12: Ördekleri görüyorum.
- (20) Ç19: Ördeği gördüm uzakta.
- (21) Ç22: Derede ördekleri gördüm.
- (22) AÖ: Çocuklar şimdi hayvanat bahçesini gezintiye çıkıyoruz? Hangi hayvanları görüyorsunuz?
- (23) Ç2: Deve kuşu.
- (24) Ç22: Eşek.
- (25) Ç16: İnek.
- (26) Ç15: Boğa.
- (27) ÖĞ: Boğa değil manda o.
- (28) Ç19: At.
- (29) Ç10: İnek.
- (30) AÖ: Başka hangi hayvanları görüyorsunuz?
- (31) Ç7: Kaz.
- (32) Ç5: Keçi gördüm. Burda da ördek var.
- (33) Ç17: Kurbağa var öğretmenim.
- (34) Ç15: Sesleri geliyor.
- (35) ÖĞ: Nasıl ses çıkarıyor kurbağalar. Dinleyin bakalım.
- (36) BÇ: Vırrraaaak, vırrraaaak!

Gezi esnasındaki diyalog incelendiğinde çocuklar bazı canlıları görünce şaşırmışlardır. S-3 Ç16: “Aaaa! Karınca.” ve s-7 Ç20: “Aaaa! Örümcek.” söylemleri bu bulguyu desteklemektedir. Çocuklar gezi esnasında aktif katılım göstererek büyüteç ve dürbün ile hayvanları araştırmış, gözlem yapmış, incelemiş ve keşfetmiştir. Çocuklar anneleriyle

beraber evlerinden getirdikleri yiyecekleri birbirleriyle paylaşmışlar ve piknik sonunda yerdeki çöpleri toplamışlardır. Tabiat Parkı ve Hayvanat Bahçesi gezisi sürecinde kurallara uyarak aldıkları sorumlulukları yerine getirmişlerdir. Kuş yemliklerini yerlerine bırakarak gezi süreci sonlandırılmıştır. Çocuklar gezi esnasında evlerinden getirdikleri yiyecekleri birbirleriyle paylaşmışlar, çevredeki çöpleri toplamışlar ve kuş yemliklerini çevreye bırakmışlardır. Çocukların gezi sürecinde yaptıkları davranışlar ile temizlik, doğal çevreye duyarlılık, paylaşma ve sorumluluk değerleri ön plana çıkmıştır.

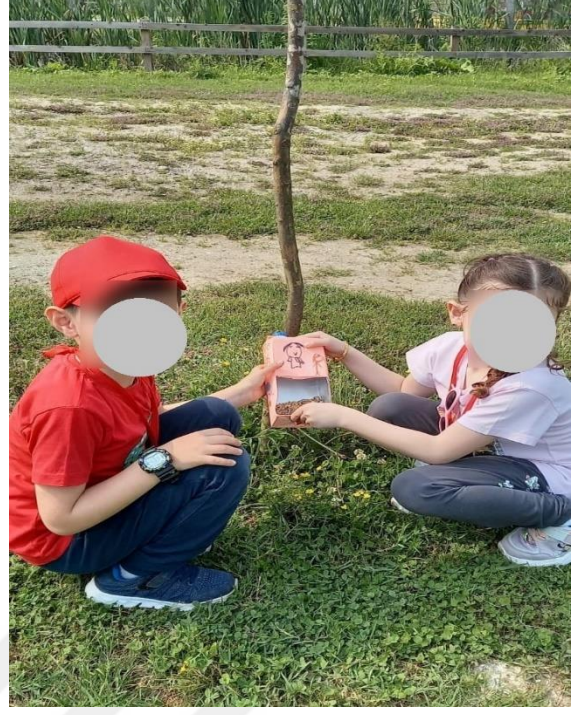
Resim 88: *Gezi Esnası Canlıları İnceleme*

Resim 89: *Gezi Esnası Piknik*

Resim 90: Hayvanat Bahçesini Gezme

Resim 91: Kuş Yemliğini Bırakma

Resim 92: Kuş Yemliği Hazırlama

Resim 93: Gezi Esnası Piknik

Resim 94: Hayvanat Bahçesini Gezme

Resim 95: Kuş Yemliğini Bırakma

Gezinin tamamlanmasının ardından okula dönülür. Okula döndükten Tabiat Parkı ve Hayvanat Bahçesi gezisiyle alakalı çocuklara sorular yönetilmiş gezi ile ilgili izlenimlerini ifade etmeleri sağlanmıştır. Konuyla ilgili diyaloglara aşağıda yer verilmiştir.

Diyalog 38: Hayvanat bahçesinde hangi hayvanları gördük?

Uygulama Tarihi: 07.06.2023

- (1) AÖ: *Şimdi çocuklar hayvanat bahçesinde hangi hayvanları gördük?*
- (2) Ç5: *Keçi.*
- (3) Ç12: *Koala.*
- (4) AÖ: *Koala mı? Koala gördük mü?*
- (5) Ç12: *Ben gördüm.*
- (6) Ç19: *At.*
- (7) Ç22: *Eşek gördük*
- (8) Ç17: *Unuttum.*
- (9) Ç10: *İnek gördüm.*
- (10) Ç15: *Boğa.*
- (11) ÖĞ: *Dünder boğa demişti ona. Mandaya.*
- (12) Ç2: *Deve kuşu.*
- (13) Ç7: *Kaz.*
- (14) AÖ: *Başka hatırlayan var mı?*
- (15) Ç19: *Ördek.*
- (16) Ç5: *Ördek gördük.*
- (17) Ç16: *İnek gördük.*

Yukarıdaki diyalog incelendiğinde çocuklar genel olarak hayvanat bahçesinde gördükleri hayvanları söylemişlerdir. S-3 Ç12: “Koala.” söylemiyle hayvanat bahçesinde olmayan bir hayvanı söylemiştir. S-10 Ç15: “Boğa.” söylemiyle gördüğü hayvanın ismini yanlış söylemiştir. Gezi esnası Diyalog 33’te yine Ç15: “Boğa.” söyleminde bulunmuş fakat öğretmeni tarafından gezi esnasında hayvanın ismi düzeltilmiştir. Fakat Ç15 hayvanın ismini yine yanlış söylemiştir.

Diyalog 39: Çevremiz neden kirlenmektedir?

Uygulama Tarihi: 07.06.2023

- (1) AÖ: *Dün biz gezide bir sürü çöp gördük. O çöpleri topladık. Sizce çocuklar çevremiz neden kirlenmekte?*
- (2) Ç5: *Çünkü herkes çöpleri atıyor yerlere.*
- (3) Ç22: *İnsanlar yedikleri şeyleri yerlere atıyorlar.*
- (4) Ç19: *İnsanlar yediği şeyi çöp bulamayınca “Aman ne olacak” deyip yere atıyorlar.*
- (5) Ç20: *Cips yiyince onların paketlerini yere atıyorlar.*
- (6) Ç2: *Evde çikolata yiyince, balkona gidip, onu yere atıyorlar.*

(7) Ç7: *Bişey yediğimizde, bazı insanlar yere atınca, kuşlar yiyip de ölüyorlar.*

(8) Ç21: *İnsanlar çöpleri attığı için.*

Yukarıdaki diyalog incelendiğinde çocuklar çevre kirliliğinin nedeni olarak insanları görmekte-dirler. S-4 Ç19: “İnsanlar yediği şeyi çöp bulamayınca “Aman ne olacak” deyip yere atıyorlar.” söylemiyle diğer söylemlerde olduğu gibi insanların sorumluluklarını yerine getirmediğini ifade etmiştir. S-7 Ç7: “Bişey yediğimizde, bazı insanlar yere atınca, kuşlar yiyip de ölüyorlar.” söylemiyle çevre kirliliği sonucu olarak kuşların ölebileceğinden bahsetmiş ve burada doğal çevreye duyarlılık ve hayvan sevgisine vurgu yapmış ve neden sonuç ilişkisi kurmuştur. Çocuklar kendilerini sorunun bir parçası olarak görmüşler ve çevre kirliliğinin nedeni olarak kendi yaptıklarını ifade etmişlerdir. Yukarıdaki diyalog genel olarak değerlendirildiğinde; insanların sorumluluklarını yerine getirmemesi ve çöp atarak doğayı kirletmelerinden dolayı doğal çevreye duyarlı davranmadıklarını ve sorumluluklarını yerine getirmediğini ifade etmişlerdir. Bu ifadeleriyle çocuklar; doğal çevreye duyarlılık, sorumluluk ve temizlik değerlerine vurgu yapmışlardır.

Diyalog 40: Ağaçların yararları nelerdir?

Uygulama Tarihi: 07.06.2023

(1) AÖ: *Ağaçların yararları nelerdir çocuklar?*

(2) Ç8: *Ağaçlar bize oksijen veriyor.*

(3) Ç2: *Nefes almamızı sağlıyor.*

(4) Ç7: *Hem nefes almamızı hem de ormanda gezmemizi sağlıyor.*

(5) Ç19: *Güzel kokuyorlar.*

(6) Ç5: *Çok güzel kokuyorlar.*

(7) Ç21: *Nefes almamız için.*

Yukarıdaki diyalog incelendiğinde çocuklar ağaçların; oksijen kaynağı olduğunu, nefes almamızı sağladığını ve güzel koktuğunu ifade etmişlerdir. S-2 Ç8: “Ağaçlar bize oksijen veriyor.”, s-3 Ç2: “Nefes almamızı sağlıyor.” ve s-7 Ç21: “Nefes almamız için.” söylemleri ile ağaçların oksijen kaynağı olduğunu ve nefes almamızı sağladığını ifade etmişlerdir. S-4 Ç7: “Hem nefes almamızı hem de ormanda gezmemizi sağlıyor.” söylemiyle ağaçların nefes almaya ve ormanda gezinti yapmaya yaradığını ifade etmiştir. S-5 Ç19: “Güzel kokuyorlar.” ve s-6 Ç5: “Çok güzel kokuyorlar.” söylemiyle ağaçların kokusunu beğendiklerini ifade etmişlerdir.

Diyalog 41: Gezi sırasında ne hissettiniz?

Uygulama Tarihi: 07.06.2023

- (1) AÖ: Gezi sırasında ne hissettiniz?
- (2) Ç5: Çok mutlu hissettim.
- (3) AÖ: Neden çok mutlu hissettin?
- (4) Ç5: Çünkü ilk defa gittiğim için.
- (5) Ç22: Ben çok heyecanlıydım.
- (6) AÖ: Neden peki?
- (7) Ç22: Ben hiç gitmemiştim.
- (8) Ç12: Çok mutlu oldum.
- (9) AÖ: Neden mutlu oldun?
- (10) Ç12: Yeni hayvanlar gördüğüm için.
- (11) Ç19: Çok mutlum oldum. Yeni hayvanlar, yeni güzel şeyler gördüğüm için.
- (12) Ç16: Çok mutlu oldum hayvanları gördüğüm için.
- (13) Ç17: Çok mutlu oldum. Çünkü hayvanları gördük.
- (14) Ç10: Ben çok mutluydum. Bir de heyecanlıydım. Çünkü ilk kez gidiyordum.
- (15) Ç2: Ben çok heyecanlandım. Çünkü ilk defa gittiğim için.
- (16) Ç7: Bende hem mutlu oldum hem heyecanlandım. Bir keresinde 5 yaşında gittim. Bu sefer de 6 yaşında gittim.
- (17) Ç20: Ben heyecanlandım. Çünkü yeni hayvanlar gördüm.
- (18) Ç15: Bende çok mutlu oldum.
- (19) AÖ: Neden mutlu oldun?
- (20) Ç15: Yürümekten mutlu oldum.
- (21) Ç8: Ben hem mutlu oldum hem de çok heyecanlandım. Bir kere gitmiştim ama oradaki her şeyi unutmuştum.
- (22) Ç21: Mutlu hissettim. Hayvanları göreceğim için.

Yukarıdaki diyalog incelendiğinde çocuklar Tabiat Parkı ve Hayvanat Bahçesi gezisinde mutlu ve heyecanlı olduklarını ifade etmişlerdir. Çocuklar s-2, s-8, s-11, s-12, s-13, s-18 ve s-22 söylemlerinde mutlu olduklarını ifade etmişlerdir. Çocuklar s-4 Ç5: “Çünkü ilk defa gittiğim için.”, s-13 Ç17: “Çok mutlu oldum. Çünkü hayvanları gördük.”, s-11 Ç19: “Çok mutlum oldum. Yeni hayvanlar, yeni güzel şeyler gördüğüm için.” ve s-20 Ç15: “Yürümekten mutlu oldum.” söylemleriyle hayvanat bahçesine ilk defa gitmeleri, hayvanları görmeleri, yeni hayvanlar ve güzel şeyler görmeleri ve hayvanat bahçesinde yürümeleri onları mutlu etmiştir. S-15 Ç2: “Ben çok heyecanlandım. Çünkü ilk defa gittiğim için.” ve s-17 Ç20: “Ben heyecanlandım. Çünkü yeni hayvanlar gördüm.” söylemleriyle çocuklar ilk defa gittikleri ve yeni hayvanlar gördükleri için heyecanlı olduklarını ifade etmişlerdir. S-14 Ç10: “Ben çok mutluydum. Bir de heyecanlıydım. Çünkü ilk kez gidiyordum.” ve s-21 Ç8: “Ben hem mutlu oldum hem de çok heyecanlandım. Bir kere gitmiştim ama oradaki her şeyi unutmuştum.” söylemleriyle hem heyecanlı hem de mutlu oldukları olmuşlardır. Okul Dışı Öğrenme Ortamına yapılan gezi çocukların unuttukları yeri tekrar hatırlamalarını sağlamıştır.

Diyalog 42: Kuş yemlerini bırakınca ne hissettiniz?

Uygulama Tarihi: 07.06.2023

- (1) AÖ: *Peki çocuklar kuş yemlerini bırakınca ne hissettiniz?*
- (2) Ç22: *Çok güzel hissettim.*
- (3) Ç5: *Çok heyecanlı hissettim.*
- (4) AÖ: *Neden peki?*
- (5) Ç5: *Çünkü çok mutlu oldum.*
- (6) Ç12: *Çok mutlu oldum. Kuşlara yem verdiğim için.*
- (7) Ç19: *Çok heyecanlıydım.*
- (8) AÖ: *Neden?*
- (9) Ç19: *Kuşlara yem verdiğimiz için.*
- (10) Ç17: *Ben çok heyecanlandım. Çünkü kuşlara yem verdiğim için.*
- (11) Ç10: *Ben hem çok heyecanlandım hem de mutlu oldum. Çünkü ilk defa kuşlara yem veriyordum.*
- (12) Ç20: *Ben çok mutlu oldum. Kuşlara yem verdiğim için.*
- (13) Ç2: *Kuşlara yem verdiğim için çok mutlu oldum.*
- (14) Ç7: *Ben kuşlara yem verdiğim için çok mutlu oldum. Onlar ses çıkarınca çok güzel sesler çıkıyor.*
- (15) Ç15: *Ben çok mutlu oldum. Kuşlara yem verdiğim için.*
- (16) Ç8: *Ben çok mutlu oldum. Çünkü kuşlar karnını doyuruyor.*
- (17) Ç22: *Ben hem heyecanlandım hem de güzel hissettim. Kuşlar bir önce gelsinde, yesin, bitirsin diye.*
- (18) Ç21: *Mutlu hissettim. Kuşları doyuracağımız için.*

Çocuklar Tabiat Parkı ve Hayvanat Bahçesi gezi esnasında kuş yemliklerini oraya bırakınca mutlu olmuşlar, heyecanlanmışlar ve güzel hissetmişlerdir. Çocuklar hem kuşlara yem verdikleri için hem de bunu ilk defa yaptıklarından dolayı mutlu ve heyecanlı hissetmişlerdir. S-6 Ç12: “*Çok mutlu oldum. Kuşlara yem verdiğim için.*”, s-10 Ç17: “*Ben çok heyecanlandım. Çünkü kuşlara yem verdiğim için.*” ve s-11 Ç10: “*Ben hem çok heyecanlandım hem de mutlu oldum. Çünkü ilk defa kuşlara yem veriyordum.*” söylemleri bu bulguya kanıttır. S-16 Ç8: “*Ben çok mutlu oldum. Çünkü kuşlar karnını doyuruyor.*” ve s-17 Ç22: “*Ben hem heyecanlandım hem de güzel hissettim. Kuşlar bir önce gelsinde, yesin, bitirsin diye.*” söylemleriyle hayvan besleme ve onların karnını doyurmada sorumluluk almaları çocukların mutlu, heyecanlı ve güzel hissetmelerini sağlamıştır. Çocuklar kuş yemlerini bırakarak; hayvan beslemede sorumluluk almışlar ve kuşlar karnılarını doyuracağı için mutlu olmuşlar ve sorumluluk ve hayvan sevgisi değerini hissetmişlerdir.

Diyalog 43: Gezi sırasında dikkatinizi ne çekti?

Uygulama Tarihi: 07.06.2023

- (1) AÖ: *Şimdi çocuklar gezi sırasında sizin dikkatinizi ne çekti? En çok dikkatinizi çeken neydi?*

- (2) Ç7: *En çok benim dikkatimi deve kuşları çekti.*
- (3) Ç2-Ç20-Ç8: *Deve kuşları.*
- (4) Ç15: *Bende boğa.*
- (5) AÖ: *Manda yani.*
- (6) Ç10: *Benimde deve kuşu.*
- (7) Ç17: *Deve kuşu.*
- (8) Ç16: *Kaz.*
- (9) Ç19: *Ördek.*
- (10) Ç12: *At.*
- (11) Ç22: *Deve kuşu, eşek.*
- (12) Ç5: *Eşek.*
- (13) Ç21: *Hayvanlar.*

Yukarıdaki diyalog incelendiğinde çocuklar genel olarak hayvanat bahçesinde gördükleri hayvanları söylemişlerdir. Çocukların en çok dikkatini hayvanat bahçesinde gördükleri deve kuşu çekmiştir.

Diyalog 44: Doğamızı ve çevremizi nasıl koruyabiliriz?

Uygulama Tarihi: 07.06.2023

- (1) AÖ: *Çocuklar doğamızı ve çevremizi nasıl koruyabilir?*
- (2) Ç5: *Temiz tutmamız lazım.*
- (3) Ç22: *Yerlere çöp atmamamız lazım.*
- (4) Ç12: *Yanımıza poşet alıp çöpleri onun içine koymamız lazım.*
- (5) Ç19: *Yere çöp atmamalıyız.*
- (6) Ç16: *Ben bir kere gidiyordum. Çöpleri buldum, çöp kovasına attım.*
- (7) Ç10: *Mesela yede çöp bulunca onları çöp kutusuna atmalyız.*
- (8) Ç8: *Bir kişinin çöp attığını gördüğümüzde onu uyarabiliriz.*
- (9) Ç15: *Etraflar pis olmasın.*
- (10) AÖ: *Pis olmasın. Peki ne yaparsak pis olmaz? Nasıl koruyabiliriz?*
- (11) Ç15: *Temiz tutmalıyız.*
- (12) Ç2: *Çöpleri geri dönüşüme atmalyız.*
- (13) Ç7: *Çevremizi korumamız lazım.*
- (14) Ç21: *Çöpleri toplayarak.*

Yukarıdaki diyalog incelendiğinde çocukların söylemlerinden temizlik, doğal çevreye duyarlılık, doğa sevgisi ve sorumluluk değerlerine ulaşılmıştır. S-2 Ç5: “*Temiz tutmamız lazım.*”, s-3 Ç22: “*Yerlere çöp atmamamız lazım.*”, s-6 Ç16: “*Ben bir kere gidiyordum. Çöpleri buldum, çöp kovasına attım.*”, s-8 Ç8: “*Bir kişinin çöp attığını gördüğümüzde onu uyarabiliriz.*” ve s-13 Ç7: “*Çevremizi korumamız lazım.*” söylemleri bu bulguya örnektir. S-12 Ç2: “*Çöpleri geri dönüşüme atmalyız.*” söylemiyle çöpleri geri dönüşüme atılması gerektiğini ifade etmiştir. S-8 Ç8: “*Bir kişinin çöp attığını gördüğümüzde onu uyarabiliriz.*”

söylemiyle çöp atan bir kişinin uyarılması gerektiğini ifade etmiştir. Ç8 geri dönüşümle birlikte doğaya değer vermiştir Gezi öncesi Diyalog 36’da “Çevre kirliliğinin önüne nasıl geçebiliriz?” sorusu sorulmuş ve çöp toplama, geri dönüşüm ve fidan dikilmeli cevapları alınmıştır. Gezi sonrası Diyalog 44’te ise çöp toplama, geri dönüşüm ve uyarma cevapları alınmıştır. Gezi öncesi Diyalog 36’dan farklı olarak gezi sonrası Diyalog 44’te çöp atan görüldüğünde uyarılmalı cevabı alınmıştır. Diyalog 36’da olduğu gibi diyalog 44’te de çocuklar problem durumuna çözüm üretmişler ve günlük hayatla ilişkilendirmişlerdir. Yukarıda diyalog değerlendirildiğinde çocuklar kendilerini hem sorunun hem de çözümün bir parçası olarak görmüşlerdir. Verdikleri çözüm örneklerinde kendilerini ifade etmişlerdir. Yukarıdaki diyalogda çocuklar doğamızın ve çevremizin temiz olması için cevaplar vererek; içlerindeki hem doğa sevgisini hem de doğal çevreye duyarlılığı ifade etmişlerdir. Kendilerini çevre kirliliğinin önüne geçilebilmesi için sorumluluk sahibi hissetmişlerdir.

Bu sorunun ardından çocuklara etkinliğin altıncı aşamasında Tabiat Parkı ve Hayvanat Bahçesi gezisinde gördüklerini, dikkatlerini çekenleri veya hissettiklerini resim yapmaları ve ardından anlatmaları istenmiştir. Çocukların yaptıkları resimler ve resimle ilgili anlatımları aşağıda yer almaktadır.

Resim 96: Ç2'nin Resmi

Ç2: Devekuşu, kelebek, örümcek, ördek yaptım.

Ç5: Bu keçi, bu inek. Devekuşu ve kelebek yaptım.

Resim 97: Ç5'in Resmi

Resim 98: Ç7'nin Resmi

Ç7: Burda ördek var. Burda devekuşu. Burda örümcek. Burda kelebek. Bu da ördek.

Ç8: İnek gördüm ben orda. Ördek... Bu da devekuşu.

Resim 99: Ç8'in Resmi

Resim 100: Ç10'nun Resmi

Ç10: Bu civciv. Bu inek, bu at. Kelebek ve civciv. Bu da karınca.

Ç15: Su aygırı, boğa, inek civciv var.

Resim 101: Ç15'in Resmi

Resim 102: Ç19'un Resmi

Ç19: Bu kelebek, bu ördek, bu devekuşu, bu inek. Kuşları da yaptım.

Ç20: Bu devekuşu. Bu örümcek. Bu kaplumbağa. Bu inek. Bu da kuş ve güneş.

Resim 103: Ç20'nin Resmi

Resim 104: Ç22'nin Resmi

Ç22: Bu dere içinde ördekler var. Bu devekuşu. Bunlar kuş, bunlarda karınca.

Ç12: Bu at. Bunlar devekuşu. Ağaç yaptım. Güneş ve bulut. Bunlar kelebek. Burası da dere.

Resim 105: Ç12'nin Resmi

Resim 106: Ç17'nin Resmi

Ç17: Kuş yapmaya çalıştım. Burda da inek yapmaya çalıştım. Bunlar derenin içinde kurbağalar. Buraya da çiçekleri çizdim.

Ç13: Bu inek, bu kaz, bu örümcek. Burada da abim dürbünle bakıyor.

Resim 107: Ç13'ün Resmi

Resim 108: Ç16'nın Resmi

Ç16: Burası havuz. Bu kuş. Bu da kuş. Bu at. Burda da çimenin içinde büyüteçle gördüğüm karıncalar var.

Ç21: Bu elma ağacı. Küçük kız büyüteçle yerleri inceliyor. Ablası da çöpleri atıyor.

Resim 109: Ç21'in Resmi

Resim yapma ve anlatma etkinliğinde geziye katılan 14 çocuk resim yapmıştır. 9 çocuk sadece hayvanlar ile ilgili resim yapmıştır. 2 çocuk hem hayvanların hem de tabiat parkının resmini yapmıştır. 1 çocuk hayvanlar ve dürbün ile ilgili resim yapmıştır. 1 çocuk hayvanlar ve büyüteç ile ilgili resim yapmıştır. 1 çocuk ise büyüteç ve çöp toplama ile ilgili resim yapmıştır. Çocukların hepsi resimlerinde hayvan çizmiştir. Ördek çizen çocukların 3 tanesi ördekleri derenin içinde çizerken, 3 tanesi ördek çizerken dereye resimlerinde yer vermemiştir. 3 çocuk resimlerinde güneşe yer vermiştir. 2 çocuk resimlerinde ağaç çizerken; 1 çocuk da çiçek çizmiştir. Çocuklarında resimlerinde en çok yer verdiği hayvan deve kuşu ve inek olmuştur.

Tabiat Parkı ve Hayvanat Bahçesi gezi esnasında çocuklara dürbün ile uzaktaki ve deredeki hayvanlar dürbün ile gösterilmiştir. Resim yapma ve anlatma etkinliğinde yaptığı resmi “Ç13: *Bu inek, bu kaz, bu örümcek. Burada da abim dürbünle bakıyor.*” söylemiyle ifade ederken resminde dürbün çizmiş ve abisinin dürbün ile baktığını ifade etmiştir. Ç13 yaptığı resimde süregelen düş gücünde resim çizmiş ve hayal gücüyle kendisine değil abisine yer vermiştir.

Tabiat Parkı ve Hayvanat Bahçesi gezi esnasında çocuklara büyüteç ile toprak altındaki canlıları incelemişlerdir. Resim yapma ve anlatma etkinliğinde yaptıkları resmi anlatırken ifade ettikleri: “Ç16: *Burası havuz. Bu kuş. Bu da kuş. Bu at. Burda da çimenin içinde büyüteçle gördüğüm karıncalar var.*” ve “Ç21: *Bu elma ağacı. Küçük kız büyüteçle yerleri inceliyor. Ablası da çöpleri atıyor.*” söylemleriyle çocuklar resimlerinde büyüteçten bahsetmişlerdir.

Resim yapma ve anlatma etkinliğinde çocuklar; aktif katılım sonucu büyüteçle yerlere dokunarak ve dürbün ile gördükleri hayvanlara resimlerinde yer vermişlerdir. Resim yapan 14 çocuktan 6 çocuk kelebek çizmiş, 5 çocuk ördek çizmiş, 4 çocuk örümcek çizerken, 3 çocukta resimlerinde karınca çizmiştir.

Resim yapma ve anlatma etkinliğinde “Ç15: *Su aygırı, boğa, inek civciv var.*” söylemiyle olmayan bir hayvanı söylemiş ve Diyalog 34’te olduğu gibi gezide gördüğü mandayı, boğa olarak karıştırmaya devam etmiştir.

Tabiat Parkı ve Hayvanat Bahçesi gezisinde yapılan piknik sonrası çöp toplama ve kuş yemliği bırakma etkinliği gerçekleştirilmiştir. Resimlerde çocuklar kuş yemliğinden bahsetmezken 1 çocuk çizdiği resmi ifade ederken: “*Bu elma ağacı. Küçük kız büyüteçle yerleri inceliyor. Ablası da çöpleri atıyor.*” söylemiyle çöp toplamadan bahsetmiştir.

Yapılan bu resim incelendiğinde temizlik, doğal çevreye duyarlılık, doğa sevgisi ve sorumluluk değerlerine ulaşılmıştır.

4.1.4.1. Doğada çocuk izleri etkinliklerinin genel değerlendirilmesi

“Doğada çocuk izleri” etkinliği 6 aşamada gerçekleştirilmiştir. Bu aşamalar; canlılar ve çevre kirliliği sohbet etkinliği, çizgi film izleme etkinliği, kuş yemliği yapım etkinliği, Hayvanat Bahçesi ve Tabiat Parkı gezisi etkinliği, gezi dönüşü sohbet etkinliği ve resim yapma ve anlatma etkinliğidir.

6 aşamada gerçekleştirilen “Doğada çocuk izleri” etkinlikleri ile sevgi, duyarlılık, sorumluluk, temizlik ve paylaşma değerlerine ulaşılmıştır. Sevgi değerine ağaç sevgisi ve insan sevgisi olarak diyalog 35’te, hayvan sevgisi alt değeri olarak diyalog 35, diyalog 39, diyalog 42’de ve doğa sevgisi alt değeri olarak diyalog 36, diyalog 44 ve resim 109’da ulaşılmıştır. Duyarlılık değerine doğal çevreye duyarlılık alt değeri olarak diyalog 35, diyalog 36, diyalog 37, diyalog 39, diyalog 44 ve resim 109’da ulaşılmıştır. Sorumluluk değerine diyalog 36, diyalog 37, diyalog 39, diyalog 42, diyalog 44 ve resim 109’da ulaşılmıştır. Temizlik değerine diyalog 35, diyalog 36, diyalog 37, diyalog 39, diyalog 44 ve resim 109’da ulaşılmıştır. Paylaşma değerine ise diyalog 37’de ulaşılmıştır.

Çocuklar gezi esnasında anneleriyle beraber evlerinden getirdikleri yiyecekleri birbirleriyle paylaşmışlar ve piknik sonunda yerdeki çöpleri toplamışlardır. Kuş yemliklerini yerlerine bırakarak gezi süreci sonlandırılmıştır. Çocuklar Tabiat Parkı ve Hayvanat Bahçesi gezi esnasında kuş yemliklerini oraya bırakınca mutlu olmuşlar, heyecanlanmışlar ve güzel hissetmişlerdir. Çocuklar hem kuşlara yem verdikleri için hem de bunu ilk defa yaptıklarından dolayı mutlu ve heyecanlı hissetmişlerdir. Çocuklar kuş yemlerini bırakarak; hayvan beslemede sorumluluk almışlar ve kuşlar karınlarını doyuracağı için mutlu olmuşlar ve sorumluluk ve hayvan sevgisini hissetmişlerdir.

Çocukların hayvanat bahçesine ilk defa gitmeleri, hayvanları görmeleri, yeni hayvanlar ve güzel şeyler görmeleri ve hayvanat bahçesinde yürümeleri onları mutlu etmiş ve heyecanlı olmalarına neden olmuştur.

Çocuklar çevre kirliliğinin nedeni olarak insanları görmekteyken. İnsanların sorumluluklarını yerine getirmemesi ve çöp atarak doğayı kirliletmelerinden dolayı doğal çevreye duyarlı davranmadıklarını ve sorumluluklarını yerine getirmediklerini ifade

etmişlerdir. Çevre kirliliğini önlemek amacıyla verdikleri çözüm önerilerinde çocuklar kendilerini hem sorunun hem de çözümün bir parçası olarak görmüşlerdir. Verdikleri çözüm örneklerinde kendilerini ifade etmişlerdir. Çocuklar çevre kirliliğini yerinde görerek, çevre kirliliğinin önüne geçilebilmesi için kendilerini sorumluluk sahibi hissetmişlerdir. Çocuklar çevre kirliliğini önlemek için içlerindeki hem doğa sevgisini hem de doğal çevreye duyarlılığı ifade etmişlerdir. Çocuklar ağaçların korunmadığında doğal çevremizin ve insanların zarar göreceğini ifade ederek bütün canlılara değer vermişlerdir.

Resim yapma ve anlatma etkinliğinde geziye katılan 14 çocuk resim yapmıştır. 9 çocuk sadece hayvanlar ile ilgili resim yapmıştır. 2 çocuk hem hayvanların hem de tabiat parkının resmini yapmıştır. 1 çocuk hayvanlar ve dürbün ile ilgili resim yapmıştır. 1 çocuk hayvanlar ve büyüteç ile ilgili resim yapmıştır. 1 çocuk ise büyüteç ve çöp toplama ile ilgili resim yapmıştır. Çocukların hepsi resimlerinde hayvan çizmiştir. Ördek çizen çocukların 3 tanesi ördekleri derenin içinde çizerken, 3 tanesi ördek çizerken dereye resimlerinde yer vermemiştir. 3 çocuk resimlerinde güneşe yer vermiştir. 2 çocuk resimlerinde ağaç çizerken; 1 çocuk da çiçek çizmiştir. Çocuklarında resimlerinde en çok yer verdiği hayvan deve kuşu ve inek olmuştur.

Hayvanat bahçesi ve tabiat parkına yapılan gezide çocuklar; sorumluluklarını yerine getirmişler, kurallara uymuşlar, sıralarını beklemişler, dikkatlerini vermişler ve temel sosyal ve iletişim becerilerini sergilemişlerdir. Çocuklar gezi sonrası sorulara cevap vererek ve gezi sürecinin resmini yaparak; algıladıklarını hatırlamışlardır. Çocuklar gezi sürecinin resmini yaparak; kendilerini yaratıcı yollarla ifade etmişler ve başladıkları işi bitirme çabası göstermişlerdir.

Çocuklar diyalog 37’de araştırma, gözlem, inceleme yapmışlar ve keşfetmişlerdir. Diyalog 35 ve diyalog 39’da neden-sonuç ilişkisi kurmuşlar. Diyalog 36 ve diyalog 44’te problem durumuna çözüm yolu üretmişlerdir. Çocuklar diyalog 44’te günlük yaşamla ilişkilendirme yapmışlardır. Okul Dışı Öğrenme Ortamına yapılan gezi çocukların unuttukları yeri tekrar hatırlamalarını sağlamıştır.

Çocuklar diyalog 37, diyalog 41 ve diyalog 42’de duygularını ifade etmişlerdir. Çocuklar diyalog 40’ta beğeni-estetik duygusunu ifade etmişlerdir. Resim yapma ve anlatma etkinliğinde çocuklar; aktif katılım sonucu büyüteçle yerlere dokunarak ve dürbün ile gördükleri hayvanlara resimlerinde yer vermişlerdir. Resim 107’de Ç13 yaptığı resimde hayal gücünü kullanmış ve süregelen düş gücünde resim yapmıştır.

4.1.5. Okul dışı öğrenme ortamlarında ortaya çıkan değerlere dair bulgular

Bu başlık altında; Okul öncesi dönem değerler eğitiminde okul dışı öğrenme ortamları kapsamında hazırlanan ve uygulanan etkinliklerin sonucunda ortaya çıkan değerler değerlendirilmiştir. İlgili tabloya aşağıda yer verilmiştir.

Tablo 7

Okul Dışı Öğrenme Ortamları Kapsamında Ortaya Çıkan Değerler

No	Değer	Alt Değer	Kızılay'a Gidiyorum Etkinlikleri	Tarihe Dokunuş Etkinlikleri	Kitap Dostları Etkinlikleri	Doğada Çocuk İzleri Etkinlikleri	Toplam	Genel Toplam
1	Duyarlılık	Doğal Çevreye Duyarlılık				6	6	
		Toplumsal Olaylara Duyarlılık	5				5	
		Kültürel Mirası Korumaya Duyarlılık		2			2	16
		Tarihsel Mirasa Duyarlılık		2			2	
		Edebi Eserleri Korumaya Duyarlılık			1		1	
2	Sevgi	Hayvanseverlik	1			3	4	
		Kitap Sevgisi			6		6	
		Ağaç Sevgisi				1	1	15
		İnsan Sevgisi				1	1	
		Doğa Sevgisi				3	3	
3	Sorumluluk		2	1	4	6	13	13
4	Yardımlaşma		10				10	10
5	Dayanışma		9				9	9
6	Saygı	Kitaplara Saygı			6		6	
		Kültüre Saygı		2			2	9
		İnsanlara Saygı			1		1	

7	Temizlik		1	6	7	7
8	Paylaşma	1	1	1	3	3
9	Estetik	1	1		2	2
10	Sağlıklı Olmaya Önem Verme	1			1	1
11	Nezaket	1			1	1
12	İsraf Etmeme		1		1	1
	Toplam	30	8	22	27	87

Yukarıda tablo değerlendirildiğinde; yapılan etkinliklerle 12 değer 14 alt değere toplamda 87 tekrarla ulaşılmıştır. En çok ulaşılan değer 5 alt değer ve 16 tekrarla duyarlılık değeri olmuştur. Duyarlılık değerinin ardından sevgi değerine 5 alt değer ve 15 tekrarla ulaşılmıştır. 13 tekrarla sorumluluk değerine ulaşılmıştır. Yardımlaşma değerine 10 tekrarla ulaşılrken; dayanışma değerine 9 tekrarla ulaşılmıştır. Saygı değerine 3 alt değer ve 9 tekrarla ulaşılmıştır. Temizlik değerine 7 tekrarla ulaşılmıştır. Paylaşma değerine 3 tekrarla ulaşılrken; estetik değerine 2 tekrarla ulaşılmıştır. Sağlıklı olmaya önem verme, nezaket ve israf etmeme değerlerine ise 1 tekrarla ulaşılmıştır. Yapılan her etkinlikte ortaya çıkan değerler ise duyarlılık ve sorumluluk değeri olmuştur.

En çok değere Kızılay’a Gidiyorum etkinliğinde 8 değer ve 30 tekrarla ulaşılmıştır. Doğada Çocuk İzleri etkinliğinde 5 değere 27 tekrarla ulaşılmıştır. Kitap Dostları etkinliğinde 8 değere 22 tekrarla ulaşılmıştır. En az değere Tarihe Dokunuş etkinliğinde 4 değer ve 8 tekrarla ulaşılmıştır.

Kızılay’a Gidiyorum etkinliklerinde en çok ortaya çıkan değer 10 tekrarla yardımlaşma ve 9 tekrarla dayanışmadır. Diyalog 1, diyalog 2, diyalog 4, diyalog 6, diyalog 8, resim 6, resim 8, resim 9, resim 12 ve resim 15’te yardımlaşma değerine ulaşılmıştır. Dayanışma değerine diyalog 1, diyalog 2, diyalog 4, diyalog 6, diyalog 8, resim 8, resim 10, resim 16 ve resim 17’de ulaşılmıştır. Duyarlılık değerine toplumsal olaylara duyarlılık alt değeri olarak diyalog 4, diyalog 8, resim 16, resim 19 ve resim 21’de ulaşılmıştır. Sorumluk değerine diyalog 4 ve diyalog 8’de ulaşılmıştır. Diyalog 4’te nezaket ve paylaşma değerlerine ulaşılmıştır. Diyalog 7’de sevgi değerine hayvan sevgisi alt değeri olarak ulaşılmıştır. Resim 7’de ise sağlıklı olmaya önem verme değerine ulaşılmıştır.

Tarihe Dokunuş etkinliklerinde en çok ortaya çıkan değer 4 tekrarla duyarlılık değeri olmuştur. Duyarlılık değerine kültürel mirası korumaya duyarlılık ve tarihsel mirasa

duyarlılık alt değerleri olarak diyalog 16’da ve resim 51’de ulaşılmıştır. Diyalog 16 ve resim 51’de kültüre saygı değerine ulaşılmıştır. Diyalog 12’de sorumluluk değerine ulaşılrken; diyalog 14’te estetik değerine ulaşılmıştır.

Kitap Dostları etkinliklerinde en çok ortaya çıkan değer 7 tekrarla saygı değeri ve 6 tekrarla sevgi değeri olmuştur. Saygı değerine kitaplara saygı alt değeri olarak diyalog 21, diyalog 24, diyalog 27, diyalog 30, diyalog 31, diyalog 33 ve insanlara saygı alt değeri olarak diyalog 20’de ulaşılmıştır. Sevgi değerine kitap sevgisi alt değeri olarak diyalog 21, diyalog 23, diyalog 24, diyalog 27, diyalog 30 ve diyalog 33’te ulaşılmıştır. Sorumluluk değerine diyalog 20, diyalog 21, diyalog 27 ve diyalog 33’te ulaşılmıştır. Diyalog 24’te estetik değerine ve duyarlılık değerine edebi eserleri korumaya duyarlılık değeri olarak ulaşılmıştır. Diyalog 29’da paylaşma değerine ulaşılmıştır. Diyalog 21’de temizlik değerine ulaşılmıştır. Diyalog 30’da israf etmeme değerine ulaşılmıştır.

Doğada Çocuk İzleri etkinliklerinde en çok ortaya çıkan değer 8 tekrarla sevgi değeri olmuştur. Sevgi değerine ağaç sevgisi ve insan sevgisi olarak diyalog 35’te, hayvan sevgisi alt değeri olarak diyalog 35, diyalog 39, diyalog 42’de ve doğa sevgisi alt değeri olarak diyalog 36, diyalog 44 ve resim 109’da ulaşılmıştır. Duyarlılık değerine doğal çevreye duyarlılık alt değeri olarak diyalog 35, diyalog 36, diyalog 37, diyalog 39, diyalog 44 ve resim 109’da ulaşılmıştır. Sorumluluk değerine diyalog 36, diyalog 37, diyalog 39, diyalog 42, diyalog 44 ve resim 109’da ulaşılmıştır. Temizlik değerine diyalog 35, diyalog 36, diyalog 37, diyalog 39, diyalog 44 ve resim 109’da ulaşılmıştır. Paylaşma değerine ise diyalog 37’de ulaşılmıştır.

4.2. Okul öncesi dönem değerler eğitiminde okul dışı öğrenme ortamları kapsamında uygulanan etkinlikler sonucu ortaya çıkan becerilerin değerlendirilmesine dair bulgular

Bu başlık altında araştırmanın ikinci alt probleminden “Okul öncesi dönem değerler eğitiminde okul dışı öğrenme ortamları kapsamında yapılan etkinlikler ile çocuklar hangi becerileri sergilerler?” hareketle hazırlanan etkinliklerin değerlendirilmesine yer verilmiştir. “Kızılay’a Gidiyorum”, “Tarihe Dokunuş”, “Kitap Dostları”, “Doğada Çocuk İzleri” etkinliklerine ait bulgular ve bu etkinlikler sonucu ortaya çıkan becerilere dair bulgular yer almaktadır. Okul öncesi dönem değerler eğitiminde okul dışı öğrenme ortamları

kapsamında uygulanan etkinlikler sonucu ortaya çıkan becerilere aşağıdaki tabloda yer verilmiştir.

Tablo 8

Okul Dışı Öğrenme Ortamları Kapsamında Ortaya Çıkan Beceriler

No	Beceri	Kızılay'a Gidiyorum Etkinlikleri	Tarihe Dokunuş Etkinlikleri	Kitap Dostları Etkinlikleri	Doğada Çocuk İzleri Etkinlikleri	Toplam
1	Duygularını İfade Etme	3	3	8	3	17
2	Gözlem Yapma	5	6	3	1	15
3	Süreğen Düş Gücü	9		1	1	11
4	İlişki Kurma	9	1			10
5	Günlük Yaşamla İlişkilendirme	2	2	2	1	7
6	Hayal Gücü	3	1	1	1	6
7	Çıkarımda Bulunma		5			5
8	Merak-İlgi Duyma	1	2	2		5
9	Problem Çözme			2	2	4
10	Neden-Sonuç İlişkisi Kurma		1	1	2	4
11	Algıladıklarını Hatırlama	1	1	1	1	4
12	Sorumluluklarını Yerine Getirme	1	1	1	1	4
13	Kurallara Uyuma	1	1	1	1	4
14	Temel Sosyal İletişim Becerisi	1	1	1	1	4
15	Sırasını Bekleme	1	1	1	1	4
16	Başladığı İş Bitirme	1	1	1	1	4
17	Kendini Yaratıcı Yollarla İfade Etme	1	1	1	1	4
18	Dikkatini Verme	1	1	1	1	4
19	İnceleme		1	2	1	4
20	Zamanları Ayırt Etme (Zaman Algısı)		3			3
21	Aktif Katılım		1	1	1	3
22	Beğeni-Estetik Becerisi		1	1	1	3
23	Keşfetme			2	1	3
24	Başkalarının Haklarına Saygı Gösterme			2		2
25	Tarihe Yönelik Öğrenme		2			2

26	Sorgulama	1	1		2	
27	Önceki Bilgileri Kullanma	1		1	2	
28	Tahminde Bulunma		1		1	
29	Tarihsel Düşünme Becerisi		1		1	
30	Araştırma			1	1	
	Toplam	42	40	37	24	143

Okul öncesi dönem değerler eğitiminde okul dışı öğrenme ortamları kapsamında uygulanan etkinlikler sonucu çocuklar 30 beceri sergilemişlerdir. En çok ortaya çıkan beceri 17 tekrarla duygularını ifade etme ve 15 tekrarla gözlem yapma olmuştur. 24 beceri ve 40 tekrarla “*Tarihe Dokunuş*” etkinlikleri en çok beceriye ulaşılan etkinlik olmuştur. “*Kitap Dostları*” etkinliğinde 22 beceriye 37 tekrarla ulaşılmıştır. “*Doğada Çocuk İzleri*” etkinliğinde 20 beceriye 24 tekrarla ulaşılırken; “*Kızılay’a Gidiyorum*” etkinliğinde 17 beceriye 42 tekrarla ulaşılmıştır.

“*Kızılay’a Gidiyorum*” etkinliğinde en çok tekrar eden beceriler 9 tekrarla süreğen düş gücü ve ilişki kurma olmuştur. “*Tarihe Dokunuş*” etkinliğinde en çok tekrar eden beceriler 6 tekrarla gözlem yapma ve 5 tekrarla çıkarımda bulunma olmuştur. “*Kitap Dostları*” etkinliğinde en çok tekrar eden beceriler 8 tekrarla duygularını ifade etme ve 3 tekrarla gözlem yapma olmuştur. “*Doğada Çocuk İzleri*” etkinliğinde en çok tekrar eden beceriler 3 tekrarla duygularını ifade etme ve ikişer tekrarla problem çözme ve neden-sonuç ilişki kurma olmuştur.

Okul dışı öğrenme ortamlarına yapılan gezilerde çocuklar; sorumluluklarını yerine getirmişler, kurallara uymuşlar, sıralarını beklemişler, dikkatlerini vermişler ve temel sosyal ve iletişim becerilerini sergilemişlerdir. Çocuklar gezi sonrası sorulara cevap vererek ve gezi sürecinin resmini yaparak; algıladıklarını hatırlamışlardır. Çocuklar gezi sürecinin resmini yaparak; kendilerini yaratıcı yollarla ifade etmişler ve başladıkları işi bitirme çabası göstermişlerdir.

Çocuklar diyalog 16, diyalog 20, diyalog 35 ve diyalog 39’da neden sonuç ilişkisi kurmuşlardır. Diyalog 24, diyalog 33, diyalog 36 ve diyalog 44’te problem durumuna çözüm üretmişlerdir. Resim 7 ve diyalog 24’te önceki bilgileri kullanmışlardır. Diyalog 3, diyalog 4, diyalog 5, diyalog 6, diyalog 7, diyalog 17, resim 16, resim 18, resim 19 ve resim 21’de ilişki kurmuşlardır.

Çocuklar diyalog 4 ve diyalog 12’de sorgulama yapmıştır. Diyalog 24, diyalog 25 ve diyalog 37’de keşfetmişlerdir. Diyalog 37’de araştırma yapmışlardır. Diyalog 12, diyalog 24, diyalog 25 ve diyalog 37’de inceleme yapmıştır. Diyalog 4, diyalog 12, diyalog 14, diyalog 25 ve diyalog 28’de merak ve ilgi duymuşlardır. Merak ve ilgi duydukları nesne, eşya, durum ve canlıları yaptıkları resimlere yansıtmışlardır.

Çocuklar diyalog 17’da tahminde bulunmuşlardır. Diyalog 9, diyalog 15, diyalog 17, resim 35 ve resim 52’de çıkarımda bulunmuşlardır. Diyalog 1, diyalog 2, resim 8, resim 52, resim 66 ve resim 107’de hayal gücünü kullanmışlardır.

Çocuklarda diyalog 12, diyalog 16 ve diyalog 17’de zaman algısı olduğu tespit edilmiştir. Çocuklar diyalog 12 ve diyalog 13’te tarihe yönelik öğrenmelerini gerçekleştirmiş ve diyalog 17’de tarihsel düşünme becerisi sergilemişlerdir.

Diyalog 14, diyalog 24 ve diyalog 40’ta beğeni ve estetik becerisi sergilemişlerdir. Diyalog 8, diyalog 9, diyalog 12, diyalog 14, diyalog 24, diyalog 25, diyalog 28, diyalog 29, diyalog 30, diyalog 37, diyalog 41, diyalog 42, resim 20, resim 21, resim 75, resim 79 ve resim 81’de duygularını ifade etmişlerdir. Diyalog 20 ve diyalog 31’de başkalarının haklarına saygı gösterme becerisi göstermişlerdir.

Çocuklar Kızılay Kan Merkezi gezisi sonrası yaptıkları resim 11, resim 17, resim 18, resim 19 ve resim 21’de; gezi esnasında yaptıkları gözlemde gördükleri Kızılay amblemini kullanmışlardır. Çocuklar eğitim müzesi gezisi sonrası yaptıkları resim 36, resim 41, resim 42, resim 43, resim 46 ve resim 51’de; gezi esnasında yaptıkları gözlemde gördükleri gezi binasını olan okulu ve bahçede oynayan çocukları resimlerine yansıtmışlardır. Çocuklar kütüphane gezisi sonrası yaptıkları resim 74, resim 75 ve resim 79’da; gezi esnasında yaptıkları gözlemde gördükleri satranç oyununu resimlerine yansıtmışlardır. Çocuklar diyalog 37’de hayvanat bahçesi ve tabiat parkı gezisi esnasında gözlem yapmışlardır. Çocuklar eğitim müzesi gezisi sonrası yaptıkları resimlerde en çok diyalog 11’de aktif katılım sonucu dokunarak hissettikleri piyanoya yer vermişlerdir. Çocuklar kütüphane gezisi sonrası yaptıkları resim 73, resim 75 ve resim 76’da diyalog 25’te aktif katılım sonucu dokunarak hissettikleri kabartma kitabı ve bilgisayara yer vermişlerdir. Çocuklar Tabiat Parkı ve Hayvanat Bahçesi gezisi sonrası yaptıkları resimlerde büyüteçle ve dürbünle dokunarak, görerek hissettikleri hayvanlara yer vermişlerdir. Çocuklar aktif katılım sonucu yaparak ve yaşayarak dokundukları, hissettikleri nesneleri, eşyaları ve canlıları resimlerine yansıtmışlardır. Çocuklar diyalog 4, diyalog 8, diyalog 12, diyalog 17, diyalog 23, diyalog

30 ve diyalog 44'te günlük yaşamla ilişkilendirme yapmışlardır. Ayrıca eğitim müzesi gezisi sonrası yaptıkları resimlerde çocuklar paraları çizerek; günlük hayatta karşılaştıkları şeylere daha fazla ilgi duyup resimlerine yansıtmışlardır.

Çocuklar resim 4, resim 5, resim 6, resim 7, resim 9, resim 10, resim 11, resim 12, resim 20, resim 22 de durağan düş gücünde resim yapmışlardır. Çocuklar resim 8, resim 13, resim 14, resim 15, resim 16, resim 17, resim 18, resim 19, resim 21, resim 66 ve resim 107'de süregelen düş gücünde resim yapmışlardır.

4.3. Okul öncesi dönem değerler eğitiminde okul dışı öğrenme ortamları bağlamında uygulanan etkinliklerin okul öncesi eğitim programında kazanım bağlamında değerlendirilmesi

Bu başlık altında; Okul öncesi dönem değerler eğitiminde okul dışı öğrenme ortamları kapsamında hazırlanan ve uygulanan etkinliklerin sonucunda çocukların Okul Öncesi Eğitimi Programında bulunan kazanım ve göstergeleri karşılama durumları değerlendirilmiştir. İlgili tabloya aşağıda yer verilmiştir.

Tablo 9

Kızılay'a Gidiyorum Etkinlikleri Kapsamında Kullanılan Kazanımlar

Kazanım Alanı	Kazanım ve Göstergeler							Toplam	Genel Toplam
	No		Gezi Öncesi Sohbet Etkinliği	Çizgi Film İzleme Etkinliği	Yardım Kolisi Hazırlama Etkinliği	Kızılay Kan Merkezi Gezi Etnası	Gezi Sonrası Sohbet Etkinliği		
Bilişsel Gelişim	1	Nesne/durum/olaya dikkatini verir.	+	+	+	+	+	+	
		* Dikkat edilmesi gereken nesne/durum/olaya odaklanır.							
								6	10

Dil Gelişimi	2	* Dikkatini çeken nesne/durum/olayı ayrıntılarıyla açıklar. Algıladıklarını hatırlar. * Nesne/durum/olayı bir süre sonra yeniden söyler.	+			+	+	+	+	4
	3	Dili iletişim amacıyla kullanır. * Konuşmalarında nezaket sözcükleri kullanır.				+				1
	4	Dinlediklerini/izlediklerini çeşitli yollarla ifade eder. * Dinlediklerini/izlediklerini resim, müzik, drama, şiir, öykü gibi çeşitli yollarla sergiler.						+		2
										1
Sosyal Duygusal Gelişim	5	Sorumluluklarını yerine getirir. * Üstlendiği sorumluluğu yerine getirir.	+	+	+	+	+	+	+	6
	6	Değişik ortamlardaki kurallara uyar. * Nezaket kurallarına uyar.				+				7
										1
Toplam			3	2	2	5	3	4		19

Yukarıda yer alan tabloya göre, “Kızılay’a Gidiyorum” etkinlikleri ile Okul Öncesi Eğitimi Programı’nda bulunan sosyal duygusal gelişim, dil gelişimi ve bilişsel gelişim alanlarına ait 6 kazanımın kazandırılabilceği anlaşılmaktadır. 10 tekrarla Okul Öncesi Eğitimi Programı’nda bulunan 2 bilişsel gelişim kazanımının, 6 “Kızılay’a Gidiyorum” etkinlikleriyle kazandırılabilceği görülmektedir. Bilişsel gelişim alanıyla “Dikkatini verme(6) ve algıladıklarını hatırlama(4)” kazanımları kapsamında etkinlikler hazırlanmıştır.

“Kızılay’a Gidiyorum” etkinliği ile dil gelişim alanında “Dili iletişim amacıyla kullanır (1)” ve “Dinlediklerini/izlediklerini çeşitli yollarla ifade eder (1)” kazanımları ile etkinlikler hazırlanmıştır. “Kızılay’a Gidiyorum” etkinliği ile sosyal duygusal gelişim alanında “Sorumluluklarını yerine getirir (6)” ve “Değişik ortamlardaki kurallara uyar (1)” kazanımları kapsamında etkinlikler hazırlanmış ve uygulanmıştır.

Tablo 10

Tarihe Dokunuş Etkinlikleri Kapsamında Kullanılan Kazanımlar

Kazanım Alanı	Kazanım ve Göstergeler					Toplam	Genel Toplam	
	No	Gezi Öncesi Sohbet Etkinliği	Çizgi Film İzleme Etkinliği	Eğitim Müzesi Gezi Esnası	Gezi Sonrası Sohbet Etkinliği			Resim Yapma ve Anlatma Etkinliği
Bilişsel Gelişim	1	Nesne/durum/olaya dikkatini verir.	+	+	+	+	+	
		* Dikkat edilmesi gereken nesne/durum/olaya odaklanır.						5
		* Dikkatini çeken nesne/durum/olayı ayrıntılarıyla açıklar.						
	2	Algıladıklarını hatırlar.	+		+	+	+	11
		* Nesne/durum/olayı bir süre sonra yeniden söyler.						4
Dil Gelişimi	3	Problem durumlarına çözüm üretir.	+			+		2
		* Probleme çeşitli çözüm yolları önerir.						
	4	Dili iletişim amacıyla kullanır.			+			1
		* Konuşmalarında nezaket sözcükleri kullanır.						
	5	Görsel materyalleri okur.	+	+	+	+		5
Sosyal Duygusal Gelişim		* Görsel materyalleri inceler.						4
		* Görsel materyallerle ilgili sorulara cevap verir.						
	6	Sorumluluklarını yerine getirir.	+	+	+	+	+	5
		* Üstlendiği sorumluluğu yerine getirir.						
	7	Değişik ortamlardaki kurallar uyar.			+			6
	* Nezaket kurallarına uyar.						1	
Toplam			5	3	6	5	3	22

Yukarıda yer alan tabloya göre, “*Tarihe Dokunuş*” etkinlikleri ile Okul Öncesi Eğitimi Programı’nda bulunan sosyal duygusal gelişim, dil gelişimi ve bilişsel gelişim alanlarına ait 7 kazanımın kazandırılabilceği anlaşılmaktadır. 11 tekrarla Okul Öncesi Eğitimi Programı’nda bulunan 3 bilişsel gelişim kazanımının, 5 “*Tarihe Dokunuş*” etkinlikleriyle

kazandırılabilceği görülmektedir. Bilişsel gelişim alanıyla “*Dikkatini verme (5)*”, “*Algıladıklarını hatırlama (4)*” ve “*Problem durumlarına çözüm üretme (2)*” kazanımları kapsamında etkinlikler hazırlanmıştır.

Tarihe dokunuş etkinliği ile dil gelişim alanında “*Dili iletişim amacıyla kullanır (1)*” ve “*Görsel materyalleri okur (4)*” kazanımları ile etkinlikler hazırlanmıştır. Tarihe dokunuş etkinliği ile sosyal duygusal gelişim alanında “*Sorumluluklarını yerine getirir (5)*” ve “*Değişik ortamlardaki kurallar uyar (1)*” kazanımları kapsamında etkinlikler hazırlanmış ve uygulanmıştır.

Tablo 11

Kitap Dostları Etkinlikleri Kapsamında Kullanılan Kazanımlar

Kazanım Alanı	Kazanım ve Göstergeler						Toplam	Genel Toplam
	No	Gezi Öncesi Sohbet Etkinliği	Hikaye Kitabı Okuma Etkinliği	Kitap Tamiri ve Kitap Ayracı Etkinliği	Kütüphane Gezi Etkinliği	Gezi Sonrası Sohbet Etkinliği	Resim Yapma ve Anlatma Etkinliği	
Bilişsel Gelişim	1	Nesne/durum/olaya dikkatini verir.	+	+	+	+	+	
		* Dikkat edilmesi gereken nesne/durum/olaya odaklanır.						6
		* Dikkatini çeken nesne/durum/olayı ayrıntılarıyla açıklar.						10
	2	Algıladıklarını hatırlar.	+			+	+	
Dil Gelişimi		* Nesne/durum/olayı bir süre sonra yeniden söyler.						4
	3	Dili iletişim amacıyla kullanır.				+		
		* Konuşmalarında nezaket sözcükleri kullanır.						1
	4	Görsel materyalleri okur.		+	+	+	+	10
		* Görsel materyalleri inceler.						4
		* Görsel materyallerle ilgili sorulara cevap verir.						
	5	Okuma farkındalığı gösterir.	+	+	+	+	+	5

		* Çevresinde bulunan yazılı materyaller hakkında konuşur. * Okumanın günlük yaşamdaki önemini açıklar.							
Sosyal Duygusal Gelişim	6	Sorumluluklarını yerine getirir.	+	+	+	+	+	+	6
		* Üstlendiği sorumluluğu yerine getirir.							7
	7	Değişik ortamlardaki kurallar uyar.				+			1
		* Nezaket kurallarına uyar.							
Motor Gelişim	8	Küçük kas kullanımı gerektiren hareketleri yapar.			+				1
		* Malzemeleri keser, yapıştırır, değişik şekillerde katlar.							1
Toplam			4	4	5	7	5	3	27

Yukarıda yer alan tabloya göre, “*Kitap Dostları*” etkinlikleri ile Okul Öncesi Eğitimi Programı’nda bulunan motor gelişim, sosyal duygusal gelişim, dil gelişimi ve bilişsel gelişim alanlarına ait 8 kazanımın kazandırılabilceği anlaşılmaktadır. 11 tekrarla Okul Öncesi Eğitimi Programı’nda bulunan 3 dil gelişimi kazanımının, 6 “*Kitap Dostları*” etkinlikleriyle kazandırılabilceği görülmektedir. Dil gelişimi alanıyla “*Dili iletişim amacıyla kullanır (1)*”, “*Görsel materyalleri okur (4)*” ve “*Okuma farkındalığı gösterir (5)*” kazanımları kapsamında etkinlikler hazırlanmıştır.

Kitap dostları etkinliği ile bilişsel gelişim alanında “*Dikkatini verme (6)*”, “*Algıladıklarını hatırlama (4)*” kazanımları ile etkinlikler hazırlanmıştır. Kitap dostları etkinliği ile sosyal duygusal gelişim alanında “*Sorumluluklarını yerine getirir (6)*” ve “*Değişik ortamlardaki kurallar uyar (1)*” kazanımları kapsamında etkinlikler hazırlanmıştır. Kitap dostları etkinliği ile motor gelişim alanında “*Küçük kas kullanımı gerektiren hareketleri yapar (1)*” kazanımı kapsamında etkinlikler hazırlanmış ve uygulanmıştır.

Tablo 12

Doğada Çocuk İzleri Etkinlikleri Kapsamında Kullanılan Kazanımlar

Kazanım Alanı	Kazanım ve Göstergeler						Toplam	Genel Toplam
	No		Gezi Öncesi Sohbet Etkinliği	Çizgi Film İzleme Etkinliği	Kuş Yemliği Yapım Etkinliği	Hayvanat Bahçesi Gezi Etnası	Gezi Sonrası Sohbet Etkinliği	Resim Yapma ve Anlatma Etkinliği
Bilişsel Gelişim	1	Nesne/durum/olaya dikkatini verir.	+	+	+	+	+	+
		* Dikkat edilmesi gereken nesne/durum/olaya odaklanır.						6
		* Dikkatini çeken nesne/durum/olayı ayrıntılarıyla açıklar.						8
	2	Problem durumlarına çözüm üretir.	+			+		2
Sosyal Duygusal Gelişim		* Probleme çeşitli çözüm yolları önerir.						2
	3	Sorumluluklarını yerine getirir.	+	+	+	+	+	+
		* Üstlendiği sorumluluğu yerine getirir.						6
								6
Motor Gelişim	4	Küçük kas kullanımı gerektiren hareketleri yapar.			+			
		* Malzemeleri keser, yapıştırır, değişik şekillerde katlar.						1
Öz Bakım Becerileri	5	Günlük yaşam becerileri için gerekli araç ve gereçleri kullanır.				+		
		* Çevre temizliği ile ilgili araç ve gereçleri kullanır.						1
Toplam			3	2	3	4	2	2
								16

Yukarıda yer alan tabloya göre, “Doğada Çocuk İzleri” etkinlikleri ile Okul Öncesi Eğitimi Programı’nda bulunan motor gelişim, sosyal duygusal gelişim, öz bakım becerileri ve bilişsel gelişim alanlarına ait 5 kazanımın kazandırılabilceği anlaşılmaktadır. 8 tekrarla Okul Öncesi Eğitimi Programı’nda bulunan 2 bilişsel gelişim kazanımının, 6 “Doğada Çocuk İzleri” etkinlikleriyle kazandırılabilceği görülmektedir. Bilişsel gelişim alanıyla

“Dikkatini verme (6)” ve “Problem durumlarına çözüm üretme (2)” kazanımları kapsamında etkinlikler hazırlanmıştır.

Doğada çocuk izleri etkinliği ile sosyal duygusal gelişim alanında *“Sorumluluklarını yerine getirir (6)”* kazanımı kapsamında etkinlikler hazırlanmıştır. Doğada çocuk izleri etkinliği ile motor gelişim alanında *“Küçük kas kullanımı gerektiren hareketleri yapar (1)”* kazanımı kapsamında etkinlikler hazırlanmıştır. Doğada çocuk izleri etkinliği ile öz bakım becerileri alanında *“Günlük yaşam becerileri için gerekli araç ve gereçleri kullanır (1)”* kazanımı kapsamında etkinlikler hazırlanmış ve uygulanmıştır.

BÖLÜM V

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Bu bölümde araştırma sonucu elde edilen bulgular yorumlanacak, tartışılacak ve araştırma sonuçları ve alanla ilgili öneriler yer alacaktır. Araştırmanın sonucu, tartışması ve önerileri 3 ana başlıkta toplanmıştır. Aşağıda yer verilen bu başlıklardan ilkinde araştırmanın sonuçları, ikincisinde araştırmanın sonuçlarının tartışılması ve üçüncüsünde araştırma önerileri yer alacaktır.

5.1. Sonuçlar

Araştırmada aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır.

1. Okul dışı öğrenme ortamlarında değerler eğitimi kapsamında; “*Kızılay’a Gidiyorum*”, “*Tarihe Dokunuş*”, “*Kitap Dostları*” ve “*Doğada Çocuk İzleri*” etkinlikleri uygulanmıştır. Okul öncesi dönem değerler eğitiminde okul dışı öğrenme ortamları kapsamında uygulanan etkinliklerle şu değerlerin sergilendiği görülmüştür:

- “*Kızılay’a Gidiyorum*” etkinlikleri sonucunda; *yardımlaşma, dayanışma, duyarlılık, toplumsal olaylara duyarlılık, sorumluluk, paylaşma, sevgi, hayvanseverlik, sağlıklı olmaya önem verme, nezaket,*
- “*Tarihe Dokunuş*” etkinlikleri sonucunda; *duyarlılık, kültürel mirası korumaya duyarlılık, tarihsel mirasa duyarlılık, sorumluluk, saygı, kültüre saygı, estetik,*
- “*Kitap Dostları*” etkinlikleri sonucunda; *saygı, kitaplara saygı, insanlara saygı, sorumluluk, sevgi, kitap sevgisi, duyarlılık, edebi eserleri korumaya duyarlılık, temizlik, paylaşma, estetik, israf etmeme,*
- “*Doğada Çocuk İzleri*” etkinlikleri sonucunda; *duyarlılık, doğal çevreye duyarlılık, sorumluluk, temizlik, sevgi, hayvanseverlik, ağaç sevgisi, doğa sevgisi, insan sevgisi, paylaşma.*

2. Okul öncesi dönem değerler eğitiminde okul dışı öğrenme ortamları kapsamında uygulanan etkinliklerle şu becerilerin sergilendiği görülmüştür:

- “Kızılay’a Gidiyorum” etkinlikleri sonucunda; sorumluluklarını yerine getirme, kurallara uyma, sırasını bekleme, dikkatini verme, temel sosyal ve iletişim becerisi, algıladıklarını hatırlama, yaratıcılık, başladığı işi bitirme çabası, ilişki kurma, önceki bilgileri kullanma, sorgulama yapma, merak ve ilgi duyma, hayal gücünü kullanma, duygularını ifade etme, gözlem yapma, günlük yaşamla ilişkilendirme, süregelen düş gücü,
- “Tarihe Dokunuş” etkinlikleri sonucunda; ilişki kurma, tahminde bulunma, sorgulama, inceleme, merak ve ilgi duyma, gözlem yapma, hayal gücünü kullanma, duygularını ifade etme, beğeni-estetik becerisi, çıkarımda bulunma, neden-sonuç ilişkisi kurma, günlük yaşamla ilişkilendirme, zamanları ayırt etme, tarihe yönelik öğrenme, tarihsel düşünme becerisi, sorumluluklarını yerine getirme, kurallara uyma, sırasını bekleme, dikkatini verme, temel sosyal ve iletişim becerisi, algıladıklarını hatırlama, yaratıcılık, başladığı işi bitirme çabası,
- “Kitap Dostları” etkinlikleri sonucunda; neden-sonuç ilişkisi kurma, günlük yaşamla ilişkilendirme, araştırma, inceleme, keşfetme, önceki bilgileri kullanma, problem çözme, beğeni-estetik becerisi, duygularını ifade etme, merak ve ilgi duyma, hayal gücünü kullanma, başkalarının haklarına saygı gösterme, gözlem yapma, sorumluluklarını yerine getirme, kurallara uyma, sırasını bekleme, dikkatini verme, temel sosyal ve iletişim becerisi, algıladıklarını hatırlama, yaratıcılık, başladığı işi bitirme çabası,
- “Doğada Çocuk İzleri” etkinlikleri sonucunda; neden-sonuç ilişkisi kurma, problem çözme, duygularını ifade etme, araştırma, inceleme, keşfetme, beğeni, günlük yaşamla ilişkilendirme, hayal gücünü kullanma, gözlem yapma, sorumluluklarını yerine getirme, kurallara uyma, sırasını bekleme, dikkatini verme, temel sosyal ve iletişim becerisi, algıladıklarını hatırlama, yaratıcılık, başladığı işi bitirme çabası.

3. Okul öncesi dönem değerler eğitiminde okul dışı öğrenme ortamları kapsamında uygulanan etkinliklerle;

- “Kızılay’a Gidiyorum” etkinlikleri kapsamında; okul öncesi eğitimi programında bulunan bilişsel gelişim alanından 2, dil gelişimi alanından 2 ve sosyal-duygusal gelişim alanından 2, toplam 6 kazanım,

- “*Tarihe Dokunuş*” etkinlikleri kapsamında; okul öncesi eğitimi programında bulunan bilişsel gelişim alanından 3, dil gelişimi alanından 2 ve sosyal-duygusal gelişim alanından 2, toplam 7 kazanım,
- “*Kitap Dostları*” etkinlikleri kapsamında; okul öncesi eğitimi programında bulunan bilişsel gelişim alanından 2, dil gelişimi alanından 3, sosyal-duygusal gelişim alanından 2 ve motor gelişim alanından 1, toplam 8 kazanım,
- “*Doğada Çocuk İzleri*” etkinlikleri kapsamında; okul öncesi eğitimi programında bulunan bilişsel gelişim alanından 2, sosyal-duygusal gelişim alanından 1, motor gelişim 1 ve öz bakım becerileri alanından 1, toplam 5 kazanım kazandırıldığı tespit edilmiştir.

5.2. Tartışma

Bu bölümde araştırma sonuçları tartışılacaktır. Araştırmanın tartışması 3 başlık altında toplanmıştır. Aşağıda yer verilen bu başlıklardan ilkinde okul öncesi dönem değerler eğitiminde okul dışı öğrenme ortamları kapsamında uygulanan etkinliklerle ortaya çıkan değerler, ikincisinde ortaya çıkan beceriler ve üçüncüsünde kazandırılacak kazanımlar yer alacaktır.

5.2.1. Okul öncesi dönem değerler eğitiminde okul dışı öğrenme ortamları kapsamında uygulanan etkinliklerle ortaya çıkan değerlere dair

Gazzali’ye göre, çocuğun kalbi saf bir cevherdir. Ona sunulan her şeyi kabul etmeye hazır olan çocuğun iyi bir insan olabilmesi için, iyi eğitilmesi gerekmektedir (Yavuzer, 2007). Çocuğun iyi bir insan olabilmesi için ona değerler eğitimi verilmesi gerekmektedir. Verilecek değerler eğitiminin kritik dönem olan okul öncesi dönemde verilmesi toplumun geleceği için oldukça önemlidir. MEB (2024)’e göre çocuklar yaşadıkları toplumun değerlerini tanımalıdır. Bu evrensel ve milli değerleri benimsemeleri sorumluluk bilinci açısından oldukça önemlidir. Sevgi, müsamaha, nazik olma, misafirperverlik, vatanseverlik, çalışkanlık, temizlik, kültürel mirası koruma, doğaya ve tüm yaşama saygı duyma gibi çocukların kendine ve tüm topluma yararları bulunan temel değerlerini kazanmalarını

sağlamak gerekmektedir. Kazandırılacak değerlerin kalıcılığı için gerçek yaşantılara ve doğal ortamlara ihtiyaç vardır. Okul dışı öğrenme ortamları gerçek yaşantıların ve doğal ortamların cevabı olan yerdir. Okul öncesi eğitimde kazandırılmak istenen değerlerin öğretiminde okul dışı öğrenme ortamlarının kullanılması faydalı olacaktır (Dere, 2022). Kritik dönem olan okul öncesi dönem değerler eğitiminde okul dışı öğrenme ortamlarına yapılacak gezilerle; değerlerin kalıcılığı, hissedilmesi ve içselleştirilmesi artacaktır.

Seyhan (2020) sosyal bilgiler dersinde okul dışı öğrenmenin etkililiğini araştırdığı çalışmada; okul dışı öğrenme ile öğrencilere kazandırılacak değerlere en çok tarihsel mirasa duyarlılık ve doğal çevreye duyarlılık cevabını vermişlerdir. Katılımcılar bu değerlerin dışında vatanseverlik, saygı, bilimsellik, sorumluluk, estetik ve dayanışma gibi değerleri de öğrencilere kazandırılacak değerler olarak belirtmişlerdir. Coşkun Keskin ve Kaplan (2012) yaptıkları araştırmada; sosyal bilgiler ve tarih eğitiminde okul dışı öğrenme ortamı olarak oyuncak müzelerini araştırmışlardır. Bu araştırma sonucunda; okul dışı öğrenme ortamı olarak oyuncak müzeleri sırasında ve sonrasında öğrencilerin üst düzey becerileri ve barış ve emeğe saygı değerleri sergileyebileceği sonucuna ulaşmışlardır. Tarkoçin, Berktaş ve Uyanık Balat (2013) yaptıkları çalışmada, okul öncesi öğretmenlerin sınıf içi etkinliklerde çocuklarla olan iletişimlerinde en çok kullandıkları evrensel değerlerin sırasıyla nezaket, yardımlaşma, sorumluluk, saygı ve sabır olduğu, en az kullandıkları değerlerin ise merhamet, doğruluk, hoşgörü, sevgi/şefkat, adalet, paylaşma ve işbirliği olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Yapılan araştırmada Kızılay, eğitim müzesi, kütüphane ve tabiat parkı ve hayvanat bahçesine gezi düzenlenmiştir. Okul dışı öğrenme ortamlarına düzenlenen geziler ile uygulanan “Kızılay’a Gidiyorum”, “Tarihe Dokunuş”, “Kitap Dostları” ve “Doğada Çocuk İzleri” etkinlik planları ile: “Yardımlaşma, dayanışma, duyarlılık, sorumluluk, paylaşma, sağlıklı olmaya önem verme, nezaket, saygı, estetik, sevgi, temizlik ve israf etmeme” değerlerinin sergilendiği görülmüştür.

Yeşilyurt ve Kurt (2012) yaptıkları çalışmada; resmi ve örtük program ile okul dışı etmenlerin değerleri kazandırmadaki etkililiğini araştırmışlardır. Örtük programın; dostluğa önem verme, dürüst davranma, emaneti koruma, güvenilir olma, hoşgörülü davranma, yardımsever olma, paylaşmaya önem verme ve milli değerlerin öğrencilere kazandırılmasında örtük programın üst düzeyde etkili olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Araştırmada okul dışı öğrenme ortamlarına yapılan gezilerle; “Yardımlaşma, dayanışma, duyarlılık, sorumluluk, paylaşma, sağlıklı olmaya önem verme, nezaket, saygı, estetik, sevgi,

temizlik ve israf etmeme” değerlerinin sergilenmesinde yazılı olmayan okul dışı etkinlikleri kapsayan örtük programın etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Komalasari, Saripudin ve Masyitoh (2014) yaptıkları çalışmada; öğrencilerin karakterini oluşturmaya yönelik etkinlikler ile yaşayan değerler eğitimi modeli araştırma ve geliştirme çalışması yapmışlardır. Disiplin, işbirliği, hoşgörü, dayanışma, özen, birliktelik, cesaret, kompaktlık, girişimcilik, yaratıcılık, bağımsızlık, dürüstlük gibi yaşayan değerlerin; sosyal beceri ve ders dışı etkinlikler yoluyla verilebileceğini vurgulamışlardır. Yapılan araştırmada okul öncesi dönemde değerler eğitimi okul dışı öğrenme ortamları etkinlikleriyle çocuklar değerleri sergilemişlerdir. Bu bağlamda okul öncesi dönem değerler eğitiminde kazandırılmak istenen değerlerin, okul dışı öğrenme ortamları kapsamında ders dışı etkinlikler yoluyla kazandırılabilmesi mümkün olacaktır. Komalasari, Saripudin ve Masyitoh (2014) yaptıkları çalışma, araştırma sonuçlarını desteklemektedir.

Sapasağlam (2016) kitabında okul öncesi dönemde etkinlikler yoluyla çocuklara; sorumluluk almak için istekli davranması, kendisine verilen sorumlulukları yerine getirmesi, çevresindeki canlıların beslenmesine yardım etmesi, çevresini temiz tutması, günlük yaşam kurallarına uyması, ev, okul ve topluma karşı sorumluluklarını yerine getirmesi sağlanarak sorumluluk değeri kazandırılabilceğini öne sürmüştür. Yapılan araştırmada; çocuklar gezi sürecinde kendilerine verilen sorumlulukları yerine getirmişler, çevresini temiz tutmak için sorumluluk almışlar, çevresindeki canlıların beslenmesine yardım etmişler, sorumluluk almak için istekli davranmışlar, Kızılay gönüllüsü olmak isteyerek ileriki yaşamları için sorumluluk almışlar, yetişkinlerden sorumluluk almalarını beklemişler ve kütüphanede ve müzede günlük yaşam kurallarına uyarak topluma karşı olan sorumluluklarını yerine getirmişlerdir. Okul öncesi dönemde okul dışı öğrenme ortamları etkinlikleriyle çocuklara sorumluluk değeri kazandırılabilir.

Yukay Yüksel, Canel, Mutlu, Yılmaz ve Çap (2015) yaptıkları araştırmada; okul öncesi çocukların “iyi” ve “kötü” kavramına ilişkin ifade ettikleri değerleri çizdikleri resimler aracılığıyla incelemiştir. 5-6 yaş çocuklarının “iyi” ye ilişkin çizdikleri resimleri anlatırken sevgi, dostluk, sorumluluk ve yardımseverlik değerlerine ait ifadelerde bulunduklarını belirlemişlerdir. Araştırmada okul öncesi dönem değerler eğitiminde okul dışı öğrenme ortamları kapsamında yapılan geziler sonunda, çocuklar gezi sürecini anlatan resim yapmışlardır. Çocuklar yaptıkları resimleri anlatırken; *yardımlaşma, dayanışma, duyarlılık, sağlıklı olmaya önem verme, temizlik ve sorumluluk* değerlerine vurgu tapmışlardır. Yapılan

araştırma ile Yukay Yüksel ve diğerleri (2015)'nin yaptıkları araştırma sonuçları benzerlik göstermektedir.

Okul dışı eğitim; öğrencilere çevre bilinci kazandırma, farklılara saygı duyma, doğal ve kültürel mirasa sahip çıkmaya yardımcı olur. Bu kazanımları sınıf duvarları içerisinde etkili bir şekilde kazandırmak pek de mümkün olmayacaktır (Çalışkan ve Yıldırım, 2022). Okul dışı öğrenme ortamları kapsamında uygulanan etkinlikler ile çocuklar; doğal çevreye duyarlılık, kültürel mirası korumaya duyarlılık, tarihsel mirasa duyarlılık ve saygı duyma değerleri sergilemişlerdir. Bu değerleri etkili bir şekilde kazandırmak için, yaparak ve yaşayarak gerçek hayatın içinden uygulamalara ihtiyaç olduğu söylenebilir.

Okul dışı öğrenme ortamlarında planlı bir eğitime maruz kalan çocuklar, sosyal ilişkilerinde ve yardımlaşma, paylaşma, sorumluluk, hak arama, hakkını verme gibi becerilerde daha başarılıdır (Kölemen, 2021). Bu çalışmada çocukların yardımlaşma, paylaşma, sorumluluk değerlerini ve temel sosyal ve iletişim becerilerini sergilediği görülmüştür. Okul dışında planlı eğitime maruz kalmak çocukların hem değer kazanmasında hem de beceri kazanmasında etkili olmaktadır.

Dünyada yardımseverlik konusunda millet olarak duyarlıyız. Yardım amacıyla kurulmuş olan birçok sosyal kurum ve kuruluş olduğu bilinmektedir. Geçmişte ve günümüzde sosyal kurum ve kuruluşlar, vakıflar ve resmi-sivil yardım kuruluşları faaliyetleri ile duyuşsal alanda yardımseverlik değerinin incelenmesini sağlamışlardır (Şahin, 2017). Yapılan çalışmada çocuklar Kızılay'ın yaptığı görevler ile yardımlaşma ve dayanışma değerlerine katkı yapan bir kuruluş olduğunu yerinde görerek ifade etmişlerdir. Çocuklar etkinliklerde canlıları bütüncül olarak değerlendirmiş; insanlara yardım eden bir kurumun, hayvanlara da yardım edebileceğini ifade etmişlerdir. Çocukların dünyasının sevgiye dayalı olduğunu ve etkilenmemiş saf değer anlayışına sahip olduğunu göstermektedir.

Milli Eğitim Bakanlığı tarafından yeni yayınlanan Okul Öncesi Eğitim Programı (2024)'nın sosyal duygusal gelişim ve değerler kazanımı alanında *“Başkalarına yardım eder.”* kazanımı yer almaktadır. Sapasağlam (2016)'a göre okul öncesi dönemdeki çocuklarda yardımseverlik değeri için beklenebilecek bazı davranışlar: çevresine karşı duyarlı olma, insanların yardıma ihtiyaç duyduğu durumları söyleme, çevresindeki yardıma ihtiyaç duyan kişileri fark etme ve çevresindekilere yardım önerme ve yardım etmedir. Yapılan çalışmada çocuklar yardımseverlik değeri için; çevresine karşı duyarlı olma, çevresindeki yardıma muhtaç insanları fark etme ve onlara yardım etme, yardımlaşmanın nasıl olacağını

ifade etme ve yardım kolisi hazırlayarak ihtiyaç sahiplerine yardım etmişlerdir. Çocuklar Kızılay gezisinde yardımlaşmayı hissettikleri için mutlu olmuş ve heyecanlanmışlardır.

Çalışkan ve Yıldırım (2022)' a göre Kızılay tarafından yapılan çalışmalara çocukların katılması ile onlarda yardımseverlik, paylaşma ve dayanışma değerlerinin gelişmesi sağlanabilir. Yapılan araştırmada Kızılay'a gezi düzenlenmiştir. Etkinlik planı çerçevesinde düzenlenen Kızılay gezisinde çocuklar; *yardımlaşma, dayanışma, duyarlılık, sorumluluk, paylaşma, sağlıklı olmaya önem verme, nezaket* değerlerini sergilemişlerdir. Sınıfta hazırlanan yardım kolisi deprem bölgesine gönderilmek üzere gezi esnasında Kızılay Kan Bağışi Merkezinde görevlilere teslim edilmiştir. Çocuklar, yaptıkları bu davranış ile hiç görmedikleri yardıma muhtaç insanlar için yiyecekleri paylaşmışlar ve yardımlaşma ve dayanışmayı hissetmişlerdir. Çocuklar değerleri hissettikçe mutlu olmuşlardır. Yapılan araştırmanın Çalışkan ve Yıldırım (2022)' in ifadelerini destekler niteliktedir.

Nezaket değeri için okul öncesi dönemdeki çocuktan beklenebilecek bazı davranışlar: konuşmalarında nezaket sözcükleri kullanma ve çeşitli ortamlarda nezaket kurallarına uymadır (Sapasağlam, 2016). Araştırmada Kızılay gezisi esnasında çocuklar nezaket sözcükleri kullanarak, nezaket değerini sergilemişlerdir.

Vural (2008) yaptığı araştırmada; televizyondaki savaş, deprem, cinayet türündeki haberlerin çocuklar tarafından izlendiğinde %72,7'sinin üzüntü duyduğu, duygusal çöküntü yaşadıkları ve etkilendikleri sonucuna ulaşmıştır. Araştırmada çocukların Kızılay gezisi sonrası yaptıkları resimler incelenmiş ve yakın zamanda meydana gelen doğal afetten dolayı toplumsal olaylara duyarlılık geliştirdikleri görülmüştür. Çocuklar, Kızılay'ın yaptığı faaliyetler ile yardımlaşma, dayanışma, duyarlılık ve sağlıklı olmaya önem verme değerlerine katkı yapan bir kuruluş olduğunu yerinde görerek resimlerine yansıtmışlardır. Resim yapma ve anlatma etkinliğinde çocukların ülkemizde yakın zamanda meydana gelen deprem felaketinden etkilendikleri ve bunu resimlerine yansıttıkları görülmektedir. Türkiye'de yaşanan depremin televizyon kanallarında oldukça fazla yer alması ve çocukların bu haberler maruz kalması, onların Kızılay'ı sadece deprem ile ilişkilendirmelerine sebep olmuştur. Depremin yakın zamanda olması ve medyada sıklıkla yer alması çocukların bilinç durumlarını etkilemiştir. Çocukların televizyonda yaşlarına ve psikolojik gelişimlerine uygun olmayan haber ve görsellere maruz kalmaları psikolojik durumlarını ve bakış açılarını etkilemiştir. Çocukların normal yaşam içerisinde farklı medya araçları ile maruz kalmalarını istemediğimiz içeriklere, özel durumlarda da maruz kalma durumlarını azaltmak gelişimleri için olumlu olabilecektir.

Müzeler kültürün gelecek kuşaklara aktarıldığı eğitim mekânlarıdır (Karaca ve diğerleri, 2018). Kendi kültürünü kalıcı olarak öğrenen bireyler, yaşadığı toplumun değerlerini anlayabilmektedirler (Mercin, 2006). Okul öncesi eğitim; çocuğun yaşadığı toplumun kültürel değerlerini benimsemesini sağlar (Gültekin Akduman, 2013). Müzeyle eğitim çalışmaları, değer eğitime yönelik çalışmalara da içerebilmektedir. Müzeler değerler eğitimi için önemli mekânlar arasındadır (Çalışkan ve Yıldırım, 2022). Yıldırım (2019) yaptığı araştırmada; çevre ve müze gezileri gibi etkinliklerin değerler eğitimi için elverişli ortamlar oluşturduğunu tespit etmiştir. Yapılan araştırma çocukların sadece pasif olarak katıldıkları bir gezi araştırması değildir. Çocuklar gezi sürecinin öncesinde, gezi sırasında ve gezi süreci sonundaki etkinliklere aktif katılım sağlamışlardır. Bu durum çocukların değer ve beceri gelişimine katkı sağlamıştır. Bu nedenle yapılan araştırmada müzelerin, okul öncesi dönem değerler eğitiminde önemli bir yer tuttuğu tespit edilmiştir.

Meydan ve Akkuş (2014) çalışmalarında, sosyal bilgiler öğretiminde müze gezilerinin, tarihi ve kültürel değerlerin kazandırılmasındaki önemini araştırmışlardır. Araştırma sonucunda; müze gezileri gibi etkinliklerin tarihi ve kültürel değerlerin kazandırılmasında son derece etkili olduğu sonucuna ulaşılmışlardır. Yapılan araştırmada müzeye gezi düzenlenmiştir. Etkinlik planı çerçevesinde düzenlenen müze gezisinde çocuklar; *duyarlılık, sorumluluk, estetik, saygı* değerlerini sergilemişlerdir. Yapılan araştırma tarihi ve kültürel değerlerin kazandırılmasında etkilidir. Meydan ve Akkuş (2014)'un çalışmaları araştırma sonuçlarını desteklemektedir.

Dabamona ve Carter (2018) yaptıkları çalışmada; bir günlük kültürel okul gezilerine katılan öğrencilerin öğrenme deneyimlerini keşfetmeyi araştırmışlardır. Yapılan geziler öğrencilerin kültürel eserlerin ortak kültürel miraslarının bir parçası olduğunu fark etmesini öne çıkarmaktadır. Kahraman, Kılıç ve Akyol (2018) yaptıkları çalışmada; öğrencilerin tarihi mekânlar ve kültürel eserlere karşı farkındalık düzeylerini arttırarak, koruma bilinci geliştirmeyi, çevredeki tarihi yapıları daha iyi tanımalarını ve tarih mekân ilişkisi kurmalarını sağlamayı amaçlamışlardır. Öğrenciler gezerek, görerek öğrenmekten keyif almış ve bu sayede sanat, kültür, tarih alanlarına yönelik olumlu bir bakış açısı geliştirerek, sahip oldukları tarihi eser ve kültür varlıklarını korumaya yönelik olumlu tutum geliştirdikleri görülmüştür. Yapılan araştırmada müze gezisinde çocuklar; müzedeki eşyaların ortak kültürel miraslarının bir parçası olduğunun farkına varmışlar ve onları koruma duyarlılığı göstermişlerdir. Çocuklar müzedeki eşyaların; yerine tekrar konulamayacak önemli eski eşyalar olması, özel olması, herkesin görebilmesi ve zarar

görmelerini engellemek amacıyla korunmasını ifade ederken; tarihsel mirasa duyarlılık, kültürel mirası korumaya duyarlılık ve kültüre saygı değerlerine vurgu yapmışlardır. Çocuklar, müzedeki eşyaların neden korunması gerektiğini yerinde görerek ifade etmişlerdir. Yapılan araştırma, Dabamona ve Carter (2018) ve Kahraman, Kılıç ve Akyol (2018)'un çalışma sonuçlarıyla benzerlik göstermektedir.

Müzelerde çocuklar kültürel değerlerine sahip çıkmayı ve koruma bilinci edinmeyi öğrenirler. Müzelerde çocuklar geçmişle tanışır ve geçmişle günümüzü karşılaştırma olanağı elde ederler (Ünal ve Pinar, 2017). Yapılan araştırmada çocuklar müze gezisiyle geçmişle tanışma ve geçmişle günümüzü karşılaştırma olanağı elde etmişlerdir.

Okul öncesi eğitimde müzede eğitim; çocukta estetik duyarlılık, kültürel farkındalık ve yaratıcı düşünce gibi gelişimsel özellikleri olumlu yönde desteklemektedir (Su, 2022). Yapılan araştırmada müze gezisiyle çocuklar estetik, kültürel mirası korumaya duyarlılık, tarihi mirasa duyarlılık ve saygı değerlerini sergilemişlerdir.

Müzelerin ve doğanın değerler eğitimi sürecinde kullanılması öğrencilerin başta doğaya ve kültürel mirasa duyarlılık olmak üzere birçok değeri kazanmalarına imkân tanımaktadır (Yıldırım, 2019). Müzelerin var olmaları, kültürel mirasa duyarlılık değerine hitap etmektedir (Çalışkan ve Yıldırım, 2022). Yıldırım (2019)'a göre doğal ve kültürel mirasa duyarlılık gibi değerleri kazandırmak için öğrencilerin sınıf ortamından çıkarılarak doğayla iç içe olabilecekleri bir ortamda bulundurulmaları kalıcı ve verimli değerler eğitimi için önemli roldedir. Yapılan araştırmada çocukların müzeye ilgi duymaları, incelemeleri, müze gezisinde heyecanlanmaları, mutlu olmaları, şaşırılmaları, çıkarımda bulunmaları ve müzeyi tanımaları kültürel mirasa ve tarihsel mirasa duyarlılık değerini ön plana çıkarmalarına neden olmuştur. Çocukların sınıf ortamından çıkarılarak okul dışı öğrenme ortamında bulunmaları değerler eğitimi için oldukça önemlidir.

MEB (2024) sosyal duygusal gelişim ve değerler kazanımı alanında “Sanatın/sanat eserlerinin değerini fark eder.” kazanımı yer almaktadır. Bu kazanım ile çocukların sanat eserlerini korumayı alışkanlık haline getirebilmesi için müze gibi okul dışı öğrenme etkinlikleri düzenlenmesi önerilmiştir. Yapılan araştırmada çocuklar okul dışı öğrenme ortamı olan müzeye gezisinden sonra, gezi sürecini anlatan resimler çizmişlerdir. Çocuklar yaptıkları resimlerde eşyaları camlı bölmede çizmişlerdir. Bu durum müzede camlı bölmeyi çokça görmelerinden ve müzedeki eşyaların korunması gerektiği algılarından kaynaklanmaktadır. Müzedeki eşyaların korunması gerektiği algıları ise tarihsel mirasa

duyarlılık ve kültürel mirası korumaya duyarlılık değerini ön plana çıkarmaktadır. Çocuklar okul dışı öğrenme ortamı olan müzede, eşyaların ortak kültürel miraslarının bir parçası olduğunu yerinde görerek koruma duyarlılığı geliştirmişlerdir.

MEB (2024) sosyal duygusal gelişim ve değerler kazanımı alanında “Estetik değerleri korur.” kazanımı yer almaktadır. Bu kazanım ile çocuğun doğal ortamdaki güzellikleri fark edip koruma becerisi göstermesi için öğrenme fırsatları oluşturulmasına vurgu yapılmıştır. Yapılan araştırmada çocuklar müze gezisinde eşyaları, kütüphane gezisinde ise kitapları beğenerek; onları koruma duyarlılığını ifade etmişlerdir. Yapılan araştırmada çocukların doğal güzellikleri fark edip koruma becerisi için öğrenme fırsatları, okul dışı öğrenme ortamlarıyla oluşturulmuştur.

Işıkoğlu Erdoğan (2016) yaptığı araştırmada; çocukların kitaplarla karşılaştığı, kitaplarla etkileşimde bulunabilecekleri ve kitap okumanın desteklendiği ortamlara götürülmelerini önermiştir. Yapılan araştırmada çocuklar kitaplarla karşılaşp etkileşimde bulunabilecekleri ve kitap okumanın desteklenebileceği kütüphaneye götürülmüştür. Çocukların kütüphaneye gidip kitapları görmeleri, incelemeleri, keşfetmeleri ve araştırmaları kitaplara karşı duyarlı davranmalarına ve kitap sevgisini hissetmelerini sağlamıştır. Çocuklar kitapları yerinde görerek kitaplara değer vermişlerdir. Kitapları zarar vermeden kullanmaları gerektiğini fark ederek kitapları korumayı hissetmişlerdir.

Dere (2022) çalışmasında; okul dışı öğrenme ortamlarının en fazla saygı değerini kazandırdığı sonucuna ulaşmıştır. Saygı değerinin yanında yardımseverlik, sorumluluk, sevgi, çevre bilinci ve farkındalığı, hoşgörü, özgüven, paylaşma, duyarlılık, sabır ve tasarruf gibi değerleri de kazandırmaktadır. Yapılan araştırmada okul dışı öğrenme ortamı olan kütüphane gezisinde çocuklar en çok saygı değerini sergilemişlerdir. Çocuklar kitapların zarar vermeden kullanılması gerektiğini ifade ederek kitaplara karşı saygılı olduklarını göstermişler ve kütüphanede uyulması gereken kurallar ile birbirlerinin haklarına ve özgürlüklerine saygı duymayı ifade etmişlerdir. Saygı değerinden sonra kütüphane gezisinde en çok sergiledikleri değer kitap sevgisi olmuştur. Çocuklar kitapları yerinde görerek kitaba değer vermişlerdir. Çocuklar kütüphaneden kitap alan insanlara verilmek üzere yaptıkları kitap ayraçlarını kütüphane görevlisine teslim ederek, kendilerine ait olan bir şeyi paylaşmışlar ve paylaşma duygusunu hissederek mutlu olmuşlardır. Çocuklar sınıfta eskimiş ve yıpranmış kitapları tamir ederek, onarmışlardır. Kütüphane gezisinde de eskimiş ve yıpranmış kitapların tamir edilmesi gerektiğini ifade ederek içlerindeki kitap sevgisini, edebi eserleri korumaya duyarlılığı ve kitap saygısını göstermişlerdir. Çocuklar kitap onarımı

yaparken geri dönüşüm ve tasarruf yaptıklarının farkına vararak israf etmemeyi öğrenmişlerdir. Geri dönüşümle birlikte doğaya değer vermişlerdir. Ayrıca yapılan gezide çocuklar; sorumluluk, temizlik ve estetik değerlerini de sergilemişlerdir. Ortaya çıkan değerler Dere (2022)' nin çalışmasıyla oldukça benzerlik göstermektedir.

Okul dışı öğrenme ortamları olarak öğrencilerle planlanacak doğa gezisi etkinlikleri öğrencilerin doğal çevreyle barışık yaşama bilinçlerini arttıracaktır (Tösten, 2021). Açık hava etkinliklerine yer vermek, çevre eğitimi açısından da destekleyici olabilmektedir (Aşkar, 2021). Doğada yapılacak değerler eğitimi çalışmaları, çocukların değerleri kazanma noktasında oldukça büyük bir öneme sahiptir. Çocukların doğal ortamda bulunmaları, değerler noktasında farkındalık kazandırmakla beraber değerler eğitimi sürecine yönelik motivasyonlarını da arttırmaktadır. Ayrıca doğada yapılacak değerler eğitimi çalışmaları çocukların doğayla iletişime geçmelerine de imkan tanıyacaktır. Böylelikle çocuklarda değerlerin gelişmesine katkı sağlanmış olacaktır (Çalışkan ve Yıldırım, 2022). Yapılan araştırmada çocuklar hayvanat bahçesi ve tabiat parkı gezisine götürülmüş ve okul dışı öğrenme ortamında çocukların değerleri fark etmesi ve hissetmesi sağlanmıştır. Yapılan doğa gezisinde çocuklar doğal ortamda bulunarak çevre ile ilgili değerleri yerinde görerek hissetmişlerdir.

Okul öncesi eğitimin eğitici amaçlarından bir tanesi; çocuğun çevreye olan duyarlılığını arttırmaktır (Aral, Kandır ve Can Yaşar, 2011). Hayvanat bahçesine geziler yapılması öğrencilerde, eğitim anlamında kültür düzeylerinin yükselmesine ve çevre değerlerinin gelişmesine olanak tanır (Karadoğan, 2017). İleride bilinçli bir nesil oluşturabilmek için, çocukların yaşamın ilk yıllarında çevre ile etkileşime girmesi, çevreyi tanınması ve çevreye karşı duyarlılık geliştirmesi gerekmektedir. Okul öncesi dönem çocuklarının doğa ile doğrudan etkileşime girebilmesi çevre eğitimi ile mümkün olmaktadır (Gülay, 2011). Yapılan araştırmada çocuklar önceden hazırladıkları kuş yemliklerini hayvanat bahçesi ve tabiat parkına bırakarak; hayvan beslemede sorumluluk almışlar, kuşlar karınlarını doyuracağı için mutlu olmuşlar ve sorumluluk ve hayvan sevgisini hissetmişlerdir. Çocuklar hayvan beslemek için doğa ile doğrudan etkileşime girmişlerdir. Hayvanat bahçesi ve tabiat parkı gezisiyle çocuklar; doğa ile doğrudan etkileşime girerek çevreye olan duyarlılıklarını arttırmışlar ve çevre değerlerinin gelişmesine olanak tanımışlardır. Çocukların çevreyi tanımaları, çevreye olan duyarlılıklarını geliştirmiş ve ileride bilinçli bir nesil oluşturabilmenin önü açılmıştır.

Yağlıkara (2006)'nın yaptığı araştırmada öğretmenler, inceleme gezilerinin ve bitki yetiştirme çalışmalarının çocuklara çevre bilinci kazandırmada daha etkili olduğunu belirtmişlerdir. Kırtel ve Ertufan (2023) yaptıkları çevre etkinlikleri ile çocuklarda çevre duyarlılığı ve çevre bilinci kazandırdıkları sonucuna ulaşmışlardır. Yapılan araştırmada çocuklar çevre kirliliğinin nedeni olarak insanları görmekteyler. İnsanların sorumluluklarını yerine getirmemesi ve çöp atarak doğayı kirletmelerinden dolayı doğal çevreye duyarlı davranmadıklarını ve sorumluluklarını yerine getirmediklerini ifade etmişlerdir. Çevre kirliliğini önlemek amacıyla verdikleri çözüm önerilerinde çocuklar kendilerini hem sorunun hem de çözümün bir parçası olarak görmüşlerdir. Bu nedenle bir okul dışı öğrenme ortamı olan hayvanat bahçesi ve tabiat parkı gezisinde çocukların çevre duyarlılığı geliştirdikleri ve çevre bilinci kazandıkları ifade edilebilir.

Caner (2019)'e göre okul dışında gerçekleştirilecek etkinlikler ile öğrencilere verilecek olan çevre eğitimi, sürdürülebilir bir yaşam tarzı için öğrencilerin yaşamlarında kalıcı değişiklikler meydana getirilebilir. Doğayı tanıyan çocuklar doğayı sevmekte, doğayı seven çocuklar doğayı korumaktadırlar. Yapılan araştırmada çocuklar; hayvanat bahçesi ve tabiat parkı gezisiyle doğa sevgisini yerinde görerek hissetmişlerdir. Okul dışında gerçekleştirilen etkinlikte çocuklar; hayvan beslemede sorumluluk almışlar, çevre kirliliğini yerinde görmüşler ve doğa gezisiyle çevreye olan duyarlılıklarını arttırmışlardır.

Yıldırım (2019) yaptığı araştırmada; çevre ve müze gezileri gibi etkinliklerin değerler eğitimi için elverişli ortamlar oluşturduğunu tespit etmiştir. Çalışkan ve Yıldırım (2022)' a göre herhangi bir doğa gezisinde öğrencilerin; doğa sevgisi, doğal mirasa duyarlılık, doğal yaşama saygı ve çevreye karşı sorumluluk gibi kazanımları beklenmelidir. Yıldırım (2019)'a göre doğal ve kültürel mirasa duyarlılık gibi değerleri kazandırmak için öğrencilerin sınıf ortamından çıkarılarak doğayla iç içe olabilecekleri bir ortamda bulundurulmaları kalıcı ve verimli değerler eğitimi için önemli roldedir. Yapılan araştırmada çocuklar çevre kirliliğini yerinde görerek, çevre kirliliğinin önüne geçilebilmesi için kendilerini sorumluluk sahibi hissetmişlerdir. Çocuklar çevre kirliliğini önlemek için içlerindeki hem doğa sevgisini hem de doğal çevreye duyarlılığı ifade etmişlerdir. Çocuklar ağaçların korunmadığında doğal çevremizin ve insanların zarar göreceğini ifade ederek bütün canlılara değer vermişlerdir.

Hayatın ilk dönemlerinde fiziksel sağlık ve zindelik alışkanlıkları kazanılır. Günümüzde bazı çocuklar doğaya yeterince çıkamamakta ve doğanın faydalarından yararlanamamaktadır. Doğaya çıkmak çocuklara hem enerji verir hem de onları canlandırır.

(Bredekamp, 2015). Okul dışı eğitim uygulamaları kapsamında doğal ortamlarda yürütülen etkinlikler öğrencilerin beden ve zihinlerini dinlendirir ve kendilerini ruhsal olarak daha huzurlu hissetmelerini sağlar. Öğrencilerin sağlıklı yaşama yönelik farkındalık kazanmalarına etkiye bulunur (Çalışkan ve Yıldırım, 2022). Yapılan araştırmada çocuklar doğa gezisiyle doğal ortamda bulunmuş ve sağlıklı yaşama yönelik farkındalık kazanmışlardır. Doğada vakit geçirmeleri, incelemeleri ve yürüyüş yapmaları onları mutlu etmiştir.

MEB (2024) sosyal duygusal gelişim ve değerler kazanımı alanında “İçinde yaşadığı toplumun kök değerlerini içselleştirir.” kazanımı yer almaktadır. Bu kazanım ile çocukların milli ve evrensel değerleri tanımaları ve bu değerlere uygun davranış geliştirmelerini amaçlamaktadır. Çocuklara bu kök değerleri yaparak, deneyimleyerek ve yaşayarak öğrenme fırsatı sunmak, onların değerleri içselleştirmesine, günlük yaşamlarına yansıtmalarına ve iyi birer vatandaş olmalarına katkı sağlayacaktır. Loyd (2004) çalışmasında açık hava etkinliklerinin bilişsel ve duyuşsal değerlerini ve neler öğrenebileceklerini araştırmıştır. Açık hava deneyimleri öğrenmeyi kolaylaştırmaktadır ve geziler önemli bir eğitim aracıdır. Richmond ve diğerleri (2017) yaptıkları araştırma sonucunda; sınıf öğrenimini tamamlamak ve öğrencilere kendi yeteneklerini keşfetme fırsatı sağlamak için, sınıf dışındaki deneysel öğrenme fırsatlarından yararlanılması gerektiğini vurgulamışlardır. Kozikoğlu (2018) yaptığı çalışma sonucunda; okul öncesi eğitimde değerler eğitiminin sadece okul içi etkinliklerle sınırlı kalmayıp okul dışı faaliyetler veya alan gezileriyle desteklenmesini önermiştir. Yapılan araştırmada çocuklar okul öncesi dönemde değerleri sergileyebilmesi, yaparak ve yaşayarak değerleri içselleştirebilmesi ve günlük yaşamlarına yansıtabilmesi için okul dışı öğrenme ortamlarına götürülmüşlerdir. Soyut değerlerin aktif katılımı somutlaştırılmasında okul dışı öğrenme ortamlarına yapılan geziler oldukça önemli olmuştur. Okul dışı öğrenme ortamlarındaki deneyimler değerleri keşfetmelerini ve hissetmelerini sağlamıştır. Bu nedenle okul öncesi dönemde değerler eğitimi sadece sınıf içi etkinliklerle sınırlı kalmamalı okul dışı öğrenme ortamlarına yapılan gezilerle desteklenmelidir.

5.2.2. Okul öncesi dönem değerler eğitiminde okul dışı öğrenme ortamları kapsamında uygulanan etkinliklerle ortaya çıkan becerilere dair

Okul dışı ortamlar öğrencinin gerçek dünyayı görmesini, tanımasını ve gerçek davranışlar sergilemesine imkân tanır. Böylelikle sınıf içinde verilen soyut bilgiler, okul dışı ortamlarla gerçek hayatın içerisinde somutlaştırılır (Çalışkan ve Yıldırım, 2022). Çocuklar gerçek davranışlar sergileyerek soyut bilgileri somutlaştırırken aynı zamanda bilişsel ve duyuşsal becerileri de kazanmaktadırlar. Kazandıkları becerilerin kalıcılığı için gerçek yaşantılara ve doğal ortamlara ihtiyaç vardır. Okul dışı öğrenme ortamlarında gerçekleştirilecek etkinlikler çocukların becerileri kazanmasına olanak sağlamaktadır.

Okulun dünyaya açılan kapısı olarak tanımlanan okul dışı öğrenme ortamları; çocuğun yaşadığı çevreyi keşfederken bilişsel ve duyuşsal deneyimler yoluyla gözlemler yapma, karşılaştırma, sınıflandırma, iletişim kurma, çıkarım yapma, problem çözme ve tahmin etme gibi becerileri kullanma fırsatı sunar (MEB, 2024). Can Korkmaz (2018) yaptığı araştırmada, okul öncesi dönemde değerler eğitimi kapsamında ekonomik odaklı etkinlikler bağlamında bazı değer ve kavramların öğretilmesi çerçevesinde yapılan etkinlikler sonucunda çocukların; akıl yürütme, çıkarımda bulunma, empati yapma, eşleştirme yapma, görsel okuma yapma, gözlem yapma, günlük hayatla ilişkilendirme, karşılaştırma yapma, kendini yaratıcı yollarla ifade etme (müzik, resim, drama vb.), küçük kas kullanma (kesme, yapıştırma, boyama vb.), konumla ilgili yönergeleri yerine getirme, neden-sonuç ilişkisi kurma, problem çözme, sıralama yapma, sorgulama yapma, tahminde bulunma becerileri sergiledikleri sonucuna ulaşmıştır. Yapılan araştırmada Can Korkmaz (2018)'ın araştırma sonuçları ile benzer sonuçlara ulaşılmıştır. Okul öncesi dönem değerler eğitiminde okul dışı öğrenme ortamları kapsamında gerçekleştirilen etkinlikler ile çocuklar; çıkarımda bulunma, gözlem yapma, günlük hayatla ilişkilendirme, kendini yaratıcı yollarla ifade etme, neden-sonuç ilişkisi kurma, problem çözme, sorgulama yapma ve tahminde bulunma becerilerini sergilemişlerdir. Ayrıca çocuklar gerçekleştirilen etkinliklerle; duygularını ifade etme, süregelen düş gücü, ilişki kurma, hayal gücü, merak-ilgi duyma, algıladıklarını hatırlama, sorumluluklarını yerine getirme, kurallara uyma, temel sosyal iletişim becerisi, sırasını bekleme, başladığı işi bitirme, dikkatini verme, inceleme, zaman algısı, aktif katılım, keşfetme, beğeni-estetik becerisi, başkalarının haklarına saygı gösterme, tarihe yönelik öğrenme, önceki bilgileri kullanma, araştırma ve tarihsel düşünme becerilerini de sergilemişlerdir.

Dere (2022) çalışmasında; okul dışı öğrenme ortamlarının en fazla iletişim becerisini geliştirdiğini sonucuna ulaşmıştır. İletişim becerisinin yanında gözlem, yaratıcı düşünme, özdenetim, iş birliği, uyum sağlama, eleştirel düşünme ve sorgulama gibi becerilerde gelişmektedir. Yapılan araştırmada okul dışı öğrenme ortamlarının temel sosyal iletişim becerilerini geliştirdiği sonucuna ulaşılmıştır. Dere (2022)'nin araştırma sonuçlarına benzer olarak araştırmada; gözlem yapma ve sorgulama gibi becerilerinde sergilendiği görülmüştür.

Alan gezilerinde öğrenciler birçok duyularını kullanmakta ve daha kalıcı ve hızlı öğrenme gerçekleştirebilmektedir (Karadoğan, 2017). Edgar Dale'nin yaşantı konisi incelendiğinde tüm duyuların kullanıldığı somut yaşantılar genellikle yaşantılar yoluyla kazanılmaktadır. Somut işlem döneminde yer alan okul öncesi dönem çocukları öğrenmelerini bu yollarla kazandığında daha kalıcı olacaktır. Aktif yaşam deneyimleri öğrenme yaşantılarını somut yapmaktadır. Bu durum çocukların kendi deneyimleriyle öğrenme fırsatına sahip olacaklardır (Polat, 2013). Alan gezileri ve alanda yapılan gözlem, okul öncesi dönem çocuklarının öğrenme deneyimlerine çok sayıda fırsat sunmaktadır. Gezi çalışmaları çocukların bütün duyularının desteklenmesini sağlayabilir. Duyular açık alanda, sınıf ortamına göre daha etkin kullanılabilir. Açık alanda yapılacak gezi çalışmaları; çocukların iletişim ve sosyal becerilerini arttırır (Uyanık Balat, 2013). Sontay, Tutar ve Karamustafaoğlu (2016) yaptıkları araştırmada; öğrencilerin büyük çoğunluğu planetarium gezisi ile kendilerini gerçeğe daha yakın hissettiklerini, birden çok duyu organı kullandıklarını ve orada bulunan araçları yakından inceleme imkanı bulduklarını ifade etmişlerdir. Yapılan araştırmada çocuklar; okul dışı öğrenme ortamlarında aktif katılım deneyimleriyle birden fazla duyusunu harekete geçirerek öğrenmelerini somutlaştırmışlardır. Çocuklar aktif katılım sonucu yaparak ve yaşayarak dokundukları, gördükleri, işittikleri, hissettikleri nesneleri, eşyaları ve canlıları resimlerine yansıtmışlardır. Gezi esnası gözlemlerini gezi sonrası hatırlamışlar, sorulan sorulara cevap vermişler ve resimlerine yansıtmışlardır. Sontay, Tutar ve Karamustafaoğlu (2016) yaptıkları araştırmayla benzer olarak çocuklar yapılan araştırmada; birden fazla duyu organını kullanmışlar ve okul dışı öğrenme ortamında yer alan eşya, nesne, durum, canlı ve ortamı yakından incelemişlerdir. Çocuklar okul dışı öğrenme ortamlarında aktif katılım deneyimleriyle okul ile yaşamı ilişkilendirmişlerdir.

Nalkıran ve Karamustafaoğlu (2020) yaptıkları araştırmada; öğrencilerin bir okul dışı öğrenme ortamı olan AFAD gezisinde gözlemleyerek, gezerek ve aktif katılım ile gördüğü, dinlediği, izlediği ve yaptığı etkinlikler aracılığıyla öğrendikleri bilgiler, sınıf ortamında

öğrendikleri bilgileri pekiştirici nitelikte olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Yapılan araştırmada çocuklar; gezi esnasında gözlem yapmış ve aktif katılım sonucu gördüğü, dinlediği, izlediği, dokunduğu ve hissettiği eşya, nesne, durum, canlı ve ortamı resimlerine yansıtarak, öğrendikleri bilgileri pekiştirmişlerdir.

Karamustafaoğlu, Ayvalı ve Ocak (2018) çalışmalarında; okul öncesi öğretmenlerinin okul dışı öğrenme ortamı hakkındaki görüşlerini tespit etmek ve okul dışında yapılan öğrenme-öğretme etkinliklerinin çocuk gelişiminde anlamlı bir fark yaratıp yaratmadığını araştırmışlardır. Araştırma sonucuna göre; öğretmenler okul dışı ortamlarda öğrenme alanlarına yönelik becerilerin kazandırılmasında etkili çalışmalar yürütmektedir. Ayrıca okul dışı öğrenme ortamları çocuğun duyuşsal becerilerinin geliştirilmesinde, bütün gelişim alanlarının desteklenmesinde, kalıcı öğrenmeler ve gerçek yaşantılar sağlamada oldukça önemli bir yere sahiptir. Yapılan araştırmada okul dışı öğrenme ortamlarında gerçekleştirilen etkinlikler çocukların hem duyuşsal hem de bilişsel becerilerini geliştirmektedir. Okul dışı öğrenme ortamları kalıcı öğrenme ve gerçek yaşantıların sağlandığı önemli bir ders mekânıdır.

Kölemen (2021) doktora tezinde; okul dışı öğrenme ortamlarında gerçekleştirilen etkinliklerin çocukların sosyal becerilerine etkisini araştırmıştır. Araştırma sonunda; okul dışı öğrenme ortamlarında gerçekleştirilen sosyal beceri etkinliklerinin çocukların sosyal becerilerini pozitif yönde desteklediği sonucuna ulaşmıştır. Kapkın (2018)'a göre çocuğa yaşamın ilk yıllarında değerler eğitimi verilmesi ve değerlerle donatılması, onun olumlu sosyal beceriler kazanmasına katkı sağlayabilir. Kapkın (2018) araştırmasında etkinlik temelli değerler eğitime katılan çocukların, katılmayanlara göre sosyal becerilerinin daha yüksek olduğu sonucuna ulaşmıştır. Yapılan araştırmada çocuklar temel sosyal iletişim becerileri sergilemişlerdir. Okul öncesi dönem değerler eğitiminde okul dışı öğrenme ortamları kapsamında yapılan etkinlikler çocukların sosyal beceriler sergilemesini desteklemektedir.

Okul öncesi dönemde, çocuğun aktif bir şekilde öğrenme sürecine katılması, keşfederek öğrenmesi, öğrendiklerini farklı durumlara transfer edebilmesi ve yeni durumlarda öğrendiklerini kullanabilmesinin önemi oldukça yüksektir (MEB, 2013). Araştırmada yapılan etkinliklerle çocuklar önceki bilgileri kullanma becerisi sergileyerek, öğrendiklerini farklı durumlara transfer edebilmiş ve yeni durumlarda kullanmışlardır.

Daha önce gitmedikleri farklı bir ortama giden çocuklar; çevresindeki değişiklikleri fark eder, bu değişikliklerle ilgili sorular sorar ve dış mekânlarda daha çok sorumluluk davranışına uymaya yapıcı çözümler bulma yoluna gider (Kölemen, 2021). Yapılan araştırmada çocuklar okul dışı öğrenme ortamlarına götürülmüştür. Daha önce gitmedikleri farklı bir ortama giden çocuklar; bulundukları ortamı gözlemlemiş ve incelemişlerdir. Okul dışı öğrenme ortamlarında gördükleriyle ilgili sorular sormuşlar ve bu mekânlarda sorumluluklarını yerine getirmişlerdir.

Okul öncesi dönemdeki çocuklar; etkinliklere aktif olarak katıldıklarında keşfederek öğrenirler. Çocukların farklı uyaran içeren ortamda bulunmaları yaratıcılıklarını destekler (Fazlıoğlu ve Fazlıoğlu, 2009). Yapılan araştırmada okul öncesi dönemdeki çocuklar okul dışı öğrenme ortamlarına aktif katılım göstermişler ve keşfetmişlerdir. Etkinlik sonunda ise kendilerini yaratıcı yollarla ifade ederek; gezi sürecinde gördüklerini, incelediklerini, keşfettiklerini ve hissettiklerini resimlerine yansıtmışlardır.

Daş, Aslan ve Yadigaroglu (2021) yaptıkları araştırmada; öğretmen adaylarının okul dışı öğrenme ortamlarını kullanıma uygun görme nedenleri olarak; eğlenceli ve öğretici olma, yaparak ve yaşayarak öğrenme fırsatı sunma, zengin uyarıcıya sahip olma, aktif yaşantı kazandırma, çocuğun merak duygusunu, yaratıcılığı ve çevre farkındalığını geliştirme olduklarını belirtmişlerdir. Ayrıca öğretmenler sağlık açısından okul dışı ortamlarda bulunmanın; çocuğun kendisini iyi hissetmesini sağlayacağını, öz denetimlerini geliştireceğini, olumlu benlik algısına katkı sağlayacağını ve büyük kas gelişimlerine katkı sağlayacağını belirtmişlerdir. Daş, Aslan ve Yadigaroglu (2021)'nin yaptıkları araştırmayla benzer olarak yapılan araştırmada; okul dışı öğrenme ortamlarının zengin uyarıcıya sahip olduğu, yaparak ve yaşayarak öğrenme fırsatı sunduğu, aktif yaşantı kazandırdığı, çocuğun merak duygusunu, yaratıcılığını ve çevre farkındalığı geliştirdiği sonucuna ulaşılmıştır.

Öğrenciler sınıf dışına çıktıklarında, farklı bir mekânda daha ilgili, meraklı ve heyecanlı olmaktadır (Buyurgan, 2017). Sontay, Tutar ve Karamustafaoğlu (2016) yaptıkları araştırmada öğrencilerin çoğu gezinin eğlenceli olduğunu ifade etmişlerdir. Yapılan araştırmada çocuklar okul dışı öğrenme ortamlarına yapılan gezilerde eğlendiklerini, mutlu olduklarını, heyecanlandıklarını ve şaşırdıklarını ifade etmişlerdir. Çocukların farklı bir öğrenme ortamında bulunması, ilk defa gitmeleri, gittikleri öğrenme ortamında yeni güzel şeyler görmeleri merak duygularını arttırmış, şaşırmalarını, heyecanlı ve mutlu olmalarını sağlamıştır. Çocuklar okul dışı öğrenme ortamında değerleri yerinde görerek hissetmişler ve mutlu olmuşlardır.

Toplumsal mekânlarda değerler eğitimi faaliyetleri yapmak öğrencilerin toplumsallaşmasına ve iyi bir vatandaş olmalarına yardımcı olmaktadır. Ayrıca faaliyetler çocukların değerler konusunda gözlem yapma, yerinde değerlendirme yapabilme, olaylar ve davranışlar arasındaki neden-sonuç ilişkisini kurabilme becerilerinin gelişmesine imkân tanır (Çalışkan ve Yıldırım, 2022). Yapılan araştırmada çocuklar okul öncesi dönem değerler eğitiminde okul dışı öğrenme ortamları kapsamında yapılan etkinlikler ile gözlem yapma ve neden sonuç ilişkisi kurabilme becerilerini sergilemişlerdir. Toplumsal mekânlarda yapılan değerler eğitimi etkinlikleri ile çocuklar toplumsallaşmış ve iyi bir vatandaş olmalarının yolu açılmıştır.

Araştırma sonuçlarından bir tanesi de düşünme becerilerinin sergilenmesidir. Bu becerilere ilişkin yapılan sınıflamalardan bir tanesi Fines'in süreğen düş gücü ve durağan düş gücü sınıflamasıdır. Durağan düş gücüne sahip çocuklar bulunulan zaman içerisindeki olayları olduğu gibi resmederler. Süreğen düş gücüne sahip çocuklar ise sadece bulunulan zaman içerisinde değil zamanın ötesinde anlamlandırma, yorumlama, değerlendirme yaparak resmederler (Kırtel, 2012). Yapılan araştırmada 10 çocuğun Kızılay gezisinde sadece orada gördüklerini çizerek durağan düş gücünde resim yaptıkları görülmüştür. Durağan düş gücünde yaşantı içerisinde bulundukları anı değerlendirmişler ve resimlerine yansıtmışlardır. 9 çocuk ise Kızılay gezisinde sadece orada gördüklerini değil, deprem ve çadırın da resmini yaparak; süreğen düş gücünde resim yaptıkları görülmüştür. Süreğen düş gücünde resim yapan çocuklar sadece gezi sürecinde gördüklerini değil kendi zihinlerine göre anlamlandırarak, yorumlayarak ve değerlendirerek resim yapmışlardır.

Okul öncesi dönemdeki müze ziyaretleri çocuğun sanat gelişimini ve okuryazarlığını olumlu yönde etkiler (Şentürk, 2021). Müzeler zihinsel faaliyetleri aktif hale getiren ortamlardır (Karadoğan, 2017). Müzeler; çocuklarda gözlem, mantık, yaratıcılık, hayal gücü ve beğeni duygusunun oluşmasını ve gelişmesini sağlar (Ünal ve Pınar, 2017). Müzeler; keşfetme, zihinleri açma ve yeni bilgiler sağlama yerleridir (Karamustafaoğlu, Ayvalı ve Ocak, 2018). Ünal ve Pınar (2017)'a göre; müze deneyimleri çocukların, araştırma, keşfetme, merak, yaratıcılık, sorgulama, karşılaştırma, eleştirel düşünme, önceki bilgileri kullanma ve akıl yürütme gibi zihinsel süreçlere katkı sağlayacaktır. Çocuklarda estetik zevklerin gelişmesine, kültürel eserlere sahip çıkma ve kendilerini ifade etmeye de katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Yapılan araştırmada çocuklar müze gezisiyle birlikte; ilişki kurma, tahminde bulunma, sorgulama, inceleme, merak ve ilgi duyma, gözlem yapma, hayal gücünü kullanma, duygularını ifade etme, beğeni-estetik becerisi, çıkarımda bulunma, neden-sonuç

ilişkisi kurma, günlük yaşamla ilişkilendirme, zamanları ayırt etme, tarihe yönelik öğrenme, tarihsel düşünme becerisi, sorumluluklarını yerine getirme, kurallara uyma, sırasını bekleme, dikkatini verme, temel sosyal ve iletişim becerisi, algıladıklarını hatırlama, yaratıcılık, başladığı işi bitirme çabası becerilerini sergilemişlerdir. Müze gezisi çocukların zihinsel faaliyetlerini aktif hale getirmenin yanı sıra duyuşsal ve bilişsel becerileri sergiledikleri ortam olmuştur.

Seefeldt, Castle ve Falconer (2015, s. 230)’e göre eski dönemlere ait eşyalar; çocuklarda dil ve düşünme becerilerini uyandırır ve geçmişle günümüz arasında farkı ortaya koymalarını sağlar. Karaca ve diğerleri (2018)’nin yaptıkları araştırmada; okul öncesi dönem çocukların müze gezilerinde zengin ve farklı yaşam deneyim kazandığı, somut ve olumlu deneyim sağladığı, kültürel farkındalığın geliştirildiği ve geçmiş ile bugün arasında bağlantı kurabildiği sonucuna ulaşmışlardır. Yapılan araştırmada çocuklar geçmiş ile bugün arasında bağlantı kurabilmişlerdir. Çocuklar müzeyi önceki zamanlarda kullanılmış eşyaların bulunduğu yer olarak ifade etmişlerdir. Çocuklar söylemlerinde ve yaptıkları resimlerde nesne ve eşyalardan önce “Eski” ifadesini kullanmışlardır. “Eski” ifadesini kullanmaları çocuklarda zaman algısının olduğunu göstermektedir.

Müze ve tarihi alanlara yapılacak gezi vb. etkinliklerle okul öncesi dönem çocuklarına tarih bilinci kazandırılabilir (Fazlıoğlu ve Fazlıoğlu, 2009). Çocukların tarihsel düşünme becerilerinin tarihi yerel ve kültürel mekanlara yapılacak gezilerle daha bilinçli bir şekilde geliştirilebilir. Nitekim küçük çocukların tarihe yönelik ilk öğrenmelerinin çoğu genellikle müze ve tarihi mekanlara yapılan gezilerde gerçekleşmektedir (Aktın, 2017). Yapılan araştırmada çocuklar tarihe yönelik ilk öğrenmeleri bilinmese de gezi esnasında tarihe yönelik öğrenme gerçekleştirmişler ve tarihsel düşünme becerisi sergilemişlerdir. Çocuklar müzede hem değer öğrenip hem beceri öğrenmenin yanında tarihi bir konuda eğitim de alabilir ve tarih bilinci de kazandırılabilir. Okul öncesi dönemde tarihe yönelik ya da sosyal bilgilere yönelik eğitim müze yoluyla gerçekleştirebilir.

Meydan ve Akkuş (2014) çalışmaları sonucunda; müze gezileri gibi etkinliklerin öğrencilerin derse olan ilgilerini arttırdığı, yaparak-yaşayarak öğrenme ile bilgileri somutlaştırdığı sonucuna ulaşmışlardır. Meydan ve Akkuş (2014)’un çalışmasıyla benzer olarak yapılan araştırmada çocukların okul dışı öğrenme ortamında dokunarak, hissederek daha fazla duyu organını kullanmaları öğrenmelerinin kalıcılığını arttırmakta ve dikkat seviyelerini yükselttiği görülmüştür. Yapılan araştırmada çocuklar müze gezisi esnasında müzedeki eşyaları incelemişler, dokunmuşlar ve keşfetmişlerdir. Müze gezisi esnasında

araştırmacı silahları göstermediği halde, silahlar çocukların dikkatini çekmiştir. Ayrıca müze gezisi esnasında piyanoya dokunmuşlar, müze gezisi sonrasında en çok dikkatlerini çeken eşyanın piyano olduğunu söylemişler ve yaptıkları resimlerde en çok piyanoya yer vermişlerdir.

Dağal ve Bayındır (2016) yaptıkları araştırmada; okul öncesi dönem çocuklarıyla yapılan müze gezilerinin, çocukların bilgi düzeylerinde olumlu etkileri olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Çocukların bu tip yeni gördükleri yerlere karşı gösterdikleri ilgi, onların öğrenmelerinde olumlu etkiye sahiptir. Yapılan araştırmada çocuklar; müze gezisiyle yeni gördükleri ortamda ilgi ve dikkat seviyeleri yüksek olmakla birlikte algıladıklarını hatırlama, ilişki kurma ve günlük yaşamla ilişkilendirme yapmışlardır. Müzelerin çocukların öğrenmelerinde olumlu etkiye sahip olduğu ifade edilebilir.

Yapılan araştırmada çocuklar müze gezisi sonrası yaptıkları resimlerde en çok piyanoyu çizmiştir. Çocukların gezi esnasında piyanoya dokunmaları, kullanmaları ve çıkan sesi duymaları daha çok duyu organına hitap etmesini sağlamış ve bu durum çocukların yaptığı resimlerde en çok piyanoyu kullanmasına neden olmuştur. Çocukların yaptıkları resimlerde en çok çizdikleri eşyalardan bir tanesi de paradır. Çocuklar günlük hayatta karşılaştıkları şeylere daha fazla ilgi duyup bunu resimlerine yansıtmışlardır. Bu sonuçla benzer olarak Karaca ve diğerleri (2018)'nin yaptıkları araştırmada; çocuklar müze gezisi sonrası müzede dikkatlerini çeken eşyaların resimlerini yapmışlardır.

Yapılan araştırmada çocuklar eğitim müzesi gezisinde mutlu, heyecanlı ve şaşkın olduklarını ifade etmişlerdir. Çocuklar yeni girdikleri ortamdan ve yeni gördükleri eşyalardan dolayı mutlu, heyecanlı olmuşlar ve şaşırmışlardır. Araştırma sonuçlarıyla benzer olarak Karaca ve diğerleri (2018)'nin yaptıkları araştırmada; çocuklar müze gezisinde kendilerini iyi hissettiklerini, mutlu olduklarını, eğlendiklerini ve heyecanlandıklarını belirtmişlerdir.

Müzeler çocuklarda üretkenlik, sistematik düşünme, gözlem yapma, hayal gücü ve estetik duygusunu geliştirme gibi özelliklerin gelişmesine katkı sağlamaktadır (Çalışkan ve Yıldırım, 2022). Yapılan araştırmada çocuklar müze gezisinde; gözlem yapma, hayal gücü ve estetik becerilerini sergilemişlerdir.

Aerila, Rönkkö ve Grönman (2016) çalışmalarında; okul öncesi çocuklarda kültürel miras eğitimini incelemişlerdir. Sanat temelli etkinliklerin yer aldığı tarihi ev müzesine yapılan saha gezisinin ardından hikaye ve el sanatlarını kültürel miras açısından değerlendirmişlerdir. Çocuklar gezi sürecinde keşfederek aktif olmuşlar ve öğrenme

sürecinden keyif almışlardır. Yapılan araştırmada çocuklar; Kızılay, müze, kütüphane ve hayvanat bahçesi ve tabiat parkı gezileriyle keşfederek aktif olmuşlar ve mutlu olmuşlardır. Ayrıca çocuklar kütüphane gezisinin eğlenceli olduğunu ifade etmişlerdir.

Yapılan araştırmada çocuklar aktif katılım sonucu müze gezisinde piyanoya dokunmuşlardır. Kütüphane gezisinde kitapları incelemişler, harfleri büyüten bilgisayara ve kabartma kitabına dokunmuşlardır. Çocuklar aktif deneyim sonucu inceledikleri, dokundukları eşyaların ve nesnelerin en çok dikkatlerini çeken nesne ve eşya olduğunu söylemişler ve dikkatlerini çeken eşya ve nesneleri resimlerine yansıtmışlardır. Araştırma sonuçlarıyla benzer olarak Nalkıran ve Karamustafaoğlu (2020) yaptıkları araştırmada; öğrenciler AFAD gezisinde bazı araçlar ve aletlere dokunmuşlar, detaylı bir şekilde gözlemlemişler ve öğrendikleri bilgileri hiç unutmayacaklarını söylemişlerdir.

Öğrenme yaşantısını kalıcı hale getiren en doğal yollardan bir tanesi de açık hava aktiviteleridir. Doğa hissettirdikleriyle duyarımıza ve duygularımıza dokunur. Doğa bize deneyim sonucu hem öğrenme için sonsuz fırsatlar sunar hem de kalıcı öğrenmeye giden yolu çiçeklerle donatır (Bencik Kangal, 2021; 138). Çocuklar açık hava ortamlarında, iç mekanlara göre doğanın kendisiyle daha fazla etkileşim halinde olurlar ve duyuşsal deneyim yaşarlar (Aşkar, 2021). Ağaçlardan, çiçeklerden, kurumuş yapraklardan, bulutlardan, hava olaylarından oluşan, buram buram toprak, temiz hava kokan doğal çevre, çocuğun ikinci öğretmenidir (Bencik Kangal, 2021; 164). Açık hava ortamlarının sunduğu zengin olanaklar, çocukların merakı ve hayal gücü ile birleştiğinde; çocukların doğa zekasının gelişimini destekler (Aşkar, 2021). Yapılan araştırmada çocuklar hayvanat bahçesine ve tabiat parkına götürülmüş ve doğa gezisine çıkarılmıştır. Yapılan doğa gezisi çocuklarda aktif deneyimle beraber duyuşsal, bilişsel ve düşünce becerilerini sergilemelerine yol açmıştır.

Kırtel ve Ertufan (2023) yaptıkları çalışmada; çevre etkinlikleri sayesinde çocuklarda çevreyi koruma, su kirliliğinin farkına varma, neden-sonuç ilişkisi kurabilme, problem durumlarına çözüm üretebilme, kendini yaratıcı yollarla ifade edebilme, karar alma süreçlerine katılma, sorumluluklarını yerine getirebilme gibi kazanım ve becerileri kazandırabileceklerini görmüşlerdir. Yapılan araştırmada hayvanat bahçesi ve tabiat parkı etkinlikleriyle birlikte çocuklarda; neden-sonuç ilişkisi kurma, problem çözme, duygularını ifade etme, araştırma, inceleme, keşfetme, beğeni, günlük yaşamla ilişkilendirme, hayal gücünü kullanma, gözlem yapma, sorumluluklarını yerine getirme, kurallara uyma, sırasını bekleme, dikkatini verme, temel sosyal ve iletişim becerisi, algıladıklarını hatırlama, yaratıcılık, başladığı işi bitirme çabası becerilerini sergilemişlerdir. Ayrıca okul dışı

öğrenme ortamına yapılan gezi çocukların unuttukları yeri tekrar hatırlamalarını sağlamıştır. Yapılan araştırma, Kırtel ve Ertufan (2023)'ın yaptıkları çalışmayla benzerlik göstermektedir.

Kölemen (2021)'e göre; hayvanat bahçelerinde çocuklar gözlemlenebilir, hayvanların özelliklerini öğrenir, dokunabilir ve hayvan haklarının korunacağını bu süreçte öğrenebilirler. Yapılan araştırmada çocuklar hayvanat bahçesi ve tabiat parkı gezisiyle birlikte gözlem yapmışlar, hayvanları incelemişler ve hayvanların beslenmesinde sorumluluk almışlardır.

Wojciehowski ve Ernst (2018) yaptıkları araştırmada; doğa anaokullarının çocukların yaratıcı düşünme gelişimi üzerindeki etkisini araştırmışlardır. Araştırma sonucunda, doğa anaokulu çocuklarının yaratıcı düşünme puanlarının ön testten son teste kadar önemli ölçüde arttığı görülmüş ve doğadaki okul öncesi deneyimlerin küçük çocuklarda yaratıcı düşünmeyi olumlu yönde etkilediği sonucuna ulaşılmıştır. Yapılan araştırmada çocuklar hayvanat bahçesi ve tabiat parkı gezisi etkinlikleriyle düşünme becerilerini harekete geçirmişlerdir. Gezi sonrası yaptıkları resimler ile kendilerini yaratıcı yollarla ifade etmişlerdir.

Dilli ve diğerleri (2018) yaptıkları çalışmada; okul öncesi dönem çocuklarına müzede çevre eğitimi kapsamında yenilenebilir enerji kaynaklarını anlatmak istemişlerdir. Çocuklar sağlıklı bir çevrede yaşamak için temiz enerji çeşitlerini ifade etmişler ve çevre sorunları ile ilgili fikirler üretmişlerdir. Yapılan araştırmada çocuklar hayvanat bahçesi ve tabiat parkı gezisiyle birlikte çevre sorunları için fikir üretmişlerdir. Çocuklar çevre kirliliğinin nedeni olarak insanları görmekteyiz. İnsanların sorumluluklarını yerine getirmemesi ve çöp atarak doğayı kirletmelerinden dolayı doğal çevreye duyarlı davranmadıklarını ve sorumluluklarını yerine getirmediklerini ifade etmişlerdir. Çevre kirliliğini önlemek amacıyla verdikleri çözüm önerilerinde çocuklar kendilerini sorunun ve çözümün bir parçası olarak görmüşlerdir. Verdikleri çözüm örneklerinde kendilerini ifade etmişlerdir. Çocuklar çevre kirliliğini yerinde görerek, çevre kirliliğinin önüne geçilebilmesi için kendilerini sorumluluk sahibi hissetmişlerdir. Çocuklar çevre kirliliğini önlemek için içlerindeki hem doğa sevgisini hem de doğal çevreye duyarlılığı ifade etmişlerdir. Çocuklar ağaçların korunmadığında doğal çevremizin ve insanların zarar göreceğini ifade ederek bütün canlılara değer vermişlerdir.

Çocuklar okul dışı öğrenme ortamları faaliyetlerinde gözlem yaparak değerleri fark edip, çıkarımda bulunabilirler. Çalışkan ve Yıldırım (2022) piknik alanına gitmiş bir öğrencinin

insanların çevreyi kirletmesini, bu kirliliğin doğaya ve doğal yaşama verdiği zararı gözlemleyerek çıkarımlarda bulunabileceğini ifade etmiştir. Yapılan araştırmada çocuklar hayvanat bahçesi ve tabiat parkı gezisiyle birlikte çevre kirliliğini yerinde görmüşler ve çevreye karşı duyarlılık değerini gözlemleyerek çıkarımda bulunmuşlardır.

5.2.3. Okul öncesi dönem değerler eğitiminde okul dışı öğrenme ortamları kapsamında uygulanan etkinliklerle ortaya çıkan kazanımlara dair

Yapılan araştırmada çocuklara “Kızılay’a Gidiyorum”, “Tarihe Dokunuş”, “Kitap Dostları” ve “Doğada Çocuk İzleri” etkinlikleri kapsamında; okul öncesi eğitim programında yer alan bilişsel gelişim, dil gelişimi, sosyal-duygusal gelişim, motor gelişim ve öz bakım becerileri alanından kazanımlar kazandırıldığı tespit edilmiştir. Yapılan etkinliklerle hem kazanım hem beceri hem de değer kazandırılabilceği görülmüştür. Değerlerin kazanımlar ile olan ilişkisi, öğretmenlerin değerleri çocuklara planlı ve sağlıklı bir şekilde aktarabilmesi için büyük önem arz etmektedir (Özer ve Çam Aktaş, 2019). Yapılan etkinlikler planlı ve sağlıklı şekilde yapıldığında hem değerlerin hem becerilerin hem de kazanımların aynı anda kazandırılabilceğini göstermektedir.

Dere (2022) çalışmasında; okul dışı öğrenme ortamlarının okul öncesi dönemde motor gelişim alanında hareket etme, küçük ve büyük kas gelişimi; öz bakım becerilerinde el yıkama temizleme, yardımsız kıyafet giyebilme ve kendi eşyalarını koruma ve taşıma; dil gelişimi kapsamında iletişim kurma, kelime dağarcığının gelişmesi, kendini ifade etme; bilişsel gelişim kapsamında düşünme, bilgi edinme; sosyal duygusal gelişim kapsamında sosyalleşme, farklı insanlarla tanışma ve özgüven kazanma gibi konuları desteklediği sonucuna ulaşmıştır. Yapılan araştırmada çocuklara yapılan etkinliklerle bilişsel gelişim alanından: “Nesne/durum/olaya dikkatini verir, Algıladıklarını hatırlar, Problem durumlarına çözüm üretir.” kazanımlarının kazandırılabilceği görülmüştür. Yapılan araştırmada çocuklara yapılan etkinliklerle dil gelişimi alanından: “Dili iletişim amacıyla kullanır, Dinlediklerini/izlediklerini çeşitli yollarla ifade eder, Görsel materyalleri okur, Okuma farkındalığı gösterir.” kazanımlarının kazandırılabilceği görülmüştür. Yapılan araştırmada çocuklara yapılan etkinliklerle sosyal duygusal gelişim alanından: “Sorumluluklarını yerine getirir, Değişik ortamlardaki kurallar uyar.” kazanımlarının kazandırılabilceği görülmüştür. Yapılan araştırmada çocuklara yapılan etkinliklerle motor

gelişim alanından: “*Küçük kas kullanımı gerektiren hareketleri yapar.*” kazanımlarının kazandırılabilceğı görölmüştür. Yapılan araştırmada çocuklara yapılan etkinliklerle öz bakım becerileri gelişim alanından: “*Günlük yaşam becerileri için gerekli araç ve gereçleri kullanır.*” kazanımlarının kazandırılabilceğı görölmüştür.

Doğal alanlarda yapılan eğitimler ve alan gezileri, öğrencilerin, bilişsel, duyuşsal ve psikomotor kazanımlar elde etmelerine imkan tanımakta ve doğal çevredeki neden-sonuç ilişkisini daha derinlemesine anlayıp öğrenmelerine yardımcı olmaktadır (Karadoğan, 2017). Yapılan araştırmada gerçekleştirilen etkinlikler ile çocuklarda bilişsel, duyuşsal, psikomotor ve öz bakım kazanımlarının kazandırılabilceğı görölmüştür.

5.3. Öneriler

Bu bölümde öneriler iki maddede ele alınacaktır. Araştırma sonuçlarına göre; Milli Eğitim Bakanlığı’na öneriler ve bundan sonraki araştırmacılar için hazırlanan gelecek araştırmalara yönelik öneriler yer almaktadır.

5.3.1. Milli Eğitim Bakanlığı’na öneriler

- Okul dışı öğrenme ortamlarında değerler eğitimi ile ilgili etkinlik örnekleri ve planları hazırlanabilir.
- Okul öncesi öğretmenleri için hizmetiçi eğitimler düzenlenebilir.
- Okul öncesi eğitimi programında değerlerin bulunduğu kazanım sayısı arttırılabilir.
- Değerlerin devamlılığı ve kalıcılığı için kamu spotları ve çizgi filmler hazırlanabilir.
- Okul öncesi dönemde okul dışı öğrenme ortamlarıyla değerler eğitimi çalışmaları için etkinlik havuzu oluşturulabilir.
- Farklı ülkelerdeki okul dışı öğrenme ortamlarında değerler eğitimi çalışmaları takip edilebilir.
- Okul öncesi dönemde değerler eğitimi çalışmaları yapan öğretmenlere okul dışı öğrenme ortamlarını kullanmaları önerilebilir.
- Araştırma sonuçları çerçevesinde okul öncesi dönem değerler eğitiminde, okul dışı öğrenme ortamlarının daha sık kullanılması önerilebilir.

- Bu çalışma, okul öncesi dönemle sınırlıdır. Okul dışı öğrenme ortamlarıyla değerler eğitimi kapsamındaki çalışmaların; ilkokul, ortaokul ve ortaöğretimde de ele alınması önerilebilir.

5.3.2. Gelecek araştırmalara yönelik öneriler

- Bu çalışma, okul dışı öğrenme ortamları kapsamında hazırlanan değerler eğitimi etkinlikleri ile; ; duyarlılık, sevgi, sorumluluk, yardımlaşma, dayanışma, saygı, temizlik, paylaşma, estetik, sağlıklı olmaya önem verme, nezaket ve israf etmeme değerleri ile sınırlıdır. Okul dışı öğrenme ortamları kapsamında hazırlanan değerler eğitimi etkinlikleri ile diğer değerlerin sergilenmesine yönelik çalışmalar yapılabilir.
- Bu çalışma; okul dışı öğrenme ortamlarından Kızılay, müze, kütüphane ve hayvanat bahçesi ve tabiat parkında yapılan değerler eğitimi çalışmaları ile sınırlıdır. Farklı okul dışı öğrenme ortamları kullanılarak yapılacak değerler eğitimi çalışmaları ile araştırma sonuçları geliştirilebilir.
- Bu çalışma, okul öncesi dönemle sınırlıdır. Okul dışı öğrenme ortamlarıyla değerler eğitimi kapsamındaki çalışmaların; ilkokul, ortaokul ve ortaöğretimde uygulanarak araştırma sonuçları karşılaştırılması önerilebilir.
- Farklı yaş gruplarında okul dışı öğrenme ortamlarında yapılacak değerler eğitimi çalışmaları ile araştırma sonuçlarını karşılaştırılabilir.

KAYNAKLAR

- Aerila J. A., Rönkkö M.L. ve Grönman S. (2016). Field trip to a historic house museum with preschoolers: Stories and crafts as tools for cultural heritage education. *Visitor Studies*, 19(2), 144-155. doi: 10.1080/10645578.2016.1220187.
- Ahmetoğlu, E. (2009). Sosyal gelişim. Y. Fazlıoğlu (Ed.), *Erken çocukluk gelişimi ve eğitimi* (ss. 39-62). İstanbul: Kriter Yayınları.
- Aktaş Arnas, Y. (2017). Oyun, öğrenme ve deneyimin birleşimi: çocuk müzeleri. *Yaratıcı Drama Dergisi*, 12(2), 17-30. doi: 10.21612/yader.2017.010.
- Aktın, K. (2017). Okul öncesi dönemde müze eğitimi ile çocukların tarihsel düşünme becerilerinin geliştirilmesi. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13(2), 465-486. doi: 10.17860/mersinefd.336734.
- Aral, N. ve Durualp, E. (2013). Okul öncesi dönemdeki çocukların gelişim alanlarına göre özellikleri. R. Zembat (Ed.), *Okul öncesinde özel öğretim yöntemleri* (ss. 1-26). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Aral, N. ve Kandır, A. ve Can Yaşar, M. (2011). *Okul öncesi eğitim ve okul öncesi eğitim programı*. İstanbul: Ya-pa Yayın A.ş.
- Aşkar, N. (2021). Açık havada eğitim: okul öncesi eğitim programı materyalleri bağlamında bir değerlendirme. *Yaşadıkça Eğitim*, 35(1), 132-153. doi: 10.33308/26674874.2021351236.
- Atay, M. ve Şahin, S. (2005). Erken çocukluk dönemi 3-6 yaş. A. Ataman (Ed.), *Gelişim ve öğrenme* (ss. 99-133). Ankara: Gündüz Eğitim ve Yayıncılık.
- Aydemir, İ. ve Toker Gökçe, A. (2016). Okul yöneticilerinin okul dışı öğrenme ortamlarına ilişkin görüşleri. In *IIIrd International Eurasian Educational Research Congress Bildiri Kitabı* (ss. 630-638). Anı Yayıncılık.
- Aydın, M. Z. ve Akyol Gürler, Ş. (2014). *Okulda değerler eğitimi*. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Aydın, M. Z. (2014). *Okulda değerler eğitiminin ilkeleri ve sorunları*. Uluslararası İnsani Değerlerin Yeniden İnşası Sempozyumu, Erzurum, 19-21.
- Bacanlı, H. (2006). *Gelişim ve öğrenme*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

- Baltacı, A. (2019). Nitel araştırma süreci: Nitel araştırma nasıl yapılır?. *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 5(2), 368-388. doi: 10.31592/aeusbed.598299.
- Baran, G. (2009). Duygusal gelişim. Y. Fazlıoğlu (Ed.), *Erken çocukluk gelişimi ve eğitimi* (ss. 101-117). İstanbul: Kriter Yayınları.
- Bardakcı, M. N. ve Mart, M. (2023). Okul dışı öğrenme ortamlarındaki değerler eğitiminin okul öncesi eğitimde uygulanması açısından değerlendirilmesi: *Sistemik literatür taraması*. *Temel Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 3(2), 52-71. doi: 10.55008/tead.1352579.
- Bencik Kangal, S. (2021). *Çocuğumun beyninde neler oluyor?: gelişimsel çözüm önerileriyle*. Ankara: Elma Yayınevi.
- Berk, L. E. (2013). *Çocuk Gelişimi*. (Çev. Ali Dönmez, Yay.Haz. Bekir Onur). Ankara: İmge Kitabevi.
- Beyhan, A. (2013). Eğitim örgütlerinde eylem araştırması. *Journal of Computer and Education Research*, 1(2), 65-89. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/jcer/issue/18614/196496>.
- Bredenkamp, S. (2015). *Erken çocukluk eğitiminde etkili uygulamalar*. (Çev. Ed. H. Z. İnan ve T. İnan). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Buyurgan, S. (2017). Verimli bir müze ziyaretini nasıl gerçekleştirebiliriz?. *Milli Eğitim Dergisi*, 46(214), 317-343. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/milliegitim/issue/36135/405940>.
- Can Korkmaz, Ş. (2018). *Okul öncesi dönemde değerler eğitimi: ekonomi odaklı etkinlikler bağlamında bir eylem araştırması* (Yüksek Lisans Tezi). YÖK Tez Merkezi veri tabanından erişildi (Tez No: 532846).
- Caner, Ö. (2019). *Öğretmen adaylarının okul dışı öğrenme ortamlarında sürdürebilir çevre eğitime yönelik tutumları* (Yüksek Lisans Tezi). YÖK Tez Merkezi veri tabanından erişildi (Tez No: 588096).
- Cemaloğlu, N. (2014). Veri toplama teknikleri: nicel-nitel. A. Tanrıöğen (Ed.), *Bilimsel araştırma yöntemleri* (ss. 133-164). Ankara: Anı Yayıncılık.

- Cevherli, K. (2014). *Okul öncesinde değerler eğitimi: Boğaziçi eğitim modeli* (Yüksek Lisans Tezi). YÖK Tez Merkezi veri tabanından erişildi (Tez No: 366943).
- Coşkun Keskin, S. ve Kaplan, E. (2012). Sosyal bilgiler ve tarih eğitiminde okul dışı öğrenme ortamı olarak oyuncak müzeleri. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 11(41), 095-115. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/esosder/issue/6155/82705>.
- Coşkun Keskin, S. (2012). Değerler eğitiminde geçmişten günümüze bir ışık: “aile bilgisi dersi” model önerisi. *Değerler eğitimi dergisi*, 10(23), 117-156.
- Çağlak Sarı, S. (2013). Okul öncesi eğitimde sınıf dışı etkinlikler. G. Uyanık Balat (Ed.), *Okul öncesi eğitime giriş* (ss. 180-198). Ankara: Pegem Akademi.
- Çakmak Güleç, H. (2007). Okul öncesi eğitimin ilkeleri. G. Haktanır (Ed.), *Okul öncesi eğitime giriş* (ss. 125-152). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Çalışkan, H. ve Yıldırım, Y. (2022). *Okul dışı ortamlarda değerler eğitimi*. Ankara: Pegem Akademi.
- Çetin Korkmaz, M. (2019). *Okul öncesi öğretmenlerinin değerler eğitimine ilişkin görüşlerinin incelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). YÖK Tez Merkezi veri tabanından erişildi (Tez No: 583025).
- Çıgırık, E. (2016). Bir öğrenme ortamı olarak bilim merkezleri. *İnformel Ortamlarda Araştırmalar Dergisi*, 1(1), 79-97. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/jrinen/issue/26875/267108>.
- Dabamona, S. ve Cater, C. (2018). Understanding students’ learning experience on a cultural school trip: Findings from eastern Indonesia. *Journal of Teaching in Travel & Tourism*, 1-18. doi: 10.1080/15313220.2018.1561349.
- Dağal, A. B. ve Bayındır, D. (2016). Okul öncesi dönem çocuklarla yapılan müze gezilerinin çocukların müzelere karşı olumlu duygu ve bilgi düzeylerine etkisi. *Uluslararası Eğitim Bilimleri Dergisi*, 3(6), 264-281. doi: 10.16991/INESJOURNAL.222.
- Dağhoğlu, H. E. (2007). Okul öncesi öğretmenin özellikleri ve okul öncesi eğitime öğretmen yetiştirme. G. Haktanır (Ed.), *Okul öncesi eğitime giriş* (ss. 39-70). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Daş, B. E., Aslan, A. ve Yedigaroğlu, E. (2021). Okul dışı öğrenme ortamlarının 4-6 yaş çocuklarının gelişimi, sağlığı ve sürdürülebilir kalkınma bilinci üzerindeki etkileri.

İnformal Ortamlarda Araştırmalar Dergisi, 6(1), 87-124. Erişim adresi: <https://www.researchgate.net/publication/354331843>.

- Dere, F. ve Çiftçi, T. (2022). Okul öncesi öğretmenlerinin okul dışı öğrenme ortamlarının pedagojik katkılarına ilişkin görüşleri. *Cumhuriyet International Journal of Education*, 11(4), 681-695. doi: 10.30703/cije.1116818.
- Dere, F. (2022). *Okul öncesi eğitiminde okul dışı öğrenme ortamlarının kullanımı hakkında öğretmen görüşleri* (Yüksek Lisans Tezi). YÖK Tez Merkezi veri tabanından erişildi (Tez No: 728472).
- Dilli, R., Bapoğlu Dümenci, S. ve Turgut Kesebir, G. (2018). Müzede çevre eğitimi kapsamında okul öncesi dönemi çocuklarına yenilenebilir enerji kaynaklarının anlatılması. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 17(66), 421-432. doi: 10.17755/esosder.319406.
- Dönmez, Ö., Uyanık G. (2022). Farklı ülkelerde değerler eğitimi ve değerler eğitimi programlarından örnekler. *Temel eğitim araştırmaları dergisi*, 2(1), 74-88. doi: 1055008/te-ad.1099697.
- Erkuş, S. (2012). *Okul öncesi öğretmenlerinin okul öncesi eğitim programındaki değerler eğitimine ilişkin görüşlerinin değerlendirilmesi* (Yüksek Lisans Tezi). YÖK Tez Merkezi veri tabanından erişildi (Tez No: 357634).
- Erten, Z. ve Taşçı, G. (2016). Fen bilgisi dersine yönelik okul dışı öğrenme ortamları etkinliklerinin geliştirilmesi ve öğrencilerin bilimsel süreç becerilerine etkisinin değerlendirilmesi. *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18(2), 638-657. doi: 10.17556/ief.41328.
- Eshach, H. (2007). Brinding in-school and out-of-school learning: formal, non-formal, and informal education. *Journal of Science Education and Technology*, 16(2), 171-190. doi: 10.1007/s10956-006-9027-1.
- Fazlıoğlu, Y. ve Fazlıoğlu, İ. (2009). Erken çocuklukta müze ve eğitim. Y. Fazlıoğlu (Ed.), *Erken çocukluk gelişimi ve eğitimi* (ss. 325-340). İstanbul: Kriter Yayınları.
- Gülay, H. ve Akman, B. (2009). *Okul öncesi dönemde sosyal beceriler*. Ankara: Pegem Akademi.

- Gülay, H. (2011). Ağaç yaş iken eğilir: yaşamın ilk yıllarında çevre eğitiminin önemi. *Tübav Bilim Dergisi*, 4(3), 240-245. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/tubav/issue/21524/615007>.
- Gültekin Akduman, G. (2013). Okul öncesi eğitimin tanımı ve önemi. G. Uyanık Balat (Ed.), *Okul öncesi eğitime giriş* (ss. 2-18). Ankara: Pegem Akademi.
- Gündüz, A. ve Gültekin Akduman, G. (2015). Okul öncesi öğretmenlerinin fen etkinliklerinde problem çözme becerisi kazandırmaya yönelik uygulamaları üzerine bir inceleme. *Uluslararası Eğitim Bilimleri Dergisi*, 2(3), 102-114. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/inesj/issue/40010/475663>.
- Güneş, F. P. (2018). *Değer eğitimi etkinliklerinin okul öncesi dönem 5 yaş çocuklarının değer algıları ve sosyal-duygusal gelişimleri üzerine etkisi* (Yüksek Lisans Tezi). YÖK Tez Merkezi veri tabanından erişildi (Tez No: 623884).
- Güngör, E. (1998). *Değerler psikolojisi üzerinde araştırmalar*. İstanbul: Ötüken Neşriyat Yayınları.
- Gürsoy, F. (2009). Bilişsel gelişim. Y. Fazlıoğlu (Ed.), *Erken çocukluk gelişimi ve eğitimi* (ss. 19-38). İstanbul: Kriter Yayınları.
- Güven, G. (2013). Okul öncesi eğitim programı. G. Uyanık Balat (Ed.), *Okul öncesi eğitime giriş* (ss. 82-134). Ankara: Pegem Akademi.
- Işıkoğlu Erdoğan, N. (2016). *Erken çocukluk döneminde kütüphane ve dil gelişimi*. VIII. Uluslararası Eğitim Araştırmaları Kongresi. Çanakkale 18 Mart Üniversitesi.
- İnan, H. Z. (2011). Okul öncesi eğitim programı. F. Alisinanoğlu (Ed.), *Okul öncesi eğitimde özel öğretim yöntemleri* (ss. 1-21). Ankara: Pegem Akademi.
- Jeronen, E., Jeronen, J. ve Raustia, H. (2009). Environmental education in Fnland – a case study of environmental education in nature schools. *International Journal of Environmental ve Science Education*, 4(1), 1-23. Retrieved from: <https://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ884383.pdf>.
- Johnson, A. P. (2015). *Eylem araştırması el kitabı*. (Çev. Ed. Y. Uzuner ve M. Özten Anay). Ankara: Anı yayıncılık.

- Kahraman, E., Kılıç, A. ve Akyol, C. (2018). Tarihi ve kültürel farkındalık (Niğde'nin tarih ve kültür karıncaları-2 projesi örneği). *Journal of Awareness*, 3(5), 665-682. doi: 10.26809/joa.2018548679.
- Kapkın, B. (2018). *Etkinlik temelli değerler eğitimi programının 5-6 yaş çocukların sosyal becerilerine etkisinin incelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). YÖK Tez Merkezi veri tabanından erişildi (Tez No: 516046).
- Karaca, N.H., Şenol, F.B., Akyol, T. ve Can Yaşar, M. (2018). Anasınıfına devam eden çocuklar için bir müze gezisi örneği. *Çocuk ve Gelişim Dergisi*, 2(2), 13-25. doi: 10.36731/cg.483742.
- Karadoğan, S. (2017). Eğitimde sınıf ve okul dışı öğrenme uygulamaları ve yaşanan sorunlar. R. Aksu (Ed.), *Türkiye'de eğitim sorunlarına yönelik akademik değerlendirmeler ve çözüm önerileri* (ss. 49-84). Ankara: Maya Akademi Yayıncılık.
- Karamustafaoğlu, S., Ayvalı, L. ve Ocak, Y. (2018). Okul öncesi eğitimde informal ortamlara yönelik öğretmenlerin görüşleri. *Informal Ortamlarda Araştırmalar Dergisi*, 3(2), 38-65. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/jrinen/issue/42184/462970>.
- Karataş, Z. (2015). Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri. *Manevi Temelli Sosyal Hizmet Araştırmaları Dergisi*, 1(1), 62-80. Erişim adresi: https://avys.omu.edu.tr/storage/app/public/ozgubulut/129744/Sosyal_Hizmet_E_Dergi_SOSYAL_BILIMLERDE.pdf.
- Kırtel, A. ve Ertufan, M. (2023). Erken çocukluk döneminde çevre uygulamaları: Bakanlığımı kuruyorum. *International Journal of Values in Education and Society*, 1(1), 70-84. doi: 10.5281/zenodo.8128592.
- Kırtel, A. (2012). *Erken çocukluk döneminde sosyo kültürel eğitim: Türk tarihine ait bazı önmeli olay ve olgular üzerine bir eylem araştırması* (Yüksek Lisans Tezi). YÖK Tez Merkezi veri tabanından erişildi (Tez No: 328124).
- Kırtel, A. (2018). *60-72 aylık çocuklara yönelik hazırlanmış sosyo-kültürel etkinliklerin uygulanması* (Doktora Tezi). YÖK Tez Merkezi veri tabanından erişildi (Tez No: 537155).

- Kırtel, A. (2023). Okul öncesi eğitimi ve değerler eğitimi. S. Coşkun Keskin ve A. Kırtel (Ed.), *İlk ve orta öğretimde değerler eğitimi uygulamaları* (ss. 367-384). Ankara: Pegem Akademi.
- Kızıltaş, E. ve Sak, R. (2016). Okul öncesi eğitimde alan gezisi etkinlikleri. *Bayburt Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11(2), 537-554. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/befdergi/issue/28762/307858>.
- Komalasari, K., Saripudin, D. ve Masyitoh, I. S. (2014). Living values educaiton model in learning and extracurricular activities to construct the students' character. *Journal of Education and Practise*, 5(7), 166-174. Retrieved from: <https://iiste.org/Journals/index.php/JEP/article/view/11608/12343>.
- Korkmaz, Z. S. (2021). Okul dışı ortamlarda öğretim. A. Küçüköğlü ve H. İ. Kaya (Ed.), *Kuramdan uygulamaya okul dışı öğrenme ortamları* (ss. 24-54). Ankara: Pegem Akademi.
- Kozikoğlu, İ. (2018). Okul öncesi öğretmenlerinin değerler eğitimine ilişkin tutum ve görüşlerinin incelenmesi. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 7(4), 2698-2720. doi: 10.7884/teke.4333.
- Kölemen, E. B. (2021). *Okul dışı öğrenme ortamlarında gerçekleştirilen etkinliklerin 60-72 aylık çocukların sosyal beceri düzeylerine etkisi* (Doktora Tezi). YÖK Tez Merkezi veri tabanından erişildi (Tez No: 693014).
- Kumbasar, E. (2011). *Muzaffer İzgü'nün romanlarının değerler eğitimi açısından incelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). YÖK Tez Merkezi veri tabanından erişildi (Tez No: 300398).
- Kuşçu Ö. ve Bozdaş, Y. ve Yıldırım Doğru, S.S. (2014). Montessori eğitiminin çocuklarda sorumluluk alma, sırasını bekleme, başladığı işi bitirme becerisine etkisinin değerlendirilmesi. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 12(27), 307-322. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/ded/issue/29172/312401>.
- Laçın Şimşek, C. (2020). *Fen öğretiminde okul dışı öğrenme ortamları*. Ankara: Pegem Akademi.
- Larimore, R. (2016). Defining nature-based preschools. *The International Journal of Early Childhood Environmental Education*, 4(1), 32-36. Retrieved from: <https://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ1120149.pdf>.

- Lithoxoidou, L. S., Georgopoulos, A. D., Dimitriou, A. T. ve Xenitidou, S. C. (2017). Trees have a soul too! Developing empathy and environmental values in early childhood. *The International Journal of Early Childhood Environmental Education*, 5(1), 68-88. Retrieved from: <https://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ1158501.pdf>.
- Loyd, K. A. T. (2004). *Outdoor science field trips: Invaluable or ineffective?* (Yüksek Lisans Tezi). http://getd.libs.uga.edu/pdfs/loyd_kerrieanne_t_200405_ma.pdf adresinden 08.01.2024 tarihinde erişilmiştir.
- Mart, M., Arslan, E. ve Temel, M. (2021). Okul öncesi öğretmenlerinin sınıf dışı etkinlikler kapsamındaki bilişsel gelişime inançları. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 19(2), 1037-1059. doi: 10.37217/tebd.904527.
- Mercin, L. (2006). *Müzeler ve toplum*. 21.07.2023 tarihinde <https://www.ayk.gov.tr/wp-content/uploads/2015/01/Yrd.-Do%C3%A7.-Dr.-Levent-MERC%C4%B0N-M%C3%9CZELER-VE-TOPLUM.pdf> adresinden erişilmiştir.
- Merriam, S. B. (2015). *Nitel araştırma desen ve uygulama için bir rehber* (Çev. Ed. S. Turan). Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Metin Göksu, M. (2020). Sınıf dışı öğrenme ortamları: köy enstitüleri örneği. *Turkish History Education Journal*, 9(1), 1-16. doi: 10.17497/tuhed.626781.
- Meydan, A. ve Akkuş, A. (2014). Sosyal bilgiler öğretiminde müze gezilerinin tarihi ve kültürel değerlerin kazandırılmasındaki önemi. *Marmara Coğrafya Dergisi*, (29), 402-422. doi: 10.14781/MCD.2014298137.
- Mızıkacı, F. (2015). Değerler eğitimi ve eğitim programları. *Eleştirel pedagoji dergisi*, 7(40), 38-41.
- Milli Eğitim Bakanlığı (2010). 18. Milli eğitim şûrası kararları. <https://ttkb.meb.gov.tr/www/milli-egitim-suralari/dosya/12> adresinden 20.03.2023 tarihinde erişilmiştir.
- Milli Eğitim Bakanlığı (2014). 19. Milli eğitim şûrası kararları. <https://ttkb.meb.gov.tr/www/milli-egitim-suralari/dosya/12> adresinden 20.03.2023 tarihinde erişilmiştir.
- Milli Eğitim Bakanlığı (2019). *Okul dışı öğrenme ortamları kılavuzu*. <https://acikders.ankara.edu.tr> adresinden 19.02.2023 tarihinde erişilmiştir.

- Milli Eğitim Bakanlığı (2024). *Okul öncesi eğitim programı*. Millî Eğitim Bakanlığı, Temel Eğitim Genel Müdürlüğü. <https://tegm.meb.gov.tr/dosya/okuloncesi/guncellenenokuloncesiegitimprogrami.pdf> adresinden 08.02.2024 tarihinde erişilmiştir.
- Milli Eğitim Bakanlığı, Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı (2010). *2010/53 sayılı ilk ders genelgesi*. https://sabancimtal.meb.k12.tr/meb_iys_dosyalar/41/01/342410/dosyalar/2019_03/20091637_degerler_egitimi_genelge.pdf adresinden 02.08.2023 tarihinde erişilmiştir.
- Milli Eğitim Bakanlığı. (2013). *Okul öncesi eğitimi programı*. Ankara. Milli Eğitim Bakanlığı. <https://tegm.meb.gov.tr/dosya/okuloncesi/ooproram.pdf> adresinden 15.02.2023 tarihinde erişilmiştir.
- Milli Eğitim Bakanlığı. (2018). *Güçlü yarınlar için 2023 eğitim vizyonu*. Milli Eğitim Bakanlığı. https://www.gmka.gov.tr/dokumanlar/yayinlar/2023_Egitim%20Vizyonu.pdf adresinden 16.03.2023 tarihinde erişilmiştir.
- Milli Eğitim Bakanlığı. (2022). *Milli eğitim istatistikleri örgün eğitim 2021/'22*. Milli Eğitim Bakanlığı Strateji Geliştirme Başkanlığı. 16.02.2023 tarihinde https://sgb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2022_09/15142558_meb_istatistikleri_orgun_egitim_2021_2022.pdf adresinden erişilmiştir.
- Nalkıran, T. ve Karamustafaoğlu, O. (2020). Doğal afetler konusunun okul dışı öğrenme ortamında öğretimi: Afad gezisi. *Öğretim Teknolojileri ve Öğretmen Eğitimi Dergisi*, 9(2), 91-113. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/jitte/issue/58463/731224>.
- Neslitürk, S. (2013). *Anne değerler eğitimi programının 5-6 yaş çocuklarının sosyal beceri düzeyine etkisi* (Yüksek Lisans Tezi). YÖK Tez Merkezi veri tabanından erişildi (Tez No: 331765).
- Oruç, C. (2010). Okul öncesi dönem çocuğunda ahlaki değerler eğitimi. *Eğitim ve İnsani Bilimler Dergisi: Teori ve Uygulama*, 1(2), 37-60. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/eibd/issue/22686/242229>.
- Öner, G. ve Çengelci Köse, T. (2019). Müze ve tarihi mekanlarda değer ve beceri kazandırmaya yönelik sosyal bilgiler öğretmen adaylarının görüşleri. *Turkish History Education Journal*, 8(1), 98-128. doi: 10.17497/tuhed.540967.

- Özdemir, T. (2021). *Okul öncesi çocuklar boyutuyla değerler eğitimi*. İstanbul: Hiperyayın.
- Özden, Y. (2011). *Öğrenme ve öğretme*. Ankara: Pegem Akademi.
- Özer, M. ve Çam Aktaş, B. (2019). Değerler eğitimi devamlılığı: okul öncesi eğitim programından hayat bilgisi öğretim programına. *İlköğretim Online*, 18(1), 389-405. doi: 10.17051/ilkonline.2019.527640.
- Özsoy, V., Dilli, R., Karakaya, Ü., Bıyıklı, N. ve Çalık, Ş. (2017). Doğal, tarihi ve kültürel mekânlar ile bilim merkezlerinin yaygın öğrenme ortamı olarak kullanılması. *Milli Eğitim Dergisi*, 46(214), 477-488. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/milliegitim/issue/36135/405961>.
- Polat, Ö. (2013). Aktif öğrenme. R. Zembat (Ed.), *Okul öncesinde özel öğretim yöntemleri* (ss. 125-148). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Richmond, D., Sibthorp, J., Gookin, J., Annarella S. ve Ferri, S. (2017). Complementing classroom learning through outdoor adventure education: out-of-school-time experiences that make a difference. *Journal of Adventure Education and Outdoor Learning*, 18(101), 1-17. doi: 10.1080/14729679.2017.1324313.
- Sakin, A. (2013). Türkiye’de okul öncesi eğitimin tarihsel gelişimi. G. Uyanık Balat (Ed.), *Okul öncesi eğitime giriş* (ss. 20-40). Ankara: Pegem Akademi.
- Salı, G. ve Köksal Akyol, A. (2009). Ahlak gelişimi. Y. Fazlıoğlu (Ed.), *Erken çocukluk gelişimi ve eğitimi* (ss. 83-99). İstanbul: Kriter Yayınları.
- Sapasağlam, Ö. (2016). *Okul öncesi dönemde karakter ve değerler eğitimi teoriden uygulamaya*. E. Ömeroğlu (Ed.). Ankara: Pegem Akademi.
- Seefeldt, C., Castle, S. Ve Falconer, R. C. (2015). *Okul öncesi ve ilkokul çocukları için sosyal bilgiler öğretimi*. S. Coşkun Keskin (Çev. Ed.). Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Selçuk, Z. (2004). *Gelişim ve öğrenme*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Seyhan, A. (2020). Öğretmen adaylarına göre sosyal bilgiler dersinde okul dışı öğrenmenin etkililiği. *Turkish Journal of Educational Studies*, 7(3), 27-51. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/turkjes/issue/57942/670483>.
- Sezer, T. ve Yoleri, S. (2013). Okul öncesi çocuğunun temel özellikleri ve gereksinimleri. G. Uyanık Balat (Ed.), *Okul öncesi eğitime giriş* (ss. 42-80). Ankara: Pegem Akademi.

- Shaari, M. F., Ahmad. S. S. ve Ismail, I. S. (2018). Rethinking preschool physical design: Enhancing environmental stewardship among children. *Asian Journal of Behavioural Studies*, 3(13), 128-139. doi: 10.21834/ajbes.v3il3.150.
- Sontay, G., Tutar, M. ve Karamustafaoğlu (2016). Okul dışı öğrenme ortamları ile fen öğretimi hakkında öğrenci görüşleri: planetaryum gezisi. *İnformal Ortamlarda Araştırmalar Dergisi*, 1(1), 1-24. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/jrinen/issue/26875/263991>.
- Su, Y. (2022). Okul öncesi eğitimde müzelerin etkin kullanımı. *Journal of Sustainable Educational Studies*, 3(2), 97-110. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/seader/issue/69730/1086177>.
- Şahin, Y. (2017). *Okul öncesi çocuklarda değerler eğitimi kapsamında yardımlaşma ve paylaşma değeri* (Yüksek Lisans Tezi). YÖK Tez Merkezi veri tabanından erişildi (Tez No: 479392).
- Şentürk, F. G. (2021). *Erimtan arkeoloji ve sanat müzesinde okul öncesi çocuklara yönelik etkinliklerin incelenmesi ve etkinlik önerileri* (Yüksek Lisans Tezi). YÖK Tez Merkezi veri tabanından erişildi (Tez No: 657115).
- Tarkoçin, S., Berktaş, D. ve Uyanık Balat, G. (2013). Okul öncesi öğretmenlerin sınıf içi etkinliklerde çocuklarla olan iletişimlerinde kullandıkları değerlerin incelenmesi. *Pegem Eğitim ve Öğretim Dergisi*, 3(2), 37-49. Erişim adresi: <https://search.trdizin.gov.tr/tr/yayin/detay/162621/>.
- Tayfur, F. İ. (2022). *Okul öncesi eğitim programı kapsamında okul dışı etkinliklere ilişkin katılımcıların görüşleri ve aileler için öneriler* (Yüksek Lisans Tezi). YÖK Tez Merkezi veri tabanından erişildi (Tez No: 763396).
- Tösten, R. (2021). Okul dışı eğitim ve öğrenme. A. Küçükoğlu ve H. İ. Kaya (Ed.), *Kuramdan uygulamaya okul dışı öğrenme ortamları* (ss.2-22). Ankara: Pegem Akademi.
- Turgut, Y. (2014). Verilerin kaydedilmesi, analizi, yorumlanması: nicel ve nitel. A. Tanrıoğlu (Ed.), *Bilimsel araştırma yöntemleri* (ss. 193-247). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Türk Dil Kurumu. (TDK). (2023a). *Türk dil kurumu güncel Türkçe sözlük*. <https://sozluk.gov.tr/> adresinden 11.03.2023 tarihinde erişilmiştir.

- Türk Dil Kurumu. (TDK). (2023b). *Türk dil kurumu güncel Türkçe sözlük*. <https://sozluk.gov.tr/> adresinden 12.12.2023 tarihinde erişilmiştir.
- Türk Dil Kurumu. (TDK). (2023c). *Türk dil kurumu güncel Türkçe sözlük*. <https://sozluk.gov.tr/> adresinden 11.12.2023 tarihinde erişilmiştir.
- Türk Dil Kurumu. (TDK). (2023d). *Türk dil kurumu güncel Türkçe sözlük*. <https://sozluk.gov.tr/> adresinden 12.12.2023 tarihinde erişilmiştir.
- Türk Dil Kurumu. (TDK). (2023e). *Türk dil kurumu güncel Türkçe sözlük*. <https://sozluk.gov.tr/> adresinden 13.12.2023 tarihinde erişilmiştir.
- Türk Dil Kurumu. (TDK). (2023f). *Türk dil kurumu güncel Türkçe sözlük*. <https://sozluk.gov.tr/> adresinden 13.12.2023 tarihinde erişilmiştir.
- Türk Dil Kurumu. (TDK). (2023g). *Türk dil kurumu güncel Türkçe sözlük*. <https://sozluk.gov.tr/> adresinden 14.12.2023 tarihinde erişilmiştir.
- Türk Dil Kurumu. (TDK). (2023h). *Türk dil kurumu güncel Türkçe sözlük*. <https://sozluk.gov.tr/> adresinden 14.12.2023 tarihinde erişilmiştir.
- Türk Dil Kurumu. (TDK). (2023i). *Türk dil kurumu güncel Türkçe sözlük*. <https://sozluk.gov.tr/> adresinden 15.12.2023 tarihinde erişilmiştir.
- Türk, İ. (2009). *Değerler eğitiminde saygı* (Yüksek Lisans Tezi). YÖK Tez Merkezi veri tabanından erişildi (Tez No: 249758).
- Ulak, H. , Aygün, B. ve Öznacar, B. (2022). 2023 eğitim vizyonu belgesinde değerler eğitimi tasarımı: mutlu çocuklar güçlü Türkiye. *Uluslararası Sosyal Bilimler Akademik Araştırmalar Dergisi*, 6(1), 1-15. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/utsobilder/issue/69034/1024087>.
- Uyanık Balat, G. (2013). Okul öncesi eğitimde anlatım, tartışma, soru cevap, örnek olay, gezi, gözlem ve gösteri öğretim yöntemleri. R. Zembat (Ed.), *Okul öncesinde özel öğretim yöntemleri* (ss. 239-264). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Uzun, E. (2016). Eylem araştırması. Özden, M. Y. ve Durdu, L. (Ed.), *Eğitimde üretim tabanlı çalışmalar için nitel araştırma yöntemleri* (ss. 19-36). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Uzun, M. ve Köse. A. (2017). Okul öncesi eğitimde değerler eğitiminin uygulanmasına yönelik öğretmen görüşleri. *Bayburt Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12(23), 305-338. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/befdergi/issue/30012/305131>.

- Ünal, F. ve Pınar, Y. (2017). Erken çocukluk eğitiminde müze deneyiminin rolü. *İdil Sanat ve Dil Dergisi*, 6(38), 2899-2917. doi: 10.7816/idil-06-38-18.
- Vural, İ. (2008). Televizyon haberlerini okumak: Çocuk izleyicilere göre televizyon haberlerinden yansıyan Türkiye. *Galatasaray Üniversitesi İletişim Dergisi*, (9), 69-100. Erişim adresi: http://iletisimdergisi.gsu.edu.tr/tr/pub/issue/7370/96489#article_cite.
- Wojciehowski, M. ve Ernst, J. (2018). Creative by nature: Investigating the impact of nature preschools on young children's creative thinking. *The International Journal of Early Childhood Environmental Education*, 6(1), 3-20. Retrieved from: <https://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ1193490.pdf>.
- Yağlıkara, S. (2006). *Okul öncesi dönem çocuklarına çevre bilinci kazandırmada fen ve doğa etkinliklerinin etkileri konusunda öğretmen görüşleri* (Yüksek Lisans Tezi). YÖK Tez Merkezi veri tabanından erişildi (Tez No: 257114).
- Yaka, Ş., Yalçın, D. ve Denizli, E. (2014). Okul öncesi eğitimde verilecek öncelikli değerlere ilişkin veli görüşleri. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 12(28), 169-192. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/ded/issue/29170/312366>.
- Yavuzer, H. (2007). *Çocuk psikolojisi*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Yektaş, L. (2022). *Okul öncesi öğretmenlerinin ve velilerin bakış açısı ile değerler eğitimi ve şiddet olgusu* (Yüksek Lisans Tezi). YÖK Tez Merkezi veri tabanından erişildi (Tez No: 742065).
- Yeşilyurt, E. ve Kurt, İ. (2012). Değerleri kazandırmasındaki etkililik açısından resmi ve örtük program ile okul dışı etmenlerin öğrenci görüşleri doğrultusunda değerlendirilmesi. *Journal of Turkish Studies*, 7(4), 3253-3272. doi: 10.7827/TurkishStudies.3844.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2021). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yıldırım, A. (2018). *6 yaş okul öncesi çocuklarına cesaret temelli değerler eğitimi uygulamalarının etkililiği* (Yüksek Lisans Tezi). YÖK Tez Merkezi veri tabanından erişildi (Tez No: 523174).

- Yıldırım, Y. (2019). *Okul dışı etkinlik temelli değerler eğitimi programının öğrencilerin etkin vatandaşlık değerlerine etkisi* (Doktora Tezi). YÖK Tez Merkezi veri tabanından erişildi (Tez No: 609945).
- Yılmaz, A. (2018). *Değerler eğitimi bağlamında Aytül Akal'ın çocuk romanları* (Yüksek Lisans Tezi). YÖK Tez Merkezi veri tabanından erişildi (Tez No: 503237).
- Yukay Yüksel, M. ve Canel, N. ve Mutlu, N. ve Yılmaz, S. ve Çap, E. (2015). Okul öncesi çağıdaki çocukların “iyi” ve “kötü” kavram algılarının resim analizi yöntemiyle incelenmesi. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 13(29), 271-303. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/ded/issue/29168/312359>.

İnternet Kaynakları

URL 1: <https://www.youtube.com/watch?v=jt6xhqCrhLA&vet=360s>

URL 2: (Resim 23) <https://sakarya.meb.gov.tr/www/sakarya-egitim-muzesi/icerik/2376#gallery-8>

URL 3: (Resim 24) <https://sakarya.meb.gov.tr/www/sakarya-egitim-muzesi/icerik/2376#gallery-13>

URL 4: (Resim 25) <https://www.trthaber.com/foto-galeri/sakarya-egitim-muzesi-ogrencileri-tarih-yolculuguna-cikariyor/30132/sayfa-4.html>

URL 5: (Resim 26) <https://www.istanbulsanatdergisi.com/uluslararası-muze-gunu-etkinlikleri/>

URL 6: (Resim 27) <https://www.trthaber.com/foto-galeri/sakarya-egitim-muzesi-ogrencileri-tarih-yolculuguna-cikariyor/30132/sayfa-2.html>

URL 7: (Resim 28) <https://www.kulturportali.gov.tr/turkiye/antalya/gezilecekyer/antalya-muzesi>

URL 8: <https://www.youtube.com/watch?v=L6CwgJbjeAU>

URL 9: <https://www.youtube.com/watch?v=j7Iz33Z9ZUg&vet=195s>

EKLER

Ek 1. Çalışmaya Katılan Çocuklara İlişkin Bilgiler

Çocuk Kodu	Bilgiler
Ç1	Annesi ev hanımı, babası satış danışmanıdır. 3 kardeşi vardır. Ailesi ile birlikte yaşamaktadır.
Ç2	Annesi öğretmen, babası esnaftır. 1 kardeşi vardır. Ailesi ile birlikte yaşamaktadır.
Ç3	Annesi ev hanımı, babası organizatördür. 3 kardeşi vardır. Ailesi ile birlikte yaşamaktadır.
Ç4	Annesi ev hanımı, babası işçidir. 2 kardeşi vardır. Ailesi ile birlikte yaşamaktadır.
Ç5	Annesi ev hanımı, babası elektrikçidir. 2 kardeşi vardır. Ailesi ile birlikte yaşamaktadır.
Ç6	Annesi ev hanımı, babası tamircidir. 2 kardeşi vardır. Ailesi ile birlikte yaşamaktadır. Dil ve konuşma bozukluğu tanısı bulunmaktadır.
Ç7	Annesi ev hanımı, babası nakliyecidir. 3 kardeşi vardır. Ailesi ile birlikte yaşamaktadır.
Ç8	Annesi bankacı, babası mühendistir. 1 kardeşi vardır. Ailesi ile birlikte yaşamaktadır.
Ç9	Annesi ev hanımı, babası şofördür. 2 kardeşi vardır. Ailesi ile birlikte yaşamaktadır.
Ç10	Annesi ev hanımı, babası mağaza müdürüdür. 2 kardeşi vardır. Ailesi ile birlikte yaşamaktadır. Dil ve konuşma bozukluğu tanısı bulunmaktadır.
Ç11	Annesi inşaat teknikeri, babası elektrik teknikeridir. 1 kardeşi vardır. Ailesi ile birlikte yaşamaktadır.
Ç12	Annesi ev hanımı, babası satış temsilcisidir. 1 kardeşi vardır. Ailesi ile birlikte yaşamaktadır.
Ç13	Annesi ev hanımı, babası işçidir. 1 kardeşi vardır. Ailesi ile birlikte yaşamaktadır.
Ç14	Annesi ev hanımı, babası esnaftır. Kardeşi yoktur. Ailesi ile birlikte yaşamaktadır.
Ç15	Annesi ev hanımı, babası esnaftır. Kardeşi yoktur. Ailesi ile birlikte yaşamaktadır. Dil ve konuşma bozukluğu tanısı bulunmaktadır.
Ç16	Annesi esnaf, babası işçidir. 1 kardeşi vardır. Ailesi ile birlikte yaşamaktadır.
Ç17	Annesi memur, babası satış temsilcisidir. 1 kardeşi vardır. Ailesi ile birlikte yaşamaktadır.
Ç18	Annesi ev hanımı, babası esnaftır. 2 kardeşi vardır. Ailesi ile birlikte yaşamaktadır.
Ç19	Annesi ev hanımı, babası askerdir. 3 kardeşi vardır. Ailesi ile birlikte yaşamaktadır.
Ç20	Annesi aşçı, babası aşçıdır. 1 kardeşi vardır. Ailesi ayrı yaşamaktadır.
Ç21	Annesi ev hanımı, babası esnaftır. 2 kardeşi vardır. Ailesi ile birlikte yaşamaktadır.
Ç22	Annesi işçi, babası işçidir. Kardeşi yoktur. Ailesi ile birlikte yaşamaktadır.

BİLGİLENDİRİLMİŞ GÖNÜLLÜ ONAM FORMU

Sizi Dr. Öğr. Üyesi Ayşegül KIRTEL ve Mehmet ERTUFAN tarafından yürütülen “Okul Öncesi Dönem Değerler Eğitiminde Okul Dışı Öğrenme Ortamları” başlıklı araştırmaya davet ediyoruz. Bu araştırmanın amacı; okul öncesi dönem çocuklarına değerler eğitimini, okul dışı öğrenme ortamlarıyla nasıl kazandırdığını araştırmaktır. Araştırmada sizden tahminen 4 saat süreyi ayırmanız istenmektedir. Araştırma farklı günlerde yapılması planlanan okul dışı öğrenme ortamlarından elde edilen verilerle oluşturulacaktır. Araştırma boyunca ses kaydı ve görüntü alımı yapılacaktır. Araştırmaya sizin dışınızda tahminen 21 kişi katılacaktır.¹ Bu çalışmaya katılmak tamamen **gönüllülük** esasına dayanmaktadır. Çalışmanın amacına ulaşması için sizden beklenen, bütün soruları eksiksiz, kimsenin baskısı veya telkini altında olmadan, size en uygun gelen cevapları içtenlikle verecek şekilde cevaplamanızdır. Bu formu okuyup onaylamanız, araştırmaya katılmayı kabul ettiğiniz anlamına gelecektir. Ancak, çalışmaya katılmama veya katıldıktan sonra herhangi bir anda çalışmayı bırakma hakkına da sahipsiniz. Bu çalışmadan elde edilecek bilgiler tamamen araştırma amacı ile kullanılacak olup kişisel bilgileriniz **gizli tutulacaktır**; ancak verileriniz yayın amacı ile kullanılabilir. İletişim bilgileriniz ise sadece iznimize bağlı olarak ve farklı araştırmacıların sizinle iletişime geçebilmesi için “ortak katılımcı havuzuna” aktarılabilir. Eğer araştırmanın amacı ile ilgili verilen bu bilgiler dışında şimdi veya sonra daha fazla bilgiye ihtiyaç duyarsanız araştırmacıya şimdi sorabilir veya e-posta adresi ve numaralı telefondan ulaşabilirsiniz. Araştırma tamamlandığında genel/size özel sonuçların sizinle paylaşılmasını istiyorsanız lütfen araştırmacıya iletiniz.

Yukarıda yer alan ve araştırmadan önce katılımcıya verilmesi gereken bilgileri okudum ve katılmam istenen çalışmanın kapsamını ve amacını, gönüllü olarak üzerime düşen sorumlulukları anladım. Çalışma hakkında yazılı ve sözlü açıklama aşağıda adı belirtilen araştırmacı/araştırmacılar tarafından yapıldı. Bana, çalışmanın muhtemel riskleri ve faydaları sözlü olarak da anlatıldı. Kişisel bilgilerimin özenle korunacağı konusunda yeterli güven verildi.

Bu koşullarda söz konusu araştırmaya kendi isteğimle, hiçbir baskı ve telkin olmaksızın katılmayı kabul ediyorum.

Katılımcının²

Adı-Soyadı:.....

İmzası: İletişim Bilgileri: e-posta:

Telefon:

İletişim bilgilerimin diğer araştırmacıların benimle iletişime geçebilmesi için “ortak araştırma havuzuna” aktarılmasını; ☐ Kabul ediyorum ☐ Kabul etmiyorum (lütfen uygun seçeneği işaretleyiniz)

Velayet veya Vesayet Altında Bulunanlar İçin:

Veli veya Vasisinin

Adı-Soyadı:.....

İmzası:

Araştırmacının

Adı-Soyadı: Ayşegül KIRTEL / Mehmet ERTUFAN

İmzası:

Şahidin:³

Adı-Soyadı:.....

İmzası:

Ek 3. Veli İzin Belgeleri

	T.C. KAYMAKAMLIĞI İlçe Millî Eğitim Müdürlüğü Anaokulu	Yayın Tarihi	
		Doküman No	
		Revizyon Tarihi	
	VELİ İZİN BELGESİ	Revizyon No	
		Sayfa No /Sayfa Sayısı	

Velisi bulunduğum.....sınıfı..... isimli
öğrencinin .../.../2023 tarihinde 15:00-16:00 saatleri arasında planlanan Kızılay
Kan Merkezi gezisine katılmasında herhangi bir sakınca görmediğimi bildiririm. ... / ...
/ 2023

(İmza)

Veli

Adı Soyadı

Adres :

Tel :

e-Posta:

HAZIRLAYAN	KONTROL EDEN	ONAYLAYAN
..... Müdür Yardımcısı	 İSGYS Temsilcisi	 Okul Müdürü

	T.C. KAYMAKAMLIĞI İlçe Millî Eğitim Müdürlüğü Anaokulu	Yayın Tarihi	
		Doküman No	
		Revizyon Tarihi	
	VELİ İZİN BELGESİ	Revizyon No	
		Sayfa No /Sayfa Sayısı	

Velisi bulunduğum.....sınıfı..... isimli öğrencinin .../.../2023 tarihinde 15:00-16:00 saatleri arasında planlanan Eğitim Müzesi gezisine katılmasında herhangi bir sakınca görmediğimi bildiririm. ... / ... / 2023

(İmza)

Veli

Adı Soyadı

Adres :

Tel :

e-Posta:

HAZIRLAYAN	KONTROL EDEN	ONAYLAYAN
..... Müdür Yardımcısı	 İSGYS Temsilcisi	 Okul Müdürü

	T.C. KAYMAKAMLIĞI İlçe Millî Eğitim Müdürlüğü Anaokulu	Yayın Tarihi	
		Doküman No	
		Revizyon Tarihi	
	VELİ İZİN BELGESİ	Revizyon No	
		Sayfa No /Sayfa Sayısı	

Velisi bulunduğum.....sınıfı.....isimli
öğrencinin .../.../2023 tarihinde 15:00-16:00 saatleri arasında planlanan
.....Kütüphane gezisine katılmasında herhangi bir sakınca görmediğimi bildiririm. ...
/ ... / 2023

(İmza)

Veli

Adı Soyadı

Adres :

Tel :

e-Posta:

HAZIRLAYAN	KONTROL EDEN	ONAYLAYAN
..... Müdür Yardımcısı	 İSGYS Temsilcisi	 Okul Müdürü

	T.C. KAYMAKAMLIĞI İlçe Millî Eğitim Müdürlüğü Anaokulu	Yayın Tarihi	
		Doküman No	
		Revizyon Tarihi	
	VELİ İZİN BELGESİ	Revizyon No	
		Sayfa No /Sayfa Sayısı	

Velisi bulunduğum.....sınıfı..... isimli
öğrencinin .../.../2023 tarihinde 14:00-16:00 saatleri arasında planlanan Tabiat
Parkı ve Hayvanat Bahçesi gezisine katılmasında herhangi bir sakınca görmediğimi
bildiririm. ... / ... / 2023

(İmza)

Veli

Adı Soyadı

Adres :

Tel :

e-Posta:

HAZIRLAYAN	KONTROL EDEN	ONAYLAYAN
..... Müdür Yardımcısı	 İSGYS Temsilcisi	 Okul Müdürü

Ek 4. Etik Kurulu İzni

T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Etik Kurulu

Sayı : E-61923333-050.99-222399
Konu : 15/36 Mehmet ERTUFAN

20.02.2023

Sayın Mehmet ERTUFAN

İlgi : 09.02.2023 tarihli ve E-000-0 sayılı yazınız.

Üniversitemiz Eğitim Araştırmaları ve Yayın Etik Kurulu'nun 15.02.2023 tarihli ve 15 sayılı toplantısında alınan "36" nolu karar ile Mehmet ERTUFAN'ın başvurusu uygun görülmüş ve karar örneği ekte sunulmuştur.

Bilgilerinizi rica ederim.

Prof. Dr. Murat İSKENDER
Eğitim Araştırmaları ve Yayın Etik
Kurulu Başkanı

Ek: Karar Yazısı (1 Sayfa)

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Doğrulama Kodu :BS9K8T7955 Pin Kodu :80762

Belge Takip Adresi : <https://turkiye.gov.tr/ehd?ek=5783&eD=BS9K8T7955&eS=222399>

Adres: Esentepe Kampüsü 54187 Söğütözü SAKARYA / KEP Adresi:

sakaryaimv@is01.kep.tr

Telefon No:0264 295 50 00 Faks No:0264 295 50 31

e-Posta:ozelkalem@sakarya.edu.tr Elektronik Ağ:www.sakarya.edu.tr

Bilgi için: Hanife Babacan

Unvanı: Birim Evrak Sorumlusu

KARAR

36. Mehmet ERTUFAN'ın “ Okul Öncesi Dönem Değerler Eğitiminde Okul Dışı Öğrenme Ortamları ” başlıklı çalışması görüşmeye açıldı.

Yapılan görüşmeler Mehmet ERTUFAN'ın “ Okul Öncesi Dönem Değerler Eğitiminde Okul Dışı Öğrenme Ortamları ” başlıklı çalışmasının Etik açıdan **uygun** olduğuna oy birliği ile karar verildi.

Ek 5. Araştırma Uygulama İzni

T.C.
SAKARYA VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : E-29065503-44-74749329
Konu : Anket Uygulama İzin Talebi
(Mehmet ERTUFAN)

19/04/2023

VALİLİK MAKAMINA

Sakarya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi EABD Değerler Eğitimi Bilim Dalı yüksek lisans programı öğrencisi Mehmet ERTUFAN'ın "Ortaokul Öncesi Dönem Değerler Eğitiminde Okul Dışı Öğrenme Ortamları" konulu çalışma yapma talebi Sakarya Üniversitesi Rektörlüğünün 73166973 sayılı yazıları ile bildirilmiştir.

Söz konusu çalışmanın ekteki değerlendirme formunda belirtilen okullarda eğitim öğretimin aksamamasına mahal vermeden gönüllülük esasına dayalı olarak, okul yönetiminin belirleyeceği zaman ve şartlarda 2022-2023 eğitim öğretim yılında uygulanması, çalışmada sadece ekteki mühürlü soruların kullanılması ve yasal gerekliliğin ilgili okul müdürlüğünce yerine getirilmesi kaydıyla Müdürlüğümüzce uygun görülmektedir.

Makamlarınızca da uygun görülmesi halinde olurlarınıza arz ederim.

Ebubekir Sıddık SAVAŞCI
Millî Eğitim Müdürü

OLUR
Murat KARASU
Vali a.
Vali Yardımcısı

Bu belge güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Adres : Resmi Daireler Kampüsü B Blok 54290 Adapazarı/SAKARYA

Belge Doğrulama Adresi : <https://www.turkiye.gov.tr/mob-oby5>

Telefon No : 0 (264) 251 36 14

E-Posta : istatistik54@mob.gov.tr

Kep Adresi : mob@hs01.kep.tr

Bilgi için: Volkan AKGÖL

Unvan : Programcı

İnternet Adresi : sakarya.mob.gov.tr

Faks: 2642513611

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <https://evraksorgu.mob.gov.tr> adresinden 3721-a5d4-304d-a2b8-7253 kodu ile teyit edilebilir.

Ek 6. Etkinlik Planları

ETKİNLİK ADI	ETKİNLİK SÜRECİ
KIZILAY' A GİDİYORUM DRAMA ETKİNLİĞİ VE ALAN GEZİSİ (Bütünleştirilmiş Büyük Grup)	KAZANIM VE GÖSTERGELER: BG K1: Nesne/durum/olaya dikkatini verir. (Göstergeleri: Dikkat edilmesi gereken nesne/durum/olaya odaklanır. Dikkatini çeken nesne/durum/olayı ayrıntılarıyla açıklar.) BG K3: Algıladıklarını hatırlar. (Göstergeleri: Nesne/durum/olayı bir süre sonra yeniden söyler.) DG K5: Dili iletişim amacıyla kullanır. (Göstergeleri: Konuşmalarında nezaket sözcükleri kullanır.) DG K8: Dinlediklerini/izlediklerini çeşitli yollarla ifade eder. (Göstergeleri: Dinlediklerini/izlediklerini resim, müzik, drama, şiir, öykü gibi çeşitli yollarla sergiler.) SDG K10: Sorumluluklarını yerine getirir. (Göstergeleri: Üstlendiği sorumluluğu yerine getirir.) SDG K12: Değişik ortamlardaki kurallara uyar. (Göstergeleri: Nezaket kurallarına uyar.) MATERYALLER: Fotoğraf Makinesi, Gıda kolisi, İlk Yardım Çantası. ÖĞRENME SÜRECİ: Gezi Öncesi Hazırlık: Çocuklarla Kızılay'ın ne demek olduğu hakkında konuşulur. "Kızılay denilince aklınıza ne geliyor?, Kızılay'ın görevleri nelerdir?" soruları yöneltilerek cevaplar alınır. Kızılay'ın görevlerinin neler olduğu ve kimlere yardım ettiği hakkında konuşulur. Ardından Kızılay'ı tanıtan bir video izletilir. Gezi Esnası Hazırlık: Gezi sırasında uyulması gereken kurallar çocuklara hatırlatılır. Daha sonra gerekli hazırlıklar yapılarak Kızılay Merkezine gidilir. Kızılay Merkezinde görevli personel tarafından Kızılay tanıtılır. Görevlerinden ve yaptığı işlerden bahsedilir. Doğal afetlerdeki yardımları, kan bağıışı ve diğer faaliyetlerinden bahsedilir. Çocuklar 3 gruba ayrılır. Yaralılar, Kızılay görevlileri, aşçı, sağlık personeli gibi roller çocuklara dağıtılır. Çocukların doğaçlama ile rollere girmeleri sağlanır. Kızılay merkezinde önceden hazırlanmış Kızılay çadırında, görevliler tarafından çocuklara Kızılay draması yaptırılır. Görevli öğretmenlerden bir tanesi kan bağıışında bulunur. Çocukların aileleri tarafından gönderilen kuru gıdalarla oluşturulan gıda kolisi ihtiyaç sahiplerine verilmek üzere görevlilere teslim edilir. Görevlilere teşekkür edilerek gezi sonlandırılır ve okula dönülür. Gezi Sonrası Değerlendirme: Çocuklardan Kızılay gezisi hakkında resim yapmaları istenir. DEĞERLENDİRME: Çocuklara aşağıdaki sorular yöneltilerek, cevaplar alınır ve ardından Kızılay gezisinde ne gördünüz? Kızılay'ın görevleri nelerdir? Kızılay kimlere yardım eder? Kızılay gezisinde ne hissettiniz? Gezi sırasında dikkatinizi ne çekti? Kızılay gönüllüsü olmak ister misiniz? Aile Katılımı: Ailelerden çocuklarıyla birlikte Kızılay tacı yapmaları istenir. UYARLAMA: Sınıfta dikkat eksikliği ve hiperaktivite bozukluğu (DEHB) riski olan bir çocuk varsa; gezi öncesinde uyulması gereken kurallar tekrar edilirken basit ve net yönergeler kullanılmalıdır. Değerler: Paylaşma, yardımlaşma, sevgi, duyarlılık, saygı, dayanışma.

ETKİNLİK ADI	ETKİNLİK SÜRECİ
TARİHE DOKUNUŞ OYUN ETKİNLİĞİ VE ALAN GEZİSİ (Bütünleştirilmiş Büyük Grup)	KAZANIM VE GÖSTERGELER: BG K1: Nesne/durum/olaya dikkatini verir. (Göstergeleri: Dikkat edilmesi gereken nesne/durum/olaya odaklanır. Dikkatini çeken nesne/durum/olayı ayrıntılarıyla açıklar.) BG K3: Algıladıklarını hatırlar. (Göstergeleri: Hatırladıklarını yeni durumlarda kullanır.) BG K19: Problem durumlarına çözüm üretir. (Göstergeleri: Probleme çeşitli çözüm yolları önerir.) DG K5: Dili iletişim amacıyla kullanır. (Göstergeleri: Konuşmalarında nezaket sözcükleri kullanır.) DG K10: Görsel materyalleri okur. (Göstergeleri: Görsel materyalleri inceler. Görsel materyallerle ilgili sorulara cevap verir.) SDG K10: Sorumluluklarını yerine getirir. (Göstergeleri: Üstlendiği sorumluluğu yerine getirir.) SDG K12: Değişik ortamlardaki kurallara uyar. (Göstergeleri: Nezaket kurallarına uyar.) MATERYALLER: Fotoğraf Makinesi, İlk Yardım Çantası, Ara Bul İpucu Kartları. ÖĞRENME SÜRECİ: Gezi Öncesi Hazırlık: Sınıfın değişik yerlerine müze görselleri yerleştirilir. Çocuklarla Müze'nin ne demek olduğu hakkında konuşulur. "Müze ne demektir?, Müzelerde neler bulunur? Müzelerde hangi kurallara uyulmalıdır?, Daha önce hiç müzeye gittiniz mi?, Hangi müzeye gittiniz?, Gittiğiniz müzede neler gördünüz?" soruları çocuklara yöneltilerek müze hakkında sohbet edilir. Müzelerle ilgili eğitici bir video izlenir. Gezi Esnası Hazırlık: Gezi sırasında uyulması gereken kurallar çocuklara hatırlatılır. Daha sonra gerekli hazırlıklar yapılarak Eğitim Müzesine gidilir. Eğitim Müzesinde görevli personel tarafından müze tanıtılır. Müzede bulunan eşyalar özellikleriyle beraber anlatılır. Müzedeki eşyaların tarihi eser oldukları ve geçmişten günümüze kadar geldikleri söylenir. Müzedeki eşyaların neden korunması gerektiği anlatılır. Çocukların geçmişte kullanılan eşyaları daha iyi gözlemleyebilmeleri için, tarihe ufak bir dokunuş yaptırılır ve eşyaları incelemeleri sağlanır. Daha önceden hazırlanmış olan ipucu kartları ile "Ara Bul" oyunu oynatılır. Çocuklara eşyanın özellikleri söylenir ve onlardan o eşyayı bulmaları istenir. Oyun sonlandırıldıktan sonra görevlilere teşekkür edilerek, gezi sonlandırılır ve okula dönülür. Gezi Sonrası Değerlendirme: Çocuklardan Müze gezisi hakkında resim yapmaları istenir. DEĞERLENDİRME: Çocuklara aşağıdaki sorular yöneltilerek, cevaplar alınır. Gittiğimiz müzede hangi eşyalar vardı? Müze gezisinde ne hissettiniz? Müzede ne dikkatinizi çekti? Müzedeki eşyaları niçin özenle koruyorlar? Eskiden kullanılan bu eşyaları şimdi kullanmak ister miydiniz? Müzede gördüğümüz eşyalardan hangilerini anne ve babanız kullanmış olabilir? AİLE KATILIMI: Ailelerden çocuklarıyla beraber sanal müze gezisi yapmaları istenir. UYARLAMA: Sınıfta dikkat eksikliği ve hiperaktivite bozukluğu (DEHB) riski olan bir çocuk varsa; gezi öncesinde uyulması gereken kurallar tekrar edilirken basit ve net yönergeler kullanılmalıdır. Değerler: Kültürel Miras, Duvarlılık, Estetik duvarlılık, Sorumluluk, Saygı.

ETKİNLİK ADI	ETKİNLİK SÜRECİ
KİTAP DOSTLARI TÜRKÇE ETKİNLİĞİ VE ALAN GEZİSİ (Bütünleştirilmiş Büyük Grup)	KAZANIM VE GÖSTERGELER: BG K1: Nesne/durum/olaya dikkatini verir. (Göstergeleri: Dikkat edilmesi gereken nesne/durum/olaya odaklanır. Dikkatini çeken nesne/durum/olayı ayrıntılarıyla açıklar.) BG K3: Algıladıklarını hatırlar. (Göstergeleri: Nesne/durum/olayı bir süre sonra yeniden söyler.) DG K5: Dili iletişim amacıyla kullanır. (Göstergeleri: Konuşmalarında nezaket sözcükleri kullanır.) DG K10: Görsel materyalleri okur. (Göstergeleri: Görsel materyalleri inceler. Görsel materyallerle ilgili sorulara cevap verir.) DG K11: Okuma farkındalığı gösterir. (Göstergeleri: Çevresinde bulunan yazılı materyaller hakkında konuşur. Okumanın günlük yaşamdaki önemini açıklar.) SDG K10: Sorumluluklarını yerine getirir. (Göstergeleri: Üstlendiği sorumluluğu yerine getirir.) SDG K12: Değişik ortamlardaki kurallara uyar. (Göstergeleri: Nezaket kurallarına uyar.) MG K4: Küçük kas kullanımı gerektiren hareketleri yapar. (Göstergeleri: Malzemeleri keser, yapıştırır, değişik şekillerde katlar.) MATERYALLER: Kütüphane görselleri, Kitaplar, Makas, Boya Kalemli. ÖĞRENME SÜRECİ: Gezi Öncesi Hazırlık: Sınıfa kütüphane görselleri getirilir ve çocukların incelemesi sağlanır. “Daha önce kütüphaneye gittiniz mi?, Kütüphanede ne yapılır?, Kütüphanede nasıl davranmalıyız?, Neden sessiz olmalıyız?, Kitapları nasıl kullanmalıyız?, Kitapların faydaları nelerdir?, Aileniz size kitap okuyor mu?, Size kitap okunmasını seviyor musunuz?” soruları çocuklara yöneltilir ve kütüphane ve kitaplar hakkında sohbet edilir. Ardından “Yeni Kütüphaneci” kitabı çocuklara okunur ve kitap hakkında sorular sorulur. Daha sonra “Kitap Hastanesi” yazar görselin bulunduğu masaya eskimiş ve yıpranmış kitapları çocukların getirmeleri istenir. Bu kitaplar yapıştırıcı ve bant yardımıyla çocuklarla birlikte onarılır. Gezi Esnası Hazırlık: Gezi sırasında uyulması gereken kurallar çocuklarla hatırlatılır. Daha sonra gerekli hazırlıklar yapılarak kütüphaneye gidilir. Kütüphanede görevli personel tarafından kütüphanenin önemi, kitapların yararları çocuklara anlatılır. Ardından kitaplar çocuklar tarafından incelenir. Farklı farklı kitaplar çocuklar tarafından incelenir. İncelenen kitaplar daha sonra raflarındaki yerlerine yerleştirilir. Hazır kalıplar halinde olan kitap ayraçları çocuklar tarafından makasla kesilir. Kesilen kitap ayraçları çocuklar tarafından istedikleri gibi süslenir. Daha sonra bu ayraçları kütüphaneye gelen kişilere hediye etmesi için kütüphane görevlisine teslim edilir. Yerlerdeki ve masadaki çöpler toplanır ve çöp kutusuna atılır. Görevlilere teşekkür edilerek gezi sonlandırılır ve okula dönülür. Gezi Sonrası Değerlendirme: Çocuklardan Kütüphane gezisi hakkında resim yapmaları istenir. DEĞERLENDİRME: Çocuklara aşağıdaki sorular yöneltilerek, cevaplar alınır. Kitaplar ne işe yarar? Kitapları nasıl kullanmalıyız? Kütüphanede ne hissettiniz? Yaptığınız kitap ayraçlarını kütüphane görevlisine teslim ettiğinizde ne hissettiniz? Mutlu oldunuz mu? Eskimiş kitapları onardıktan sonra ne hissettiniz? Kütüphanede hangi kurallara uymalıyız? Kütüphane gezisinde dikkatinizi ne çekti? Kitapları korumak için ne yapmalıyız? AİLE KATILIMI: Akşam yatmadan önce ebeveynlerden çocuğuna kitap okumaları istenir. UYARLAMA: Sınıfta dikkat eksikliği ve hiperaktivite bozukluğu (DEHB) riski olan bir çocuk varsa; gezi öncesinde uyulması gereken kurallar tekrar edilirken basit ve net yönergeler kullanılmalıdır. Değerler: Sevgi, Saygı, Sorumluluk, Temizlik.

ETKİNLİK ADI	ETKİNLİK SÜRECİ
DOĞADA ÇOCUK İZLERİ SANAT ETKİNLİĞİ VE ALAN GEZİSİ (Bütünleştirilmiş Büyük Grup)	KAZANIM VE GÖSTERGELER: BG K1: Nesne/durum/olaya dikkatini verir. (Göstergeleri: Dikkat edilmesi gereken nesne/durum/olaya odaklanır. Dikkatini çeken nesne/durum/olayı ayrıntılarıyla açıklar.) BG K19: Problem durumlarına çözüm üretir. (Göstergeleri: Probleme çeşitli çözüm yolları önerir.) SDG K10: Sorumluluklarını yerine getirir. (Göstergeleri: Üstlendiği sorumluluğu yerine getirir.) MG K4: Küçük kas kullanımı gerektiren hareketleri yapar. (Göstergeleri: Malzemeleri keser, yapıştırır, değişik şekillerde katlar.) ÖBG K6: Günlük yaşam becerileri için gerekli araç ve gereçleri kullanır. (Göstergeleri: Çevre temizliği ile ilgili araç ve gereçleri kullanır.) MATERYALLER: Fotoğraf Makinesi, Büyüteç, Dürbün, İlk Yardım Çantası, Düdük. ÖĞRENME SÜRECİ: Gezi Öncesi Hazırlık: Çocuklarla Ağaçlar, Hayvanlar ve çevre hakkında sohbet edilir. Çocuklara “Daha önce hiç hayvanat bahçesine gittiniz mi?, Gittiyseniz hangi hayvanları gördünüz?, Ağaçları korumalı mıyız?, Çevre kirliliğinin önüne nasıl geçebiliriz?” soruları yöneltilerek cevaplar alınır. “Temiz Ormanlar” videosu izletilir. Çocukların evden getirdikleri süt kutularından kuş yemlikleri yapılır. Gezi Esnası Hazırlık: Gezi sırasında uyulması gereken kurallar çocuklara hatırlatılır. Daha sonra gerekli hazırlıklar yapılarak Tabiat Parkı ve Hayvanat Bahçesine gidilir. İlk önce okuldan getirilen yiyecekler ile kahvaltı yapılır. Kahvaltı sonrası çöpler toplanır ve yürüyüşe çıkılır. Gezi sırasında bitkilerin ve hayvanların yararları hakkında bilgi verilir. Hayvanat bahçesinde bulunan hayvanlar çocuklara tanıtılır. Büyüteçle toprak altındaki canlılar gözlemlenir. Dürbün ile uzakta olan hayvanlar ve bitkiler gözlemlenir. Ağaçların yanına gidilerek yararlarından bahsedilir ve çocukların hep birlikte ağaçlara sarılması sağlanır. Biyoçeşitlilik, canlıların önemi, çevre kirliliği, geri dönüşüm hakkında sohbet edilir. Sınıfta hazırlanmış olan kuş yemliklerinin içine kuş yemleri doldurularak çeşitli yerlere bırakılır. Ardından çocuklar çevrede gördükleri çöpleri toplayarak geri dönüştürebilecek olanları ayırır, diğerlerini çöpe atar. Geri dönüşüm için ayrılan atıklar atık kutusuna atılır. Gezi sonlandırılır ve okula dönülür. Gezi Sonrası Değerlendirme: Çocuklardan Tabiat Parkı ve Hayvanat Bahçesi gezisi hakkında resim yapmaları istenir. DEĞERLENDİRME: Çocuklara aşağıdaki sorular yöneltilerek, cevaplar alınır. Hayvanat bahçesinde hangi hayvanları gördük? Çevremiz neden kirlenmektedir? Ağaçların yararları nelerdir? Gezi sırasında ne hissettiniz? Gezi sırasında dikkatinizi ne çekti? Doğamızı ve çevremizi nasıl koruyabiliriz? AİLE KATILIMI: Ailelerden çocuklarıyla beraber oturdukları evin çevresindeki çöpleri toplamaları istenir. UYARLAMA: Sınıfta dikkat eksikliği ve hiperaktivite bozukluğu (DEHB) riski olan bir çocuk varsa; gezi öncesinde uyulması gereken kurallar tekrar edilirken basit ve net yönergeler kullanılmalıdır. Değerler: Sevgi, Saygı, Sorumluluk, Temizlik, Duvarlılık.

ETKİNLİK ADI	ETKİNLİK SÜRECİ
RESİMLERİN KEŞFİ OYUN ETKİNLİĞİ VE ALAN GEZİSİ Bütünleştirilmiş Büyük Grup	KAZANIM VE GÖSTERGELER: BG K1: Nesne/durum/olaya dikkatini verir. (Göstergeleri: Dikkat edilmesi gereken nesne/durum/olaya odaklanır. Dikkatini çeken nesne/durum/olayı ayrıntılarıyla açıklar.) BG K3: Algıladıklarını hatırlar. (Göstergeleri: Hatırladıklarını yeni durumlarda kullanır.) DG K5: Dili iletişim amacıyla kullanır. (Göstergeleri: Konuşmalarında nezaket sözcükleri kullanır.) DG K10: Görsel materyalleri okur. (Göstergeleri: Görsel materyalleri inceler.) SDG K10: Sorumluluklarını yerine getirir. (Göstergeleri: Üstlendiği sorumluluğu yerine getirir.) SDG K12: Değişik ortamlardaki kurallara uyar. (Göstergeleri: Nezaket kurallarına uyar.) SDG K14: Sanat eserlerinin değerini fark eder. (Göstergeleri: Sanat eserlerinde gördüklerini ve işittiklerini söyler. Sanat eserleri ile ilgili duygularını açıklar. Sanat eserlerinin korunmasına özen gösterir.) MG K4: Küçük kas kullanımı gerektiren hareketleri yapar. (Göstergeleri: Değişik malzemeler kullanarak resim yapar.) MATERYALLER: Fotoğraf Makinesi, İlk Yardım Çantası, Boya Kalemleri, Fon Karton, Ara Bul Oyun Fotoğrafları. ÖĞRENME SÜRECİ: Gezi Öncesi Hazırlık: Çocuklarla Resim Galerisinin ne demek olduğu hakkında konuşulur. “Resim Galerisi ne demektir?, Resim galerisinde ne tür resimler görebiliriz?, Resimleri hangi boyalarla yapmış olabilirler?” soruları yöneltilerek cevaplar alınır. “Müze Bir Gün” adlı hikaye kitabı okunur ve hikaye hakkında sorular sorularak cevaplar alınır. Gezi Esnası Hazırlık: Gezi sırasında uyulması gereken kurallar çocuklara hatırlatılır. Daha sonra gerekli hazırlıklar yapılarak Ofis Sanat Merkezine gidilir. Ofis Sanat Merkezindeki görevli personel tarafından Sanat Merkezi tanıtılır. Görevli rehberliğinde resim sergisi gezilir ve görevli tarafından resimlerin nasıl yapıldığı, yapım süreçleri anlatılır. Resimler incelenir ve çocukların onlara dokunarak incelemeleri sağlanır. Daha sonra çocuklarla “Ara Bul” oyunu oynatılır. Çocuklara resim galerisindeki resimlerin fotoğrafları dağıtılır ve fotoğraftaki resmi bulmaları istenir. Oyun sonlandırıldıktan sonra etkinlik masasına geçilir. Büyük bir kartona çizilmiş resim masaya getirilir. Çocukların bu resmi hep birlikte boyaması istenir. Ardından bu resim sergilenmesi için görevliye teslim edilir. Görevlilere teşekkür edilerek gezi sonlandırılır ve okula dönülür. Gezi Sonrası Değerlendirme: Çocuklardan Resim Galerisi hakkında resim yapmaları istenir. DEĞERLENDİRME: Çocuklara aşağıdaki sorular yöneltilerek cevaplar alınır. Resim Galerisi ne demektir? Resim Galerisinde neler gördünüz? Resimleri hangi boyalarla boyamışlar? Resim Galerisinde ne hissettiniz? Hep birlikte resim yaparken ne hissettiniz? Yaptığınız resim sergilenince ne hissettiniz? Resim Galerisinde ne dikkatinizi çekti? Resim Galerisine ailenizle gidiyor musunuz? AİLE KATILIMI: Ailelerden çocuklarıyla şehirde bulunan başka resim galerilerini beraber gezmeleri istenir. UYARLAMA: Sınıfta dikkat eksikliği ve hiperaktivite bozukluğu (DEHB) riski olan bir çocuk varsa; gezi öncesinde uyulması gereken kurallar tekrar edilirken basit ve net yönergeler kullanılmalıdır. Değerler: Estetik Duyarlılık, Saygı, Temizlik, Sorumluluk.

Ek 7. Sınıf İçi Etkinlikler Gözlem Formu¹

Katılımcı Kodu	Gezi Öncesi Sohbet Etkinliği Katılım	Video İzleme	Hikaye Okuma	Yardım Kolisi Oluşturma	Kitap Ayracı Yapımı	Kitap Onarımı Katılım	Kuş Yemliği Yapımı	Gezi Esnası Katılım	Gezi Sonrası Sohbet Etkinliği Katılım	Resim Yapma ve Anlatma	Toplam Katılım Sayısı
Ç1											
Ç2											
Ç3											
Ç4											
Ç5											
Ç6											
Ç7											
Ç8											
Ç9											
Ç10											
Ç11											
Ç12											
Ç13											
Ç14											
Ç15											
Ç16											
Ç17											
Ç18											
Ç19											
Ç20											
Ç21											
Ç22											

¹ Etkinlikte gözlem formu, sınıf içi etkinliklere katılım durumunu belirleyecektir.